

Konstitutionsutskottets betänkande 2018/19:KU10

Granskning av statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning

Inledning och sammanfattning

Konstitutionsutskottets granskning

Enligt 13 kap. 1 § regeringsformen ska konstitutionsutskottet granska statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning. När det finns skäl till det, dock minst en gång om året, ska utskottet enligt 13 kap. 2 § meddela riksdagen vad det vid sin granskning har funnit värt att uppmärksamma.

I det betänkande som nu läggs fram behandlar utskottet vissa allmänna, administrativt inriktade granskningar av regeringsarbetet. Vid granskningarna har utskottet haft tillgång till bl.a. material som har tagits fram av utskottets kansli och av Regeringskansliet. Delar av det skriftliga utredningsmaterialet redovisas i bilaga 1.1–8.2.

Sedan 1974 har utskottet lämnat en redogörelse för varje regeringsskifte i ett granskningsbetänkande. Den 25 september 2018 entledigades statsminister Stefan Löfven och övriga statsråd. Någon ny statsminister har ännu inte utsetts. En redogörelse för regeringsskiftet efter 2018 års val kommer att lämnas i ett kommande granskningsbetänkande.

Vissa resultat av granskningen

Under rubriken *Regeringens sammansättning och regeringsarbetets organisation* har utskottet fortsatt att följa utvecklingen av antalet tjänstgörande i Regeringskansliet.

Vidare har utskottet gått igenom *regeringsprotokoll* från 2017, bl.a. underprotokollen från Näringsdepartementet och Arbetsmarknadsdepartementet. Utskottet utgår från att regeringen – i den mån den råder över beslutsprocessen – vidtar nödvändiga planeringsåtgärder för att hålla tiden mellan kungörande

och ikraftträdande inom uttalade ramar, inklusive i arbetet med författningar med EU-anknytning.

Granskningen av regeringens handläggning av *vissa förvaltningsärenden* har avsett ansökningar om markupplåtelse som överklagats till regeringen och handlagts inom Näringsdepartementet. I flera ärenden har handläggnings-tiderna varit långa. Utskottet framhåller återigen att det inte är godtagbart att ärenden som avser myndighetsutövning mot enskilda fördröjs på grund av att personalsituationen inte är tillfredsställande. Det är viktigt att arbetet med att korta handläggningstiderna fortskrider.

Utskottet har också granskat regeringens *remisser till Lagrådet*. Propositioner från 2012/13, 2013/14, 2016/17 och 2017/18 med lagförslag som granskats av Lagrådet har gått igenom. Granskningen visar att Lagrådet i knappt två tredjedelar av fallen har lämnat synpunkter och förslag på de remitterade förslagen. Till övervägande del har synpunkterna och förslagen godtagits av regeringen. I de propositioner där regeringen inte följt Lagrådet har regeringen i regel argumenterat för sitt ställningstagande. Att så görs är enligt utskottet en viktig del i arbetet med att upprätthålla kvaliteten i lagstiftningsarbetet. Har regeringens ställningstagande sin grund i t.ex. en annan juridisk bedömning än Lagrådets eller i ett visst politiskt hänsynstagande bör det redovisas tydligt i propositionen. Granskningen visar vidare att i lagärenden där det gjorts omfattande ändringar till följd av Lagrådets synpunkter och förslag har regeringen endast i undantagsfall remitterat de omarbetade lagförslagen till Lagrådet. Utskottet påminner på nytt om att det ibland i lagärenden där regeringen till följd av Lagrådets synpunkter har gjort väsentliga ändringar i ett lagförslag kan finnas anledning att överväga om Lagrådets synpunkter också skulle inhämtas när det gäller det omarbetade lagförslaget. När det gäller olika typer av synpunkter som lämnas av Lagrådet framgår det av granskningen att merparten har varit juridisk-tekniska. Andra typer av synpunkter har rört förhållandet till grundlagarna och rättsordningen i övrigt, om förslagen varit utformade så att lagarna kunnat antas tillgodose de syften som angetts och förslagets förhållande till rättssäkerhetens krav. I några propositioner per riksmöte har synpunkterna rört själva remissförfarandet. Utskottet framhåller bl.a. att remissbehandlingen utgör ett väsentligt inslag i arbetet med att upprätthålla en god kvalitet i lagstiftningen och att ett skriftligt remissförfarande alltid bör vara det normala sättet att hämta in synpunkter. I knappt 15 procent av de propositioner där Lagrådet haft synpunkter och förslag har hela eller delar av lagförslagen avstyrkts eller allvarligt ifrågasatts. Denna andel har varierat något under den studerade perioden, och det har skett en viss ökning under senare riksmöten. Utskottet understryker att det rent allmänt är angeläget att Lagrådets centrala roll i lagstiftningsarbetet inte urholkas, och det ser allvarligt på en ökning av antalet propositioner med lagförslag där Lagrådet avstyrkt eller allvarligt ifrågasatt lagförslagen eller delar av dem. Granskningen ger dock inte en heltäckande bild av kvalitetsnivån i lagförslagen och enskilda lagärenden har inte granskats närmare. Det kan också noteras att det har rört sig om förhållandevis få

propositioner med lagförslag som avstyrkts eller allvarligt ifrågasatts av Lagrådet, och i drygt hälften av fallen har regeringen valt att i huvudsak eller delvis följa Lagrådets synpunkter och förslag. När ett förslag inte följts har regeringen också argumenterat för sitt ställningstagande; utskottet understryker åter vikten av en sådan argumentation. Därtill kommer att Lagrådet har lämnat olika typer av synpunkter och att omfattningen av Lagrådets kritik har varierat. Utskottet noterar att Regeringskansliet arbetar aktivt för att regeringens lagstiftningsärenden ska hålla hög kvalitet och att Statsrådsberedningen med anledning av den ökade andelen yttranden från Lagrådet med allvarlig kritik har satt ytterligare fokus på kvalitetsfrågor i lagstiftningsarbetet.

En annan granskning gäller *propositionsavlämnandet*. Tidpunkten för när propositioner lämnas till riksdagen under våren har gått igenom flera valår bakåt i tiden. Genomgången visar att riksdagen behandlar ett stort och tilltagande antal propositioner och att det stora flertalet som behandlas samma vår som de givits in, har lämnats inom en vecka före, på eller efter s.k. stoppdatum. De problem som dessa anhopningar skapar för ledamöternas, utskottens och kammarrens arbete är väl kända genom tidigare uttalanden av utskottet och med det ökande antalet propositioner blir problemen alltmer påtagliga. Anhopningar i den skala som varit aktuell på och kring stoppdatum under flera av de år som granskningen avser är djupt otillfredsställande. Vidare uppmärksammas i granskningen i vilken utsträckning tidpunkterna för avlämnade propositioner har överensstämmt med vad som har angetts i de s.k. propositionsförteckningarna. Planeringen av riksdagsarbetet utgår i huvudsak från uppgifterna i propositionsförteckningarna och det är därför enligt utskottet angeläget att det som redovisas i dessa är realistiskt och följs i mesta möjliga mån. Det är vidare angeläget att sådan information om försenade propositioner som månadsvis samlas in inom Regeringskansliet också kommer riksdagen till del. Även i de fall berörda utskott har accepterat att behandla vissa sent inkomna propositioner före sommaruppehållet har sådana ändringar ofta, enligt utskottet, effekter på helhetssituationen i riksdagen. Regeringskansliet redovisar i granskningen olika åtgärder för att förbättra planeringen av propositionsarbetet, bl.a. utvecklandet av ett it-baserat processtöd som är avsett att bidra till kvalitetssäkrade tidsplaner där alla moment tidsätts. Utskottet förutsätter att så sker. Avslutningsvis framhåller utskottet på nytt med eftertryck betydelsen av att propositionsavlämnandet sprids, av att propositionsavlämnande efter propositionstiden begränsas till nödvändiga fall, av realistiska bedömningar i Regeringskansliets planeringar och av en fungerande kommunikation med riksdagen av ändringar i planeringen.

I granskningen *Hanteringen av handlingar och digitala arbetsytor inom vissa arbetsgrupper i Regeringskansliet* konstaterar utskottet att det som har framkommit inte ger underlag för bedömningen att utomstående myndigheter har haft tillgång till digitala arbetsytor som finns hos arbetsgrupper i Regeringskansliet. Arbetsgrupper med olika sammansättningar inom

Regeringskansliet använder sig i viss utsträckning av digitala arbetsytor. Det rör sig om dels arbetsgrupper som består av enbart tjänstemän från ett eller flera departement, dels arbetsgrupper där det även ingår företrädare för en eller flera utomstående myndigheter eller andra intressenter. Arbete som bedrivs av dessa arbetsgrupper betraktas som ett internt arbete inom Regeringskansliet, och handlingar som utväxlas mellan arbetsgruppens medlemmar anses inte utgöra allmänna handlingar. Det är enligt utskottet viktigt att det finns en tydlig grund för att betrakta arbetsgruppen som intern och därmed en del av Regeringskansliet, inte minst för att möjliggöra en korrekt tillämpning av offentlighetsprincipen. Utskottet finner skäl att betona att det genomgående bör finnas relevanta beslut eller dylikt som tydliggör sammansättningen av en intern arbetsgrupp där det ingår personer från andra myndigheter än Regeringskansliet. Vidare uppmärksammar utskottet att till Regeringskansliet inkomna svar från myndigheter med synpunkter på utskickade mellanprodukter inte har betraktats som allmänna handlingar. Utskottet pekar på den tolkning som har gjorts i doktrin och praxis och förutsätter att det i varje enskilt fall görs noggranna överväganden från tryckfrihetsrättslig synpunkt i detta hänseende. Utskottet gör även vissa uttalanden om uppfyllandet av registreringskyldigheten enligt offentlighets- och sekretesslagen när det gäller allmänna handlingar som har hållits ordnade på en digital arbetsyta samt dokumentation från möten med utomstående i den mån det framförs synpunkter och sakuppgifter som sedan tillförs ett pågående ärende.

Utskottet har på nytt granskat *Regeringskansliets upphandling*. Liksom tidigare visar granskningen på brister i dokumentationen; muntliga offerter har inhämtats men inte dokumenterats. Utskottet inskärper vikten av att upphandlingslagens dokumentationskrav efterlevs samt betonar fördelarna med ett enhetligt system för dokumentation av upphandlingar och vikten av att allmänna handlingar även i sådana ärenden registreras eller hålls ordnade i enlighet med kraven i offentlighets- och sekretesslagen. De skriftliga rutiner som finns i Regeringskansliet, som anger att det även i situationer där lagen inte kräver det kan vara lämpligt att annonsera en förestående direktupphandling och begära in offerter från flera, är enligt utskottet en god ordning som det finns skäl att upprätthålla. Det görs emellertid sällan, enligt granskningen. Utskottet uppmärksammar vidare den interna rutinen att alla inköp över ett prisbasbelopp ska anmälas till den centrala inköpsfunktionen i Regeringskansliet. Enligt utskottet är en sådan rutin nödvändig för att myndigheten ska kunna säkerställa att direktupphandlingar inte genomförs i en sådan omfattning att direktupphandlingsgränsen överskrids och för att myndigheten ska kunna skapa sig en bild av behovet av att i stället upphandla ramavtal. Utskottet vill understryka vikten av att denna rutin upprätthålls. Slutligen erinrar utskottet om att upphandlingslagen kräver att myndigheten ska besluta om riktlinjer för direktupphandling.

Slutligen har utskottet granskat regeringens användning av s.k. *EU-sakråd*. Det är väsentligt, anser utskottet, att arbetet med att ta fram svenska ståndpunkter i EU-frågor sker på ett sätt som i möjligaste mån svarar mot det

i regeringsformen föreskrivna beredningskravet. I detta arbete kan EU-sakråden ge regeringen ett bredare underlag för sina bedömningar, men utskottet pekar på vikten av att användningen av EU-sakråd inte leder till att de sedvanliga formerna för beredning inte genomförs. Vidare framhåller utskottet vikten av att dokumentera vad som framkommer vid EU-sakråden i den mån det ligger till grund för den fortsatta beredningen av ärenden. När minnesanteckningar från genomförda EU-sakråd översänds till EU:s institutioner vill utskottet framhålla att det tydligt måste framgå att anteckningarna inte ger uttryck för någon svensk ståndpunkt. Utskottet noterar också att i det fall så har skett har ett följebrev bifogats minnesanteckningarna som klargjort innebörden av dem.

Innehållsförteckning

Utskottets anmälan.....	8
1 Regeringens sammansättning och regeringsarbetets organisation	9
Ärendet.....	9
Regeringens sammansättning.....	9
Regeringsarbetets organisation	10
Utskottets ställningstagande.....	12
2 Regeringsprotokollen.....	13
Ärendet.....	13
Utredning i ärendet	13
Utskottets ställningstagande.....	16
3 Vissa förvaltningsärenden.....	17
Ärendet.....	17
Utredning i ärendet	17
Utskottets ställningstagande.....	21
4 Remisser till Lagrådet.....	23
Ärendet.....	23
Utredning i ärendet	23
Utskottets ställningstagande.....	52
5 Propositionsavlämnandet	58
Ärendet.....	58
Utredning i ärendet	59
Utskottets ställningstagande.....	74
6 Hanteringen av handlingar och digitala arbetsytor inom vissa arbetsgrupper i Regeringskansliet.....	77
Ärendet.....	77
Utredning i ärendet	77
Utskottets ställningstagande.....	95
7 Regeringskansliets upphandling	97
Ärendet.....	97
Utredning i ärendet	97
Utskottets ställningstagande.....	107
8 EU-sakråd	109
Ärendet.....	109
Utredning i ärendet	109
Utskottets ställningstagande.....	118
Utredningsmaterial	119
Bilaga 1.1	119
Bilaga 1.2	123
Bilaga 2.1	130
Bilaga 2.2	141
Bilaga 2.3	144
Bilaga 3.1	147
Bilaga 3.2	149
Bilaga 4.1	153
Bilaga 4.2	161
Bilaga 5.1	163
Bilaga 6.1	169
Bilaga 6.2	185

Bilaga 7.1	202
Bilaga 7.2	230
Bilaga 8.1	239
Bilaga 8.2	253
Sakregister 2000/01–2017/18.....	255

Tabell

Tabell 1.1 Tjänstgörande i Regeringskansliet 1990–2018.....	10
Tabell 1.2 Tjänstgörande per departement 2009–2018.....	11
Tabell 1.3 Politiskt tillsatta tjänstemän i regeringskansliet 2000–2018.....	12
Tabell 3.1 Handläggningstid i elva ärenden upprättade inom Näringsdepartementet under 2017.....	19
Tabell 4.1 Propositioner som har föregåtts av lagrådsgranskning	41
Tabell 4.2 Har Lagrådet haft synpunkter och förslag i de granskade lagärendena?	41
Tabell 4.3 Har Lagrådet avstyrkt/allvarligt ifrågasatt lagförslag eller delar av dem respektive efterlyst ytterligare överväganden?	45
Tabell 4.4 Regeringens hantering av Lagrådets synpunkter och förslag	46
Tabell 4.5 Regeringens hantering av lagförslag eller delar av dem som avstyrkts eller allvarligt ifrågasatts av Lagrådet.....	47
Tabell 5.1 Propositionsavlämnandet vårsessionerna 2002, 2006, 2010, 2014 och 2018	69
Tabell 5.2 Propositioner som avlämnats efter stoppdatum och behandlats före sommaruppehållet 2018.....	70

Utskottets anmälan

Konstitutionsutskottet anmäler härmed för riksdagen resultatet av den granskning som redovisas i detta betänkande enligt 13 kap. 2 § regeringsformen.

Stockholm den 18 december 2018

På konstitutionsutskottets vägnar

Hans Ekström

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Hans Ekström (S), Marta Obminska (M), Ida Karkiainen (S), Ida Drougge (M), Per-Arne Håkansson (S), Linda Ylivainio (C), Mia Sydow Mölleby (V), Matheus Enholm (SD), Laila Naraghi (S), Tuve Skånberg (KD), Erik Ezelius (S), Bengt Eliasson (L), Fredrik Lindahl (SD), Jonas Eriksson (MP), Louise Meijer (M), John Widegren (M) och Mikael Strandman (SD).

1 Regeringens sammansättning och regeringsarbetets organisation

Ärendet

Som ett led i den granskning som konstitutionsutskottet enligt 13 kap. 1 § regeringsformen har till uppgift att genomföra följer utskottet regeringens sammansättning och utvecklingen av Regeringskansliets organisation.

Vad gäller regeringens sammansättning redovisas uppgifter om statsrådsförordnanden och förordnanden enligt 7 kap. 5 § regeringsformen för perioden fr.o.m. den 1 oktober 2017 t.o.m. den 6 december 2018. Vidare uppmärksammas dokumentation av statsråds åtagande om att medverka i konstitutionsutskottets granskning även efter det att statsrådsuppdraget har upphört. Vad gäller regeringsarbetets organisation redovisas statistiska uppgifter om antalet tjänstgörande i Regeringskansliet i september 2018. Utvecklingen över tid redovisas också. Underlag för granskningen finns i *bilaga 1.1–2*.

Regeringens sammansättning

Regeringen består enligt 6 kap. 1 § regeringsformen av statsministern och övriga statsråd. Statsministern utser de övriga statsråden och bland dem, enligt 7 kap. 1 §, chefer för departementen. Enligt 7 kap. 5 § kan statsministern också förordna att ett ärende eller en grupp ärenden som hör till ett visst departement ska föredras av ett annat statsråd än departementschefen.

Under den aktuella perioden har ett statsråd utsetts. Statsministern förordnade den 8 mars 2018 Lena Hallengren att vara statsråd. Samma dag entledigades Åsa Regnér, vilket framgår av bilaga 1.2.

Statsministern har fattat ett beslut om förordnande enligt 7 kap. 5 § regeringsformen. Förordnandet återfinns i bilaga 1.2. Bilagan innehåller även det nya statsrådets åtagande att medverka i konstitutionsutskottets granskning.

Talmannen förklarade den 25 september 2018 att statsministern saknar tillräckligt stöd i riksdagen och entledigade därför statsministern och övriga statsråd enligt 6 kap. 3 och 9 §§ regeringsformen. Vidare erinrade talmannen om bestämmelserna i 11 § samma kapitel som föreskriver att entledigade regeringsledamöter uppehåller sina befattningar till dess en ny regering har tillträtt.

Regeringsarbetets organisation

Antalet tjänstgörande

I september 2018 fanns det totalt 4 733 tjänstgörande i Regeringskansliet. Siffran inkluderar alla kommittéanställda och anställda vid utlandsmyndigheterna. Undantas dessa uppgick antalet till 3 818. Av tabell 1.1 framgår även antalet tjänstgörande i Regeringskansliet över tid.

Tabell 1.1 Tjänstgörande i Regeringskansliet 1990–2018

År	Exklusive kommittéanställda och anställda vid utlandsmyndigheterna		
	Totalt	Inkl. UD	Exkl. UD
1990	–	–	1 786
1991	–	–	1 803
1992	–	–	1 720
1993	–	–	1 849
1994	–	–	1 846
1995	–	–	ingen uppgift
1996	–	–	2 157
1997	–	–	2 233
1998	–	–	ingen uppgift
1999	–	–	2 307
2000	–	–	2 435
2001	–	–	2 550
2002	–	–	2 558
2003	–	3 550	2 659
2004	4 621	3 642	2 734
2005	4 598	3 615	2 766
2006	4 567	3 608	2 829
2007	4 571	3 590	2 842
2008	4 796	3 854	3 109
2009	4 885	4 068	3 322
2010	4 486	3 723	2 995
2011	4 325	3 594	2 846
2012	4 522	3 704	2 951
2013	4 577	3 722	2 989
2014	4 682	3 747	2 999
2015	4 537	3 685	2 975
2016	4 642	3 722 ¹	3 046
2017	4 826	3 838	3 073
2018	4 733	3 818	3 021

Källa: Statsrådsberedningens promemoria av den 25 oktober 2018 (se bilaga 1.1), bet. 2017/18:KU10 s.12.

Kommentar: En sammanställning över antalet tjänstgörande före 1990 finns i bet. 2003/04:KU10 s. 15.

¹ Antalet tjänstgörande har korrigerats från 3 777 för 2016 (se bilaga 1.1 i bet. 2017/18:KU10 s. 153).

Som framgår av tabellen ökade i huvudsak antalet tjänstgörande fram till 2009. En minskning skedde mellan 2009 och 2011. Mellan 2011 och 2014 ökade

antalet tjänstgörande, för att återigen minska 2015. Antalet tjänstgörande ökade 2016 och 2017 men minskade 2018 med 93. Exklusive kommittéanställda och anställda vid utlandsmyndigheterna minskade antalet anställda med 20 från september 2017 till september 2018.

Av tabell 1.2 nedan framgår antalet tjänstgörande per departement samt inom Statsrådsberedningen och förvaltningsavdelningen exklusive kommittéanställda och anställda vid utlandsmyndigheterna. Uppgifterna avser september månad respektive år.

Tabell 1.2 Tjänstgörande per departement 2009–2018

Dep.	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	17–18
SB	198	163	188	198	180	180	173	183	186	183	3
Ju	354	323	318	336	341	328	340	379	381	373	-8
UD	746	728	748	753	733	748	710	731	765	797	32
Fö	170	164	150	148	161	163	135	132	133	134	1
S	243	212	257	264	257	270	219	229	224	218	-6
Fi	453	429	380	432	439	455	445	465	465	467	2
U	188	176	184	177	187	197	187	196	199	185	-14
Ku	82	83	79	78	86	85	105	116	115	111	-4
L ¹	150	149	141	151	151	141	-	-	-	-	-
M ²	180	164	151	152	153	152	196	182	184	178	-6
N ³	326	292	274	293	291	286	448	446	468	437	-31
IJ ⁴	120	107	-	-	-	-	-	-	-	-	-
A	89	89	123	141	145	145	113	123	131	126	-5
FA	769	644	601	581	598	597	614	595	587	609	22
Totalt	4 068	3 723	3 594	3 704	3 722	3 747	3 685	3 722	3 838	3 818	-20

Källa: Statsrådsberedningens promemoria av den 25 oktober 2018 (se bilaga 1.1), bet. 2017/18:KU10 s. 13.

Kommentar: Tabellen visar antalet tjänstgörande i Regeringskansliet exklusive kommittéanställda och anställda vid utlandsmyndigheterna i september månad uppdelat per departement. Uppgifter om antalet tjänstgörande per departement före 2007 finns i bet. 2013/14:KU10 s. 12 och uppgifter om 2008 finns i bet. 2017/18:KU10 s. 13.

¹ Jordbruksdepartementet bytte den 1 januari 2011 namn till Landsbyggsdepartementet. Vid årsskiftet 2014/15 blev det en del av Näringsdepartementet.

² Miljödepartementet bytte namn till Miljö- och energidepartementet den 1 januari 2015.

³ Landsbyggsdepartementet blev den 1 januari 2015 en del av Näringsdepartementet.

⁴ Integrations- och jämställdhetsdepartementet avvecklades vid årsskiftet 2010/11. Departementets frågor flyttades då till andra departement.

Under det senaste året har antalet tjänstgörande minskat något vid flertalet departement, mest vid Näringsdepartementet och Utbildningsdepartementet med 31 respektive 14 personer. Vid Utrikesdepartementet och förvaltningsavdelningen har antalet tjänstgörande ökat.

Politiskt tillsatta tjänstemän

Med politiskt tillsatta tjänstemän avses

- politiskt sakkunniga i Regeringskansliet med funktion som planeringschef, stabschef, presschef, pressekreterare, politiskt sakkunniga, inklusive politiskt sakkunnig assistent, vilka omfattas av Avtal om

anställningsvillkor för politiskt sakkunniga samt politiskt timanställd brevskrivare eller talskrivare i Regeringskansliet

- statssekreterare som omfattas av Avtal om regeringsbeslut om avlöningsförmåner m.m. för vissa högre anställningar m.fl. Även kabinetssekreteraren räknas till denna grupp.

Därtill kommer statsministern och statsråden. Dessa är inte tjänstemän i traditionell mening och ingår därför inte i definitionen politiskt tillsatta tjänstemän. I september 2018 uppgick antalet politiskt tillsatta tjänstemän till 182 (tabell 1.3). Av dessa var 33 statssekreterare.

Tabell 1.3 Politiskt tillsatta tjänstemän i regeringskansliet 2000–2018

År	Politiskt tillsatta tjänstemän	Varav statssekreterare	Statsråd inkl. statsministern
2000	136	24	17
2001	146	25	20
2002	145	25	20
2003	172	27	22
2004	167	27	23
2005	181	30	22
2006	190	28	22
2007	161	33	22
2008	173	34	22
2009	177	34	22
2010	176	34	21
2011	174	35	24
2012	168	35	24
2013	172	35	24
2014	172	34	24
2015	161	33	24
2016	172	34	24
2017	178	37	24
2018	182	33	23

Källa: Statsrådsberedningens promemoria av den 25 oktober 2018 (se bilaga 1.1), bet. 2017/18:KU10 s. 14.

Kommentar: Tabellen visar antalet politiskt tillsatta tjänstemän och statsråd i september månad.

Timanställda politiskt sakkunniga ingår inte i tabellen. Motsvarande uppgifter för tiden före 2000 finns i bet. 2001/02:KU10 s. 9.

Av tabellen framgår utvecklingen av antalet politiskt tillsatta tjänstemän sedan 2000. Mellan 2017 och 2018 har antalet ökat med 4 personer. Gruppen statssekreterare har dock minskat, vilket innebär att det är andra grupper av politiskt tillsatta tjänstemän som har ökat.

Utskottets ställningstagande

Granskningen ger inte anledning till någon kommentar av utskottet.

2 Regeringsprotokollen

Ärendet

Under granskningen har en genomgång gjorts av underprotokollen för Näringsdepartementet och Arbetsmarknadsdepartementet för perioden januari–december 2017. Granskningen innefattade även huvudprotokollen för samma period. Till grund för granskningen har legat aktuella protokoll och promemorior som upprättats inom Näringsdepartementet och Arbetsmarknadsdepartementet, *bilaga 2.1*, respektive Statsrådsberedningen och Näringsdepartementet, *bilaga 2.2*.

Vidare redovisas statistik över antalet regeringsärenden. Statistiken är grundad på en sammanställning från Statsrådsberedningen av antalet ärenden som avgjorts vid regeringsammansåttnaden under 2017, *bilaga 2.3*.

Utredning i ärendet

Formell granskning av regeringsprotokollen

Iakttagelser vid den nu aktuella granskningen

Vid den formella granskningen av regeringsprotokollen för Näringsdepartementet och Arbetsmarknadsdepartementet har kansliet gjort vissa iakttagelser när det gäller författningar som kommit ut från trycket kort tid före ikraftträdandet. Därutöver har kansliet gjort några smärre iakttagelser som inte är av det slag att det ger anledning till någon kommentar.

I 8 kap. 19 § regeringsformen föreskrivs att en beslutad lag ska utfärdas av regeringen så snart som möjligt. Av paragrafen följer vidare att lagar ska kungöras så snart som möjligt. Detsamma gäller förordningar, om inte annat anges i lag. Regeringsformen skiljer alltså mellan utfärdande och kungörande av en författning. Med utfärdande avses det regeringsbeslut genom vilket författningen får sin slutliga utformning, och med kungörande avses den dag författningen kommer ut från trycket. Enligt Gröna boken – Riktlinjer för författningsskrivning (Ds 2014:1) bör det datum då en författning ska träda i kraft normalt sättas så att författningen kan komma ut från trycket i Svensk författningssamling (SFS) minst fyra veckor före ikraftträdandet. En författning bör endast i speciella undantagsfall komma ut från trycket senare än två veckor före ikraftträdandet (s. 101).¹

Under 2017 utfärdades 173 författningar vid Näringsdepartementet. Av dessa kungjordes 35 mindre än fyra veckor innan författningen skulle träda i kraft och 15 kungjordes mindre än två veckor före det datum för ikraftträdande som anges i författningen.

¹ Sedan den 1 april 2018 kungörs lagar och förordningar elektroniskt på www.svenskförfattningssamling.se

Under 2017 utfärdades 82 författningar vid Arbetsmarknadsdepartementet. Av dessa kungjordes 26 mindre än fyra veckor innan författningen skulle träda i kraft och 1 kungjordes mindre än två veckor före det datum för ikraftträdande som anges i författningen.

Promemorior från Regeringskansliet

Genom skrivelser till Regeringskansliet begärde utskottet bl.a. svar på ett antal frågor. Utskottet fick den 25 oktober 2018 två promemorior som upprättats vid Näringsdepartementet och Arbetsmarknadsdepartementet (bilaga 2.1). Vidare fick utskottet den 27 november 2018 en promemoria utarbetad inom Statsrådsberedningen och Näringsdepartementet (bilaga 2.2).

Utskottet begärde (i frågorna) bl.a. kommentarer till dels de författningar som kungjorts mindre än fyra veckor innan författningen skulle träda i kraft, dels de författningar som kungjorts mindre än två veckor innan författningen skulle träda i kraft.

I promemoriorna anför Näringsdepartementet och Arbetsmarknadsdepartementet att tiden mellan kungörandet och ikraftträdandet bedömdes vara acceptabel i samtliga fall. Bedömningen anges vara gjord bl.a. mot bakgrund av att de aktuella författningarna avser lagar som utfärdades inom kort tid efter riksdagens beslut, förordningar som hör ihop med dessa lagar och som utfärdades samma dag som lagarna, bestämmelser som riktar sig enbart till myndigheter, författningar med EU-anknytning där t.ex. genomförandetiden redan löpt ut, författningar där ändringarna är till fördel för enskilda, eller författningar som upphävs för att de blivit obsoleta (dvs. inte längre kan tillämpas).

Som svar på frågan om vad som generellt kan anses utgöra skäl för bedömningen om ”speciella undantagsfall” när det gäller författningar som kommer ut från trycket senare än två veckor före ikraftträdandet uppges att det av Gröna boken – Riktlinjer för författningsskrivning (Ds 2014:1) framgår att det datum då en författning ska träda i kraft normalt bör sättas så att författningen kan komma ut från trycket i Svensk författningssamling (SFS) minst fyra veckor före ikraftträdandet och att en författning endast i speciella undantagsfall bör komma ut från trycket senare än två veckor före ikraftträdandet (s. 101).

Det krävs mycket goda skäl för att en kortare tid än två veckor mellan publicering och ikraftträdande ska kunna godtas, och dessa skäl kan vara av varierande slag.

Det är inte ovanligt att sena författningspubliceringar har sitt ursprung i budgetprocessen. Det förekommer att riksdagen har beslutat om lagar i ett så sent skede att det saknats möjlighet för regeringen att utfärda lagarna och eventuellt anslutande förordningar så att de kan kungöras senast två veckor innan de träder i kraft. Ett annat skäl till sena författningspubliceringar kan vara att författningarna har EU-anknytning. Med hänsyn till de snäva tidsramar som gäller för arbetet med att genomföra EU-direktiv och komplettera EU-förordningar måste inte sällan tiden mellan publicering och

ikraftträdande av författningar med EU-anknytning vara kort. Det förekommer också att författningar är föranledda av mycket speciella omständigheter, t.ex. ett krisläge, som gör att en kort tid mellan publicering och ikraftträdande får anses nödvändig.

I sammanhanget kan noteras att övergången till elektroniskt kungörande av författningar i SFS har gjort det möjligt att korta ned tiden mellan regeringens beslut om utfärdande och kungörande i SFS, vilket kan göra tiden från kungörande till ikraftträdande längre.

Som svar på en kompletterande fråga om vilka åtgärder som vidtas inom Regeringskansliet för att undvika kort tid mellan utfärdande och ikraftträdande av författningar med EU-anknytning anges att Regeringskansliet allmänt sett verkar – när det gäller utfärdande av lagar och sådana förordningar som an knyter till lagar – för att författningarna utfärdas så snart som möjligt efter det att riksdagen har voterat om lagarna. Vidare uppger Regeringskansliet, som i sitt tidigare svar ovan, att övergången till elektroniskt kungörande av författningar har gjort det möjligt att korta ned tiden mellan regeringens beslut om utfärdande och kungörande i Svensk författningssamling (SFS). Sedan övergången har de flesta författningar kungjorts ungefär en vecka efter utfärdandet. Tiden mellan utfärdande och kungörande har alltså i normalfallet kortats ned jämfört med den tidigare ordningen, vilket ger längre tid mellan kungörande och ikraftträdande. Genom det nya arbetssättet är det dessutom betydligt enklare än tidigare att korta ned tiden mellan utfärdande och kungörande ytterligare, om det finns skäl för det med hänsyn till när författningen ska träda i kraft. Så har också skett vid ett antal tillfällen. Detta kan ha betydelse bl.a. för arbetet med författningar med EU-anknytning.

Som svar på utskottets begäran om en redogörelse för den hantering som föregick utfärdandet av förordningen SFS 2017:160 anger Regeringskansliet följande. I 2 § förordningen (1994:1808) om behöriga myndigheter på den civila luftfartens område anges bl.a. att Transportstyrelsen ska utföra uppgifter enligt ett stort antal EU-rättsakter på området. Den aktuella förordningsändringen (SFS 2017:160) innebär bl.a. att en EU-förordning lades till i förteckningen över EU-rättsakter (första stycket 52). Bestämmelserna om ansvar och uppgifter som rör bullersituationen på flygplatser hade förts över från ett EU-direktiv till den nämnda EU-förordningen. Transportstyrelsens ansvar och uppgifter var dock i sak oförändrade. Behovet av att peka ut Transportstyrelsen som behörig myndighet när det gäller EU-förordningen uppmärksammades inte i Näringsdepartementet förrän efter det att EU-förordningen hade trätt i kraft. Ett snabbt ikraftträdande av ändringsförordningen var därför angeläget. Övriga ändringar som gjordes var endast av teknisk karaktär.

Antal regeringsärenden

I en promemoria från Statsrådsberedningen redovisas att totalt 4 955 regeringsärenden avgjordes under 2017 vid regeringssammanträden (bilaga

2.3). Den största ärendegruppen var anställningsärenden, följt av författningar. Jämfört med 2016 minskade antalet regeringsärenden med 290. Den ärendegrupp som minskade mest till antalet var övriga ärenden (-128), och den ärendegrupp som ökade mest till antalet var propositioner (+29).

Utskottets ställningstagande

Som utskottet vid ett flertal tillfällen tidigare framhållit bör tiden mellan det att en författning kungörs och att den träder i kraft vara minst fyra veckor, och endast i speciella undantagsfall mindre än två veckor. Den aktuella granskningen visar att 35 respektive 26 författningar från Näringsdepartementet och Arbetsmarknadsdepartementet kungjordes mindre än fyra veckor före ikraftträdandet, samt att 15 författningar respektive 1 författning kungjordes mindre än två veckor före ikraftträdandet. Författningarna innehöll inga bestämmelser som innebar pålagor för enskilda.

Utskottet utgår från att regeringen – i den mån den råder över beslutsprocessen – vidtar nödvändiga planeringsåtgärder för att hålla tiden mellan kungörande och ikraftträdande inom de ovannämnda tidsramarna, inklusive i arbetet med författningar med EU-anknytning.

3 Vissa förvaltningsärenden

Ärendet

Som ett led i konstitutionsutskottets granskning går utskottet varje år igenom någon eller några grupper av förvaltningsärenden. Årets genomgång omfattar ärenden som gäller överklagande av ansökan om markupplåtelse i vilka regeringen fattat slutligt beslut under 2017. Ärendena har handlagts vid Näringsdepartementet. De granskade ärendena (totalt elva ärenden) förtecknas i *bilaga 3.1*. Till grund för granskningen har även legat en promemoria som upprättats inom Näringsdepartementet, *bilaga 3.2*.

Utredning i ärendet

Gällande ordning

Förvaltningslagen

Regeringen är inte en förvaltningsmyndighet i förvaltningslagens mening. Trots detta har det ansetts viktigt att regeringen i regeringsärenden följer de principer som förvaltningslagen (1986:223)², förkortad FL, ger uttryck för (Gula boken – Beslut och protokoll hos regeringen, SB PM 2012:2 s. 47). Viktiga sådana principer är objektivitetsprincipen, offentlighetsprincipen och kommunikationsprincipen. Förvaltningslagen innehåller också vissa allmänna krav på handläggningen av ärenden. Enligt 7 § FL ska varje ärende där någon enskild är part handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts. Det framgår vidare att myndigheten vid handläggningen ska beakta möjligheten att själv hämta in upplysningar och yttranden från andra myndigheter, om sådana behövs. Slutligen framhålls att myndigheten ska sträva efter att uttrycka sig lättbegripligt och att myndigheten även på andra sätt ska underlätta för den enskilde att ha med den att göra.

Frågan om snabb handläggning ägnades särskild uppmärksamhet i förarbetena till förvaltningslagen. Konstitutionsutskottet uttalade (bet. 1985/86:KU21 s. 9 f.) att detta är en central fråga för de enskilda människorna men även för myndigheterna. Om behandlingen i många ärenden drar ut på tiden skapas lätt stora ärendebalanser. Myndigheterna får då ägna en hel del tid åt att besvara förfrågningar om de ärenden som väntar på avgörande. Inte sällan uppkommer dubbelarbete genom att ärendena måste läsas in av olika handläggare. Det är dock den enskilde som blir hårdast drabbad av att ärendehandläggningen drar ut på tiden. Att under lång tid behöva gå och vänta på ett myndighetsbeslut som kanske gäller frågor som har avgörande betydelse för en persons ekonomiska eller personliga förhållanden kan förorsaka otrygghet och personligt lidande, kanske också ekonomiska förluster. Det

² Den nya förvaltningslagen (2017:900) trädde i kraft den 1 juli 2018. Under den aktuella perioden, den 1 januari 2017–31 december 2017, gällde följaktligen den tidigare förvaltningslagen (1986:223), och de hänvisningar som görs är till den lagen.

gäller här inte en ren servicefråga utan handlar i hög grad också om den enskilda människans rättssäkerhet.

Enligt 15 § FL ska uppgifter som en myndighet får på något annat sätt än genom en handling och som kan ha betydelse för utgången i ärendet antecknas av myndigheten, om ärendet avser myndighetsutövning mot någon enskild.

I 16 § FL fastslås principen om en parts rätt till insyn i utredningsmaterialet i ett ärende. Av paragrafen följer att en sökande, klagande eller annan part har rätt att ta del av det som har tillförts ärendet, om detta avser myndighetsutövning mot någon enskild.

Kommunikationsprincipen kommer till uttryck i 17 § FL. Enligt huvudregeln får ett ärende som avser myndighetsutövning mot någon enskild inte avgöras utan att den som är sökande, klagande eller annan part har underrättats om en uppgift som tillförts ärendet genom någon annan än henne eller honom själv och hon eller han har fått tillfälle att yttra sig över den. Myndigheten får dock i vissa fall avgöra ärendet utan kommunikation, bl.a. om avgörandet inte går någon part emot, om uppgifterna saknar betydelse eller om åtgärderna av någon annan anledning är uppenbart obehövliga. Vidare kan en myndighet avstå från kommunikation om det kan befaras att det annars skulle bli avsevärt svårare att genomföra beslutet i ärendet eller om avgörandet inte kan skjutas upp. Av paragrafen följer vidare att myndigheten bestämmer om underrättelsen ska ske muntligt, genom vanligt brev, genom delgivning eller på något annat sätt.

Rennäringslagen

Av 32 § rennäringslagen (1971:437) följer att nyttjanderätt får upplåtas på sådan kronomark ovanför odlingsgränsen som står under statens omedelbara disposition och på renbetesfjällen endast om upplåtelsen kan ske utan avsevärd olägenhet för renskötseln. Enligt 33 § prövas fråga om upplåtelse enligt 32 § av regeringen eller en myndighet som regeringen bestämmer. Beslut om upplåtelse överklagas hos regeringen, enligt 99 §.

Iakttagelser vid den nu aktuella granskningen

Granskningen av ärendena har i huvudsak fokuserat på handläggningstid, men andra aspekter av handläggningen har också beaktats.

Handläggningstid

Genomgången av akterna i de elva ärendena visar att den totala handläggningstiden i tre av ärendena var kortare än ett år. I två av ärendena var handläggningstiden mellan ett och två år. I fem av ärendena var handläggningstiden mellan två och tre år. I ett ärende var handläggningstiden längre än tre år (se tabellen).

I det följande redogörs för några av ärendena där handläggningen synes ha avstannat under en längre tid utan att några utredningsåtgärder vidtagits eller där lång tid förflutit efter avslutad skriftväxling innan regeringen fattade

beslut. Samtliga ärenden rör överklagande av en länsstyrelses beslut i fråga om markupplåtelse.

I ett antal av de granskade ärendena (fem av elva) synes ärendet ha blivit liggande i olika skeden av handläggningen under en förhållandevis lång tid utan att några åtgärder har dokumenterats eller beslut har fattats i ärendet (se tabellen).

Tabell 3.1 Handläggningstid i elva ärenden upprättade inom Näringsdepartementet under 2017

<i>Dnr</i>	<i>Total handläggningstid</i>	<i>Tid utan dokumenterad utredningsåtgärd</i>	<i>Tid mellan avslutad skriftväxling och beslut</i>
N2015/00266/FJR	2 år och 11 månader	10 + 8 månader	8 månader
N2015/00501/FJR	2 år och 5 månader	8 månader	11 månader
N2017/02097/FJR	3 månader		3 månader
N2016/04298/FJR	11 månader		7 månader
N2016/02659/FJR	2 år och 3 månader	1 år och 1 månad	2 veckor
N2015/00258/FJR	3 år och 8 månader	8 + 9 + 6 månader	1 år och 2 månader
N2016/02470/FJR	1 år och 1 månad		5 månader
N2015/00302/FJR	2 år och 11 månader	9 månader	11 månader
N2016/02262/FJR	1 år och 7 månader		3 månader
N2017/04369/FJR	5 månader		4 månader
N2015/06387/FJR	2 år och 3 månader		1 år och 7 månader

I ett ärende (N2015/00266/FJR) har det dröjt ca 10 månader mellan det att klaganden inkommer med ett yttrande (2014-06-25) till dess Länsstyrelsen som nästa åtgärd i handläggningen av ärendet anmodas att inkomma med ett yttrande (2015-04-30). I samma ärende har det dröjt ca 8 månader mellan det att klaganden inkommer med ett yttrande och att en sameby som nästa åtgärd bereds tillfälle att inkomma med ett yttrande.

I ett annat ärende (N2015/00501/FJR) har det förflutit ca 8 månader mellan det att en sameby inkommer med en komplettering av överklagandet (2015-10-20) och att den som ansökt om markupplåtelse bereds tillfälle att inkomma med ett yttrande (2016-06-09).

I ett tredje ärende (N2016/02659/FJR) har det dröjt ca 13 månader från det att överklagan inkommer till Näringsdepartementet (2015-04-02) och nästa åtgärd vidtas: en tjänsteanteckning om kontakt med Länsstyrelsen (2016-05-19) som en månad senare följs av att klaganden bereds tillfälle att yttra sig och utveckla grunderna för överklagandet (2016-06-09).

I ett ytterligare ärende (N2015/00258/FJR) har det dröjt ca 8 månader mellan det att klaganden inkommer med ett yttrande (2014-02-11) och Länsstyrelsen som nästa åtgärd anmodas inkomma med en komplettering (2014-10-20). I samma ärende har det dröjt ca 9 månader mellan det att Länsstyrelsen inkommer med en komplettering (2014-10-20) och

Länsstyrelsen anmodas inkomma med ett yttrande (2015-07-20). Därefter har det dröjt ca 6 månader mellan det att klaganden inkommer med ett yttrande (2015-11-10) och samebyn bereds tillfälle att inkomma med ett yttrande (2016-05-31).

Slutligen har det i ett ärende (N2015/00302/FJR) dröjt ca 9 månader mellan det att klaganden inkommer med ett yttrande (2015-09-24) och samebyn bereds tillfälle att inkomma med ett yttrande (2016-06-20).

När det gäller tid mellan avslutad skriftväxling och regeringsbeslut har det dröjt mellan 6 och 12 månader i fyra ärenden och mer än 12 månader i två ärenden. I det ärende där det har gått längst tid mellan avslutad skriftväxling och regeringsbeslut har det dröjt ca 1 år och 7 månader (se tabellen).

Dokumentation

I ett ärende (N2015/06387/FJR) synes handlingar i akten saknas, bl.a. yttranden från Länsstyrelsen, samebyn och klaganden.

I ett antal ärenden saknas ifyllt dagboksblad.

Promemoria från Regeringskansliet

Genom en skrivelse som sänts till Regeringskansliet har utskottet begärt svar på ett antal frågor. Som svar överlämnades den 25 oktober 2018 en promemoria upprättad inom Näringsdepartementet (bilaga 3.2).

Som svar på utskottets frågor om det inom Näringsdepartementet finns någon målsättning för maximal handläggningstid för ärenden i den aktuella ärendegruppen uppges att det av Gula boken (SB PM 2012:2) framgår att det är viktigt att man i regeringens förvaltningsärenden följer de principer som förvaltningslagen ger uttryck för, trots att regeringen inte är en förvaltningsmyndighet i lagens mening. Vidare uppges att det av förvaltningslagen framgår att ett ärende ska handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts. Slutligen uppges att det i Näringsdepartementet inte finns någon särskild målsättning för handläggningstiden för den aktuella typen av ärenden.

I promemorian lämnas även svar på frågor om att vissa ärenden har blivit liggande utan några synbara utredningsåtgärder och om den i vissa fall långa handläggningstiden mellan avslutad skriftväxling och regeringsbeslut. I huvudsak anför följande.

Kunskapen om den aktuella ärendegruppen var tidigare huvudsakligen koncentrerad till en medarbetare. Efter att denna medarbetare gått i pension under 2014 var det med anledning av personalomsättningen svårt att upprätthålla kompetensen. Vid departementsombildningen 2015, då Landsbygdsdepartementets frågor till stor del fördes över till Näringsdepartementet, avstannade handläggningen av de aktuella ärendena eftersom resurser behövde läggas på andra angelägna arbetsuppgifter.

Vid årsskiftet 2015/16 inleddes ett arbete vid den ansvariga enheten i syfte att stärka medarbetarnas kompetens och minska sårbarheten vid

personalomsättningar. I samband med det behandlades rutiner för handläggningen av den aktuella ärendegruppen. Det arbetet resulterade i en intern rutinbeskrivning för handläggningen. Att en rutinbeskrivning tagits fram underlättar även handlägggarbyten.

Under 2016 togs enhetens resurser i anspråk för att bereda det förslag om ändrade principer för upplåtelse och friköp av statens mark ovan odlingsgränsen och på renbetesfjällen som lämnades i budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 23).

I syfte att minska ärendebalanserna, främst avseende äldre ärenden, tillfördes den ansvariga enheten en extra handläggare under sex månader 2017.

Den nämnda personalomsättningen har lett till byte av handläggare även mellan avslutad skriftväxling och regeringsbeslut, med förnyad inläsning som följd, enligt följande. I ärende N2015/00501/FJR har ett handlägggarbyte skett, i ärende N2015/00302/FJR och N2015/00258/FJR har två handlägggarbyten skett och i ärende N2015/06387/FJR har tre handlägggarbyten skett.

Som svar på utskottets fråga om vilken rutin som tillämpas inom Näringsdepartementet för att leva upp till dokumentationskravet i förvaltningsärenden uppges att det av Gula boken (SB PM 2012:2) framgår att alla diarieförda handlingar och eventuella andra handlingar som innehåller sakuppgifter av betydelse i ärendet, tex. dagboksblad, anteckningar och promemorior ska föras till akten under handläggningen av ett regeringsärende. I Gula boken tydliggörs också vikten av att i regeringsärenden tillämpa förvaltningslagens krav på beredningen av ett ärende, tex. när det gäller anteckning av uppgifter.

Vid handläggningen av ärenden i den aktuella ärendegruppen följer Näringsdepartementet det som anges i Gula boken. Näringsdepartementet har inte tagit fram några egna rutiner för att leva upp till dokumentationskravet i förvaltningslagen. Inom departementet hålls regelbundet utbildningar i bl.a. ärendehantering för departementets medarbetare.

Utskottets ställningstagande

Utskottet uppmärksammar varje år i sin granskning någon eller några grupper av förvaltningsärenden. Årets granskning har omfattat elva ärenden som gäller ansökan om markupplåtelse.

Utskottet kan konstatera att handläggningstiderna i flera fall är långa. I sex av de elva fallen längre än två år. I ett par ärenden förekommer också långa tidsutdräkter i olika skeden av beredningen utan dokumenterade handläggningsåtgärder. I flera ärenden har det gått lång tid, i vissa fall längre än ett år, mellan till exempel att ett överklagande har kommit in till att kompletteringar begärs, eller mellan att ett yttrande inkommit och det sedan skickats vidare till klagande. I flera ärenden har det även gått lång tid mellan avslutad skriftväxling och att regeringen har fattat beslut i ärendet. I två fall längre än ett år. I sitt svar anför departementet bl.a. att kunskapen om den aktuella ärendegruppen varit koncentrerad till en medarbetare och att det efter dennes pension på grund av personalomsättning varit svårt att upprätthålla

kompetensen. Personalomsättningen har också inneburit ett flertal byten av handläggare inom ett och samma ärende. Enligt departementet har en ny rutinbeskrivning tagits fram som ska underlätta vid handläggabyte. Vidare anges att en extra handläggare tillfördes den ansvariga enheten under sex månader 2017.

Utskottet finner mot bakgrund av den aktuella granskningen skäl att återigen framhålla att det inte är godtagbart att sådana lägen uppkommer i departementen att handläggningen av ärenden som avser myndighetsutövning mot enskilda fördröjs på grund av att personalsituationen inte är tillfredsställande med hög personalomsättning och korta anställningar (bet. 2001/02:KU10 s. 38, bet. 2014/15:KU10 s. 42, bet. 2016/17:KU10 s. 28). I synnerhet när det gäller överklagandeärenden är det viktigt att hålla handläggningstiderna så korta som möjligt eftersom ärendena många gånger redan pågått under en lång tid. Utskottet vill understryka vikten av att arbetet med att korta handläggningstiderna fortskrider.

4 Remisser till Lagrådet

Ärendet

Konstitutionsutskottet har under hösten 2018 närmare granskat regeringens remittering av lagförslag till Lagrådet. En övergripande genomgång har gjorts av de propositioner som regeringen överlämnade till riksdagen under riksmötena 2012/13, 2013/14, 2016/17 och 2017/18. Genomgången har avsett de propositioner som innehåller lagförslag och som granskats av Lagrådet. Hur genomgången har avgränsats och gått till beskrivs längre fram.

När det gäller identifierade propositioner har genomgången varit inriktad på Lagrådets synpunkter och förslag samt regeringens hantering av dessa. Det har bl.a. uppmärksammats om Lagrådet lämnat några synpunkter och förslag eller inte. I de fall Lagrådet lämnat synpunkter och förslag har dessa gått igenom översiktligt. Bland annat har studerats vilken typ av synpunkter som Lagrådet lämnat och om Lagrådet avstyrkt eller på annat sätt haft allvarliga invändningar emot lagförslagen eller delar av dem. Det har även noterats om Lagrådet efterlyst ytterligare överväganden. Vidare har det uppmärksammats i vilken mån regeringen beaktat Lagrådets synpunkter och förslag och på vilket sätt detta redovisats i propositionerna. Det har även studerats hur regeringen bemött Lagrådets synpunkter i de fall dessa inte beaktats samt vilka eventuella beredningsåtgärder Lagrådets yttranden föranlett i Regeringskansliet.

Från konstitutionell synpunkt fyller Lagrådet en viktig funktion i förhandsgranskningen av regeringens lagförslag innan de läggs fram för riksdagen. Syftet med granskningen är att på en övergripande nivå få en bild av regeringens hantering av Lagrådets synpunkter och förslag. En annan fråga av intresse är om det har skett några förändringar över tiden i redovisad del.

I ärendet finns två promemorior från Regeringskansliet med svar på frågor från utskottet, *bilaga 4.1–2*.

Utredning i ärendet

Lagrådets granskning

Bakgrund

Sedan lång tid tillbaka har i Sverige vissa lagförslag underkastats en granskning i särskild ordning innan de läggs fram för riksdagen. Granskningen fick fastare former i 1809 års regeringsform och lades på Högsta domstolen. I samband med att Regeringsrätten (numera Högsta förvaltningsdomstolen) inrättades 1909 flyttades granskningen till ett särskilt organ, Lagrådet, som skulle bestå av ledamöter från de två domstolarna (prop. 1978/79:195 bilaga 1 s. 111). Fram till 1971 gällde att Lagrådet obligatoriskt skulle höras över vissa lagförslag. Bestämmelserna innebar att förslag till allmän civil- och kriminallag, kriminallag för krigsmakten, kyrkolag och lagförslag i vissa speciella ämnen skulle granskas av Lagrådet. Till allmän civillag räknades

lagar som innebar väsentliga ingrepp i medborgarnas frihet och egendom. Allmän kriminallag ansågs i allmänhet vara straffrättsliga bestämmelser som avsåg brott av så allvarlig natur att straffet var ett inte alltför kort fängelsestraff.

Granskningen var liksom i dag endast rådgivande, och varken 1809 års regeringsform eller lagstiftningen om Lagrådet innehöll några bestämmelser om granskningens syfte och karaktär.

Den obligatoriska lagrådsgranskningen avskaffades genom en grundlagsändring som trädde i kraft 1971. Enligt de nya bestämmelserna blev lagrådsgranskningen fakultativ, och det överläts alltså åt regeringen att bestämma när den ville inhämta Lagrådets yttrande. I motiven framhöll regeringen främst två skäl till nämnda förändring (prop. 1970:24 s. 35 f.). Enligt regeringen var det inte förenligt med en fullt konsekvent parlamentarism att ge ett organ utan parlamentarisk förankring en ovillkorlig rätt att yttra sig i vissa lagstiftningsärenden. Det andra skälet var av praktiskt slag. I denna del anförde regeringen bl.a. att utbyggnaden av Lagrådet under 1960-talet hade lett till att alltför många domare vid de två högsta domstolarna drogs från sin egentliga uppgift, dvs. den dömande verksamheten. Enligt regeringen skulle ett fakultativt system garantera en önskvärd flexibilitet i Lagrådets verksamhet utan att Högsta domstolens och Regeringsrättens uppgifter som domstolar led men.

Den fakultativa lagrådsgranskningen bevarades vid införandet av 1974 års regeringsform.

I samband med avskaffandet av den obligatoriska lagrådsgranskningen beskrev föredragande statsråd Lagrådets granskning på följande sätt (prop. 1970:24 s. 35):

- att undersöka om den tekniska metod som har valts för att realisera ett lagförslags syfte är ändamålsenlig,
- att undersöka om olika regler i lagförslaget står i överensstämmelse med varandra,
- att undersöka om lagförslaget passar väl in i rättsordningen i övrigt, och
- att uppmärksamma svårigheter som kan uppkomma vid tillämpningen av den nya lagstiftningen och göra klagörande uttalanden om hur dessa svårigheter kan bemästras.

Något förslag om att innebörden av Lagrådets granskning skulle framgå av grundlagen lämnades emellertid inte.

År 1980 ändrades regeringsformens bestämmelser om lagrådsgranskningen på så sätt att det uttryckligen angavs i vilka fall yttranden från Lagrådet borde inhämtas samt vad Lagrådets granskning skulle avse. I motiven framhölls att Lagrådets verksamhet var värdefull som ett led i arbetet med att få fram fullgoda lagförslag och att granskningen i Lagrådet var en garanti för att rättssäkerhetsintresset och kravet på enhetlighet, konsekvens och klarhet iaktogs (prop. 1978/79:195 s. 45 f.). Enligt motiven borde Lagrådets granskning inte omfatta lagförslagets allmänpolitiska grunder utan

uteslutande ägnas deras juridiska sida. Det borde inte heller komma i fråga att skapa regler som innebar att en lag i efterhand sattes åt sidan enligt gällande principer om lagprövning på den grunden att Lagrådets yttrande inte hade inhämtats. Utformningen av bestämmelsen om granskningens inriktning anslöt nära till beskrivningen i 1970 års lagstiftningsärende (Eka m.fl., Regeringsformen – med kommentarer, 2 uppl., 2018, s. 446).

Bestämmelsen om vad Lagrådets granskning skulle avse tillkom på Rättighetsskyddsutredningens förslag, och som skäl därför anförde utredningen bl.a. följande (SOU 1978:34 s. 134):

Det blir då betydelsefullt, inte minst med tanke på lagrådets möjligheter att slå vakt om sitt oberoende, att grundlagen så långt möjligt gör det klart i vilka hänseenden lagrådet skall yttra sig. Lagrådet skall inte behöva riskera att bli utsatt för kritik vare sig för att dess granskning är politiskt inriktad eller för att det inte i den omfattning som hade varit påkallad ger sin syn på exempelvis frågor om tolkning av grundlag eller frågor av rättssäkerhetskaraktär.

Det föredragande statsrådet uttalade följande om Lagrådets granskning (prop. 1978/79:195 s. 48):

För min del vill jag ansluta mig till rättighetsskyddsutredningens överväganden i denna del. De utgår från den enighet som råder om att lagrådets granskning bör begränsas till lagförslagens juridiska sida och att prövningen av deras allmänna politiska grunder ankommer uteslutande på riksdagen och regeringen. Jag vill särskilt understryka vikten av att lagrådet iakttar den största återhållsamhet när det gäller sakfrågor av politisk natur. Det är inte förenligt med lagrådets ställning i vårt konstitutionella system att det redovisar andra synpunkter än sådana som är av juridisk-teknisk art. Rättighetsskyddsutredningen har föreslagit en regel som anger vilken inriktning som lagrådsgranskningen sålunda bör ha. Frågan är om RF bör innehålla en sådan regel.

I likhet med rättighetsskyddsutredningen anser jag att det är betydelsefullt att grundlagen så långt möjligt gör klart i vilka hänseenden lagrådet skall yttra sig, inte minst med tanke på lagrådets ställning som en från regeringen och riksdagen fristående, juridisk-teknisk granskningsinstans. En regel av denna innebörd motverkar att lagrådet uppfattas som ett politiskt organ. För att lagrådet skall kunna fylla sin uppgift måste förtroendet för dess neutralitet i politiska frågor vara orubbet.

Syftet med reglerna om granskningens inriktning är alltså att ge Lagrådet rätt att granska förslagen från juridisk men inte politisk synpunkt (Eka m.fl. s. 447). Det är emellertid inte alltid så lätt att avgöra vad som är politik och vad som är juridik, och inriktningen av granskningen i fråga om hur ett lagförslag förhåller sig till rättsordningen i övrigt eller till rättssäkerhetens krav kan tänkas innefatta åtminstone rättspolitiska bedömningar (Lavin, Lagrådet och den offentliga rätten 1999–2001, 2001, s. 24).

Även Rättighetsskyddsutredningen pekade på svårigheten att skilja mellan politik och juridik och anförde följande (SOU 1978:34 s. 133):

Vad som i ett läge ter sig som ett val mellan skilda tekniska metoder att nå ett mål kan senare, när de politiska partierna har börjat utforma sina ståndpunkter i fråga, vara ett politiskt omstritt problem. Självfallet får det

inte komma i fråga att lagrådet exempelvis avstår från att hävda en mening i fråga om tolkning av en viss grundlagsbestämmelse därför att något av de politiska partierna har en känd ståndpunkt i frågan: detta skulle kunna öka risken för en senare konflikt mellan riksdagen och rättstillämpande organ.

Den nuvarande regleringen i regeringsformen om Lagrådets granskning trädde i kraft den 1 januari 2011. I motiven framhöll regeringen att den fakultativa regeln om lagrådsgranskning i praktiken tillämpades som en obligatorisk regel (prop. 2009/10:80 s. 143). Det kunde därför enligt regeringen inte förväntas att antalet granskningsärenden i Lagrådet skulle komma att öka nämnvärt om regeln att yttrande av Lagrådet borde inhämtas ändrades på så sätt att det blev obligatoriskt att inhämta yttrande i fråga om lagar som faller inom granskningsområdet. Regeringen anförde vidare att denna ändring skulle innebära en principiell och önskvärd förstärkning av Lagrådets ställning och att betydelsen av förhandsgranskningen betonas, bl.a. när det gäller lagförslagets grundlagsenlighet. Vikten av Lagrådets granskning markerades ytterligare genom att det s.k. viktighetskriteriet togs bort. Det innebär att Lagrådets hörande inte längre begränsas till lagar som är viktiga för enskilda eller från allmän synpunkt.

Gällande ordning

För att lämna yttranden över lagförslag ska det enligt 8 kap. 20 § regeringsformen (RF) finnas ett lagråd där det ingår domare eller, vid behov, tidigare domare i Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen. En sådan granskning av ett lagförslag utförs av Lagrådet genom en förhandskontroll av ett lagförslag och görs under själva lagstiftningsprocessen. Vidare föreskrivs att närmare bestämmelser om Lagrådets sammansättning och tjänstgöring meddelas i lag. Denna lag är lagen (2003:333) om Lagrådet.

Enligt 8 kap. 21 § första stycket RF inhämtas yttrande från Lagrådet av regeringen eller, enligt vad som närmare anges i riksdagsordningen, av ett riksdagsutskott. Av andra stycket följer att ett yttrande från Lagrådet ska inhämtas innan riksdagen beslutar

1. grundlag om tryckfriheten eller om motsvarande frihet att yttra sig i ljudradio, television och vissa liknande överföringar, offentliga uppspelningar ur en databas samt tekniska upptagningar,
2. lag om begränsning av rätten att ta del av allmänna handlingar,
3. lag som avses i 2 kap. 14–16 §§, 20 § eller 25 § (grundläggande fri- och rättigheter),
4. lag om behandling av personuppgifter som är helt eller delvis automatiserad,
5. lag om kommunal beskattning eller lag som innebär åligganden för kommunerna,
6. lag som avses i 2 § första stycket 1 eller 2 (enskildas personliga ställning och deras personliga och ekonomiska förhållanden inbördes samt förhållandet mellan enskilda och det allmänna under förutsättning att

föreskrifterna gäller skyldigheter för enskilda eller i övrigt avser ingrepp i enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden) eller lag som avses i 11 eller 12 kap. (rättskipningen och förvaltningen), eller

7. lag som ändrar eller upphäver en lag enligt 1–6.

Vidare sägs i tredje stycket att detta dock inte gäller om Lagrådets granskning skulle sakna betydelse på grund av frågans beskaffenhet eller skulle fördröja lagstiftningsfrågans behandling så att avsevärt men uppkommer.

Om regeringen föreslår att riksdagen ska meddela lag i något av de ämnen som anges ovan men inte har inhämtat Lagrådets yttrande dessförinnan ska regeringen samtidigt redovisa skälen för detta för riksdagen.

Att Lagrådet inte har hörts över ett lagförslag utgör aldrig hinder mot att lagen tillämpas.

Området för Lagrådets granskning bestäms alltså av en konkret uppräknings i 8 kap. 21 § andra stycket RF av de typer av lagar som omfattas. Enligt bestämmelsen ska Lagrådet höras över lagförslag som gäller tryckfrihetsförordningen, yttrandefrihetsgrundlagen, sådan lagstiftning som är intagen i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), fri- och rättighetsbegränsande lagstiftning, lagstiftning om begränsning av konflikträtten på arbetsmarknaden, lagstiftning om expropriation m.m., upphovsrättslig lagstiftning, lag som i fri- och rättighetshänseende särbehandlar utländska medborgare, lag som innebär åligganden för kommunerna, civilrättslig lagstiftning, betungande offentlighetsrättslig lagstiftning (bl.a. strafflag och lag om statlig eller kommunal skatt) samt sådana föreskrifter om rättskipning och förvaltning som enligt 11 eller 12 kap. RF ska beslutas i lag (Eka m.fl. s. 442). Ändringar i regeringsformen omfattas inte av Lagrådets granskningsområde. Som skäl för detta har bl.a. anförts att det måste finnas utrymme för politiska bedömningar i frågor av grundläggande betydelse för statsskicket (jfr SOU 1978:34 s. 287 och prop. 2009/10:80 s. 144).

Av 8 kap. 22 § RF följer att Lagrådets granskning ska avse

1. hur förslaget förhåller sig till grundlagarna och rättsordningen i övrigt,
2. hur förslagets föreskrifter förhåller sig till varandra,
3. hur förslaget förhåller sig till rättssäkerhetens krav,
4. om förslaget är utformat så att lagen kan antas tillgodose de syften som har angetts, och
5. vilka problem som kan uppstå vid tillämpningen.

Regeringskansliets interna riktlinjer

I Statsrådsberedningens skrift Propositionshandboken (Ds 1997:1) beskrivs gången i propositionsarbetet och olika sätt för att förenkla arbetet och att klara de praktiska problem som möter propositionsskrivaren. Den innehåller också bl.a. riktlinjer för den formella utformningen av propositioner och lagrådsremisser.

Som en riktlinje i fråga om lagrådsremisser anges att en kontakt bör tas på ett tidigt stadium i propositionsarbetet med rättssekretariatet på det egna

departementet och eventuellt med granskningsenheten inom Regeringskansliet för att utreda frågan om inhämtande av ett yttrande från Lagrådet (s. 93). I handboken framhålls att beskedet behövs dels för planeringen av Lagrådets arbete, dels för planeringen av det egna arbetet. Det understryks att lagrådsgranskningen ibland kräver både avsevärd tid och avsevärda insatser av propositionsskrivaren. Lagrådet behöver också tid för att skriva sitt yttrande.

Det framhålls att en lagrådsremiss inte skiljer sig mycket från en proposition och att det är regeringen som fattar det formella beslutet om att inhämta Lagrådets yttrande (s. 93). Det framgår vidare av handboken att underlaget för ett beslut om lagrådsremiss i princip är detsamma som för en proposition och att lagrådsremissen i princip har samma innehåll som en proposition. En skillnad är emellertid att lagrådsremissen under rubriken *Beslut* innehåller en upplysning om att regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över ett lagförslag.

När det gäller riktlinjer i fråga om arbetet med att utarbeta en proposition efter lagrådsremissen påpekas att Lagrådets granskning resulterar i ett granskningsyttrande i form av ett protokoll (s. 98). Med anledning av protokollet måste departementet ta ställning till de synpunkter och förslag som Lagrådet har framfört i protokollet. Detta görs när propositionen utarbetas.

Vidare anges att propositionsskrivaren under den särskilda underrubriken *Lagrådet* i propositionens avsnitt *Ärendet och dess beredning* ska redogöra kortfattat för hur Lagrådets synpunkter har påverkat propositionens innehåll, och också ange vilka bilagenummer lagrådsremissens lagförslag och Lagrådets yttrande får. Om lagrådsremissens lagförslag stämmer överens med propositionens lagförslag ska detta enligt handboken anmärkas och bilagan med lagrådsremissens lagförslag utelämnas. I övriga fall biläggs de av lagrådsremissens lagförslag eller de delar av dessa som avviker från propositionens.

Enligt handboken bör det dessutom under rubriken *Lagrådet* anges i vilka avsnitt Lagrådets synpunkter har kommenterats, vilket kan göras både i avsnittet *Skälen för regeringens förslag* och i avsnittet *Författningskommentar*. Det sägs vidare att det är bra att redan under rubriken *Lagrådet* tala om att Lagrådets synpunkter har följts i allt väsentligt, om så är fallet. I varje fall måste det tydligt framgå av propositionen vilka synpunkter som har accepterats. Likaså måste det enligt handboken föras en tydlig argumentation i de delar där Lagrådets synpunkter inte har följts.

Inom Regeringskansliet har riktlinjer tagits fram för beredning av bl.a. lagrådsremisser och propositioner (promemorian Samrådsformer i Regeringskansliet, SB PM 2012:1 [rev 2018 II]).

Innehållet i promemorian överensstämmer i stora delar med innehållet i Propositionshandboken.

Av promemorian framgår att ett regeringsärende som faller inom flera departements verksamhetsområden ska handläggas inom det departement dit ärendet huvudsakligen hör och beredas i samråd med övriga berörda statsråd

(s. 4). Detta samråd kallas gemensam beredning och är reglerat i 15 § förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet. Enligt promemorian ska bl.a. ärenden om propositioner och lagrådsremisser beredas gemensamt (s. 5).

Enligt promemorian ska ärenden där Lagrådet har avstyrkt ett lagförslag i dess helhet eller allvarligt ifrågasatt det beredas med Statsrådsberedningens granskningskansli (s. 6 f.). Med granskningskansliet ska även beredas ärenden med texter framtagna inom Regeringskansliet som ska publiceras i departementsserien (Ds), andra promemorior, utkast till lagrådsremisser och liknande, om texten innehåller förslag eller överväganden om sådant som ska beslutas av riksdagen eller regeringen, och som ska remitteras.

Innan regeringen beslutar om bl.a. propositioner och lagrådsremisser ska, enligt promemorian, det departement som bereder ett sådant ärende ge övriga departement tillfälle att lämna synpunkter på det utkast som har upprättats (s. 13). Detta förfarande kallas delning. I samband med delningen ska det i ett e-postmeddelande finnas en kort redogörelse för förslaget och de viktigaste skälen för förslaget (s. 14). För bl.a. lagrådsremisser och propositioner lämnas redogörelsen genom att det delade förslaget avsnitt *Sammanfattning*, *Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll* respektive *Propositionens huvudsakliga innehåll* klipps in i e-postmeddelandet. Vid delning av sådana förslag till propositioner som har föregåtts av en lagrådsgranskning ska de ändringar som har gjorts i förhållande till lagrådsremissen markeras med kantstreck.

Slutligen följer av promemorian att svar och klartecken när det gäller bl.a. propositioner och lagrådsremisser måste inväntas från följande delningsmottagare innan ärendet tas upp på ett regeringssammanträde (s. 14):

- en kontaktperson eller statssekreterare på Statsrådsberedningens samordningskansli,
- Statsrådsberedningens granskningskansli, och
- Finansdepartementets budgetavdelning.

Beredningskravet

Gällande ordning

Förutom den ovan nämnda regleringen av lagrådsgranskningen vid regeringens beredning av lagärenden följer av 7 kap. 2 § RF att vid beredningen av regeringsärenden ska behövliga upplysningar och yttranden inhämtas från berörda myndigheter. Upplysningar och yttranden ska också i den omfattning som behövs inhämtas från kommunerna. Även sammanslutningar och enskilda ska i den omfattning som behövs ges möjlighet att yttra sig. I motiven framhålls att inhämtandet av yttranden från myndigheter, organisationer och andra enskilda sammanslutningar är ett karakteristiskt och betydelsefullt inslag i den svenska politiska beslutsprocessen (prop. 1973:90 s. 287). Varken av bestämmelserna i

regeringsformen eller av dess förarbeten framgår dock närmare hur ett remissförfarande bör gå till. Oftast är ett remissförfarande skriftligt, men det förekommer att regeringen hämtar in synpunkter muntligen. Det faller i slutändan på regeringen att under vanligt konstitutionellt ansvar avgöra vilka myndigheter som är berörda av ett regeringsärende och i vilken omfattning det är nödvändigt att kommuner, organisationer och enskilda får tillfälle att yttra sig (Holmberg m.fl., Grundlagarna, 3 uppl., 2012, s. 326 f.).

Regeringskansliets interna riktlinjer

I den ovan nämnda Propositionshandboken (Ds 1997:1) framhålls när det gäller beredningskravet i 7 kap. 2 § RF att det traditionella sättet för regeringen att få upplysningar och yttranden är att skicka ut betänkanden och promemorior på remiss (s. 27). Regeringen kan dock även skaffa sig information på annat sätt, främst genom remissmöten och genom att hämta in underhandssynpunkter. I promemorian anförs att alla komplicerade lagstiftningsärenden ska föregås av remissbehandling. Remissmöten kan dock i sådana fall användas som en del av beredningsförfarandet, om ärendet har föregåtts av tidigare utredningar och remissförfaranden. Det ska enligt handboken starkt understrykas att det endast är i verkliga undantagssituationer som regeringen i stället för remissbehandling eller remissmöte kan ta kontakt med berörda myndigheter under hand och ha överläggningar med dessa. Vidare framhålls att det i varje enskilt fall måste bedömas om situationen är sådan att remissbehandling kan underlåtas.

Ibland kan det finnas anledning att göra ändringar i ett redan remitterat förslag, t.ex. med anledning av inkomna remissynpunkter. Om det rör sig om stora och väsentliga ändringar är det oftast, enligt handboken, nödvändigt att ta fram ett nytt förslag för en ny remissomgång (s. 34). Ändringarna kan också gälla en väl avgränsad delfråga. Även i dessa fall styrs, enligt handboken, kravet på beredning av 7 kap. 2 § RF. Det finns inga regler för hur en komplettering av remissomgången ska göras, utan det får avgöras från fall till fall. De möjligheter som nämns i handboken är skriftliga kompletterande synpunkter från de remissinstanser som särskilt berörs av frågan, remissmöten eller underhandskontakter.

Tidigare granskning m.m.

Remisser till Lagrådet

Konstitutionsutskottet har vid flera tillfällen granskat regeringens remittering av lagförslag till Lagrådet. Våren 1975 granskade utskottet lagrådsremisser som föregåtts de propositioner som överlämnades till riksdagen 1974 (bet. KU 1975:12 s. 21 f.). Granskningen visade att antalet lagrådsremisser hade minskat sedan den obligatoriska lagrådsgranskningen slopades 1971. Under 1970 hade 60 propositioner remitterats till Lagrådet, vilket kunde jämföras med 10 propositioner under 1974. Utskottet var inte berett att göra något uttalande om utvecklingen.

Utskottet fortsatte därefter att granska regeringens remittering av lagförslag till Lagrådet. Våren 1983 framgick det av granskningen att regeringen hade i ca 60 procent av de propositioner som innehöll lagförslag inom Lagrådets granskningsområde avstått från lagrådsgranskning (bet. KU 1982/83:30 s. 8 f.). I drygt en tiondel av fallen hade underlåtenhet att höra Lagrådet haft samband med arbetsbelastningen i Lagrådet, och regeringen hade avstått från lagrådsgranskning för att undvika dröjsmål med angelägen lagstiftning. Vidare tog utskottet upp s.k. underhandsföredragningar inför Lagrådet. Frågan gällde föredragningar inför Lagrådet innan Lagrådet formellt fått del av lagrådsremissen, en fråga som redan tidigare hade uppmärksammats av utskottet. Då hade utskottet anfört att väsentliga ändringar av ett förslag inte borde göras efter en sådan föredragning, och det framhöll även att Lagrådet var ett i förhållande till regeringen självständigt granskningsorgan och därför inte avsett att tas i anspråk för uppgifter som borde fullgöras vid departementsberedningen. Granskningen hade dock visat att underhandsföredragningar förekommit i betydande omfattning.

I sitt ställningstagande framhöll utskottet att lagrådsgranskning var huvudregel när det gällde lagförslag som föll inom det s.k. obligatoriska granskningsområdet. För undantag krävdes särskilda skäl. Allmänna hänvisningar till behovet av skyndsamhet fick enligt utskottet inte urholka tillämpningen av huvudregeln. Det var enligt utskottets mening också angeläget att regeringen såg till att departementen planerade sitt arbete på ett sådant sätt att arbetsbelastningen i Lagrådet inte tilläts bli det avgörande skälet för att underlåta lagrådsremiss. Dessutom underströk utskottet åter vikten av att regeringen undviker underhandsföredragningar.

Våren 1984 framgick det av utskottets granskning att regeringen i ca 60 procent av de propositioner som innehöll lagförslag inom Lagrådets granskningsområde hade avstått från lagrådsgranskning (bet. KU 1983/84:30 s. 6). I dessa propositioner hade regeringen inte heller alltid motiverat varför den valt att inte höra Lagrådet. Vad gällde underhandsföredragningar hade de minskat avsevärt i omfattning.

Utskottet ansåg att minskningen av underhandsföredragningar var tillfredsställande. Utskottet underströk även vikten av att regeringen redovisar skälen till varför Lagrådets yttrande inte inhämtas.

Även följande riksmöte granskade utskottet remitteringen av lagförslag till Lagrådet (bet. KU 1984/85:35 s. 10 f.). Granskningen visade att antalet fall där regeringen hade avstått från lagrådsgranskning fortfarande utgjorde ca 60 procent av det totala antalet propositioner med lagförslag inom Lagrådets granskningsområde. Som skäl för att avstå från lagrådsgranskning hade regeringen i flertalet fall åberopat att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse på grund av frågans beskaffenhet. Vidare konstaterade utskottet att Lagrådet vid några tillfällen i sina yttranden hade anmärkt att förslag som remitterats till Lagrådet inte hade varit föremål för sådan remissbehandling som avsågs i 7 kap. 2 § RF, vilket enligt Lagrådet hade försvårat dess granskning. Den bristande beredningen ansågs försvåra dels granskningen av om lagförslagen

var utformade så att de kunde antas tillgodose angivna syften, dels granskningen av de problem och praktiska konsekvenser som kunde tänkas uppstå vid tillämpningen av de underställda förslagen.

I några av de fall där Lagrådet hade anmärkt på ärendeberedningen konstaterade utskottet att regeringen under sin beredning haft överläggningar med myndigheter som berördes av förslagen, innan förslagen hade remitterats till Lagrådet. I vissa fall hade ärendenas brådskande karaktär bidragit till att ett fullständigt remissförfarande inte hade kunnat genomföras. Utskottet ansåg att det i varje särskilt fall fick bedömas i vad mån det fanns behov av att inhämta upplysningar och yttranden. Inte i något av de granskade fallen fann utskottet anledning att rikta kritik mot regeringen för beredningen av ärenden.

Våren 1986 granskade utskottet ännu en gång regeringens remittering av lagförslag till Lagrådet (bet. KU 1985/86:25 s. 6 f.). Vid granskningen hade ett justitieråd och ett f.d. justitieråd vid ett utskottssammanträde lämnat synpunkter på lagrådsarbetet. Granskningen visade att antalet fall där regeringen avstått från lagrådsgranskning låg på i stort sett samma nivå som tidigare. Som skäl för att avstå från lagrådsgranskning hade regeringen hänvisat till arbetsbelastningen i Lagrådet och till att Lagrådet tidigare hade granskat liknande lagstiftning. Vidare uppmärksammade utskottet åter ett antal fall där Lagrådet i sina yttranden hade anmärkt på att remitterade lagförslag inte hade varit föremål för remissbehandling enligt 7 kap. 2 § RF.

Utskottet upprepade behovet av god planering av lagstiftningsarbetet i Regeringskansliet. Vidare påminde utskottet om att bestämmelserna i regeringsformen inte lämnade utrymme för att avstå från lagrådsremiss enbart av det skälet att en tilltänkt lagstiftning hade motsvarigheter i tidigare lagstiftning. En utveckling i riktning mot att departementen mera rutinmässigt stämmer av sina lagförslag mot tidigare motsvarigheter och lägger detta till grund för bedömningen i remitteringsfrågan kunde enligt utskottet inte accepteras från grundlagssynpunkt. Vad gällde Lagrådets anmärkningar på regeringens beredning enligt regeringsformen gjorde utskottet åter bedömningen att det inte fanns anledning till några erinringar.

Därefter fortsatte utskottet under flera år att granska regeringens remittering av lagförslag till Lagrådet, och vid dessa tillfällen återkom utskottet till frågor om underlåtenhet att höra Lagrådet, motivering för att inte höra Lagrådet och underhandsföredragningar (t.ex. bet. KU 1986/87:33 s. 7 f., bet. 1988/89:KU30 s. 8 och bet. 1991/92:KU30 s. 14 f.). I stora drag upprepade utskottet vad det tidigare hade sagt. Förekomsten av underhandsföredragningar föreföll ha upphört med tiden (bet. 1993/94:KU30 s. 24). I granskningarna framhöll utskottet också att regeringen, om den hade ansett att den föreslagna föreskriften inte var viktig för enskilda eller från allmän synpunkt och därför valt att inte höra Lagrådet, borde klargöra detta och redovisa grunderna för sin uppfattning, och om regeringen ansett att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse på grund av frågans beskaffenhet skulle den motivera denna bedömning om den inte framstod som självklar (bet. 1991/92:KU30 s. 16, bet. 1992/93:KU30 s. 19, bet. 1993/94:KU30 s. 25, bet.

1994/95:KU30 s. 33 och bet. 1997/98:KU10 s. 47). Om regeringen hade ansett att ett lagförslag var så brådskande att en remiss till Lagrådet skulle vara till avsevärt men skulle regeringen enligt utskottet alltid ange vad det var som gjorde förslaget så brådskande och vari det befarade menet bestod (bet. 1989/90:KU30 s. 18, bet. 1990/91:KU30 s. 19, bet. 1991/92:KU30 s. 16 och bet. 1997/98:KU10 s. 47 f.).

Under riksmötet 1999/2000 genomförde utskottet en granskning av olika aspekter av beredningen av lagärenden (bet. 1999/2000:KU10). Bland annat granskades förekomsten av remissmöten. Utskottet ansåg att ett skriftligt remissförfarande är och alltid bör vara det normala sättet för att inhämta synpunkter från utomstående under beredningen av ett lagförslag (s. 24). Planeringen av ett ärende borde enligt utskottet vara så god att remissmöten inte måste tillgripas på grund av bristande tid. Utskottet framhöll att ett remissmöte kan fylla en funktion först och främst för att komplettera ett skriftligt remissförfarande.

Utskottet anförde vidare att en annan fråga var vad som borde gälla när förslaget i en proposition väsentligt avviker från vad som föreslagits i det betänkande som remissbehandlats. Även om ett sådant förslag hade diskuterats på ett remissmöte kunde det enligt utskottet ifrågasättas om beredningskravet kunde anses uppfyllt.

En annan aspekt som togs upp rörande beredningen av lagstiftningsärenden var lagrådsgranskningen. Granskningen hade omfattat närmare 200 propositioner, varav 140 hade granskats av Lagrådet. Utskottet noterade att Lagrådet i ett tiotal av dessa hade riktat kritik som kunde tyda på att det funnits brister i beredningen av ärendena (s. 36). I flera fall hade Lagrådet vänt sig mot att lagstiftningen inte samordnats med annan lagstiftning i ett lagkomplex. I några fall hade kritiken avsett det förhållandet att den föreslagna regleringen varit komplex och svårbemästrad.

Utskottet framhöll att Lagrådets synpunkter många gånger hade lett till att vissa frågor tagits ur propositionerna för ytterligare utredning eller att bristerna kunnat läkas innan propositionerna lämnats. I andra fall hade förslaget lagts fram men fortsatt utredning hade samtidigt aviserats. Lagrådsgranskningen hade enligt utskottet därigenom kunnat fylla en viktig funktion i arbetet för att åstadkomma en god kvalitet i lagstiftningsarbetet. Utskottet ville emellertid understryka att Lagrådsutredningen (Ds 1977:10) redan 1977 framhållit att det är av betydelse att det förslag som underställs Lagrådets granskning är av så god kvalitet som möjligt för att granskningskapaciteten i Lagrådet ska kunna utnyttjas på bästa sätt i lagstiftningsarbetet. Utskottet framhöll vidare att det innebar en misshushållning med resurserna i Lagrådet om detta skulle behöva ägna en större del av sin verksamhet åt frågor som borde ha klarats av under det beredande arbetet i Regeringskansliet.

Vidare konstaterade utskottet att regeringen till övervägande del hade valt att följa Lagrådets förslag. När förslagen inte följts hade regeringen genomgående argumenterat för sitt ställningstagande. Utskottet saknade därför anledning att ifrågasätta regeringens beslut att lägga fram förslagen.

Utskottet ville dock liksom vid granskningen hösten 1997 (bet. 1997/98:KU10 s. 47 f.) rent allmänt understryka att det är angeläget att Lagrådets centrala roll i lagstiftningsarbetet inte urholkas.

Utskottet fann därutöver att det ofta hade gjorts redaktionella ändringar och sakliga ändringar av enkel beskaffenhet i propositionernas lagtexter jämfört med lagtexterna i lagrådsremisserna. Enligt utskottet var det självfallet angeläget att de förslag till lagtext som lämnas till riksdagen har så hög kvalitet som möjligt. Förekomsten av redaktionella ändringar efter lagrådsgranskningen kunde därför i princip inte ifrågasättas. Utskottet ansåg att det dock fanns en risk att redaktionella ändringar och sakliga ändringar av enkel art kunde påverka regleringen på ett sätt som inte hade varit avsett. Det var därför enligt utskottet angeläget att lagtexten höll högsta möjliga kvalitet redan när den granskades av Lagrådet. Utskottet framhöll att ju högre kvalitet de remitterade förslagen hade, desto mer kunde granskningsverksamheten i Lagrådet inriktas på väsentligheter.

Hösten 2003 granskade utskottet regeringens beredning av de lagärenden där propositioner hade överlämnats till riksdagen under 2002 (bet. 2003/04:KU10 s. 36 f.). Granskningen var inriktad på Lagrådets yttranden i dessa ärenden och på vilka beredningsåtgärder yttrandena hade föranlett inom Regeringskansliet.

Enligt utskottet visade granskningen att omkring en femtedel av lagrådsyttrandena som omfattades av granskningen innehöll synpunkter som rörde tveksamhet i fråga om förslagets förenlighet med grundlagarna eller Europakonventionen eller som annars tog sikte på grundläggande frågor om förslagets beredning eller förslagets lagtekniska kvalitet i mer allmänna termer.

I sitt ställningstagande framhöll utskottet att en lagstiftning som håller tillräckligt hög kvalitet är en förutsättning för att förutsebarhet och därmed enskildas rättssäkerhet ska kunna garanteras. Utskottet framhöll vidare att fullgoda lagstiftningsprodukter innebär att kravet på enhetlighet, konsekvens och klarhet kan uppnås. Genom tillräckligt genomtänkt lagstiftning kunde också enligt utskottet oönskade samhällsekonomiska konsekvenser undvikas. Vidare framhöll utskottet att det i första hand är regeringen som tar initiativ till och svarar för beredningen av förslag till ny lagstiftning och att regeringen därför har ett betydande ansvar i arbetet med att upprätthålla en god kvalitet i lagstiftningen.

Enligt utskottet hade den företagna granskningen inte till syfte att ge en heltäckande bild av kvalitetsnivån i regeringens lagförslag, men det konstaterades samtidigt att omkring en femtedel av lagrådsyttrandena som granskats innehöll invändningar som rörde principiella frågor eller andra kvalitetsaspekter. I några fall hade Lagrådet pekat på att förslagen inte föregåtts av någon remissbehandling. I denna del framhöll utskottet att mot bakgrund av det remissförfarande som traditionellt tillämpas i svensk lagstiftningsprocess får beredningskravet enligt 7 kap. 2 § RF anses innebära att regeringen som huvudregel bör genomföra en sedvanlig remissbehandling. Enligt utskottet

utgör remissbehandlingen ett väsentligt inslag i arbetet med att upprätthålla en god kvalitet i lagstiftningen. Vidare uppgav utskottet att en underlåten remissbehandling medför risk för att lagförslag inte uppnår tillräcklig kvalitet och att den fortsatta beredningsprocessen försvåras. Enligt utskottet borde ett skriftligt remissförfarande alltid vara det normala sättet att inhämta synpunkter från utomstående under beredningen av ett lagförslag, och remissmöten kan främst fylla en funktion som komplement. Ett förenklat beredningsförfarande i form av kontakter under hand med berörda myndigheter bör enligt utskottet endast komma i fråga i verkliga undantagsfall.

Därutöver underströk utskottet vikten av att arbetet med lagärendena planeras så att tillräckligt med tid, i enlighet med Statsrådsberedningens riktlinjer, kan avsättas för delning av propositionerna efter Lagrådets yttranden och för arbetet med delningssynpunkterna. Om Lagrådets synpunkter är av principiell eller mer kvalificerad art borde enligt utskottet det självfallet behövas en längre beredningstid. I detta sammanhang noterade utskottet att tidsperioden mellan Lagrådets yttrande och propositionens beslutsdatum uppgick till högst två veckor i några lagärenden som utskottet särskilt granskat, varav i ett fall endast tre dagar. Att tillräckligt med tid avsätts för beredning av Lagrådets synpunkter är enligt utskottet av stor vikt, inte minst i de fall regeringen väljer att inte följa Lagrådets synpunkter. Vidare konstaterade utskottet att det i propositionen måste föras en tydlig argumentation i de delar där Lagrådets synpunkter inte har följts, vilket Statsrådsberedningen anfört i sina riktlinjer. Enligt utskottet är det sistnämnda en viktig del i arbetet med att upprätthålla kvaliteten i lagstiftningsarbetet, i synnerhet när Lagrådets synpunkter har innehållit principiella invändningar, t.ex. förslags förenlighet med grundlagarna. Att regeringens ställningstagande har sin grund i t.ex. en annan juridisk bedömning än den Lagrådet gjort eller i ett visst politiskt hänsynstagande borde sålunda enligt utskottet redovisas tydligt. Utskottet anförde att en tydlig argumentation från regeringens sida är av avgörande betydelse för beslutsprocessen i riksdagen och möjligheterna att där föra en konstruktiv debatt om lagärendet i fråga.

Vidare anförde utskottet att Lagrådets yttrande över ett lagförslag har formen av ett protokollsutdrag där datum för sammanträdet i fråga anges. Vid granskningen hade utskottet uppmärksammat att det i två fall angetts ett annat datum i den propositionsbilaga där Lagrådets yttrande återges än vad som rätteligen utgjort datum för sammanträdet. I det ena fallet hade någon förklaring till detta inte kunnat lämnas, och i det andra hade uppgetts att det skett av förbiseende. I ett fall hade vidare den bilaga i propositionen som angetts innehålla lagrådsremissens förslag i stället återgett propositionens lagförslag. Som Regeringskansliet självt hade anfört framgick det därmed av denna proposition på ett ofullständigt sätt vilket underlag Lagrådet haft för sin granskning. Utskottet ville härvid påminna om det självklara att man ska kunna utgå från att i propositioner intagna sakuppgifter är korrekta, i synnerhet när de avser att återge uppgifter från annan eller från andra dokument.

Även hösten 2013 granskade utskottet regeringens remisser till Lagrådet (bet. 2013/14:KU10 s. 78 f.). Granskningen omfattade de propositioner som regeringen hade överlämnat till riksdagen 2012. Under året överlämnade regeringen 127 propositioner till riksdagen, varav 115 innehöll lagförslag. I 92 propositioner fanns lagförslag som hade överlämnats till Lagrådet för granskning. Av dessa hade Lagrådet i 24 fall inte haft något att erinra mot de remitterade lagförslagen. I 68 fall hade Lagrådet lämnat förslag och synpunkter av varierande slag.

Vid genomgången hade utskottet bl.a. uppmärksammat hur frågan om inhämtande av yttranden från Lagrådet hanterats och redovisats i propositionerna. I de lagärenden där regeringen inte hade inhämtat yttranden från Lagrådet och redovisat skälen för detta skiljde sig motiveringarna delvis åt. Det kunde enligt utskottet vara skillnader som var väl motiverade. I denna del framhöll utskottet att det är viktigt att regeringen tydligt motiverar sina ställningstaganden att inte inhämta yttranden från Lagrådet.

I de lagärenden där regeringen inhämtat yttranden från Lagrådet hade genomgången varit inriktad på Lagrådets synpunkter och förslag i dessa ärenden. Bland annat hade utskottet uppmärksammat om regeringen följt Lagrådets synpunkter och förslag eller inte samt vilka eventuella beredningsåtgärder Lagrådets yttranden föranlett i Regeringskansliet. Dessutom hade utskottet studerat hur Lagrådets synpunkter och omhändertagandet av dessa hade redovisats i genomgångna propositioner. Genomgången hade inte syftat till att ge någon heltäckande bild av kvalitetsnivån i regeringens lagförslag.

Av genomgången framgick bl.a. att den inledande redovisningen i en proposition av frågor som rörde Lagrådet skiljde sig åt i propositionerna. Utskottet underströk vikten av att nämnda redovisning är tydlig, konsekvent och informativ. Det sagda var enligt utskottet av betydelse inte minst för de lagförslag som lämnas i den till omfånget stora budgetpropositionen. Vidare framhöll utskottet att vid propositionsskrivandet kan den Propositionshandboken som tagits fram inom Regeringskansliet tjäna som vägledning vid utformningen av den inledande redovisningen för frågor kring Lagrådet.

När det gällde frågor kring omhändertagandet av Lagrådets förslag och synpunkter konstaterade utskottet att regeringen i de genomgångna propositionerna till övervägande del hade godtagit Lagrådets förslag och beaktat dess synpunkter. När förslagen och synpunkterna inte följts hade regeringen i regel argumenterat för sitt ställningstagande. En tydlig argumentation i de delarna där Lagrådets förslag och synpunkter inte följts är enligt utskottet en viktig del i arbetet med att upprätthålla kvaliteten i lagstiftningsarbetet. Därtill framhöll utskottet att en tydlig argumentation från regeringens sida är av betydelse för beslutsprocessen i riksdagen och för möjligheterna att där föra en konstruktiv debatt om lagärendet i fråga.

Av genomgången framgick vidare att Lagrådets synpunkter i några lagärenden hade lett till att regeringen inte lagt fram ett lagförslag eller delar därav och i andra lagärenden lett till att regeringen utrett eller övervägt en fråga

ytterligare. I några lagärenden hade förslagen lagts fram, men fortsatt utredning hade samtidigt aviserats. Genom det sagda hade enligt utskottet Lagrådets granskning kunnat fylla en viktig funktion i arbetet för att åstadkomma en god kvalitet i lagstiftningsarbetet.

Det framgick vidare av genomgången att Lagrådet i ett tiotal fall hade framfört synpunkter som rörde tveksamheter i fråga om ett förslags förenlighet med grundlagarna eller som annars tog sikte på grundläggande frågor om ett förslags beredning eller dess lagtekniska kvalitet i mer allmänna termer. Vidare hade Lagrådet i några fall pekat på behovet av ytterligare överväganden eller utredningar. I sju av dessa lagärenden begärde utskottet bl.a. en redovisning av vilka beredningsåtgärder som hade vidtagits inom Regeringskansliet med anledning av Lagrådets yttranden.

I denna del pekade utskottet inledningsvis på att den omständigheten att ett lagförslag håller en tillräckligt hög kvalitet är en förutsättning för att förutsebarhet och därmed enskildas rättssäkerhet ska kunna garanteras. Fullgoda lagstiftningsprodukter innebär vidare enligt utskottet att kravet på enhetlighet, konsekvens och klarhet kan uppnås. I denna del framhöll utskottet att det i första hand är regeringen som tar initiativ till och svarar för beredningen av förslag till ny lagstiftning och att regeringen därför har ett betydande ansvar i arbetet med att upprätthålla en god kvalitet i lagstiftningen.

I ett par av de genomgångna lagärendena hade Lagrådet haft synpunkter på att delar av förslagen inte föregåtts av någon remissbehandling. Att underlåta remissbehandling medför enligt utskottet en risk för att ett lagförslag inte uppnår tillräcklig kvalitet och att den fortsatta beredningsprocessen försvåras. I denna del framhöll utskottet att ett skriftligt remissförfarande är och bör vara det normala sättet för att inhämta synpunkter från utomstående under beredningen av ett lagförslag. När det gäller remissmöten pekade utskottet på att sådana möten kan fylla en funktion, framför allt som komplement till ett skriftligt remissförfarande. I denna del underströk utskottet att planeringen av ett lagärende bör vara så god att ett remissmöte inte behöver tillgripas i stället för ett skriftligt remissförfarande på grund av bristande tid. Därutöver framhöll utskottet att ett förenklat beredningsförfarande i form av kontakter under hand med berörda myndigheter endast bör komma i fråga i undantagsfall.

En annan fråga var enligt utskottet vad som borde gälla när ett lagförslag i en proposition väsentligt avviker från vad som har föreslagits i det utredningsbetänkande som remissbehandlats. Även om ett sådant förslag har diskuterats på ett remissmöte kunde det enligt utskottet ifrågasättas om beredningskravet kunde anses vara uppfyllt. Därutöver kunde det enligt utskottet i lagärenden där regeringen till följd av Lagrådets synpunkter hade gjort väsentliga ändringar i ett lagförslag finnas anledning att överväga om Lagrådets synpunkter också skulle inhämtas när det gäller det omarbetade lagförslaget.

Vidare underströk utskottet vikten av att arbetet med lagärendena planeras så att det finns tillräckligt med tid för beredning av propositionerna efter Lagrådets yttranden. Om Lagrådets synpunkter är av principiell eller mer kvalificerad art torde enligt utskottet självfallet en längre beredningstid

behövas. I detta sammanhang noterade utskottet att tidsperioden mellan Lagrådets yttrande och propositionens beslutsdatum hade varit ca två veckor i två av lagärendena där utskottet ställt närmare frågor. Att tillräckligt med tid avsätts för beredning av Lagrådets synpunkter är enligt utskottet av stor vikt, inte minst i de fall regeringen väljer att inte följa Lagrådets synpunkter.

Genomgången av de propositioner som regeringen överlämnade till riksdagen 2012 utvisade även att redaktionella ändringar ofta hade gjorts i propositionernas lagtexter jämfört med lagtexterna i lagrådsremisserna. I några propositioner hade också vissa sakliga ändringar gjorts i lagtexterna. I denna del framhöll utskottet att det givetvis är angeläget att de förslag till lagtexter som lämnas till riksdagen har så hög kvalitet som möjligt. Förekomsten av redaktionella ändringar efter Lagrådets granskning kunde därför enligt utskottet i princip inte ifrågasättas. Utskottet underströk dock på nytt att det finns en risk för att redaktionella ändringar och sakliga ändringar av enkel art kan påverka regleringen på ett sätt som inte varit avsett. Det är därför enligt utskottet angeläget att lagtexten har högsta möjliga kvalitet redan när den granskas av Lagrådet. Därtill kommer att ju högre kvalitet de remitterade förslagen har, desto mer kan Lagrådets granskning inriktas på väsentligheter.

Avslutningsvis noterade utskottet att det av förbiseende stod fel i ett par propositionsbilagor. I denna del påminde utskottet om vikten av att de sakuppgifter som finns i propositionerna är korrekta, i synnerhet när de avser att återge uppgifter från andra dokument.

Beredningskravet

Hösten 2008 genomförde konstitutionsutskottet en granskning av hur beredningskravet enligt regeringsformen fullgörs för en rad olika typer av regeringsärenden (bet. 2008/09:KU10 s. 46 f.). I sitt ställningstagande anförde utskottet bl.a. att den ordning som föreskrivs i 7 kap. 2 § RF ska tillmätas stor vikt (s. 63 f.). Genom att förslag och pågående ärenden kommer myndigheter, organisationer och andra till del kan de bli allsidigt belysta och konsekvenserna av dem så långt möjligt kända på förhand. Kvaliteten på regeringens och, i förlängningen, i vissa fall även riksdagens beslutsfattande ökar därmed till gagn för demokrati, rättssäkerhet och effektivitet. Samtidigt borde det enligt utskottet också påminnas om att beredningskravet inte är absolut. Upplysningar och yttranden ska enligt regeringsformen begäras in i den mån det behövs. Utskottet påminde även om att det i regeringsformen inte föreskrivs någon särskild form för hur upplysningar och yttranden ska inhämtas. Utskottet konstaterade dock att det vid flera tillfällen i sin granskning har uttolkat innebörden av beredningskravet, både i vad mån det ska anses tillämpligt och vad som krävs för att det ska anses uppfyllt. Den företagna granskningen gav enligt utskottet vid handen att sättet på vilket beredningskravet uppfyllts hade varierat stort mellan olika ärendetyper. Utskottet framhöll att detta var naturligt med hänsyn till ärendetypernas

skiftande karaktär och att denna variation även var förenligt med bestämmelserna i regeringsformen.

Utskottet har därefter vid flera tillfällen uttalat sig om beredningskravet i regeringsformen (t.ex. yttr. 2013/14:KU6y s. 5 f., bet. 2014/15:KU20 s. 161 f. och bet. 2015/16:KU20 s. 454 f.). I ett yttrande till finansutskottet våren 2018 framhöll konstitutionsutskottet på nytt att regeringen har ett betydande ansvar i arbetet med att upprätthålla god kvalitet i lagstiftningen, att remissbehandling och förhandsgranskning utgör väsentliga inslag i detta arbete, att det är viktigt att myndigheters sakkunskap inhämtas och att remisstider eller motsvarande bör vara så väl tilltagna att remissinstanserna ges en reell möjlighet att överväga förslagen (yttr. 2017/18:KU9y s. 9). Samtidigt konstaterade utskottet att beredningskravet inte är lika för alla fall, att beredningsrutinerna endast i liten utsträckning är reglerade i regeringsformen och att det därför finns ett utrymme för flexibilitet och en möjlighet att anpassa rutinerna för allvarliga och brådskande fall. Enligt utskottet har riksdagen i varje enskilt ärende att ta ställning till om regeringens motivering till en skyndsamt beredning är tillräckligt stark och om beredningsunderlaget kan anses tillräckligt.

Vidare anförde utskottet att frågan huruvida beredningsunderlaget i ett enskilt ärende varit tillräckligt för att riksdagen skulle kunna ta ställning till förslaget borde bedömas av beredande utskott och att det i det sammanhanget även kunde beaktas vad konstitutionsutskottet uttalat om beredningskravet.

Iakttagelser vid den aktuella genomgången

Genomgångens upplägg

En övergripande genomgång har gjorts av de propositioner som regeringen överlämnade till riksdagen under riksmötena 2012/13, 2013/14, 2016/17 och 2017/18. Valda riksmöten täcker delar av de två senaste mandatperioderna och två olika regeringar.

Genomgången har varit inriktad på de lagärenden där regeringen remitterat lagförslag till Lagrådet. En avgränsning av genomgången har gjorts på så sätt att de ärenden där regeringen efter lagrådsremisser och yttranden från Lagrådet avstått från att driva ärendena vidare till propositioner inte ingått i genomgången. I dessa ärenden har Lagrådet givetvis haft ett betydande inflytande på regeringens lagstiftningsarbete, men ärendena har inte ingått i denna genomgång. Därutöver har genomgången avgränsats på så sätt att budgetpropositionerna för 2013, 2014, 2017 och 2018 inte gått igenom. Slutligen har riksdagens behandling av genomgångna propositioner inte studerats. I denna del kan också noteras att några av de propositioner som regeringen överlämnade till riksdagen under riksmötet 2017/18 alltjämt bereds i riksdagen.

När det gäller de propositioner med lagförslag som remitterats till Lagrådet har genomgången varit inriktad på Lagrådets synpunkter och förslag i dessa ärenden. Det har uppmärksammas om Lagrådet lämnat några synpunkter och förslag eller inte. I de fall Lagrådet lämnat synpunkter och förslag har dessa

gåtts igenom översiktligt. Bland annat har studerats vilken typ av synpunkter som Lagrådet lämnat och om Lagrådet avstyrkt eller på annat sätt haft allvarliga invändningar emot ett lagförslag eller delar av det. Det har även noterats om Lagrådet har efterlyst ytterligare överväganden. En annan fråga som har uppmärksammats är regeringens hantering av Lagrådets synpunkter och förslag. Bland annat har studerats i vilken mån regeringen beaktat Lagrådets synpunkter och förslag och på vilket sätt detta redovisats i propositionerna. Dessutom har det uppmärksammats om Lagrådets synpunkter föranlett några kompletterande överväganden eller utredningsåtgärder och om regeringen avstått från att lägga fram hela eller delar av lagförslagen. Genomgången har inte syftat till att ge någon heltäckande bild av kvalitetsnivån i regeringens lagärenden.

Generella iakttagelser

Propositioner som har föregåtts av lagrådsgranskning

Av genomgången framgår att regeringen under riksmötena 2012/13, 2013/14, 2016/17 och 2017/18 överlämnade totalt 719 propositioner till riksdagen, och av dessa innehöll 570 (79 procent) lagförslag som har granskats av Lagrådet. Andelen propositioner med lagförslag som granskats av Lagrådet har varierat något under den aktuella tidsperioden (se tabell nedan). Riksmötena 2012/13, 2013/14, 2016/17 respektive 2017/18 svarade denna grupp för 72, 75, 84 respektive 84 procent av det totala antalet propositioner som regeringen överlämnade till riksdagen.

Resterande propositioner saknade lagförslag eller innehöll lagförslag som inte har remitterats till Lagrådet. När det gäller de propositioner med lagförslag som inte har remitterats till Lagrådet rörde det sig om lagförslag som bedömts falla utanför Lagrådets granskningsområde eller lagförslag som i och för sig föll inom Lagrådets granskningsområde men där förslagen bedömts falla inom undantaget för denna granskning. Vidare ska nämnas att vissa av de propositioner som innehöll lagförslag som har granskats av Lagrådet även innehöll lagförslag som inte remitterats till Lagrådet.

Av de totalt 719 propositionerna som regeringen överlämnade till riksdagen under de aktuella riksmötena var 11 procent (80) propositioner med lagförslag som inte har remitterats till Lagrådet och 10 procent (69) propositioner utan lagförslag. Genomgången visar att dessa propositionstyper delvis har varierat under den aktuella tidsperioden (se tabell nedan). Riksmötena 2012/13, 2013/14, 2016/17 respektive 2017/18 uppgick propositioner med lagförslag som inte har granskats av Lagrådet till 17, 17, 5 respektive 7 procent, medan propositioner utan lagförslag uppgick till 11, 8, 11 respektive 9 procent.

Tabell 4.1 Propositioner som har föregåtts av lagrådsgranskning

År	Totala antalet prop. som regeringen överlämnat till riksdagen (exkl. budgetprop.)	Prop. med lagförslag som remitterats till Lagrådet (exkl. budgetprop.)	Prop. med lagförslag som inte remitterats till Lagrådet	Prop. utan lagförslag
2012/13	141	72 % (101)	17 % (24)	11 % (16)
2013/14	194	75 % (146)	17 % (32)	8 % (16)
2016/17	159	84 % (134)	5 % (8)	11 % (17)
2017/18	225	84 % (189)	7 % (16)	9 % (20)
Totalt	719	79 % (570)	11 % (80)	10 % (69)

Lagrådets synpunkter och förslag

Som har redovisats ovan innehöll 570 av de propositioner som regeringen under aktuell tidsperiod överlämnade till riksdagen lagförslag som har granskats av Lagrådet (se tabell ovan). Genomgången visar att av dessa innehöll 63 procent (361) synpunkter och förslag från Lagrådet. Andelen propositioner med lagförslag där Lagrådet lämnat synpunkter och förslag har varierat något under den aktuella tidsperioden (se tabell nedan). Riksmötena 2012/13, 2013/14, 2016/17 respektive 2017/18 svarade denna grupp för 72, 65, 56 respektive 62 procent av det totala antalet propositioner med lagförslag som har granskats av Lagrådet. På motsvarande sätt framgår det av genomgången att av totalt 570 propositioner innehöll 37 procent (209) lagförslag som Lagrådet lämnat utan erinran; dvs. i dessa lagärenden har Lagrådet inte haft några synpunkter eller förslag till ändringar. Riksmötena 2012/13, 2013/14, 2016/17 respektive 2017/18 svarade denna grupp för 28, 35, 44 respektive 38 procent.

Genomgången visar också att antalet propositioner med lagförslag som granskats av Lagrådet har varierat mellan riksmötena (se tabell nedan). Som exempel kan nämnas att riksmötena 2012/13 respektive 2017/18 överlämnade regeringen 101 respektive 189 sådana propositioner till riksdagen.

Tabell 4.2 Har Lagrådet haft synpunkter och förslag i de granskade lagärendena?

År	Prop. med lagförslag som remitterats till Lagrådet (exkl. budgetprop.)	Nej (Lagrrådet lämnat lagförslagen utan erinran)	Ja (Lagrrådet lämnat synpunkter och förslag)
2012/13	101	28 % (28)	72 % (73)
2013/14	146	35 % (51)	65 % (95)
2016/17	134	44 % (59)	56 % (75)
2017/18	189	38 % (71)	62 % (118)
Totalt	570	37 % (209)	63 % (361)

Genomgången visar vidare att Lagrådets synpunkter har varit av varierande slag. Som exempel kan nämnas synpunkter som har rört ett lagförslags

disposition och språkliga utformning eller grundläggande frågor om ett förslags beredning eller dess lagtekniska kvalitet i mer allmänna termer. I några lagärenden har Lagrådet vänt sig emot att ett lagförslag inte har samordnats med annan lagstiftning i ett lagkomplex. Vidare har Lagrådet i andra lagärenden ansett att lagförslagen varit komplexa och svårbenämtrade. Ibland har Lagrådets synpunkter avsett ett lagförslags förhållande till rättsordningen i övrigt, hur olika lagförslag förhållit sig till varandra eller om ett lagförslag varit så utformat att lagen kunnat antas tillgodose de syften som angetts. Flera lagärenden har rört införlivandet av EU-direktiv, och i dessa ärenden har Lagrådets granskning fokuserat kring frågor om förslagen följt upp vad som krävts enligt direktiven eller om valda uttryck i lagförslagen svarat emot de som direktiven åsyftat. Andra synpunkter har avsett problem som kunnat uppstå vid tillämpningen eller tveksamhet i fråga om ett lagförslags förenlighet med grundlagarna.

Utifrån vad Lagrådets granskning ska avse har en översiktlig och grov uppdelning gjorts utifrån några olika synpunkter. Det bör dock framhållas att det inte alltid går att dra en klar gräns mellan de olika typer av synpunkter som Lagrådet för fram i sin granskning. Därtill kommer att ett yttrande från Lagrådet ofta innehåller synpunkter av olika slag.

Ett antal av de punkter som räknas upp i 8 kap. 22 § RF kan sägas vara av rent juridisk-tekniska slag, och detta torde framför allt avse punkterna 2 och 5 i nämnda bestämmelse (jfr Bull och Sterzel, Regeringsformen, 3 uppl., 2015, s. 203). Punkterna avser hur ett lagförslags föreskrifter förhåller sig till varandra och vilka problem som kan uppstå vid tillämpningen. Som exempel i denna del kan nämnas lagförslagets disposition och utformning, motsättningar mellan motiv och lagtext eller befintlig lagstiftning samt inkonsekvenser i lagtexten. Det kan också vara så att Lagrådet anser att motiv bör kodifieras i föreslagen lagtext.

När det gäller synpunkter av juridisk-tekniskt slag visar genomgången att allvaret i Lagrådets kritik har varierat. Ibland har Lagrådet endast haft smärre synpunkter på t.ex. utformningen av en bestämmelse i lagförslagen. I andra lagärenden har Lagrådet framfört omfattande synpunkter på t.ex. ett lagförslags disposition, utformning och innehåll.

Genomgången visar att kvantitativt är de juridisk-tekniska synpunkterna helt dominerande. I omkring 95 procent av de propositioner där Lagrådet lämnat synpunkter på lagförslagen har det förekommit synpunkter av juridisk-tekniskt slag. Andelen har varierat något från riksmöte till riksmöte. Någon systematisk förändring över tid kan dock inte skönjas.

En annan typ av synpunkt avser hur ett lagförslag förhåller sig till grundlagarna och rättsordningen i övrigt (8 kap. 22 § första stycket 1 RF), bl.a. hur ett lagförslag förhåller sig till normgivningsbestämmelserna i 8 kap. RF. Med detta avses fördelningen av normgivningsmakten mellan riksdagen och regeringen. I denna del granskas bl.a. normgivningsbemyndiganden. Granskningen kan också avse hur ett lagförslag förhåller sig till bestämmelserna i 2 kap. RF om de grundläggande fri- och rättigheterna och

Europakonventionen. I denna del måste ofta bedömningar av lagförslagets proportionalitet göras. Prövningen mot rättsordningen i övrigt är möjligen något mer teknisk och omfattar sådant som bedömningen om den föreslagna systematiken och begreppsbildningen passar med redan befintlig lagstiftning.

Genomgången visar att det i drygt en femtedel av de propositioner där Lagrådet lämnat synpunkter på lagförslagen har förekommit synpunkter som rört förslagets förhållande till grundlagarna och rättsordningen i övrigt. Andelen har varierat från riksmöte till riksmöte. Någon systematisk förändring över tid kan dock inte skönjas.

En typ av synpunkter avser om ett lagförslag är utformat så att lagen kan antas tillgodose de syften som har angetts (8 kap. 22 första stycket 4 RF). I denna del granskar Lagrådet alltså ett lagförslags ändamålsenlighet. Denna punkt torde ge Lagrådet ett visst utrymme för en annan typ av bedömningar än rent juridisk-tekniska. Dessa bedömningar är dock bundna av de ändamål som regeringen har angett som motiv för lagförslaget (Bull och Sterzel s. 204). När det gäller denna typ av synpunkt kan ibland gränsen för vad som är ett icke ändamålsenligt förslag och vad som är en diskutabel men politiskt motiverad lösning vara svår att dra (Håstad, Hur granskar Lagrådet? – Rapport från rättssymposium den 25–26 november 2008 på Härke slott, SvJT 2009, s. 57).

Genomgången visar att det i en knapp femtedel av de propositioner där Lagrådet lämnat synpunkter på lagförslagen har förekommit synpunkter om huruvida förslagen varit utformade så att lagarna kunnat antas tillgodose de syften som angetts. Andelen har varierat från riksmöte till riksmöte. Någon systematisk förändring över tid kan dock inte skönjas.

En annan typ av synpunkter avser hur ett förslag förhåller sig till rättssäkerhetens krav (8 kap. 22 § första stycket 3 RF). Med rättssäkerhet avses i regel att lagförslaget ska vara utformat så att enskilda ska kunna förutse de rättsliga effekterna av sitt agerande, att det ska finnas en möjlighet att överklaga olika beslut och att lagförslaget ska vara rimligt utformat med hänsyn till tid och kostnader för enskilda. Även denna typ av synpunkter torde ge Lagrådet ett visst utrymme för en annan typ av bedömningar som mer tar sikte på lämpligheten i ett lagförslag utifrån rättssäkerhetens krav (Bull och Sterzel s. 204). Bland annat kan olika intressen ställas mot varandra utifrån tolkningen av rättssäkerhetsbegreppet (Bengtsson, Departementen och Lagrådet, SvJT 2009, s. 73).

Av genomgången framgår att det i drygt en tiondel av de propositioner där Lagrådet lämnat synpunkter på lagförslagen har förekommit synpunkter som rört förslagets förhållande till rättssäkerhetens krav. Andelen har varierat från riksmöte till riksmöte. Någon systematisk förändring över tid kan dock inte skönjas.

Till Lagrådets uppgift hör även att granska det remissförfarande som har föregått en lagrådsremiss (jfr 7 kap. 2 § RF). Denna del har i genomgången tagits upp som en egen synpunkt. I de lagärenden där Lagrådet haft sådana synpunkter har det ofta varit fråga om för kort remisstid, men Lagrådet har

även pekat på avsaknad av sedvanligt remissförfarande eller att för få remissinstanser fått tillfälle att yttra sig.

Av genomgången framgår att det i några propositioner per riksmöte (ca 5 procent) där Lagrådet lämnat synpunkter på lagförslagen har förekommit synpunkter som rört själva remissförfarandet.

Det framgår vidare av genomgången att Lagrådet ibland har nöjt sig med att framhålla att argumenteringen för ett lagförslag eller utformningen av en lagtext borde övervägas ytterligare utifrån någon aspekt. Av genomgången framgår också att Lagrådet i sin granskning förhållandevis ofta har pekat på behovet av ytterligare överväganden eller utredningar. Oftast har Lagrådet ansett att en fråga borde övervägas ytterligare eller att argumenteringen för ett förslag borde utvecklas. I några enskilda ärenden har Lagrådet efterlyst att en redan tillsatt utredning borde utreda delar av ett lagförslag närmare eller att en utredning borde tillsättas med ett sådant uppdrag.

Genomgången visar att av de totalt 361 propositionerna med lagförslag där Lagrådet haft synpunkter och förslag till ändringar har Lagrådet i 167 (46 procent) efterlyst ytterligare överväganden. I denna del ska framhållas att omfattningen har varierat. Synpunkterna har ibland rört stora delar av ett lagförslag och andra gånger endast en smärre del av ett lagförslag. Andelen propositioner med lagförslag där Lagrådet efterlyst ytterligare överväganden har varierat under den aktuella tidsperioden (se tabell nedan). Riksmötena 2012/13, 2013/14, 2016/17 respektive 2017/18 svarade denna grupp för 33, 56, 44 respektive 51 procent av det totala antalet propositioner med lagförslag där Lagrådet haft synpunkter och förslag till ändringar.

En annan fråga som har studerats är om Lagrådet avstyrkt eller annars ifrågasatt att regeringens lagförslag eller delar av dem borde genomföras. Ibland har Lagrådet använt begreppet inte tillstyrker ett lagförslag eller delar av det.

Som har redovisats ovan innehöll 361 av de propositioner som regeringen under aktuell tidsperiod överlämnade till riksdagen lagförslag där Lagrådet haft synpunkter och förslag till ändringar. Genomgången visar att av dessa har Lagrådet i totalt 52 propositioner (14 procent) avstyrkt eller allvarligt ifrågasatt regeringens lagförslag eller delar av dem. I denna del ska det framhållas att omfattningen av Lagrådets kritik har varierat. Ibland har Lagrådets kritik endast avsett en enskild bestämmelse i ett lagförslag, medan Lagrådets invändningar i andra lagärenden avsett hela lagförslag eller betydande delar av det. Andelen propositioner med lagförslag som helt eller delvis har avstyrkts eller allvarligt ifrågasatts av Lagrådet har varierat något under den aktuella tidsperioden (se tabell nedan). Riksmötena 2012/13, 2013/14, 2016/17 respektive 2017/18 svarade denna grupp för 11, 13, 15 respektive 18 procent av det totala antalet propositioner med lagförslag där Lagrådet haft synpunkter och förslag till ändringar.

Invändningarna från Lagrådet i dessa ärenden har varierat, och i granskningen av ett lagförslag har Lagrådet ofta lämnat synpunkter av olika slag. Som exempel på kritik från Lagrådet kan nämnas invändningar av

systematiskt slag emot ett lagförslags uppbyggnad och innehåll. I några fall har Lagrådet avstyrkt ett lagförslag eller delar av det på grund av dess undermåliga beskaffenhet. Vidare har Lagrådet i några yttranden ansett att ett lagförslag eller delar av det inte borde genomföras utan ytterligare och ingående överväganden. I ett par yttranden har Lagrådets invändningar rört remisstidens längd. Lagrådet har i några yttranden ifrågasatt eller uttryckt tveksamheter kring ett lagförslags förenlighet med grundlagarna. Lagrådet har vidare avstyrkt något lagförslag på grund av oklarhet kring frågan om förslagets förenlighet med gemenskapsrätten. I några lagärenden har Lagrådet ansett att lagförslagen eller delar av dem medfört problem utifrån rättssäkerhetens krav. Ibland har Lagrådet ansett att lagförslagen eller delar av dem inte har tillgodosett angivna syften. När det gäller några lagförslag som har avstyrkts av Lagrådet har det uttryckts tveksamheter kring huruvida det funnits tillräckliga skäl att införa ett lagförslag, huruvida det varit klarlagt att ett lagförslag skulle få vissa utlovade konsekvenser eller om gjord analys för utlovad effekt av ett lagförslag varit tillräcklig.

Tabell 4.3 Har Lagrådet avstyrkt/allvarligt ifrågasatt lagförslag eller delar av dem respektive efterlyst ytterligare överväganden?

År	Prop. med lagförslag där Lagrådet lämnat synpunkter och förslag	Lagrådet avstyrkt eller allvarligt ifrågasatt lagförslagen eller delar av dem		Lagrådet efterlyst ytterligare överväganden	
		Nej	Ja (ja/i huvudsak eller delvis)	Nej	Ja
2012/13	73	89 % (65)	11 % (8)	67 % (49)	33 % (24)
2013/14	95	87 % (83)	13 % (12)	44 % (42)	56 % (53)
2016/17	75	85 % (64)	15 % (11)	60 % (45)	40 % (30)
2017/18	118	82 % (97)	18 % (21)	49 % (58)	51 % (60)
Totalt	361	86 % (309)	14 % (52)	54 % (194)	46 % (167)

Regeringens hantering av Lagrådets synpunkter och förslag

En annan fråga av intresse är i vilken utsträckning regeringen har beaktat Lagrådets synpunkter och förslag. Av genomgången framgår att regeringen till övervägande del har valt att i huvudsak följa Lagrådets synpunkter och förslag.

Som har redovisats ovan innehöll 361 av de propositioner som regeringen under aktuell tidsperiod överlämnade till riksdagen lagförslag där Lagrådet haft synpunkter och förslag till ändringar. Av dessa har regeringen i 74 procent (268 propositioner) valt att följa eller i huvudsak följa Lagrådets synpunkter och förslag. Andelen propositioner där regeringen till övervägande del har valt att följa Lagrådets synpunkter och förslag har varierat något under den aktuella tidsperioden (se tabell nedan). Riksmötena 2012/13, 2013/14, 2016/17 respektive 2017/18 svarade denna grupp för 80, 71, 72 respektive 76 procent

av det totala antalet propositioner med lagförslag där Lagrådet haft synpunkter och förslag till ändringar.

Förutom att anpassa lagförslagen till Lagrådets synpunkter och förslag visar genomgången att regeringen även på andra sätt har följt Lagrådets synpunkter. I en rad lagärenden har Lagrådets synpunkter lett till att regeringen utvecklat argumenteringen för ett lagförslag eller delar av det. Lagrådets synpunkter har i andra lagärenden lett till att regeringen utrett eller övervägt en fråga ytterligare. Ibland har regeringen med anledning av Lagrådets synpunkter valt att inte lägga fram ett lagförslag eller delar av det. Vidare har regeringen i något lagärende efter kritik från Lagrådet skickat ut delar av ett lagförslag på remiss. I några lagärenden har lagförslagen lagts fram, men samtidigt har en fortsatt utredning aviserats.

Av genomgången framgår vidare att regeringen i några lagärenden till följd av Lagrådets synpunkter och förslag har gjort omfattande ändringar i lagförslagen och att de omarbetade lagförslagen endast i undantagsfall remitterats till Lagrådet.

I totalt 20 procent (70 propositioner) har regeringen valt att endast delvis följa Lagrådets synpunkter, och i totalt 6 procent (23 propositioner) har den valt att till övervägande del inte följa Lagrådets synpunkter och förslag. Andelen propositioner där regeringen delvis följt Lagrådets synpunkter och förslag har varierat något under den aktuella tidsperioden (se tabell nedan). Riksmötena 2012/13, 2013/14, 2016/17 respektive 2017/18 svarade dessa propositioner för 16, 23, 24 respektive 15 procent, medan propositioner där regeringen till övervägande del inte har följt Lagrådets synpunkter svarade för 4, 6, 4 respektive 9 procent av det totala antalet propositioner där Lagrådet har haft synpunkter eller förslag till ändringar.

Av genomgången framgår att regeringen med något undantag har argumenterat för sitt ställningstagande när Lagrådets synpunkter och förslag inte har följts.

Tabell 4.4 Regeringens hantering av Lagrådets synpunkter och förslag

År	Prop. med lagförslag där Lagrådet lämnat synpunkter och förslag	I vilken mån regeringen följt Lagrådets synpunkter och förslag		
		Ja/i huvudsak	Delvis	Nej/i huvudsak inte
2012/13	73	80 % (58)	16 % (12)	4 % (3)
2013/14	95	71 % (67)	23 % (22)	6 % (6)
2016/17	75	72 % (54)	24 % (18)	4 % (3)
2017/18	118	76 % (89)	15 % (18)	9 % (11)
Totalt	361	74 % (268)	20 % (70)	6 % (23)

En annan fråga av intresse är i vilken mån regeringen har beaktat Lagrådets synpunkter och förslag i de lagärenden där Lagrådet avstyrkt eller allvarligt ifrågasatt lagförslagen eller delar av dem.

Som har redovisats ovan har Lagrådet i totalt 52 av de propositioner med lagförslag som granskats avstyrkt eller allvarligt ifrågasatt regeringens lagförslag eller delar av dem. Genomgången visar att regeringen i totalt 16 propositioner (31 procent) har valt att följa Lagrådets synpunkter och förslag i de kritiserade delarna. I totalt 11 propositioner (21 procent) har regeringen valt att endast delvis följa Lagrådets synpunkter och förslag i kritiserade delar och i totalt 25 propositioner (48 procent) valt att inte alls följa Lagrådets synpunkter och förslag. Antalet har varierat under den aktuella tidsperioden (se tabell nedan). Riksmötena 2012/13, 2013/14, 2016/17 respektive 2017/18 valde regeringen att i 2, 4, 1 respektive 4 propositioner delvis följa Lagrådets synpunkter och förslag, medan den valde att i 3, 6, 8, respektive 8 propositioner inte alls följa Lagrådets synpunkter och förslag.

Tabell 4.5 Regeringens hantering av lagförslag eller delar av dem som avstyrkts eller allvarligt ifrågasatts av Lagrådet

År	Prop. med lagförslag eller delar därav som avstyrkts eller allvarligt ifrågasatts av Lagrådet	Regeringen följt Lagrådets synpunkter och förslag		
		Ja	Delvis	Nej
2012/13	8	37,5 % (3)	25 % (2)	37,5 % (3)
2013/14	12	17 % (2)	33 % (4)	50 % (6)
2016/17	11	18 % (2)	9 % (1)	73 % (8)
2017/18	21	43 % (9)	19 % (4)	38 % (8)
Totalt	52	31 % (16)	21 % (11)	48 % (25)

I flera av lagförslagen som helt eller till övervägande del har avstyrkts eller allvarligt ifrågasatts av Lagrådet och där regeringen inte följt Lagrådets synpunkter har synpunkterna avsett hur lagförslagen förhållit sig till rättssäkerhetens krav eller om förslagen varit utformade så att de kunnat antas tillgodose de syften som har angetts. I några andra lagärenden från denna grupp har Lagrådet ansett att remisstiden varit för kort eller att lagförslaget varit av undermålig beskaffenhet. När det gäller den senare kritiken har förutom juridisk-tekniska invändningar ofta även synpunkter kopplade till rättssäkerhetens krav och syftet framförts. I några lagärenden har Lagrådet uttryckt tveksamheter kring eller ifrågasatt ett lagförslags förenlighet med grundlagarna.

Redovisning av Lagrådets synpunkter och förslag

En annan fråga som har studerats är hur Lagrådets synpunkter och förslag och omhändertagandet av dessa har redovisats i genomgångna propositioner. Av genomgången framgår bl.a. att den inledande redovisningen i en proposition av frågor som rör Lagrådet till viss del skiljer sig åt i propositionerna. I flera propositioner saknas en kortfattad redogörelse för Lagrådets synpunkter och hur de har påverkat propositionens innehåll. Däremot anges i nästan samtliga propositioner i vilka avsnitt Lagrådets synpunkter har kommenterats, och

dessa kommentarer återfinns i regel både i det avsnittet i propositionen som behandlar skälen för regeringens förslag och i författningskommentaren.

Av genomgången framgår vidare att det ibland anges i en propositions inledning att regeringen i huvudsak eller väsentligen har följt Lagrådets synpunkter och förslag, även om genomgången visar att regeringen i flera eller avgörande delar avvikit från Lagrådets synpunkter och förslag.

Genomgången visar vidare att det ofta har gjorts redaktionella och språkliga ändringar i propositionernas lagförslag jämfört med förslagen i lagrådsremisserna. Ibland har också vissa sakliga ändringar gjorts i lagförslagen eller omfattande omarbetningar av både sakligt och strukturellt slag av förslagen.

Promemorior från Regeringskansliet

Utskottet har genom en skrivelse till Regeringskansliet begärt svar på ett antal frågor. Som svar överlämnade Regeringskansliet den 25 oktober 2018 en promemoria som har upprättats inom Statsrådsberedningen (bilaga 4.1). Samtliga departement har dock getts tillfälle att yttra sig över ett utkast till de svar som lämnas i promemorian.

På frågan vilka åtgärder som vidtas för att hålla hög kvalitet i regeringens lagärenden hänvisas i promemorian till tidigare svar från Regeringskansliet i samband med andra granskningsärenden om remisser till Lagrådet (bet. 2013/14:KU10 s. 302 f. och bet. 2003/04:KU10, del 2 s. 51 f.). Därutöver framhålls att respektive rättschef inom varje departement har ett ansvar för att regeringens lagstiftningsärenden håller hög kvalitet. Dessutom granskas alla lagrådsremisser och propositioner under delningen av Statsrådsberedningens granskningskansli. Detta kansli har en central kontrollfunktion i Regeringskansliet, och kansliets granskning är inriktad på dels konstitutionella och andra centrala rättsliga frågor, dels författningstekniska och språkliga frågor. Det framgår vidare av promemorian att den konstitutionella granskningen bedrivs i nära samarbete med Justitiedepartementets grundlagsenhet. I de fall granskningskansliet bedömer att det finns risk för allvarlig kritik i Lagrådet uppmärksammas ansvarigt departement och grundlagsenheten på detta, och ansvarigt departement uppmanas att tydliggöra denna risk för sin politiska ledning, om detta inte redan har gjorts. I de fall ansvarigt departement föreslår att lagförslagen ändå ska läggas fram, uppmärksammar granskningskansliet samordningskansliet i Statsrådsberedningen på risken för allvarlig kritik.

I promemorian framhålls att det pågår ett arbete inom Regeringskansliet med att se över Propositionshandboken (Ds 1997:1) och att granskningskansliet leder en arbetsgrupp där det deltar representanter från ett flertal departement. Översynen omfattar såväl handbokens innehåll som dess publiceringsform.

Det framgår vidare av promemorian att det parallellt med översynen av Propositionshandboken pågår ett arbete med att utveckla ett it-baserat processtöd för lagstiftningsarbete. Som ett första steg i det arbetet håller ett tidsplaneringsverktyg på att tas fram. Verktyget är avsett att underlätta

planeringen och ge stöd i kvalitetsarbetet, bl.a. genom att verktyget ska innehålla hänvisningar till riktlinjer och annat material.

Därutöver har det i Regeringskansliet införts särskilda rättschefsmöten. Dessa möten leds av rättschefen i Statsrådsberedningen, och vid mötena diskuteras återkommande frågor om kvalitet i lagstiftningsarbetet.

Vidare framhålls i svarspromemorian att lagförslag sedan den 1 juli 2018 bereds med granskningskansliet inför remittering av förslagen (Samrådsformer i Regeringskansliet, SB PM 2012:1 [rev 2018 II] s. 7). Denna ordning gäller för flertalet ärenden med texter framtagna inom Regeringskansliet och som ska publiceras i departementsserien (Ds) och för andra promemorior som innehåller förslag eller överväganden som ska beslutas av riksdagen eller regeringen. En sådan remittering görs också när det gäller texter lämnade av myndigheter om texten innehåller antingen författningsförslag eller överväganden om sådant som ska beslutas av riksdagen. I svarspromemorian framhålls att syftet med en tidig granskning av dessa texter är att skapa bättre förutsättningar för att de slutliga lagstiftningsprodukterna är väl genomarbetade och har god kvalitet.

Enligt promemorian behandlades samspelet i lagstiftningsarbetet mellan den politiska ledningen och tjänstemännen i respektive departement vid ett möte i juni 2018. Vid mötet deltog bl.a. rättschefer, expeditionschefer och andra chefer som arbetar med lagstiftning i departementen.

På frågan vilka åtgärder som vidtas inom Regeringskansliet för att avgöra om ett lagförslag faller inom Lagrådets granskningsområde eller inte anges bl.a. att ansvarig rättschef har att svara för att förslag till lagar och andra författningar utarbetas samt vaka över lagenlighet, följdriktighet och enhetlighet vid beredningen av författningsärenden. Ansvarig rättschef har även i uppgift att överväga om ett lagförslag, med tillämpning av 8 kap. 21 § regeringsformen, faller inom Lagrådets granskningsområde. Det framhålls i promemorian att det många gånger är relativt enkelt att avgöra om ett lagförslag ska granskas av Lagrådet. Om så inte är fallet tar ofta ansvarigt departementet kontakt med granskningskansliet. En sådan kontakt tas på ett tidigt stadium i propositionsarbetet för att klargöra om Lagrådets yttrande bör inhämtas (Propositionshandboken s. 93). I mer tveksamma fall sker samråd även med grundlagsenheten.

Konstitutionsutskottet har även ställt frågor om riktlinjer och rutiner när det gäller hanteringen och beredningen av Lagrådets synpunkter och förslag och om det utifrån innehållet i Lagrådets synpunkter och förslag görs någon skillnad i denna del.

Det framgår av promemorian att det förekommer att Lagrådet och departementet under föredragningen i Lagrådet träffar överenskommelser om att vissa redaktionella ändringar i lagtexten ska göras utan att Lagrådet särskilt behöver skriva om det i sitt yttrande. Sådana ändringar tas i propositionen upp som regeringens initiativ. I denna del hänvisas till att det av Propositionshandboken framgår att det kan finnas anledning att rådgöra med någon

språkexpert och jurist vid granskningskansliet innan man kommer överens om sådana ändringar (s. 97).

När det gäller synpunkter och förslag som Lagrådet har framfört i sitt yttrande framgår det, enligt promemorian, av Propositionshandboken att departementet måste ta ställning till dessa när propositionen utarbetas. Det ska ske genom att det i avsnittet *Ärendet och dess beredning* under den kursiverade underrubriken *Lagrådet* kortfattat redogörs för hur Lagrådets synpunkter har påverkat propositionens innehåll. Där ska också anges vilket bilagenummer lagrådsremissens lagförslag och Lagrådets yttrande har. I promemorian anges vidare att för det fallet att lagrådsremissens lagförslag stämmer överens med propositionens lagförslag ska detta anmärkas och bilagan med lagrådsremissens lagförslag utelämnas. I övriga fall biläggs de av lagrådsremissens lagförslag eller de delar av dessa som avviker från propositionens. Dessutom bör det under rubriken *Lagrådet* anges i vilket avsnitt Lagrådets synpunkter kommenterats. Därutöver ska det av propositionen tydligt framgå vilka synpunkter som accepteras. Av Propositionshandboken framgår vidare att det måste föras en tydlig argumentation i de delar där Lagrådets synpunkter inte följs (s. 98).

Det framhålls i svarspromemorian att för det fallet att Lagrådet har avstyrkt ett lagförslag i dess helhet eller allvarligt ifrågasatt det ska ärendet beredas med granskningskansliet. Därutöver omfattas propositioner av kravet på gemensam beredning (SB PM 2012:1 s. 5 och 7). Därefter ska propositionen delas, och granskningskansliet bevakar då särskilt hur Lagrådets synpunkter redovisas och bemöts. För att underlätta delningsförfarandet ska de ändringar som har gjorts i förhållande till lagrådsremissen markeras med kantstreck (Propositionshandboken s. 98).

Utskottet har även ställt frågor kring Regeringskansliets agerande i de lagärenden där Lagrådet har avstyrkt eller allvarligt ifrågasatt lagförslag eller delar av dem.

Av svarspromemorian framgår bl.a. att ett ärende i vilket Lagrådet har avstyrkt ett lagförslag i dess helhet eller allvarligt ifrågasatt det ska beredas med granskningskansliet. I beredningen av ärendet ska det tydligt redovisas på vilket sätt Lagrådets synpunkter har påverkat propositionens innehåll. Det granskas alltid hur Lagrådets kritik tas om hand i propositionen.

Det framhålls vidare i promemorian att typen av synpunkter från Lagrådet i det enskilda fallet kan ha stor betydelse för vilka åtgärder som vidtas inom Regeringskansliet. Det är dock inte möjligt att göra några generella uttalanden om på vilket sätt typen av synpunkter påverkar det fortsatta arbetet.

Därutöver anges att granskningskansliet på ett mer övergripande plan följer de synpunkter som lämnas av Lagrådet och att den politiska ledningen i Statsrådsberedningen regelbundet informeras om denna uppföljning. Information lämnas också på s.k. lagstiftningsmöten som hålls inom kretsen av chefer som arbetar med lagstiftning i departementen och vid de rättschefsmöten som har nämnts tidigare. Med anledning av den ökade andelen

yttranden med allvarlig kritik har på senare tid Lagrådets kritik tagits upp även med departementen på politisk nivå.

Utskottet har även ställt frågor kring eventuella rutiner för beredningen inom Regeringskansliet i de lagärenden där Lagrådet har avstyrkt eller allvarligt ifrågasatt ett lagförslag eller delar av det.

I denna del hänvisas i svarspromemorian till tidigare beskrivning av de särskilda rutinerna för beredningen när Lagrådet har avstyrkt eller allvarligt ifrågasatt ett lagförslag eller delar av det.

Därutöver framhålls att för det fallet att Lagrådet har avstyrkt eller allvarligt ifrågasatt ett lagförslag eller delar av det bereds ärendet med granskningskansliet. Dessutom får kansliet del av förslagen vid delning av propositionen och bevakar särskilt hur Lagrådets synpunkter redovisas och bemöts.

Konstitutionsutskottet har vidare efterfrågat en kommentar till uppgiften om antalet propositioner med lagförslag som helt eller delvis har avstyrkts eller allvarligt ifrågasatts av Lagrådet under de i granskningen aktuella riksmötena.

Enligt svarspromemorian arbetar Regeringskansliet aktivt med att regeringens lagstiftningsärenden ska hålla hög kvalitet. Med anledning av den ökade andelen yttranden från Lagrådet med allvarlig kritik har Statsrådsberedningen därför satt ytterligare fokus på kvalitetsfrågor i lagstiftningsarbetet. Även det pågående arbetet med ett tidsplaneringsverktyg för att underlätta planeringen av lagstiftningsarbetet och den nyligen införda rutinen att i vissa fall bereda lagförslag med granskningskansliet inför remittering av förslagen är en del i detta arbete.

Det framhålls vidare att en annan del i kvalitetsarbetet är den uppföljning som tidigare har nämnts, där det särskilt fokuseras på lagförslag som helt eller delvis har avstyrkts eller allvarligt ifrågasatts av Lagrådet. Dessutom har på senare tid Lagrådets kritik tagits upp med departementen på politisk nivå.

På frågan vilka överväganden som generellt görs inom Regeringskansliet i fråga om ny remittering till Lagrådet anges bl.a. följande. Behovet av en ny remittering till Lagrådet styrs av reglerna i 8 kap. 21 § andra stycket regeringsformen. Om Lagrådet har lämnat precisa synpunkter och förslag som i stor utsträckning följs, kan behovet av en ny remittering till Lagrådet generellt sett anses mindre än om Lagrådet har lämnat synpunkter av mer allmänt slag eller fört mer allmänt hållna resonemang som leder till betydande ändringar i ett lagförslag. I de fall Lagrådets kritik leder till mer betydande ändringar finns det också i normalfallet behov av att inhämta ett nytt beredningsunderlag. I sådana situationer är det naturligt med en ny remittering till Lagrådet när beredningsunderlaget har inhämtats.

Utskottet har även frågat vilka överväganden som görs inom Regeringskansliet när det gäller att i en propositions inledning kortfattat redogöra för frågor kring Lagrådet och hur en sådan redogörelse bör utformas.

Enligt promemorian görs det noggranna överväganden i denna del, inledningsvis av ansvarigt departement och därefter under den fortsatta beredningen inom Regeringskansliet. Därutöver framhålls att det i

propositionen redogörs kortfattat för Lagrådets synpunkter och hur de har påverkat propositionen. Enligt Propositionshandboken läggs redogörelsen sist i avsnittet *Ärendet och dess beredning* under den kursiverade underrubriken *Lagrådet* (s. 69).

När det gäller den sammanfattande beskrivningen av i vilken utsträckning Lagrådets synpunkter har följts, är avsikten enligt promemorian att välja det uttrycksätt som bäst beskriver detta.

På frågan om eventuella interna riktlinjer och rutiner när det gäller redogörelsen av Lagrådets granskning i en proposition anges bl.a. följande.

Av Propositionshandboken följer att det av propositionen tydligt måste framgå vilka av Lagrådets synpunkter som accepteras och att det måste föras en tydlig argumentation i de delar där Lagrådets synpunkter inte följs (s. 98). I handboken anges vidare att det av författningskommentaren bör framgå om de olika paragraferna har utformats i enlighet med vad Lagrådet har föreslagit; i de fall regeringen inte har följt Lagrådets förslag redovisas skälen för det oftast i skälavsnittet, om det är fråga om övergripande, principiella eller omfattande resonemang (s. 73). Författningskommentaren kompletteras då med en hänvisning till det avsnittet. I lagtekniska frågor däremot passar det ofta bättre att bemöta Lagrådets synpunkter direkt i en författningskommentar.

Det framhålls i svarspromemorian att det händer att Lagrådet lämnar synpunkter av mer allmänt slag eller för mer allmänt hållna resonemang utan att dessa leder till något ifrågasättande av lagrådsremissens förslag. Om sådana synpunkter eller resonemang inte leder till några ändringar i lagförslagen, anses det ofta inte behövligt att kommentera dem. Lagrådets samtliga synpunkter framgår dock av yttrandet från Lagrådet, som alltid bifogas propositionen.

Slutligen framgår av svarspromemorian att det inte har förekommit några underhandsföredragningar med Lagrådet under de nu granskade riksmötena.

Genom en skrivelse till Regeringskansliet begärde utskottet svar på en kompletterande fråga. Utskottet fick den 27 november 2018 en svarspromemoria utarbetad inom Statsrådsberedningen (bilaga 4.2). Samtliga departement har dock getts tillfälle att yttra sig över ett utkast till det svar som lämnas i promemorian.

Av svarspromemorian framgår att det är svårt att dra några säkra och entydiga slutsatser om skälen till den ökade andelen yttranden från Lagrådet med allvarlig kritik. Regeringen arbetar därför brett med att öka kvaliteten i regeringens lagstiftningsärenden.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Från konstitutionell synpunkt fyller Lagrådet en viktig funktion i förhandsgranskningen av regeringens lagförslag innan de läggs fram för riksdagen. Det är också enligt regeringsformen obligatoriskt för regeringen att

inhämta yttrande från Lagrådet om lagförslagen faller inom granskningsområdet.

Av konstitutionsutskottets granskning framgår att en majoritet av de propositioner som regeringen under den studerade perioden har överlämnat till riksdagen innehållit lagförslag som granskats av Lagrådet. Andelen propositioner med lagförslag som granskats av Lagrådet har varierat något under den studerade perioden, och det har skett en viss ökning under riksmötena 2016/17 och 2017/18. I tidigare granskningar har utskottet noterat att antalet lagrådsgranskningar minskat. I denna del ska dock beaktas att vid tidpunkten för dessa granskningar har bl.a. lagrådsgranskningen varit fakultativ; dvs. det har överlåtits till regeringen att bestämma när den velat inhämta Lagrådets yttrande.

Synpunkter och förslag från Lagrådet och regeringens hantering av dessa

Av utskottets granskning framgår att Lagrådet i drygt en tredjedel av de propositioner med lagförslag som lagrådsgranskats lämnat regeringens lagförslag utan erinran; dvs. i dessa lagärenden har Lagrådet inte haft några synpunkter eller förslag till ändringar. I knappt två tredjedelar av fallen har Lagrådet lämnat synpunkter och förslag. Granskningen visar vidare att regeringen till övervägande del har godtagit Lagrådets förslag och beaktat dess synpunkter. Andelen lagärenden med synpunkter och förslag från Lagrådet och regeringens hantering av dessa har varierat något under den studerade perioden, men det har inte gått att fastslå att det skett någon systematisk förändring över tiden.

När det gäller de lagärenden där Lagrådet har lämnat synpunkter och förslag vill utskottet understryka att Lagrådets verksamhet är värdefull som ett led i arbetet med att få fram fullgoda lagförslag. Samtidigt är det givetvis av betydelse att redan det förslag som underställs Lagrådets granskning är av så god kvalitet som möjligt för att granskningskapaciteten i Lagrådet ska kunna utnyttjas på bästa sätt i lagstiftningsarbetet. Det innebär dessutom en misshushållning med resurserna i Lagrådet om detta ska behöva ägna en större del av sin verksamhet åt frågor som borde ha klarats av under det beredande arbetet i Regeringskansliet.

Det framgår av utskottets granskning att regeringen i regel har argumenterat för sitt ställningstagande i de propositioner där regeringen inte följt Lagrådets förslag och synpunkter. Som Statsrådsberedningen har anfört i sina riktlinjer måste det i en proposition föras en tydlig argumentering i de delar där Lagrådets förslag och synpunkter inte följts. Enligt utskottet är detta en viktig del i arbetet med att upprätthålla kvaliteten i lagstiftningsarbetet, i synnerhet när Lagrådets synpunkter har innehållit principiella invändningar mot förslags förenlighet med grundlagarna. Att regeringens ställningstagande har sin grund i t.ex. en annan juridisk bedömning än den Lagrådet har gjort eller i ett visst politiskt hänsynstagande bör redovisas tydligt. En tydlig argumentation från

regeringens sida är av avgörande betydelse för beslutsprocessen i riksdagen och möjligheterna att där föra en konstruktiv debatt om lagärendet i fråga.

Av granskningen framgår vidare att förutom att anpassa lagförslagen till Lagrådets synpunkter och förslag har regeringen även på andra sätt följt Lagrådets synpunkter. I en rad lagärenden har Lagrådets synpunkter lett till att regeringen utvecklat argumenteringen för ett lagförslag eller delar av det. Lagrådets synpunkter har i andra lagärenden lett till att regeringen utrett eller övervägt en fråga ytterligare. Ibland har regeringen med anledning av Lagrådets synpunkter valt att inte lägga fram ett lagförslag eller delar av det. Vidare har regeringen i något lagärende efter kritik från Lagrådet skickat ut delar av ett lagförslag på remiss. I några lagärenden har lagförslagen lagts fram, men samtidigt har en fortsatt utredning aviserats.

Enligt utskottet har lagrådsgranskningen även i redovisade delar fyllt en viktig funktion i arbetet med att åstadkomma en god kvalitet i lagstiftningsarbetet.

När det gäller lagärenden där regeringen har gjort omfattande ändringar till följd av Lagrådets synpunkter och förslag visar granskningen att regeringen endast i undantagsfall remitterat de omarbetade lagförslagen till Lagrådet. Utskottet vill på nytt påminna om att det ibland i lagärenden där regeringen till följd av Lagrådets synpunkter har gjort väsentliga ändringar i ett lagförslag kan finnas anledning att överväga om Lagrådets synpunkter också skulle inhämtas när det gäller det omarbetade lagförslaget.

Olika typer av synpunkter från Lagrådet

Av utskottets granskning framgår att Lagrådets synpunkter har varit av varierande slag. Som exempel kan nämnas synpunkter som har rört ett lagförslags disposition och språkliga utformning eller grundläggande frågor om ett förslags beredning eller dess lagtekniska kvalitet i mer allmänna termer. I några lagärenden har Lagrådet vänt sig emot att ett lagförslag inte har samordnats med annan lagstiftning i ett lagkomplex. Ibland har Lagrådets synpunkter avsett ett lagförslags förhållande till rättsordningen i övrigt eller hur olika lagförslag förhållit sig till varandra. I andra lagärenden har de avsett om ett lagförslag varit så utformat att lagen kunnat antas tillgodose de syften som angetts eller om lagförslaget haft olika skyddsvärda men motstående intressen. I en del fall kan gränsen för vad som är ett icke ändamålsenligt förslag eller vad som är en i olika avseenden diskutabel men ändå politiskt motiverad lösning vara svår att dra. Andra synpunkter har avsett problem som kunnat uppstå vid tillämpningen eller tveksamhet i fråga om ett lagförslags förenlighet med grundlagarna.

Utifrån vad Lagrådets granskning ska avse har utskottet gjort en översiktlig och grov uppdelning utifrån några olika synpunkter. I utskottets granskning har det identifierats fem olika typer av synpunkter: juridisk-tekniska, förhållandet till grundlagarna och rättsordningen i övrigt, tillgodoseende av angivna syften, rättssäkerhetens krav och remissförfarandet. Det går dock inte

alltid att dra en klar gräns mellan de olika typerna av synpunkter, och ett yttrande från Lagrådet innehåller ofta synpunkter av olika slag.

Av utskottets granskning framgår att merparten av Lagrådets synpunkter har varit juridisk-tekniska. Med detta avses hur ett lagförslags föreskrifter förhåller sig till varandra och vilka problem som kan uppstå vid tillämpningen. Det framgår vidare av granskningen att i drygt en femtedel av de propositioner där Lagrådet lämnat synpunkter på lagförslagen har det förekommit synpunkter som rört förslagets förhållande till grundlagarna och rättsordningen i övrigt. I en knapp femtedel av propositionerna har det förekommit synpunkter om huruvida förslagen varit utformade så att lagarna kunnat antas tillgodose de syften som angetts, och i drygt en tiondel av de propositioner där Lagrådet lämnat synpunkter på lagförslagen har det förekommit synpunkter som rört förslagets förhållande till rättssäkerhetens krav. Av granskningen framgår vidare att andelen av de olika synpunkterna har varierat under den studerade perioden. Någon systematisk förändring över tid har dock inte kunnat skönjas. Slutligen visar genomgången att i några propositioner per riksmöte (ca 5 procent) har Lagrådets synpunkter rört själva remissförfarandet.

Utskottet vill inledningsvis framhålla att en lagstiftning som håller tillräckligt hög kvalitet är en förutsättning för att förutsebarhet och därmed enskildas rättssäkerhet ska kunna garanteras. Fullgoda lagstiftningsprodukter innebär vidare att kravet på enhetlighet, konsekvens och klarhet kan uppnås. Genom tillräckligt genomtänkt lagstiftning kan också enligt utskottet oönskade samhällsekonomiska konsekvenser undvikas. Det är i första hand regeringen som tar initiativ till och svarar för beredningen av förslag till ny lagstiftning. Regeringen har därför ett betydande ansvar i arbetet med att upprätthålla en god kvalitet i lagstiftningen. Den genomförda granskningen gör dock inte anspråk på att ge en heltäckande bild av kvalitetsnivån i regeringens lagförslag.

Lagrådets granskning spelar enligt utskottet en särskild roll för att i lagstiftningen tillgodose rättssäkerhetsintresset och kravet på enhetlighet, konsekvens och klarhet. Därutöver kan Lagrådets synpunkter och förslag, även om reglerna för lagrådsgranskningen inte omfattar alla lagärenden, ge en god bild av kvaliteten i regeringens lagförslag.

När det gäller Lagrådets synpunkter visar utskottets granskning att dessa har varit av olika slag. I denna del noterar utskottet att Lagrådets invändningar i flera fall har rört grundläggande frågor, t.ex. ett lagförslags förenlighet med grundlagarna, eller varit av mer kvalificerad art. En majoritet av Lagrådets synpunkter har varit juridisk-tekniska, och i dessa fall har allvaret i Lagrådets kritik varierat. Ibland har Lagrådet endast haft smärre synpunkter på t.ex. utformningen av en bestämmelse i lagförslaget. I andra lagärenden har Lagrådet framfört omfattande synpunkter på t.ex. ett lagförslags disposition, utformning och innehåll.

I några fall har Lagrådets synpunkter rört själva remissförfarandet. Utskottet vill i denna del framhålla att mot bakgrund av det remissförfarande

som traditionellt tillämpas i svensk lagstiftningsprocess får beredningskravet enligt 7 kap. 2 § regeringsformen anses innebära att regeringen som huvudregel bör genomföra en sedvanlig remissbehandling. Remissbehandlingen utgör ett väsentligt inslag i arbetet med att upprätthålla en god kvalitet i lagstiftningen. Att underlåta remissbehandling medför risk för att lagförslag inte uppnår tillräcklig kvalitet och att den fortsatta beredningsprocessen försvåras. Som utskottet påpekat tidigare bör ett skriftligt remissförfarande alltid vara det normala sättet att inhämta synpunkter från utomstående under beredningen av ett lagförslag, och remissmöten kan främst fylla en funktion som komplement. Ett förenklat beredningsförfarande i form av kontakter under hand med berörda myndigheter bör enligt utskottet endast komma i fråga i undantagsfall. Det är vidare viktigt att myndigheters sakkunskap inhämtas och att remisstider är så väl tilltagna att remissinstanserna ges en reell möjlighet att överväga förslagen.

Samtidigt har utskottet tidigare konstaterat att beredningskravet inte är lika för alla fall, att beredningsrutinerna endast i liten utsträckning är reglerade i regeringsformen och att det därför finns ett utrymme för flexibilitet och en möjlighet att anpassa rutinerna för allvariga och brådskande fall.

Lagrådet har avstyrkt eller allvarligt ifrågasatt lagförslagen eller delar av dem och regeringens hantering av Lagrådets synpunkter i dessa fall

Av utskottets granskning framgår att av de propositioner som regeringen under den studerade perioden överlämnade till riksdagen och där Lagrådet haft synpunkter och förslag till ändringar har Lagrådet i knappt 15 procent avstyrkt eller allvarligt ifrågasatt regeringens lagförslag eller delar av dem. Andelen propositioner med lagförslag som helt eller delvis har avstyrkts eller allvarligt ifrågasatts av Lagrådet har varierat något under den aktuella tidsperioden, och det har skett en viss ökning under riksmötena 2016/17 och 2017/18.

Det framgår vidare av utskottets granskning att regeringen i drygt 30 procent av fallen har valt att följa Lagrådets synpunkter och förslag i de kritiserade delarna. I drygt 20 procent har regeringen valt att endast delvis följa Lagrådets synpunkter och förslag i kritiserade delar, och i närmare 50 procent har den valt att inte alls följa Lagrådets synpunkter och förslag. Andelen har varierat under den aktuella tidsperioden, men det har inte gått att fastslå att det skett någon systematisk förändring över tid.

Inledningsvis vill utskottet rent allmänt understryka att det är angeläget att Lagrådets centrala roll i lagstiftningsarbetet inte urholkas. Utskottet ser allvarligt på en ökning av antalet propositioner med lagförslag där Lagrådet avstyrkt eller allvarligt ifrågasatt lagförslagen eller delar av dem. Den genomförda granskningen ger dock inte en heltäckande bild av kvalitetsnivån i regeringens lagförslag och utskottet har inte heller granskat enskilda lagärenden närmare. Det kan också noteras att det har rört sig om förhållandevis få propositioner med lagförslag där Lagrådet avstyrkt eller

allvarligt ifrågasatt lagförslagen eller delar av dem. I drygt hälften av de aktuella fallen har regeringen valt att i huvudsak eller delvis följa Lagrådets synpunkter och förslag i de kritiserade delarna. Som redovisats tidigare har regeringen också när ett lagförslag inte följts argumenterat för sitt ställningstagande; utskottet vill här understryka vikten av en sådan argumentation för att riksdagen i beredningen av en proposition ska ges möjlighet att överväga de skäl som ligger bakom ställningstagandet att inte följa Lagrådet. Därtill kommer att Lagrådet har lämnat olika typer av synpunkter och att omfattningen av Lagrådets kritik har varierat. Ibland har Lagrådets kritik endast avsett en enskild bestämmelse i ett lagförslag, medan den i andra lagärenden avsett hela lagförslag eller betydande delar av dem. Slutligen noterar utskottet att Regeringskansliet arbetar aktivt för att regeringens lagstiftningsärenden ska hålla hög kvalitet och att Statsrådsberedningen med anledning av den ökade andelen yttranden från Lagrådet med allvarlig kritik har satt ytterligare fokus på kvalitetsfrågor i lagstiftningsarbetet.

Redovisning av Lagrådets synpunkter och förslag

Av genomgången framgår bl.a. att det ibland har angetts i en propositions inledning att regeringen i huvudsak eller väsentligen följt Lagrådets synpunkter och förslag, även om en genomgång visar att regeringen i flera eller avgörande delar avvikit från Lagrådets synpunkter och förslag.

Utskottet vill i denna del lyfta fram vikten av att det av den sammanfattande beskrivningen i en proposition tydligt och på ett rättvisande sätt framgår i vilken utsträckning Lagrådets synpunkter har följts.

Genomgången visar vidare att det ofta har gjorts redaktionella och språkliga ändringar i propositionernas lagförslag jämfört med förslagen i lagrådsremisserna. Ibland har också vissa sakliga ändringar gjorts i lagförslagen eller omfattande omarbetningar av både sakligt och strukturellt slag av förslagen.

Det är givetvis angeläget att de förslag till lagtexter som lämnas till riksdagen har så hög kvalitet som möjligt. Förekomsten av redaktionella ändringar efter Lagrådets granskning kan därför enligt utskottet i princip inte ifrågasättas. Dock vill utskottet understryka att det finns en risk för att redaktionella ändringar och sakliga ändringar av enkel art kan påverka regleringen på ett sätt som inte varit avsett. Med anledning av detta är det angeläget att lagtexten har högsta möjliga kvalitet redan när den granskas av Lagrådet. Därtill kommer att ju högre kvalitet de remitterade förslagen har, desto mer kan Lagrådets granskning inriktas på väsentligheter.

5 Propositionsavlämnandet

Ärendet

För att riksdagsarbetet ska kunna bedrivas planmässigt och effektivt är det nödvändigt att propositionsavlämnandet inte koncentreras till propositionstidens slut utan fördelas relativt jämnt. I en kommentar till riksdagsordningen framhålls att anhopningen av propositioner mot propositionstidens slut är ett stort problem i riksdagen (Holmberg m.fl., Grundlagarna [13 maj 2016, Zeteo], kommentaren till 9 kap. 4 § riksdagsordningen).

Konstitutionsutskottet har vid olika tillfällen granskat regeringens rutiner för avlämnande av propositioner; detta har skett såväl i övergripande, administrativt inriktade granskningar som i granskningar med anledning av anmälningar till utskottet. Utskottet har framhållit vikten av att regeringen planerar propositionsavlämnandet så att anhopningar undviks (se nedan under rubriken Tidigare granskning).

Senast konstitutionsutskottet genomförde en granskning av propositionsavlämnandet var hösten 2012 (bet. 2012/13:KU10 avsnitt 5). Utskottet uppmärksammade då frågan om hur tidpunkterna för regeringens avlämnande till riksdagen av propositioner med lagförslag förhållit sig till de föreslagna tidpunkterna för ikraftträdande av de föreslagna lagarna. Utskottet uttalade i den granskningen bl.a. att riksdagen i en del ärenden inte ges fullt ut den tid som den bör ha för behandling av propositioner med lagförslag. (Se vidare nedan under rubriken Tidigare granskning.)

I den nu aktuella granskningen uppmärksammas frågan om regeringens avlämnande av propositioner i anslutning till eller efter den tidpunkt som riksdagen beslutat för propositioner som enligt regeringen bör behandlas under det pågående riksmötet. I denna del gäller granskningen vårsessionerna 2002, 2006, 2010, 2014 och 2018.

Vidare uppmärksammas hur det faktiska propositionsavlämnandet förhåller sig till den planering som regeringen redovisar i den s.k. propositionsförteckningen. Granskningen gäller alla propositioner, oavsett om de innehåller lagförslag eller ej, samt skrivelser. Granskningen i denna del avser vårsessionerna 2014 och 2018.

Det bakomliggande syftet med granskningen är att undersöka om propositionsavlämnandet sker på ett sätt som ger utrymme för riksdagen att planera och bedriva sitt arbete på ett effektivt sätt.

Till grund för granskningen ligger bl.a. en skrivelse från Regeringskansliet med svar på frågor från utskottet, *bilaga 5.1*.

Utredning i ärendet

Gällande ordning

När propositioner ska lämnas

Riksdagen beslutar på förslag av talmannen när propositioner som enligt regeringen bör behandlas under det pågående riksmötet senast ska lämnas; detta framgår av 9 kap. 3 § första stycket riksdagsordningen. Denna tidpunkt brukar benämnas stoppdatum. Av paragrafens andra stycke framgår att en tidpunkt som beslutats enligt första stycket inte gäller

1. om regeringen genom en proposition underställer riksdagen en utfärdad förordning för prövning enligt lag, eller
2. om regeringen anser att det finns synnerliga skäl att lämna en proposition senare.

Nämnas bör också att om en särskild tidpunkt föreskrivs i riksdagsordningen, gäller den tidpunkten, enligt 9 kap. 3 § första stycket riksdagsordningen (se riksdagsordningens tilläggsbestämmelser 9.5.1 och 9.5.2 om budgetpropositionen respektive den ekonomiska vårpropositionen).

Således fastläggs inte någon sista tidpunkt i riksdagsordningen för avlämnande av andra propositioner än budgetpropositionen och den ekonomiska vårpropositionen. Som ett led i en mer flexibel uppläggning av riksdagens arbete gäller sedan 1996 att riksdagen på förslag av talmannen fastställer den senaste tidpunkt under riksmötet då de propositioner som regeringen vill ha behandlade under riksmötet ska vara inlämnade (Holmberg m.fl., Grundlagarna [13 maj 2016, Zeteo], kommentaren till 9 kap. 3 § riksdagsordningen). Sista dag för att avlämna propositioner brukar fastställas till omkring den 20 mars. Inget hindrar riksdagen från att ändra sitt beslut om propositionstid, t.ex. i samband med en utdragen regeringskris.

Därutöver lämnas propositioner även mot slutet av kammarens sammanträdesperiod på våren. Det sker i allmänhet före en viss tidpunkt som utgörs av den dag då följdmotionstiden senast måste börja löpa för att gå ut före sommaruppehållet (Holmberg m.fl., Grundlagarna [13 maj 2016, Zeteo], kommentaren till 9 kap. 3 § riksdagsordningen). Om denna tid inte hålls förlängs ofta motionstiden över sommaruppehållet och några dagar in på det nya riksmötet. Utskottsberedningen av propositionen kan då inte påbörjas under kammarens sommaruppehåll.

Överskridande av propositionstiden

Undantagsbestämmelsen i 9 kap. 3 § andra stycket 2 riksdagsordningen, om möjlighet att överskrida propositionstiden om regeringen anser att det finns synnerliga skäl, bör läsas mot bakgrund av att en utgångspunkt för bestämmelserna om regeringsarbetet och om riksdagsarbetet har varit att statsmakterna, om det behövs, snabbt och utan onödigt dröjsmål ska kunna handla och fatta beslut i ett ärende (Holmberg m.fl., Grundlagarna [13 maj 2016, Zeteo], kommentaren till 9 kap. 3 § riksdagsordningen). Regeringen bör

med hänsyn härtill kunna lämna en proposition i ett sådant fall även efter propositionstidens utgång och ändå få den behandlad före riksmötets slut. Vad som närmare omfattas av formuleringen ”synnerliga skäl” i denna undantagsbestämmelse är inte närmare angivet eller exemplifierat. I praxis har regeringen åberopat att departementens arbetsbörda varit stor och att det inte varit acceptabelt att låta en viktig reform anstå. Om regeringen lämnar en proposition efter propositionstidens utgång med stöd av punkt 2, kan riksdagen inte vägra att motta den. Det maktmedel som står till riksdagens förfogande är att skjuta upp behandlingen till nästa riksmöte.

Konstitutionsutskottet har uttalat att regeringen i förekommande fall i propositionen ska redogöra för de synnerliga skäl som regeringen ansett föreligga som grund för att lämna en proposition efter propositionstiden (se nedan under rubriken Tidigare granskning).

Samråd för att undvika anhopning av arbete

En utgångspunkt är att regeringen bör lämna propositioner på sådana tider att en anhopning av arbete hos riksdagen undviks, enligt 9 kap. 4 § riksdagsordningen. Regeringen ska samråda med talmannen om detta. För att riksdagsarbetet ska kunna bedrivas planmässigt och effektivt är det nödvändigt att propositionsavlämnandet inte koncentreras till propositionstidens slut utan fördelas relativt jämnt (Holmberg m.fl., Grundlagarna [13 maj 2016, Zeteo], kommentaren till 9 kap. 4 § riksdagsordningen). Detta är enligt lagkommentaren betydelsefullt även för arbetet inom Regeringskansliet.

Tidigare granskning

Regeringens avlämnande av propositioner har varit föremål för konstitutionsutskottets granskning vid flera tillfällen sedan tvåkammarriksdagens tid. I betänkandet KU 1971:34 granskade utskottet avlämnandet av propositioner under vårsessionen 1970. Utskottet konstaterade att

inte mindre än 35 propositioner eller drygt 25 % av det totala antalet och med ett sammanlagt omfång på drygt 3 000 sidor anmälts i kamrarna efter [den då gällande] nittiodagarsgränsen. Vidare har konstaterats en kraftig anhopning av propositioner till vissa tider. Sålunda har exempelvis under de första dagarna i april, omedelbart efter påskuppehållet, anmälts ett trettiotal propositioner och under några dagar i mitten av april ett tjugotal propositioner. Att denna anhopning av avlämnade propositioner innebär stora olägenheter för riksdagsarbetet är uppenbart och har tidigare påtalats. Likaså har den under senare år allt större förskjutningen i propositionsavlämnandet till den senare delen av vårsessionen vid flera tillfällen kritiserats i riksdagen. Förutom de uppenbara olägenheterna för de enskilda riksdagsledamöterna, vilka har att inom begränsad tid väcka motioner med anledning av propositionerna, liksom för utskottens beredning av ärendena, kan även i detta sammanhang framhåvas svårigheterna att få en tillfredsställande redovisning i massmedia av en stor mängd samtidigt och koncentrerat behandlade frågor av allmänt intresse.

Angivna förhållanden är enligt utskottet otillfredsställande.

Under enkammarriksdagens tid har konstitutionsutskottet granskat propositionsavlämnandet årligen från 1975 t.o.m. riksmötet 1992/93 (bet. KU 1975:12, KU 1976/77:44, KU 1977/78:35, KU 1978/79:30, KU 1979/80:50, KU 1980/81:25, KU 1981/82:35, KU 1982/83:30, KU 1983/84:30, KU 1984/85:35, KU 1985/86:25, KU 1986/87:33, KU1987/88:40, 1988/89:KU30, 1989/90:KU30, 1990/91:KU30, 1991/92:KU30, 1992/93:KU30).

Genomgående har två frågor stått i förgrunden, nämligen dels spridningen av propositionsavlämnandet, dels förhållandet mellan de planer som gjorts upp inom Regeringskansliet för propositionsavlämnandet och det faktiska avlämnandet av propositioner.

När det gäller spridningen av propositionsavlämnandet har konstitutionsutskottet brukat framhålla att en rad olägenheter uppstår i riksdagsarbetet om avlämnandet av propositioner koncentreras till vissa kortare tidsperioder. Det gäller bl.a. ledamöternas möjligheter att få tillräcklig tid för inläsning av regeringsförslagen och att hinna utarbeta följdmotioner till förslagen. Vidare inverkar en sådan koncentration menligt på utskottens beredningsarbete då utskotten tvingas forcera sitt beredningsarbete och även på kammarbehandlingen. Även massmediernas möjligheter att ge en tillfredsställande redovisning av riksdagsarbetet försämras.

Beträffande förhållandet mellan de planer som gjorts upp inom Regeringskansliet för propositionsavlämnandet och det faktiska avlämnandet av propositioner har konstitutionsutskottet framhållit att en god överensstämmelse mellan dessa planer och de faktiska förhållandena är en förutsättning för att riksdagen ska kunna arbeta på ett effektivt sätt. Om däremot aviserade propositioner i stor utsträckning lämnas senare än planerat eller om det avlämnas en rad propositioner som inte har angivits i planerna, försvåras i hög grad riksdagens arbete.

Vid några tillfällen har utskottet påpekat att regeringen i förekommande fall ska redovisa de synnerliga skäl som enligt regeringen varit grund för avlämnanden av propositioner efter propositionstidens utgång och att det hör till undantagen att sådana redovisningar sker.

Under den återstående delen av 1990-talet (bet. 1993/94:KU30 m.fl.) koncentrerades granskningen till planeringen av propositions- och lagstiftningsarbetet; granskningen tog då sikte på författningsutgivningen.

Sedan år 2000 har utskottet granskat propositionsavlämnandet vid fyra tillfällen (bet. 2001/02:KU10 s. 26–29, 2005/06:KU20 s. 13–16, 2008/09:KU10 s. 28–33 samt 2012/13:KU10 s. 47–57).

Propositionsavlämnandet riksmötet 2000/2001 granskades av konstitutionsutskottet hösten 2001 (bet. 2001/02:KU10 s. 26 f.). Under hösten 2000 avlämnades sammanlagt 59 propositioner, och anhopningar förekom under vecka 43 (23–17 oktober) samt under vecka 50 (11–15 december) då 8 respektive 9 propositioner avlämnades. Under våren 2001 avlämnades 91 propositioner. Tidsgränsen för propositioner avsedda att behandlas före sommaruppehållet var den 22 mars. Betydande anhopningar förekom under

vecka 12 (19–22 mars) då 30 propositioner avlämnades. Efter den 22 mars avlämnades sammanlagt 43 propositioner, varav 15 bereddes i utskott och beslutades av riksdagen i kammaren före sommaruppehållet.

I betänkandet redogör utskottet för uppgifter i en promemoria som upprättats inom Regeringskansliet, Statsrådsberedningen med anledning av frågor från utskottet (bet. 2001/02:KU10 s. 28 f.):

Regeringen strävar efter att avlämna sina propositioner på sådana tider att arbetsanhopningar hos riksdagen förebyggs. Denna strävan är förankrad i regeringens arbetsplanering.

Tidsplaneringen av propositioner utgår från de stoppdagar för avlämnandet som riksdagen har bestämt och tar bl.a. sikte på att riksdagens arbetsrytm skall bli så jämn som möjligt.

En annan utgångspunkt vid planeringen är att det generellt sett finns bara ett mycket begränsat utrymme för att få andra propositioner än sådana som avser budgeten riksdagsbehandlade under hösten. Detta utrymme kan emellertid variera från tid till annan och är också beroende av vilket utskott som en fråga hör till. Det är viktigt att man använder sig av det utrymme som finns så att reformer inte försenas i onödan.

Ett sätt att jämna ut riksdagens arbetsbörda är att avlämna propositioner under hösten för riksdagsbehandling under våren. Regeringen utvecklar sin planering i den riktningen. Antalet propositioner som avlämnas under tiden november – december för riksdagsbehandling under våren tenderar att öka.

Propositionsavlämnandet under ett valår planeras med hänsyn till riksdagsordningens regel om att ärenden normalt skall avgöras under den valperiod då de väckts (5 kap. 10 §). Möjligheten att skjuta upp behandlingen till nästa valperiod skall, enligt vad lagstiftaren har förutsatt, användas endast undantagsvis (1993/94:TK1 s. 107). Detta väger regeringen in vid sin bedömning av när en proposition skall läggas fram.

Planerna för propositionsavlämnandet måste naturligtvis bygga på prognoser om utvecklingen i olika avseenden och omprövas när förutsättningarna förändras. Oförutsedda händelser i vår omvärld gör det också nödvändigt med omprioriteringar. Terroristdåden i USA är ett exempel. Allmänt gäller att utvecklingen i omvärlden ställer allt högre krav på flexibilitet i regeringens och riksdagens arbete.

Erfarenheterna visar att ett system med stoppdagar ofrånkomligen leder till en viss koncentration av propositioner till tiden kring stoppdagarna. Ändrade förutsättningar och prioriteringar påverkar tidsplanerna och gör att propositioner i ett antal fall inte kan avlämnas tidigare. En del propositioner måste också planeras och läggas fram med så kort varsel att en annan tidpunkt för avlämnandet är utesluten av den anledningen. Under valår – då utrymmet för avlämnandet efter stoppdagen i mars är mindre än annars på grund av reglerna i 5 kap. 10 § riksdagsordningen – blir det särskilt svårt att undvika en koncentration i anslutning till stoppdagen.

För att underlätta riksdagens arbetsplanering och framförhållning lämnar Statsrådsberedningen med jämna mellanrum till riksdagen en förteckning över planerade propositioner. Detta görs två gånger per år, när riksmötet börjar och när riksdagsarbetet återupptas efter juluppehållet. Förteckningen anger för varje proposition en beräknad senaste tidpunkt för avlämnandet.

Stor omsorg ägnas åt att göra uppgifterna i propositionsförteckningarna så hållbara som möjligt. En given begränsning är att de bygger på förutsättningar som fanns och prioriteringar som gjordes när förteckningarna upprättades. Förteckningarna kompletteras därför med

information och samråd genom muntliga kontakter fortlöpande, alltefter-
som beredningen av propositionerna framskrider och planerna uppdateras.
Varje departement håller kontakt med ”sina” utskott. Företrädare för
Statsrådsberedningen och kammarkansliet har också regelbundna möten
för att förebygga arbetsanhopningar och förseningar i reformarbetet.

Utskottet uttalade följande i sitt ställningstagande (bet. 2001/02:KU10 s. 16):

[Det är] av stor vikt att propositioner avlämnas senast vid den tidpunkt som
framgår av regeringens propositionsförteckning. Under våren 2001 upp-
stod en betydande anhopning under vecka 12 (19–22 mars) då 30
propositioner avlämnades. Enligt utskottet är det anmärkningsvärt att
regeringen inte kan planera propositionsavlämnandet så att anhopningar
undviks. Utskottet förutsätter att regeringen i fortsättningen tar erforder-
liga initiativ för att *dels* undvika anhopningar av propositioner till vissa
tidpunkter, *dels* inte avlämna andra än med budgeten sammanhängande
propositioner för behandling under hösten.

Med anledning av en granskningsanmälan gjorde utskottet en granskning av
propositionsavlämnandet våren 2006 (bet. 2005/06:KU20 s. 13 f.). Enligt
anmälan framgick det av den propositionsförteckning som avlämnades av
regeringen den 17 januari 2006 att sammanlagt 99 propositioner och skrivelser
avsågs lämnas under perioden den 15–22 mars, varav 88 den 22 mars. I
samband med en utfrågning uppgav företrädaren för det anmälande partiet,
som reserverade sig för felräkning, att regeringen under det innevarande riks-
mötet fram till påsk hade avlämnat 158 propositioner och 28 skrivelser. Under
den sista treveckorsperioden i mars avlämnade regeringen 74 propositioner
och 17 skrivelser. Under tre dagar, den 20–22 mars, lämnade regeringen 55
propositioner och 11 skrivelser till riksdagen.

I betänkandet redogör utskottet för uppgifter i en promemoria som
upprättats inom Regeringskansliet, Statsrådsberedningen med anledning av
frågor från utskottet (2005/06:KU20 s. 14 f.):

Målsättningen är att det redan på direktiv- eller remisstadiet i en
beredningsprocess skall finnas en plan för när en proposition kan
överlämnas till riksdagen. I en sådan planering är utgångspunkten att
tillfällena för avlämnande skall fördelas under året. En sådan planering
utgör också en av förutsättningarna för att arbetet med att färdigställa
propositioner i Regeringskansliet skall fungera väl. Regeringskansliet har
således för egen del både ett starkt önskemål och en stark strävan att
undvika en anhopning vid stoppdagen i mars månad. Frågan om när en
proposition skall avlämnas är alltid en levande fråga i departementen.

I promemorian redogörs vidare för de riktlinjer om tidsgränser för
redovisning av utredningsuppdrag som rättschefen i Statsrådsberedningen
gav ut år 2002 (PM 1994:3 Hur kommittédirektiv utformas, reviderad
2002-03-20). [...]

Enligt vad som anförs i promemorian från Regeringskansliet försvårar
följande faktorer möjligheten att undvika anhopningar vid stoppdagen.

- Riksdagen behandlar i mycket begränsad utsträckning propositioner
under hösten. Utrymmet för avlämnande är således begränsat till en kort
period på våren om riksdagsbehandling också skall äga rum under våren.
- Mycket snäva tidsramar för propositioner som avser genomförandet av
EG-direktiv. De snäva tidsramarna medför i sin tur att möjligheterna att

tidigarelägga – eller senarelägga – dessa propositioner är ytterst begränsade.

– Ställningstaganden till olika skattefrågor i budgetpropositionen medför att utrymmet för den efterföljande beredningsprocessen fram till konkreta lagstiftningsförslag är begränsat. Det är därför svårt att tidigare lägga dessa propositioner. En senareläggning av propositionerna skulle innebära en avsevärd fördröjning av ikraftträdandet och därmed effekterna av ställningstagandet i budgetpropositionen.

I en offentlig utfrågning av dåvarande statsministern gjorde han två tillägg angående faktorer som försvårar möjligheten att undvika anhopningar vid stoppdagen:

Det kan [...] uppkomma en fråga om lagrådsgranskning som inte varit beräknad från början och som kan försena tidpunkten för avlämnande av proposition.

Med det parlamentariska system som vi har måste tid ägnas åt att förankra regeringens förslag i utskottsgrupperna. Riksdagen har bestämt att arbetet på våren börjar i mitten av januari. Det gör att bara månaderna februari och mars finns att tillgå för att söka stöd i utskottsgrupperna. Att försöka sammanträda med utskottsgrupperna innan riksdagen är samlad är inte görligt på grund av alla åtaganden och möten som riksdagsledamöterna då har inbokade runtom i landet.

Utskottet vidhöll sitt ställningstagande från hösten 2001 samt uttalade följande (bet. 2005/06:KU10 s. 29):

Det är uppenbart att de åtgärder som regeringen vidtagit inte har varit verkningfulla. Utskottet noterar att ungefär hälften av det totala antalet propositioner och skrivelser som har avlämnats under innevarande riksmöte har avlämnats under tre veckor närmast före den 22 mars. Utskottet är medvetet om att det kan finnas omständigheter som medför att regeringen inte kan styra över propositionsavlämnandet i ett enskilt fall. Utskottet utgår från att regeringen tar ytterligare initiativ för att undvika anhopningar av propositioner och skrivelser till vissa tider. Det är naturligtvis inget som hindrar att ett sådant initiativ kan involvera även riksdagen.

Propositionsavlämnandet under riksmötet 2007/08 var föremål för utskottets granskning hösten 2008 (bet. 2008/09:KU10 s. 28 f.). Av de propositionsförteckningar som regeringen lämnade till riksdagen under riksmötet framgår att regeringen avsåg att lämna

- 65 propositioner och skrivelser under tiden den 18 september 2007–15 januari 2008, enligt förteckningen i september 2007 och
- 165 propositioner och skrivelser under återstoden av riksmötet, enligt förteckningen i januari 2008. Ett tiotal av dokumenten fanns upptagna i båda förteckningarna.

Sista dagen för avlämnande av propositioner för behandling före sommaruppehållet 2008 var bestämd till den 18 mars 2008.

I propositionsförteckningen från januari 2008 angavs 92 dokument för behandling före sommaruppehållet. För 59 av dessa angavs den 18 mars som planerad tidpunkt för avlämnande.

Av de 59 propositioner som var aviserade till den 18 mars och skulle behandlas under våren var det 6 styckorna som inte avlämnades under riksmötet.

För nio av dokumenten – inklusive propositioner m.m. från Finansdepartementet som hängde samman med den ekonomiska vårpropositionen – angavs en senare tidpunkt för avlämnande än den 18 mars (de dokument som avses anges närmare i bet. 2008/09:KU10 s. 29).

Antalet inkomna propositioner och skrivelser som inte aviserats uppgick till 21. Antalet dokument som kommit in efter den 18 mars för behandling före sommaruppehållet syntes vid tiden för granskningen uppgå till 6.

Utskottet begärde *dels* en redogörelse för vilka åtgärder som vidtas för att undvika en anhopning av propositioner som aviserats till ”sista dagen” för behandling före längre uppehåll i riksdagsarbetet och för att de bedömningar som ligger till grund för de lämnade propositionsförteckningarna ska vara så realistiska som möjligt, *dels* de kommentarer i övrigt som en från utskottet översänd promemoria med bilagor gav anledning till. I betänkandet redogör utskottet för en promemoria som upprättats inom Regeringskansliet, Statsrådsberedningen, där det inledningsvis hänvisades till yttranden till konstitutionsutskottet 2001 och 2006, där man redovisat vissa åtgärder som hade vidtagits för att motverka att en stor mängd propositioner skulle lämnas till riksdagen i nära anslutning till den s.k. stoppdagen. Beskrivningarna i dessa yttranden var enligt promemorian alltför giltiga, och även de omständigheter som enligt yttrandena gör det svårare att undvika anhopning kvarstod.

Vidare hänvisades i promemorian till Propositionshandboken (Ds 1997:1), varpå följande anfördes (bet. 2008/09:KU10 s. 32):

Där framhålls vikten av att de tidpunkter som i propositionsförteckningen redovisats för överlämnande av propositioner hålls, och handboken ger även vägledning när det gäller upprättande av hållbara tidsplaner för propositionsarbetet.

Inför upprättandet av förteckningarna över planerade propositioner och skrivelser skickar Statsrådsberedningen, enligt promemorian, en begäran om underlag till departementen. Innan departementen lämnar sina underlag går ansvariga tjänstemän på departementen igenom tidsplanerna. Vid bedömningen av dessa tas hänsyn till bl.a. lagstiftningsärendenas karaktär. När underlagen har lämnats till Statsrådsberedningen sker även där en bedömning av de lämnade uppgifterna och om tidsplanerna är realistiska.

Målsättningen är att förteckningen endast ska innehålla sådana propositioner som kommer att lämnas till riksdagen vid den angivna tidpunkten. Vid den tidpunkt då propositionsförteckningen överlämnas ligger som regel också många av de i förteckningen omnämnda propositionerna långt fram i den politiska beslutsprocessen. Ändrade förutsättningar i olika avseenden kan emellertid påverka när det är möjligt att överlämna propositionerna.

Utskottet uttalade följande i sitt ställningstagande (bet. 2008/09:KU10 s. 32 f.):

Den bedömning som gjorts vid tidigare granskningar av regeringens propositionsavlämnande äger giltighet även för riksmötet 2007/08, som granskningen nu avser. En stor mängd propositioner har hopats vid och

inför den s.k. stoppdagen. Som utskottet tidigare noterat kan det finnas omständigheter som medför att regeringen inte kan styra över propositionsavlämnandet i ett enskilt fall. Regeringen har redovisat målsättningen att många planerade propositioner under det nu innevarande riksmötet ska lämnas betydligt tidigare än den stoppdag som gäller.

Utskottet förutsätter att regeringen dels beaktar alla möjligheter att lämna realistiska bedömningar om när propositioner och skrivelser kommer att kunna lämnas till riksdagen, dels fortsätter strävandena att undvika anhopning av ärenden i anslutning till stoppdagen och även i övrigt lämna propositioner till riksdagen i så god tid som möjligt innan riksdagsbehandlingen behöver avslutas.

Hösten 2012 genomförde utskottet en granskning av propositionsavlämnandet (bet. 2012/13:KU10 s. 47 f.) i syfte att undersöka i vilken utsträckning regeringen och Regeringskansliet, vid planeringen av propositioner med lagförslag, beaktar såväl tiden för riksdagsbehandlingen som erforderlig tid för regeringsbeslut om utfärdande, kungörelse och tiden mellan det att en författning kommer ut från trycket och författningens ikraftträdande. Granskningen avsåg propositioner som avlämnats under riksmötena 1998/99–2011/12 t.o.m. den 31 juli 2012; budgetpropositionen och vårpropositionen var dock undantagna från undersökningen trots att de som regel innehåller lagförslag.

Genomgången visade att det genomsnittliga antalet dagar mellan bordläggning av proposition och föreslaget ikraftträdande genomgående var lägre för det första riksmötet i en valperiod än genomsnittet för hela valperioden. En jämförelse mellan de olika valperioderna, inklusive perioden 2010/11–2011/12, visade att genomsnittet sjunkit med 8–11 dagar för varje valperiod, från 165,9 dagar under valperioden 1998/99–2001/02 till 136,5 dagar under perioden 2010/11–2011/12. Noterbart var att andelen propositioner som bordlagts mindre än 85 dagar före föreslaget ikraftträdande varit högst under det första riksmötet i varje valperiod.

En promemoria som upprättats inom Regeringskansliet, Statsrådsberedningen presenterades i betänkandet (bet. 2012/13:KU10 s. 55 f.):

När det gäller säkerställande av att propositionsskrivare och ansvariga personer på högre nivåer har kunskaper om hur propositionerna behandlas i riksdagen och om hur lång tid olika delar av riksdagsbehandlingen kan förväntas ta för att kunna planera sitt arbete och bedöma konsekvenserna av förseningar som kan inträffa i arbetet, anför i promemorian att Regeringskansliet arbetar aktivt för att kunskaperna om riksdagsbehandlingen av propositioner sprids hos såväl propositionsskrivare som ansvariga personer på högre nivå. Detta sker genom informations- och utbildningsinsatser i olika sammanhang.

Propositionshandboken (Ds 1997:1), som är avsedd att användas både som en hjälp i det praktiska arbetet och som studiematerial i kurser om propositionsskrivning, finns tillgänglig såväl i tryckt form som i elektronisk form på Regeringskansliets intranät. Riksdagsbehandlingen av propositioner och vikten av noggrann tidsplanering tas upp i Regeringskansliets interna utbildningar.

I departementens löpande planering ingår att ta hänsyn till tidsåtgången för lagstiftningsärenden. Ett särskilt tillfälle när tidsåtgången uppmärksammas är i samband med framtagandet av underlag till den förteckning över planerade propositioner som upprättas två gånger per år.

Som svar på utskottets begäran om *kommentarer till och uppgift om eventuella åtgärder för att motverka att mellan en sjättedel och en femtedel av propositionerna under den undersökta tiden har överlämnats till riksdagen så att de bordlagts mindre än 85 dagar före föreslaget ikraftträdande* anføres i promemorian att målsättningen är att lämna propositioner till riksdagen i så god tid som möjligt innan riksdagsbehandlingen behöver avslutas. Det är dock svårt att helt undvika sena överlämnanden. Orsakerna till detta varierar, men många gånger ligger de utanför Regeringskansliets och regeringens kontroll. Ett exempel kan vara att ett EU-direktiv måste genomföras inom viss utsatt tid.

Departementen tar normalt underhandskontakt med aktuellt utskottskansli om det kan bli fråga om ett sent avlämnande av en proposition.

Ovan beskrivna informations- och utbildningsinsatser m.m. har, enligt vad som anges i promemorian, till syfte att motverka onödiga sena överlämnanden.

Med anledning av utskottets begäran om *kommentarer till och uppgift om eventuella åtgärder för att motverka att det genomsnittliga antalet dagar mellan bordläggning och föreslaget ikraftträdande sjunkit med 8–11 dagar för varje valperiod, från 165,9 dagar under valperioden 1998/99–2001/02 till 136,5 dagar under innevarande valperiod* uppges följande i promemorian. Eftersom det, som framgått ovan, inte sker någon kontinuerlig kartläggning av hur lång tid som förflyter mellan bordläggning och föreslaget ikraftträdande är det svårt att ange de exakta orsakerna till att antalet dagar för riksdagsbehandlingen har sjunkit. En av flera möjliga orsaker kan dock vara att tempot i lagstiftningsarbetet inom EU är högre nu än vad det var i slutet av 1990-talet.

De ovan beskrivna informations- och utbildningsinsatserna m.m. bör i viss mån motverka denna utveckling, anges det i promemorian. En ambition är att i så stor utsträckning som möjligt påbörja arbetet med genomförandet av EU-direktiv redan i slutfasen av förhandlingsarbetet. På så vis kan utredningstiden i lagstiftningsärendet före riksdagsbehandlingen förkortas betydligt. Därmed ökar förutsättningarna för att riksdagen ska få längre tid till sitt förfogande för propositionsbehandlingen.

En betydande del av de propositioner som på senare tid har överlämnats till riksdagen kort tid före det föreslagna ikraftträdandet innehåller förslag som föranletts av EU-direktiv. I de direktiv som tagits fram i anledning av finanskrisen har allt kortare tid getts för genomförandet, vilket påverkat tiden för riksdagens beredning av förslagen. Även i samband med andra lagförslag som föranletts av finanskrisen och andra oförutsedda händelser, t.ex. stormen Gudrun och tsunamin i Sydostasien, har propositioner lämnats till riksdagen kort tid före ikraftträdandet.

Avslutningsvis förekommer på skatteområdet regelbundet fall då ny lagstiftning skyndsamt behöver införas för att motverka att gällande skattereglering kringgås.

Utskottet uttalade i sitt ställningstagande (s. 57) bl.a. att riksdagen i en del ärenden inte ges fullt ut ”den tid som den bör ha för behandlingen, om man inte frångår vad utskottet uttalat om tiden mellan det att en författning kommer ut från trycket och den träder i kraft”. Utskottet underströk ”vikten av den ambition som presenterats i promemorian från Regeringskansliet, att i så stor utsträckning som möjligt påbörja arbetet med att genomföra EU-direktiv redan i slutfasen av förhandlingsarbetet för att på så vis förkorta utredningstiden i

lagstiftningsärenden”, för att därigenom om möjligt undvika sena överlämnanden av propositioner med lagförslag. Även andra möjligheter att i största möjliga mån undvika sena överlämnanden borde uppmärksammas, anförde utskottet, t.ex. utbildning av berörda tjänstemän om regelverket kring riksdagsbehandlingen av lagförslag m.m.

Genomgång av propositionsavlämnandet

Propositionsavlämnandet under vår före allmänna val vårsessionerna 2002, 2006, 2010, 2014 och 2018

En av de frågor som konstitutionsutskottet haft synpunkter på i sina granskningar gäller anhopningar av avlämnade propositioner och skrivelser. I detta avsnitt undersöks förekomsten av anhopningar i syfte att uppmärksamma i vad mån propositioner och skrivelser avlämnas med en spridning som ger ledamöterna tillräcklig tid för inläsning av regeringsförslagen, för att hinna utarbeta följdmotioner till förslagen och för att hinna bereda förslagen i utskotten.

Under vårsessionerna 2002, 2006, 2010, 2014 och 2018 kan iakttas anhopningar vid den s.k. stoppdagen och veckan dessförinnan. De anhopningar som kan iakttas vid de nämnda tiderna bestod i samtliga fall av fler propositioner och skrivelser än som hade inkommit tidigare under vårsessionen. (År 2002 hade 42 propositioner och skrivelser avlämnats före den 14 mars, varefter 45 avlämnades mellan den 14 och den 21 mars; år 2006 hade 36 propositioner och skrivelser avlämnats före den 15 mars, varefter 81 avlämnades mellan den 15 och den 22, osv., se tabell 5.1 nedan.) För jämförelse kan noteras att utskottet i en tidigare granskning anmärkt att det under våren 2001 uppstod en betydande anhopning under vecka 12 (19–22 mars) då 30 propositioner avlämnades (2001/02:KU10). Före stoppdatum den 19 mars 2001 synes 18 propositioner ha avlämnats.

Vidare kan anmärkas att antalet propositioner och skrivelser som har avlämnats efter stoppdagen och behandlats samma session har flerfaldigats, från 14 via 19, 44 och 48 vårarna 2006, 2010 och 2014 och till 73 våren 2018. Vårsessionerna 2014 och 2018 uppgår de propositioner och skrivelser som har avlämnats efter stoppdagen och behandlats samma session också till en betydande andel av dem som behandlats före respektive sommaruppehåll, 30 procent (48 av 166) respektive 42 procent (73 av 172).

Tabell 5.1 Propositionsavlämnandet vårsessionerna 2002, 2006, 2010, 2014 och 2018

Vårsession	2002	2006	2010	2014	2018
Avlämnade på stoppdatum	14 varav 9 propositioner (21 mars)	25 varav 17 propositioner (22 mars)	25 varav 20 propositioner (23 mars)	43 varav 36 propositioner (18 mars)	31 varav 24 propositioner (20 mars)
Avlämnade en vecka före stoppdatum	31 varav 25 propositioner	56 varav 53 propositioner	24 varav 19 propositioner	26 varav 24 propositioner	27 varav 23 propositioner
Avlämnade tidigare under vårsessionen	42 varav 34 propositioner	36 varav 31 propositioner	40 varav 37 propositioner	48 varav 40 propositioner	50 varav 41 propositioner
Avlämnade efter stoppdatum som behandlats före sommaruppehållet	14 varav 11 propositioner	19 varav 15 propositioner	44 varav 36 propositioner	48 varav 33 propositioner	73 varav 56 propositioner

Källa: Riksdagens uppgifter i databaserna Urix och Filur som tagits fram och sammanställts av riksdagens utredningstjänst.

I tabell 5.2 framgår antal propositioner som avlämnats efter propositionstiden och behandlats av riksdagen under samma vårsession (2002: 11, 2006:15, 2010: 36, 2014: 33, 2018: 56). Där framgår också hur många propositioner som innehållit ett förslag med ikraftträdande under sommaren eller hösten samma år, vilket medför att propositionen behöver behandlas före sommaruppehållet (2002: 6, 2006: 8, 2010: 24, 2014: 20 och 2018: 26). Det utesluter inte att fler propositioner har behövt behandlas i riksdagen före respektive sommaruppehåll, t.ex. ett internationellt avtal som bör ratificeras inom en viss tid eller vissa ändringar i skattelagstiftning.

Det kan nämnas att inte i någon av de propositioner som innehållit ett förslag om ikraftträdande under sommaren eller hösten samma år har regeringen redogjort för synnerliga skäl i anslutning till förslaget till riksdagsbeslut eller i avsnittet Ärendets beredning. (Enligt Propositionshandboken ska uppgifter lämnas i anslutning till förslaget till riksdagsbeslut, se nedan under Promemoria från Regeringskansliet. I propositioner med förslag om extra ändringsbudget redovisas särskilda skäl enligt 9 kap. 6 § riksdagsordningen under eller i anslutning till Ärendets beredning.) Det utesluter inte att det faktiskt har funnits synnerliga skäl som inte redovisats i de aktuella propositionerna.

Tabell 5.2 Propositioner som avlämnats efter stoppdatum och behandlats före sommaruppehållet 2018

Vårssession	2002	2006	2010	2014	2018
Antal avlämnade propositioner efter stoppdatum som behandlats före sommaruppehållet	11	15	36	33	56
Varav propositioner med förslaget ikraftträdande under sommaren eller hösten samma år	6	8	24	20	26

Källa: Riksdagens uppgifter i databaserna Urix och Filur som tagits fram och sammanställts av riksdagens utredningstjänst samt uppgifter på regeringens webbplats, regeringen.se.

Avvikelser från planerat propositionsavlämnande vårsessionerna 2014 och 2018

I detta avsnitt görs en mer detaljerad genomgång av planering för och faktiskt avlämnande av propositioner och skrivelser vårsessionerna 2014 och 2018. Ett syfte med genomgången är att uppmärksamma vilka förutsättningar riksdagen ges att planera sitt arbete med propositioner och skrivelser. Den förteckning som Statsrådsberedningen lämnar till riksdagen i inledningen av varje session, över propositioner och skrivelser som planeras ges in under sessionen, är ett viktigt underlag för utskottens och kammarens planeringsarbete för de enskilda ärendena.

Vårssessionen 2014

I förteckningen över propositioner och skrivelser avsedda att lämnas efter den 14 januari 2014 under återstoden av årsmötet 2013/14 redovisade Statsrådsberedningen att totalt 194 propositioner och skrivelser planerades lämnas under våren, varav 156 för behandling i riksdagen före sommaruppehållet. Av de 156 propositioner och skrivelser som avsågs behandlas före sommaruppehållet var 4 anmälda att ges in sista veckan före stoppdagen den 18 mars, 96 att ges in den 18 mars och 15 anmälda att ges in efter den 18 mars.

Antalet aviserade propositioner och skrivelser till vårsessionen 2014 som inte kom in före sommaruppehållet uppgick till 10, eller 6 procent av aviserade 156 för behandling före sommaruppehållet, och antalet inkomna propositioner och skrivelser som inte aviserats i propositionsförteckningen och som behandlades före sommaruppehållet uppgick till 10, och översteg således det aviserade antalet med 6 procent.

Vårssessionen 2014 lämnades 53 propositioner och skrivelser in på aviserad dag. Det innebär att 34 procent av de 166 propositioner och skrivelser som lämnades in och behandlades under vårsessionen 2014 lämnades in på aviserad dag. 38 propositioner och skrivelser, eller 23 procent av de 166 propositioner

och skrivelser som lämnades in och behandlades under vårsessionen 2014, kom in 1–7 dagar före aviserad dag, och 18 propositioner och skrivelser, eller 11 procent, kom in 1–7 dagar efter aviserad dag. 32 procent av ärendena inkom alltså med större avvikelser än 7 dagar.

Utöver att antalet propositioner och skrivelser som lämnats in avviker från propositionslistans antal, finns även skillnader som gäller vilka ärenden som lämnats in vid olika tider. Detta kan illustreras med en jämförelse mellan planering och faktiskt propositionsavlämnande avseende stoppdatum. Av de 96 propositioner och skrivelser som enligt propositionsförteckningen planerades ges in den 18 mars, lämnades 39 propositioner och skrivelser in den dagen. Ytterligare 5 ärenden lämnades in den 18 mars, varav 2 som aviserats till den 25 februari och den 11 mars samt 3 som inte hade aviserats i propositionsförteckningen.

Ärenden som planerats ges in på stoppdatum den 18 mars 2014 lämnades i stället in i februari (6 ärenden), andra dagar i mars (36 ärenden, varav 9 efter den 18 mars), i april (7 ärenden) och i maj (2 ärenden).

Vårsessionen 2018

I förteckningen över propositioner avsedda att lämnas från mitten av januari 2018 under återstoden av riksmötet 2017/18 redovisade Statsrådsberedningen att totalt 238 propositioner och skrivelser avsågs lämnas under våren, varav 191 för behandling i riksdagen före sommaruppehållet. Av de 191 propositioner och skrivelser som avsågs behandlas före sommaruppehållet var 92, anmälda att ges in på stoppdatum den 20 mars, 11 att ges in veckan före den 20 mars och 45 anmälda att ges in efter den 20 mars.

Antalet aviserade propositioner och skrivelser till vårsessionen 2018 som inte lämnades in före sommaruppehållet uppgick till 5, eller 3 procent av aviserade 191, och antalet inkomna propositioner och skrivelser som inte aviserats i propositionsförteckningen och som behandlades före sommaruppehållet uppgick till 8, vilket motsvarar 4 procent. (Bland de sistnämnda finns tre ärenden som aviserats i den propositionslista som sammanställts hösten 2017 men inte inlämnats i där angiven tid och inte upprepats i propositionslistan från januari 2018.)

Vårsessionen 2018 lämnades 62 propositioner och skrivelser in på aviserad dag. Det innebär att 36 procent av de 172 propositioner som lämnades in och behandlades under vårsessionen 2018 lämnades in på aviserad dag. 37 propositioner och skrivelser, eller 20 procent av de 172 inlämnade, lämnades in 1–7 dagar före aviserad dag och 26 propositioner och skrivelser, eller 15 procent, lämnades in 1–7 dagar efter aviserad dag. 29 procent av ärendena inkom alltså med större avvikelser än 7 dagar.

Som en illustration av skillnaden mellan vilka ärenden som planerats respektive lämnats in vid olika tider kan nämnas att av de 92 propositioner och skrivelser som enligt propositionslistan planerades ges in på stoppdatum den 20 mars, lämnades 29 propositioner och skrivelser in den dagen. Ytterligare 2

ärenden lämnades in den 20 mars; de hade aviserats till den 13 mars och den 10 april.

Propositioner och skrivelser som var planerade att avlämnas den 20 mars lämnades i stället in i februari (4 ärenden), andra dagar i mars (31, varav 12 efter stoppdagen), i april (17 ärenden), i maj (2 ärenden), i juni (3 ärenden) och i juli (2 ärenden).

Av de propositioner och skrivelser som var planerade att lämnas den 20 mars var det 6 som inte inkom till riksdagen.

Promemoria från Regeringskansliet

Utskottet har genom en skrivelse till Regeringskansliet begärt svar på ett antal frågor. Som svar överlämnade Regeringskansliet den 15 november 2018 en promemoria som har upprättats inom Statsrådsberedningen (bilaga 5.1).

Beträffande *utvecklingen över tid när det gäller anhopningen av propositioner och skrivelser som lämnats efter s.k. stoppdatum för behandling före sommaruppehållet (utskottets fråga 1)*, anføres i promemorian att ett sätt att jämna ut arbetsbördan är att lämna propositioner under hösten men för riksdagsbehandling under våren, vilket också sker. Utrymmet för att lämna propositioner på våren före stoppdatum är, enligt promemorian, begränsat till en kort period om riksdagsbehandlingen också ska äga rum under våren. Vidare anføres i promemorian att om alla de propositioner som lämnas under vårsessionen överlämnas före stoppdatum, leder det till stora arbetsanhopningar för såväl departementen som riksdagen. Att under vårsessionen lämna propositioner med större spridning minskar denna arbetsanhopning. I promemorian uppmärksammas vidare att i de fall propositioner lämnas efter stoppdatum tas dessförinnan kontakt med utskotten. En proposition lämnas inte för behandling före sommaruppehållet om inte berört utskott ansett det möjligt att behandla den eller regeringen anser att det finns synnerliga skäl; i promemorian hänvisas även till svaret på en fråga om synnerliga skäl att lämna en proposition efter stoppdatum (det svaret redovisas nedan).

När det gäller *åtgärder som vidtas för att undvika anhopningar av propositioner som aviserats till "sista dagen" för behandling före längre uppehåll i riksdagsarbetet, t.ex. sommaruppehåll (utskottets fråga 2)*, hänvisas i promemorian till svar som Regeringskansliet lämnat utskottet 2001, 2006 och 2008 samt uppges att dessa svar i stort gäller fortfarande. Vidare anføres att strävan är att propositioner i så stor utsträckning som möjligt ska lämnas så att arbetsanhopningar i riksdagen motverkas. Utöver de åtgärder för att uppnå detta som redovisas i tidigare svar, lyfts följande fram i promemorian:

I propositionshandboken (Ds 1997:1) ges vägledning när det gäller arbetet med att göra hållbara tidsplaner (s. 35–40). Där sägs vidare att det är viktigt, med hänsyn till den detaljplanering som arbetsförhållandena i riksdagen kräver, att hålla tiderna i propositionsförteckningen (s. 111).

Det är i första hand tjänstemännen i departementen som ansvarar för att ta fram realistiska tidsplaner. Som framgår av Propositionshandboken måste då hänsyn tas till bl.a. lagstiftningsärendenas karaktär.

Som nämns i det nyligen lämnade svaret till konstitutionsutskottet i granskningsärendet Remisser till Lagrådet pågår ett arbete med att se över Propositionshandboken. Översynen syftar till att modernisera handboken så att den även fortsättningsvis kan vara ett effektivt och ändamålsenligt stöd i propositionsarbetet. Av särskild betydelse för lämnandet av propositioner är det arbete som löper parallellt med översynen av handboken – utvecklandet av ett it-baserat processtöd för lagstiftningsarbetet och inom det utvecklingsarbetet framtagandet av ett tidsplaneringsverktyg. Verktyget är avsett att underlätta planeringen av propositionsarbetet och skapa bättre förutsättningar för kvalitetssäkrade tidsplaner där alla moment tidssätts.

Inför upprättandet av propositionsförteckningen beställer rättschefen i Statsrådsberedningen underlag till förteckningen av departementen. När underlagen har lämnats till Statsrådsberedningen gör samordningskansliet i Statsrådsberedningen en samlad bedömning av de lämnade uppgifterna och av tidsplanerna.

Utskottet efterfrågade även *en redogörelse för vilka åtgärder som vidtas för att de bedömningar som ligger till grund för de lämnade propositionsförteckningarna ska vara så realistiska som möjligt och fungera som planeringsunderlag för riksdagen (utskottets fråga 3)*. I promemorian hänvisas till den beställning av underlag till propositionsförteckningen som nämnts i svaret på fråga 2 samt tillägs att departementen

samtidigt med underlaget ska lämna en kort redovisning till Statsrådsberedningen om vad varje proposition och skrivelse går ut på. Redovisningen ska innehålla information om vilket beslutsunderlag som ligger till grund för propositionen eller skrivelsen. Om en proposition ska föregås av lagrådsbehandling, ska också det anges. Vidare ska redovisningen innehålla bl.a. en problembeskrivning och en redogörelse för förslagen i och motiven till den planerade propositionen.

I underlaget till propositionsförteckningen på våren ska de propositioner som avses bli slutbehandlade av riksdagen före sommaren anges med dag och månad för överlämnandet till kammarkansliet. Målsättningen är att propositionsförteckningen endast ska innehålla sådana propositioner och skrivelser som kommer att överlämnas till riksdagen vid angivna tidpunkter. Det i fråga 2 nämnda tidsplaneringsverktyget bör kunna leda till säkrare tidsplaner. Som har redovisats i tidigare svar till konstitutionsutskottet kan emellertid ändrade förutsättningar i olika avseenden påverka när det är möjligt att överlämna en proposition.

I det enskilda ärendet informeras utskottet av respektive departement om eventuella ändringar i förhållande till propositionsförteckningen.

Sedan oktober 2016 har Statsrådsberedningen en rutin för att få information om propositioner som är försenade i förhållande till propositionsförteckningen. Granskningskansliet i Statsrådsberedningen skickar i början av varje månad ut en förfrågan till departementen om vilka propositioner som är försenade och vilka som inte kommer att lämnas. Propositioner som är försenade eller som inte kommer att lämnas enligt propositionsförteckningen ska anmälas till granskningskansliet, som informerar samordningskansliet i Statsrådsberedningen.

Företrädare för Statsrådsberedningen och kammarkansliet har vid behov kontakt i fråga om planeringen av propositionsavlämnandet.

I sin fjärde fråga hänvisade utskottet till bestämmelsen i 9 kap. 3 § andra stycket 2 riksdagsordningen, enligt vilken s.k. stoppdatum inte gäller om

regeringen anser att det finns synnerliga skäl att lämna propositionen senare, samt begärde *en kommentar om hur det tilltagande antalet propositioner och skrivelser som lämnats efter stoppdatum (2002: 14, 2006: 19, 2010: 44, 2014: 49 och 2018:73) förhåller sig till riksdagsordningens krav på synnerliga skäl. Särskilt önskades information på en generell nivå om vad som är vanligt förekommande som synnerliga skäl till att propositioner och skrivelser avlämnas efter stoppdatum och resonemang om varför dessa orsaker anses utgöra synnerliga skäl.* I promemorian anför följande:

Genom att lämna propositioner med större spridning under vårsessionen kan man undvika arbetsanhopningar och förseningar i reformarbetet.

Om en proposition inte kan överlämnas före stoppdatum, krävs det synnerliga skäl för att regeringen ändå ska få lämna propositionen för behandling under pågående riksmöte. Enligt propositionshandboken ska man då i propositionen ange ”Ärendet bör behandlas under pågående riksmöte.” sist under rubriken Förslag till riksdagsbeslut. Av propositionen bör det också framgå varför regeringen anser att det finns synnerliga skäl att lämna propositionen efter stoppdatum (s. 122).

Det finns inget som hindrar att propositionen under pågående riksmöte överlämnas för behandling under nästa riksmöte. I så fall behövs det inte någon särskild upplysning om tidpunkten för propositionens behandling (Propositionshandboken s. 58). Inget hindrar emellertid riksdagen från att ändå avgöra propositionen under riksmötet (jfr Holmberg m.fl., Grundlagarna [13 maj 2016, Zeteo], kommentaren till 9 kap. 3 § riksdagsordningen). Bestämmelsen om synnerliga skäl för att lämna en proposition efter stoppdatum aktualiseras följaktligen inte om riksdagen åtar sig att behandla en proposition under pågående riksmöte.

Som framgår av svaret på fråga 1 tar departementet kontakt med respektive utskott för att ta reda på om en proposition kan behandlas före sommaruppehållet även om den lämnas efter stoppdatum. Om ett positivt besked lämnas vid en sådan kontakt, betraktas det som ett åtagande att behandla propositionen under pågående riksmöte.

Det förs inte någon samlad statistik över orsakerna till att propositioner och skrivelser lämnas efter stoppdatum. En vanligt förekommande anledning till att lämna en proposition efter stoppdatum, och som också kan anses utgöra synnerliga skäl, är dock att arbetsbördan i departementen är stor och att det inte kan anses acceptabelt att låta en viktig reform vänta.

Utskottets ställningstagande

Som utskottet framhållit vid flera tillfällen uppstår en rad olägenheter i riksdagsarbetet om avlämnandet av propositioner koncentreras till vissa kortare tidsperioder. Det gäller bl.a. ledamöternas möjligheter att få tillräcklig tid för inläsning av regeringsförslagen och att hinna utarbeta följdmotioner till förslagen. Vidare inverkar en sådan koncentration menligt på utskottens beredningsarbete och även på kammarbehandlingen. Utskottet har också brukat framhålla att en god överensstämmelse mellan planeringen i propositionsförteckningarna och de faktiska förhållandena är en förutsättning för att kunna arbeta på ett effektivt sätt.

Syftet bakom bestämmelserna om att riksdagen bestämmer ett stoppdatum för propositioner som ska behandlas före sommaruppehållet, att regeringen

bör lämna propositioner på sådana tider att en anhopning av arbete hos riksdagen undviks, och att regeringen ska samråda med talmannen om detta (9 kap. 3 § första stycket och 4 § riksdagsordningen), är att riksdagsarbetet ska kunna bedrivas planmässigt och effektivt. Samtidigt är en utgångspunkt att statsmakterna, om det behövs, snabbt och utan onödigt dröjsmål ska kunna handla och fatta beslut i ett ärende; detta har betydelse för bestämmelsen i 9 kap. 3 § riksdagsordningen andra stycket 2 som innebär ett undantag från stoppdatum när regeringen anser att det finns synnerliga skäl.

Utskottet har i denna granskning kunnat iaktta att riksdagen behandlar ett stort och tilltagande antal propositioner. Det stora flertalet propositioner som behandlas samma vår som de givits in, har lämnats till riksdagen inom en vecka före, på eller efter stoppdatum. De problem som dessa anhopningar skapar för ledamöternas, utskottens och kammarens arbete är väl kända, bl.a. genom tidigare uttalanden av utskottet. Problemen blir alltmer påtagliga med det ökande antalet propositioner; det berör alla men inte minst mindre partier med färre ledamöter att fördela arbetsbördan mellan. Anhopningar i den skala som varit aktuella på och kring stoppdatum under flera av de år som granskningen avser är enligt utskottet djupt otillfredsställande. Mot bakgrund av den förhållandevis korta perioden att lämna propositioner under våren fram till stoppdatum vill utskottet påminna om möjligheten, som Regeringskansliet har uppmärksammat, att lämna propositioner under november–december för behandling under våren.

Utskottet har förståelse för att propositioner om t.ex. genomförande av EU-direktiv, skattelagstiftning i vissa fall och angelägna reformer kan behöva behandlas snabbt och utan onödigt dröjsmål. Utskottet har också förståelse för att oförutsedda händelser i vår omvärld kan nödvändiggöra omprioriteringar. Sett till helhetsbilden av det allt större antal propositioner som har lämnats in efter stoppdatum och ändå behandlats före sommaruppehållet, ställer sig utskottet dock frågande till i vilken utsträckning det verkligen har funnits sådana behov av en snabb behandling utan dröjsmål som kan ha avsetts med förutsättningen synnerliga skäl i 9 kap. 3 § andra stycket 2 riksdagsordningen. Utskottet vill också påminna om sitt återkommande uttalande om att regeringen i förekommande fall i propositionen ska redogöra för de synnerliga skäl som regeringen ansett föreligga som grund för att lämna en proposition efter propositionstiden.

För att riksdagsarbetet ska kunna bedrivas planmässigt och effektivt är det också nödvändigt att varje riksdagsärende planeras vad gäller beredningstid i utskott efter motionstiden, tid för tryckning och tid för bordläggningar, debatt och votering i kammaren. Denna planering utgår i huvudsak från uppgifterna i de propositionsförteckningar som lämnas till riksdagen i början av varje session. Det är därför angeläget att den planering som redovisas i propositionsförteckningar är realistisk och följs i mesta möjliga mån. Det är också angeläget att sådan information om försenade propositioner m.m. som sedan oktober 2016 samlas in inom Regeringskansliet varje månad och anmäls till granskningskansliet även kommer riksdagen till del. Även i de fall berörda

utskottet har accepterat att behandla vissa sent inkomna propositioner före sommaruppehållet har sådana ändringar ofta effekter på helhetsituationen i riksdagen, t.ex. vad gäller tid för behandling i kammaren och för enskilda ledamöters arbetssituation. Med de påtagligt begränsade marginaler som följer av bl.a. det tilltagande antalet riksdagsärenden får framförhållning och största möjliga orubblighet vad gäller planeringen av ärendena i riksdagen allt större betydelse.

Regeringskansliet har, i tidigare granskningar av propositionsavlämnandet och den nu aktuella granskningen, uppmärksammat olika åtgärder för att undvika anhopningar och sena propositionsavlämnanden. Regeringskansliet har bl.a. pekat på att propositioner kan avlämnas under tiden november–december för behandling under våren, att rimligheten av tidsbedömningarna bakom de redovisningar som görs i propositionsförteckningarna bedöms av ansvariga tjänstemän på berörda departement och av Statsrådsberedningen, att arbetet med att genomföra EU-direktiv påbörjas redan i slutfasen av förhandlingsarbetet samt att kunskaperna om riksdagsbehandlingen av propositioner sprids hos både propositionsskrivare och ansvariga personer på hög nivå. Mot bakgrund av utvecklingen av propositionsavlämnandet synes dessa åtgärder ha haft begränsad effekt. I den nu aktuella granskningen uppmärksammar Regeringskansliet bl.a. ett pågående arbete med att ta fram en moderniserad propositionshandbok och att av särskild betydelse är det arbete som löper parallellt med översynen av handboken, nämligen utvecklandet av ett it-baserat processstöd för lagstiftningsarbetet och inom det utvecklingsarbetet framtagandet av ett tidsplaneringsverktyg. Regeringskansliets förhoppning är att detta verktyg ska bidra till kvalitetssäkrade tidsplaner där alla moment tidsätts. Utskottet förutsätter att så sker.

Utskottet vill på nytt med eftertryck framhålla betydelsen av att propositionsavlämnandet sprids, av att propositionsavlämnande efter propositionstiden begränsas till nödvändiga fall, av realistiska bedömningar i Regeringskansliets planeringar och av en fungerande kommunikation med riksdagen av ändringar i planeringen. Detta är av betydelse för att riksdagen på ett effektivt sätt ska kunna utföra sin uppgift som folkets främsta företrädare.

6 Hanteringen av handlingar och digitala arbetsytor inom vissa arbetsgrupper i Regeringskansliet

Ärendet

Våren 2018 granskade konstitutionsutskottet bl.a. Utrikesdepartementets hantering av handlingar i samband med säkerhetsrådskampanjen (bet. 2017/18:KU20 s. 127 f.). Utskottet noterade avslutningsvis att det som hade framkommit i granskningen när det gäller offentlighetsprincipen och förekomsten av myndighetsövergripande arbetsgrupper inom Regeringskansliet väckte ytterligare frågor. Utskottet ansåg att det kunde finnas anledning att uppmärksamma dessa frågor ytterligare framöver.

Konstitutionsutskottet har under hösten 2018 närmare granskat hanteringen av handlingar och digitala arbetsytor inom vissa arbetsgrupper i Regeringskansliet. Syftet har varit att söka fastställa i vilken omfattning digitala arbetsytor används och hur handlingar hanteras i myndighetsövergripande arbetsgrupper inom Regeringskansliet. Som ett led i granskningen har utskottet tagit del av bl.a. beslut om arbetsgrupper respektive digitala arbetsytor inom Regeringskansliet. Avgränsningen av genomgången beskrivs längre fram.

Till grund för granskningen ligger även promemorior från flera departement med svar på frågor från utskottet, *bilaga 6.1–2*.

Utredning i ärendet

Gällande ordning

Rätten att ta del av allmänna handlingar

Till främjande av ett fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning ska varje svensk och utländsk medborgare enligt 2 kap. 1 § och 14 kap. 5 § tryckfrihetsförordningen (TF) ha rätt att ta del av allmänna handlingar.³

Med handling avses enligt 2 kap. 3 § första stycket TF en framställning i skrift eller bild samt en upptagning som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniskt hjälpmedel, exempelvis e-postmeddelanden.

En handling är allmän om den förvaras hos en myndighet och enligt 6 eller 7 § är att anse som inkommen till eller upprättad hos en myndighet. En handling anses enligt 2 kap. 6 § TF inkommen till en myndighet när den har anlänt till myndigheten eller kommit någon behörig befattningshavare till handa. Enligt 2 kap. 7 § första stycket TF anses en handling upprättad hos en myndighet när den har expedierats. En handling som inte har expedierats anses upprättad när det ärende till vilket den hänförs har slutbehandlats hos

³ Samtliga hänvisningar till bestämmelser i TF avser lydelse före den 1 januari 2019.

myndigheten eller, om handlingen inte hänför sig till visst ärende, när den har justerats eller på annat sätt färdigställts av myndigheten.

Registrering av allmänna handlingar

Enligt 5 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL, ska allmänna handlingar registreras så snart de har kommit in till eller upprättats hos en myndighet. Handlingar som inte omfattas av sekretess behöver dock inte registreras om de hålls ordnade så att det utan svårighet kan fastställas om de har kommit in till eller upprättats hos myndigheten. Det krävs då att handlingarna hålls ordnade på ett lättillgängligt sätt. Det bör t.ex. vara tillräckligt att handlingarna i tidsföljd finns inlagda i akten i ärendet eller på annat sätt är ordnade enligt något system som gör att det är lätt för en utomstående att skaffa sig en överblick över vilka handlingar som finns (se Lenberg m.fl., Kommentrar till offentlighets- och sekretesslagen [29 maj 2018, Zeteo] kommentaren till 5 kap. 1 §). Om det är uppenbart att en allmän handling är av ringa betydelse för myndighetens verksamhet, behöver den varken registreras eller hållas ordnad.

Syftet med OSL:s grundläggande bestämmelser om diarieföring är att garantera allmänhetens rätt att få tillgång till allmänna handlingar. Myndigheternas skyldighet att registrera allmänna handlingar ska således fylla den funktionen att allmänheten därigenom kan få vetskap om vilka handlingar som finns hos en myndighet. I annat fall riskerar allmänhetens rätt att få tillgång till allmänna handlingar att bli illusorisk (Bohlin, Offentlighetsprincipen, 9 uppl., 2015, s. 23).

Särskilda bestämmelser om registrering och arkivering för Regeringskansliet

Utöver de grundläggande reglerna om allmänna handlingars offentlighet i TF och reglerna om myndigheters hantering av allmänna handlingar i OSL, finns särskilda bestämmelser som reglerar handläggningen i Regeringskansliet.

Enligt 49 § förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet, förkortad RKI, ska det för registrering av allmänna handlingar i varje departement finnas ett eller flera diarium som förs med hjälp av automatisk databehandling.

Enligt avsnitt 4.5.3 i de riktlinjer för registrering som finns i Regeringskansliet (PM 1982:3 Registreringen av allmänna handlingar i Regeringskansliet) bör inkomna handlingar genom vilka ett ärende väcks alltid registreras i ett diarium. Om dagboksblad förs i ett ärende behöver dock skriftväxlingen under ärendets handläggning inte redovisas i diarium utan kan redovisas i dagboksbladet. Det bör emellertid inte förekomma att vissa allmänna handlingar i ett diariefört ärende inte registreras alls utan bara hålls ordnade. Det beslut varigenom ett inkommet ärende avslutas bör noteras i diarium så att detta ger upplysning om vilka ärenden som avgjorts och vilka som står öppna.

Handlingar från regeringens och Regeringskansliets verksamhet bildar tillsammans Regeringskansliets arkiv (53 § RKI).

Arbetsgrupper inom Regeringskansliet

Som en del i regeringens beredningsorganisation finns ett utredningsväsen som huvudsakligen består av kommittéer och särskilda utredare. Beteckningar som t.ex. råd, delegationer, nämnder och samordnare förekommer på dessa myndigheter. Därutöver kan regeringen inrätta andra organ med skiftande uppgifter och karaktär. Det kan röra sig om t.ex. arbetsgrupper, råd och delegationer som finns inom eller utom Regeringskansliet.

I Statsrådsberedningens promemoria 1982:3 Registrering av allmänna handlingar i Regeringskansliet, avsnitt 3.3.3, anförs följande under rubriken Arbetsgrupper:

I Regeringskansliet tillsätts inte sällan under hand arbetsgrupper som har att utreda och framlägga förslag i någon fråga, i vilken beslut kan komma att fattas av regeringen. En sådan arbetsgrupp består ibland bara av tjänstemän från det departement till vars verksamhetsområde frågan främst hör. Ofta ingår emellertid i arbetsgruppen också företrädare för andra departement och ibland också företrädare för en eller flera utomstående myndigheter eller andra intressenter.

I samtliga fall måste det av arbetsgruppen bedrivna arbetet betraktas som ett internt arbete inom Regeringskansliet. Arbetsgruppen utgör inget självständigt organ utan bör, när det gäller frågan om en skriftväxling ger upphov till en allmän handling, helt jämföras med en departements-tjänsteman som i tjänsten fått uppdraget att utreda och framlägga förslag i den aktuella frågan. Utkast och koncept som skickas mellan medlemmarna i arbetsgruppen utgör inte allmänna handlingar på grund av undantaget under 3.2.4 i det föregående. Slutprodukten, arbetsgruppens förslag, blir allmän handling när den är färdigställd. Hänför sig förslaget till ett visst ärende blir dock förslaget, förutsatt att det inte dessförinnan expedieras, allmän handling först när ärendet har slutbehandlats eller beslut i ärendet har expedierats (se reglerna 2 och 5 om när en handling skall anses upprättad).

För att avgöra organets ställning och uppgifter får man gå till det beslut varigenom organet upprättats. I regel finns ett dokument som är styrande för organets arbete (Statsrådsberedningens promemoria 1994:5 Tillsättande av kommittéer, råd, delegationer, arbetsgrupper m.m., avsnitt 1).

I Statsrådsberedningens promemoria 1994:5 avsnitt 3 anges bl.a. att arbetsgrupper inom Regeringskansliet inte utgör självständiga myndigheter utan ingår i den myndighet i vars verksamhet de förekommer. Vidare anges i avsnitt 4.3 följande:

De organ som inte har ställning som myndighet (t.ex. en sådan arbetsgrupp i Regeringskansliet eller en referensgrupp till en traditionell kommitté) följer de tryckfrihetsrättsliga regler och arkivbestämmelser som gäller för den myndighet de hör till. Organets handlingar registreras i myndighetens diarium eller ett av myndighetens diaries. Det är myndigheten och inte organet som ytterst har ansvaret för diarieföringen och som bestämmer vilka diarieföringsrutiner o.d. som skall gälla.

Frågan om ett organ utgör en självständig myndighet eller inte har alltså betydelse när det gäller tillämpningen av TF:s bestämmelser om allmänna handlingars offentlighet och bestämmelserna om registrering och arkivering av handlingar.

Dokumentationsskyldighet

Förvaltningslagen (2017:900) trädde i kraft den 1 juli 2018 och ersatte den tidigare förvaltningslagen (1986:223). Förvaltningslagens bestämmelser är direkt tillämpliga för Regeringskansliet men inte för regeringen.

Den tidigare förvaltningslagen innehöll en bestämmelse, 15 §, om anteckning av uppgifter. Enligt 15 § skulle en myndighet anteckna sådana uppgifter som kunde ha betydelse för utgången i ärendet, om ärendet avsåg myndighetsutövning mot någon enskild. Riksdagens ombudsmän (JO) ställde dock i flera fall högre och mer långtgående krav på myndigheter än vad som uttryckligen följde av 15 § förvaltningslagen (se prop. 2016/17:180 s. 175 f.). Enligt uttalanden från JO skulle myndigheterna således dokumentera uppgifter även i andra slags ärenden än sådana som avsåg myndighetsutövning mot någon enskild. Vidare skulle myndigheterna enligt JO dokumentera allt som krävdes för att det skulle vara möjligt att följa gången i ett ärende.

Genom den nuvarande förvaltningslagen infördes en mer utförlig bestämmelse om dokumentationsskyldighet. Bestämmelsen fick också ett utökat tillämpningsområde jämfört med regleringen i 15 §. Således anges i 27 § förvaltningslagen bl.a. att en myndighet som får uppgifter på något annat sätt än genom en handling snarast ska dokumentera dem, om de kan ha betydelse för ett beslut i ärendet. Det kan t.ex. vara fråga om information som någon ger muntligt. Bestämmelsen är tillämplig i alla slags ärenden och avser alla beslut som kan aktualiseras inom ramen för handläggningen av ett ärende. Däremot faller s.k. faktisk förvaltningsverksamhet utanför bestämmelsens tillämpningsområde, eftersom sådan verksamhet inte avser handläggning av ärenden.

God förvaltningsstandard innebär således bl.a. att myndigheter ska dokumentera uppgifter som kan ha betydelse för ett beslut i ärendet. Vidare bör myndigheten dokumentera allt som krävs för att man ska kunna följa gången i ett ärende (se prop. 2016/17:180 s. 177).

Kravet på dokumentation ska inte tolkas alltför vidsträckt. Bestämmelsen ställer inte något krav på att det som i det enskilda fallet ska dokumenteras måste återges i detalj. Det ställs inte heller något krav på att en särskild handling måste upprättas. Bestämmelsen hindrar således inte att uppgifter kan återges i sammandrag och genom en tjänsteanteckning på ett dagboksblad eller en befintlig handling i akten.

Om det för myndigheten framstår som uppenbart att en uppgift som lämnas muntligt av en part eller någon annan kommer att sakna betydelse för ett beslut i ärendet behöver uppgiften inte dokumenteras.

Delningsundantaget

Enligt en bestämmelse i TF utgör utkast eller koncept till beslut eller skrivelser eller andra därmed jämförliga handlingar som skickas från t.ex. Regeringskansliet till en utomstående myndighet inte allmänna handlingar (se 2 kap. 9 § andra stycket TF). Sådana handlingar brukar kallas mellanprodukter, alltså handlingar som befinner sig på ett tidigare framställningsstadium än den slutliga produkten.

Av förarbetena framgår bl.a. att bestämmelsen om mellanprodukter omfattar s.k. delningar och andra preliminära handlingar som utväxlas mellan myndigheter som ett led i ett beredningsförfarande (prop. 1975/76:160 s. 157). I förarbetena (a. prop. s. 170) har vidare slagits fast att utgångspunkten bör vara att endast överläggningar, konsultationer och liknande förfaranden ska omfattas av regleringen. Avsikten har varit att delning med utomstående i dessa fall ska jämföras med en rent intern beredning ur offentlighets-hänseende.

Vidare slås det fast i förarbetena att en handling på detta sätt kan sändas från en myndighet till någon utomstående utan att anses vara expedierad. På motsvarande sätt ska handlingen inte anses som inkommen hos den mottagande myndigheten.

När den utskickande eller avsändande myndigheten däremot får tillbaka den andra (konsulterade) myndighetens svar med synpunkter så blir detta svar en allmän handling (se Bohlin, Offentlighetsprincipen, 9:e uppl., s. 97 och RÅ 1999 ref. 36).

Handlingar som en myndighet lämnar ifrån sig enbart i informationssyfte är inte att betrakta som mellanprodukter (a. prop. s. 170). Offentlighets- och sekretesslagens regler om myndigheters skyldighet att registrera allmänna handlingar är därmed tillämpliga på handlingar av detta slag.

Om mellanprodukten tas om hand för arkivering blir den en allmän handling.

En myndighet, t.ex. Regeringskansliet, har alltså möjlighet att under vissa förutsättningar skicka utkast till handlingar, mellanprodukter, till utomstående myndigheter för synpunkter utan att handlingarna betraktas som expedierade och allmänna. Handlingarna blir inte heller inkomna och därmed allmänna hos den mottagande myndigheten. Detta s.k. delningsundantag, som alltså förutsätter att den utskickade handlingen är av preliminär beskaffenhet och att utskicket sker i rent samrådssyfte, är ett undantag från huvudregeln om att handlingar som utväxlas mellan myndigheter blir expedierade respektive inkomna och därmed allmänna.

Genomgång av arbetsgrupper i Regeringskansliet

Som ett led i granskningen begärdes inledningsvis följande handlingar hos respektive departement inom Regeringskansliet (inkomna handlingar har registrerats i utskottets akt med dnr 135-2018/19):

1. de beslut som har fattats om inrättande av arbetsgrupper hos respektive departement under perioden fr.o.m. den 1 januari 2015 t.o.m. den 31 december 2017
2. eventuella efterföljande beslut om ändringar i respektive arbetsgrupps sammansättning
3. eventuella beslut om att deltagarna i respektive arbetsgrupp ska ha tillgång till en gemensam digital arbetsyta.

Nedan redovisas de upplysningar och handlingar som respektive departement har lämnat med anledning av förfrågan enligt ovan.

Arbetsmarknadsdepartementet

Arbetsmarknadsdepartementet har meddelat att det inte har identifierat några beslut om inrättande av arbetsgrupper under den tidsperiod som efterfrågas. Det finns därmed hos departementet inte heller några efterföljande beslut om ändringar i respektive arbetsgrupps sammansättning eller beslut om att deltagarna i respektive arbetsgrupp ska ha tillgång till en gemensam digital arbetsyta att redovisa.

Departementet har vidare upplyst om att det förekommer att externa aktörer, såsom arbetsmarknadens parter, bjuds in i syfte att inhämta kunskaper och synpunkter. I den externa kommunikationen har det förekommit att detta har benämnts arbetsgrupper.

Finansdepartementet

Under perioden fr.o.m. den 1 januari 2015 t.o.m. den 31 december 2017 har det i Finansdepartementet fattats ett beslut om att inrätta en arbetsgrupp enligt följande:

- Den 6 juli 2017 fattade Finansdepartementet beslut om att tillsätta en arbetsgrupp för att ta fram förslag om en differentierad vägsлитageskatt. Enligt beslutet ska Skatteverket, Transportstyrelsen och Trafikverket tillsammans med tjänstemän från Regeringskansliet delta i arbetsgruppen. Av beslutet framgår även att arbetet ska ledas från Regeringskansliet (Finansdepartementet i samråd med Miljödepartementet och Näringsdepartementet).

Finansdepartementet har upplyst om att det inte har fattats något beslut om att deltagarna i arbetsgruppen ska ha tillgång till en gemensam digital arbetsyta.

Försvarsdepartementet

Försvarsdepartementet har meddelat att det inte har identifierat något beslut om inrättande av någon arbetsgrupp inom departementet under den tidsperiod som efterfrågas. Det finns därmed hos departementet inte heller några efterföljande beslut om ändringar i respektive arbetsgrupps sammansättning eller beslut om att deltagarna i respektive arbetsgrupp ska ha tillgång till en gemensam digital arbetsyta att redovisa.

Justitiedepartementet

Justitiedepartementet har meddelat att det inte har identifierat något beslut om inrättande av någon arbetsgrupp inom departementet under den tidsperiod som efterfrågas. Det finns därmed hos departementet inte heller några efterföljande beslut om ändringar i respektive arbetsgrupps sammansättning eller beslut om att deltagarna i respektive arbetsgrupp ska ha tillgång till en gemensam digital arbetsyta att redovisa.

Departementet har vidare anförts att det under den aktuella tidsperioden har administrerat den samverkan mellan myndigheterna i rättsväsendet som sker för att samordna informationsförsörjningen i brottmålshanteringen (rättsväsendets informationsförsörjning, RIF). Kretsen av samverkande myndigheter består av Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Domstolsverket, Kriminalvården, Rättsmedicinalverket, Brottsförebyggande rådet, Brottsoffermyndigheten, Skatteverket, Kustbevakningen och Tullverket. Samarbetet bygger enligt departementet på en strategi som togs fram av myndigheterna 1996 och som fastställdes av regeringen samma år (Ju96/3163). Samma år inrättades RIF-rådet som består av generaldirektörerna för de samverkande myndigheterna. Till rådet är knutet en arbetsgrupp, RIF-gruppen, som bl.a. bereder de ärenden som hanteras i rådet. Sedan 2008 administreras samarbetet av Regeringskansliet (Justitiedepartementet), och expeditionschefen i departementet är ordförande i rådet.

För att underlätta myndigheternas åtkomst till den omfattande dokumentation som tagits fram för att samordna informationsförsörjningen i brottmålsprocessen driftsattes 2011 en särskild webbplats, rifradet.se, där materialet läggs upp och hålls tillgängligt. Enligt departementet drivs webbplatsen av en extern leverantör på uppdrag av Regeringskansliet, och det material som läggs upp på webbplatsen är läsbart för de samverkande myndigheterna. Vilket material som läggs upp bestäms exklusivt av Regeringskansliet (Justitiedepartementet) som administrerar webbplatsen. Departementet har även uppgett att endast material som är allmänna handlingar läggs upp på webbplatsen och att handlingarna är diarieförda i Justitiedepartementet eller hålls ordnade där.

Kulturdepartementet

Under perioden fr.o.m. den 1 januari 2015 t.o.m. den 31 december 2017 har det i Kulturdepartementet fattats två beslut om att inrätta en arbetsgrupp enligt följande:

- Den 7 november 2016 fattade chefen för Kulturdepartementet, statsrådet Bah Kuhnke, beslut om att tillsätta en interdepartemental arbetsgrupp (s.k. IDA-grupp) med uppgift att samordna åtgärder inom ramen för samepolitiken. Enligt beslutet ska företrädare för ett antal olika departement ingå i arbetsgruppen. Vidare anges att andra departement kan vara inbjudna till enskilda möten eller samråd som en del av gruppens arbete. Den 12 december 2016 fattade chefen för Kulturdepartementet,

statsrådet Bah Kuhnke, beslut om förordnande av ordförande i IDA-gruppen för samepolitiken.

- Den 12 januari 2016 fattade chefen för Kulturdepartementet, statsrådet Bah Kuhnke, beslut om att tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att arbeta med frågor som rör kultur och skola. Enligt beslutet ska i arbetsgruppen ingå representanter för närmare angivna enheter vid Kulturdepartementet respektive Utbildningsdepartementet. Vidare anges att arbetsgruppen har möjlighet att bjuda in andra enheter som berördes av en specifik sakfråga som rör arbetsgruppens uppdrag.

Kulturdepartementet har upplyst om att det inte har fattats några beslut om att deltagarna i respektive arbetsgrupp ska ha tillgång till en gemensam digital arbetsyta.

Miljö- och energidepartementet

Under perioden fr.o.m. den 1 januari 2015 t.o.m. den 31 december 2017 har det i Miljö- och energidepartementet fattats ett beslut om att inrätta en arbetsgrupp enligt följande:

- Den 24 november 2015 fattade chefen för Miljö- och energidepartementet, statsrådet Romson, beslut om att tillsätta en IDA-grupp för hur klimat och miljö ska integreras för att öka takten i arbetet med att nå miljömålen. Enligt beslutet ska företrädare för ett antal olika departement ges tillfälle att ingå i arbetsgruppen.

Miljö- och energidepartementet har upplyst om att det inte har fattats något efterföljande beslut om ändrad sammansättning i arbetsgruppen.

Enligt departementet har det inte heller fattats något beslut om att deltagarna i arbetsgruppen ska ha tillgång till en gemensam digital arbetsyta.

Näringsdepartementet

Under perioden fr.o.m. den 1 januari 2015 t.o.m. den 1 februari 2018 har det i Näringsdepartementet fattats beslut om arbetsgrupper respektive en samordningsfunktion enligt följande:

- Den 23 februari 2015 fattade chefen för Näringsdepartementet, statsrådet Damberg, beslut om att tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att genomföra moderniseringen av EU:s statsstödsregler. Enligt beslutet ska i arbetsgruppen ingå representanter för de enheter inom Regeringskansliet som ansvarar för frågor som direkt berörs av moderniseringen av statsstödsreglerna.
- Den 7 juli 2015 och den 23 mars 2016 fattade statsrådet Sven-Erik Bucht beslut om förordnande av ordförande i arbetsgrupper inom det nationella skogsprogrammet.
- Den 1 februari 2018 inrättade regeringen en samordningsfunktion för life science inom Regeringskansliet, med placering i Näringsdepartementet.

Enligt beslutet ska i samordningsfunktionen ingå tjänstemän från olika departementet.

Näringsdepartementet har upplyst om att utöver ovan nämnda beslut, finns även beslut om att inrätta referensgrupper, samrådsgrupper m.m. som används i syfte att inhämta kunskap och synpunkter på olika frågeställningar samt ge råd till statsråden inom vissa områden. Departementet har inte tolkat begreppet arbetsgrupp så att det även omfattar den här typen av grupper. Beslut avseende dylika grupper har därför inte redovisats.

Enligt departementet har det inte heller fattats något beslut om att deltagarna i respektive arbetsgrupp ska ha tillgång till en gemensam digital arbetsyta.

Socialdepartementet

Under perioden fr.o.m. den 1 januari 2015 t.o.m. den 31 december 2017 har det i Socialdepartementet fattats sex beslut om att inrätta en arbetsgrupp enligt följande:

- Den 12 mars 2015 fattade folkhälso-, sjukvårds- och idrottsministern beslut om att tillsätta en arbetsgrupp för Regeringskansliets arbete med frågor kring antibiotikaresistens. Enligt beslutet ska ett antal olika departement och Statsrådsberedningen ingå i arbetsgruppen. I beslutet anges vidare att vid behov kan även övriga departement, myndigheter och andra berörda intressenter inkallas till gruppens möten.
- Den 11 september 2015 fattade socialförsäkringsministern beslut om att en översyn av bostadstillägget ska genomföras av en arbetsgrupp inom Socialdepartementet. Av beslutet framgår även att bl.a. Pensionsmyndigheten ska bjudas in för att bidra i arbetet.
- Den 15 oktober 2015 fattade barn-, äldre- och jämställdhetsministern beslut om att tillsätta en IDA-grupp med uppgift att bistå i genomförandet av funktionshinderspolitiken.
- Den 27 januari 2017 fattade chefen för Socialdepartementet, statsrådet Strandhäll, beslut om att en översyn av grundskyddet för ålderspension ska genomföras av en arbetsgrupp inom Socialdepartementet. Av beslutet framgår även att arbetsgruppen ska samarbeta med Pensionsmyndigheten och att referensgrupper med deltagande från bl.a. pensionärsorganisationerna ska finnas.
- Den 14 februari 2017 fattade chefen för Socialdepartementet, statsrådet Strandhäll, beslut om att en arbetsgrupp inom Socialdepartementet ska utreda formerna för en obligatorisk rehabiliteringskoordinatorfunktion inom hälso- och sjukvården. Av beslutet framgår även att arbetsgruppen ska samråda med bl.a. Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Socialstyrelsen, Sveriges Kommuner och Landsting, Sveriges läkarförbund, Svenska Läkaresällskapet, Sveriges Arbetsterapeuter, förbundet Fysioterapeuterna, Vårdförbundet, arbetsgivarorganisationer och representanter för företagshälsovården. I beslutet anges också att arbetsgruppen ska bjuda

in till dialog med företrädare för hälso- och sjukvården och andra relevanta organisationer.

- Den 23 maj 2017 fattade barn-, äldre- och jämställdhetsministern beslut om att tillsätta en IDA-grupp för arbete med den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. I beslutet anges vidare att vid behov kan även övriga departement, myndigheter och andra berörda intressenter bjudas in till gruppens möten.

Socialdepartementet har upplyst om att det inte har fattats några efterföljande beslut om ändrad sammansättning i respektive arbetsgrupp.

Enligt departementet har det inte heller fattats några beslut om att deltagarna i respektive arbetsgrupp ska ha tillgång till en gemensam digital arbetsyta.

Utbildningsdepartementet

Utbildningsdepartementet har meddelat att det inte har identifierat några beslut om inrättande av arbetsgrupper under den tidsperiod som efterfrågas. Departementet har inte heller identifierat några beslut om att deltagarna i en arbetsgrupp ska ha tillgång till en gemensam digital arbetsyta.

Departementet har vidare anfört att det inte har tolkat begreppet arbetsgrupp så att det även skulle omfatta referensgrupper, samrådsgrupper och liknande. Beslut avseende dylika grupper har därför inte redovisats.

Utrikesdepartementet

Under perioden fr.o.m. den 1 januari 2015 t.o.m. den 31 december 2017 har det i Utrikesdepartementet fattats beslut om att inrätta arbetsgrupper enligt följande:

- Den 29 februari 2016 fattade expeditionschefen hos Utrikesdepartementet beslut om att inrätta en arbetsgrupp för anpassning av Utrikesdepartementets bidragsorganisation och arbetsformer. Av beslutet med därtill fogad bilaga framgår att det i arbetsgruppen ska ingå representanter från ett antal olika enheter hos departementet.
- Den 9 juni 2016 fattade utrikesrådet för politiska frågor hos Utrikesdepartementet beslut om att inrätta en arbetsgrupp för flykting- och migrationsfrågor. Av beslutet med därtill fogad bilaga framgår att det i arbetsgruppen ska ingå representanter från ett antal olika enheter hos departementet. Vidare anges att vid behov ska ytterligare enheter liksom vissa utlandsmyndigheter kunna knytas till arbetsgruppen efter överenskommelse mellan enhetschefen för enheten för konfliktfrågor och humanitär politik och respektive enhetschef.
- Den 29 juni 2016 respektive den 14 juni 2017 fattade utrikesrådet för politiska frågor hos Utrikesdepartementet beslut om att inrätta en arbetsgrupp för att hantera enhetsöverskridande frågor med bäring på närområdet. Av besluten med därtill fogade bilagor framgår att det i arbetsgruppen ska ingå representanter från ett antal olika enheter hos

- departementet. Vidare anges att även andra departement och myndigheter kan inbjudas att delta.
- Den 1 juli 2016 fattade utrikesrådet för politiska frågor hos Utrikesdepartementet beslut om att inrätta en arbetsgrupp för civila och militära krishanteringsinsatser. Av beslutet med därtill fogad bilaga framgår att det i arbetsgruppen ska ingå representanter från ett antal olika enheter hos departementet. Vidare anges att även andra departement och myndigheter kan erbjudas möjlighet att delta.
 - Den 6 juli 2016 fattade utrikesrådet för internationellt utvecklings-samarbete hos Utrikesdepartementet beslut om att inrätta en arbetsgrupp för havsfrågor. Av beslutet med därtill fogad bilaga framgår att det i arbetsgruppen ska ingå representanter från ett antal olika enheter hos departementet. Vidare anges att vid behov ska ytterligare enheter liksom vissa utlandsmyndigheter kunna knytas till arbetsgruppen efter överenskommelse mellan enhetschefen för enheten global agenda och respektive enhetschef.
 - Den 26 september 2016 fattade utrikesrådet för internationellt utvecklingssamarbete hos Utrikesdepartementet beslut om att inrätta en arbetsgrupp för multilateral utvecklingspolitik och strategisk styrning. Av beslutet med därtill fogad bilaga framgår att det i arbetsgruppen ska ingå representanter från ett antal olika enheter hos departementet. Vidare anges att vid behov ska ytterligare enheter liksom utlandsmyndigheter kunna knytas till arbetsgruppen efter överenskommelse mellan huvudansvarig för arbetsgruppen och respektive enhetschef. Arbetsgruppens mandat förlängdes enligt ett beslut den 11 oktober 2017.
 - Den 4 december 2017 fattade chefen för Utrikesdepartementet, statsrådet Wallström, beslut om att inrätta en arbetsgrupp med uppgift att skapa en förbättrad hantering av allmänna handlingar inom Utrikesförvaltningen. Av beslutet framgår även att det i arbetsgruppen ska ingå företrädare för Utrikesdepartementet och Förvaltningsavdelningen.

Utrikesdepartementet har upplyst om att det inte har fattats några efterföljande beslut om ändrad sammansättning i respektive arbetsgrupp.

Enligt departementet har det inte heller fattats några beslut om att deltagarna i respektive arbetsgrupp ska ha tillgång till en gemensam digital arbetsyta.

Promemorior från Regeringskansliet

Genom skrivelser som sänts till Regeringskansliet begärde utskottet dels att få ta del av samtliga beslut som avser inrättande av arbetsgrupper inom det nationella skogsprogrammet, dels svar på ett antal frågor och på kompletterande frågor.

Utskottet fick den 25 oktober 2018 och den 27 november 2018 svars-promemorior med därtill fogade bilagor som hade upprättats inom Regeringskansliet (bilaga 6.1–2).

En fråga från utskottet gällde om det har förekommit att någon av de arbetsgrupper inom Regeringskansliet, som nämns i de beslut som utskottet tagit del av, har använt någon form av digital arbetsyta i sitt arbete utan att det har funnits ett formellt beslut om att inrätta en digital arbetsyta. Svaren på de frågorna redovisas i anslutning till respektive arbetsgrupp nedan.

När det gäller arbetsgruppen i **Finansdepartementet** med uppdrag till Skatteverket, Transportstyrelsen och Trafikverket att delta i arbete med att ta fram ett förslag till en differentierad vägslitageskatt har anförts följande. Arbetsgruppen har inte använt någon form av digital arbetsyta i sitt arbete. Med anledning av det uppdrag som gavs i det aktuella beslutet anvisade Skatteverket, Transportstyrelsen och Trafikverket kontaktpersoner till Regeringskansliet. Representanter från Regeringskansliet har med dessa kontaktpersoner diskuterat frågor inom respektive myndighets ansvarsområde. Kontaktpersonerna har utgjort en del av arbetsgruppen. Några beslut om förordnanden har inte fattats av regeringen eller Regeringskansliet. Under arbetets gång har handlingar utväxlats för synpunkter per e-post mellan de nämnda myndigheterna och Regeringskansliet. Det har således utväxlats handlingar med de kontaktpersoner som ingått i arbetsgruppen. Det har också förekommit fysiska möten och telefonsamtal, som i vissa fall gett upphov till anteckningar. Varken anteckningarna eller de handlingar som utväxlats för synpunkter har bedömts utgöra allmänna handlingar i den mening som avses i tryckfrihetsförordningen. Det av arbetsgruppen bedrivna arbetet har betraktats som ett internt arbete inom Regeringskansliet. De utväxlade handlingarna har därför inte bedömts utgöra allmänna handlingar.

De anteckningar som tagits inom Regeringskansliet – och som bedömts inte tillföra ärendet någon sakuppgift – har varken expedierats eller tagits om hand för arkivering och har därmed inte bedömts utgöra allmänna handlingar.

De aktuella myndigheterna fick också, inom ramen för en gemensam beredning, ta del av utkast till en promemoria som senare remitterades. Myndigheterna har inkommit med synpunkter som har beaktats i den slutliga promemoria som remitterades. Myndigheternas synpunkter har inte bedömts utgöra allmänna handlingar hos Regeringskansliet.

Det arbete som arbetsgruppen har genomfört har resulterat i en promemoria om en ny inriktning för beskattning av tung lastbilstrafik (dnr Fi2018/01103/S2). Denna promemoria har bedömts utgöra en allmän handling och remitterades i mars 2018. Inom ramen för arbetsgruppens arbete har myndigheterna även gett in rapporter (dnr Fi2018/02253/S2, Fi2018/02258/S2, Fi2018/02414/S2) som också har bedömts utgöra allmänna handlingar.

Några mellanprodukter har inte skickats från arbetsgruppen till i förhållande till arbetsgruppen utomstående personer eller myndigheter.

Endast ett fåtal synpunkter har under arbetets gång framförts av – i förhållande till arbetsgruppen – utomstående personer eller myndigheter. Dessa synpunkter har inte bedömts vara av betydelse för ärendet och har därför inte dokumenterats.

Socialdepartementet har angett att de muntliga synpunkter som har framförts till vissa av arbetsgrupperna från utomstående inte har ansetts vara av sådan betydelse för ärendet att de har dokumenterats. Inte heller de svar med synpunkter på utkast till texter som utomstående har gett in till departementet har bedömts utgöra allmänna handlingar.

Som svar på utskottets frågor om arbetsgrupperna i Socialdepartementet har angetts följande.

- Arbetsgrupp för Regeringskansliets arbete med frågor kring antibiotika-resistens

Endast anställda i Regeringskansliet har deltagit i arbetsgruppen. Folkhälso-myndigheten, Statens jordbruksverk och Vetenskapsrådet har vid några tillfällen bjudits in till arbetsgruppens möten för att informera om sitt arbete inom antibiotikaresistens. Några handlingar har inte utväxlats mellan de utomstående myndigheterna och arbetsgruppen. Arbetsgruppen har inte använt någon form av digital arbetsyta.

- Arbetsgrupp med uppgift att se över bostadstillägget

Endast anställda i Regeringskansliet har deltagit i arbetsgruppen. Representanter från Pensionsmyndigheten har medverkat vid seminarier och andra diskussionstillfällen som arbetsgruppen anordnat. Pensionsmyndigheten gavs i slutskedet av arbetet möjlighet att lämna synpunkter på ett utkast till promemorian Översyn av systemet för bostadstillägg till pensionärer. Utkastet har inte bedömts utgöra en allmän handling i den mening som avses i tryckfrihetsförordningen. Arbetsgruppen har använt en gemensam digital arbetsyta. Det har inte fattats något formellt beslut om att inrätta en sådan arbetsyta. Endast anställda i Regeringskansliet har haft tillgång till arbetsytan. Ur tryckfrihetsrättslig synpunkt har arbetsgruppens arbete betraktats som ett internt arbete inom Regeringskansliet. Att en handling har lagts upp på den digitala arbetsytan har därför inte i sig ansetts medföra att handlingen blivit allmän.

- Arbetsgrupp med uppgift att bistå i genomförandet av funktionshinders-politiken

Endast anställda i Regeringskansliet har deltagit i arbetsgruppen. Myndigheten för delaktighet (MFD) har vid ett av arbetsgruppens möten informerat om beredningsläget i ett regeringsuppdrag. Några handlingar har inte utväxlats mellan MFD och arbetsgruppen. Arbetsgruppen har inte använt någon form av digital arbetsyta.

- Arbetsgrupp med uppdrag att analysera grundskyddet för ålderspension

Endast anställda i Regeringskansliet har deltagit i arbetsgruppen. Representanter från Pensionsmyndigheten har medverkat vid seminarier och andra diskussionstillfällen som arbetsgruppen anordnat. Pensionsmyndigheten gavs i slutskedet av arbetet möjlighet att lämna synpunkter på ett utkast till

departementspromemorian Översyn av grundskyddet för pensionärer – inriktning för ett nytt grundskydd (Ds 2018:8). Utkastet har inte bedömts utgöra en allmän handling i den mening som avses i tryckfrihetsförordningen. Arbetsgruppen har använt en gemensam digital arbetsyta. Det har inte fattats något formellt beslut om att inrätta en sådan arbetsyta. Endast anställda i Regeringskansliet har haft tillgång till arbetsytan. Från tryckfrihetsrättslig synpunkt har arbetsgruppens arbete betraktats som ett internt arbete inom Regeringskansliet. Att en handling har lagts upp på den digitala arbetsytan har därför inte i sig ansetts medföra att handlingen blivit allmän.

– Arbetsgrupp med uppdrag att utreda formerna för en permanent rehabiliteringskoordinatorsfunktion inom vården

Endast anställda i Regeringskansliet har deltagit i arbetsgruppen. Arbetsgruppen har haft en referensgrupp i vilken representanter från Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Socialstyrelsen deltagit. Referensgruppen har inte utgjort en del av arbetsgruppen. Representanter från nämnda myndigheter har vid olika möten lämnat muntlig information och synpunkter. Vid två tillfällen arrangerades större möten med representanter från alla tre myndigheterna. Inför dessa möten skickades utkast till deltagarna för synpunkter. Textutkast har således skickats för synpunkter från arbetsgruppen till deltagarna i referensgruppen. Varken dessa utkast eller de svar som inkom har bedömts utgöra allmänna handlingar i den mening som avses i tryckfrihetsförordningen. En handling som kom in till arbetsgruppen efter ett referensgruppsmöte har diarieförts. I övrigt har inte några handlingar skickats från deltagarna i referensgruppen till arbetsgruppen. Handlingar som har upprättats inför och i samband med referensgruppens möten har diarieförts. Varken arbetsgruppen eller referensgruppen har använt någon form av digital arbetsyta.

– Interdepartemental arbetsgrupp för arbete med nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor

Endast anställda i Regeringskansliet har deltagit i arbetsgruppen. Arbetsgruppen har vid ett tillfälle ordnat en föreläsning för tjänstemän inom Regeringskansliet där externa besökare deltagit, däribland en representant från Polismyndigheten. Dessa externa aktörer har deltagit som föreläsare. Som åhörare har vid samma föreläsning även deltagit dåvarande sekreteraren i Utredningen om återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld (S 2017:02). En preliminär dagordning skickades ut till deltagarna i förväg. Arbetsgruppen har använt en gemensam digital arbetsyta. Det har inte fattats något formellt beslut om att inrätta en sådan arbetsyta. Endast anställda i Regeringskansliet har haft tillgång till arbetsytan. Från tryckfrihetsrättslig synpunkt har arbetsgruppens arbete betraktats som ett internt arbete inom Regeringskansliet. Att en handling har lagts upp på den digitala arbetsytan har därför inte i sig ansetts medföra att handlingen blivit allmän.

Utrikesdepartementet har som svar på utskottets frågor anfört att det inte har förekommit att någon utomstående myndighet eller utlandsmyndighet har knutits till aktuella arbetsgrupper hos departementet. Det har enligt departementet inte heller förekommit att någon utomstående myndighet eller utlandsmyndighet har haft tillgång till dessa arbetsgruppers digitala arbetsyta inom Regeringskansliet. I vissa arbetsgrupper har dock utomstående getts möjlighet att på andra sätt bidra till arbetet.

Utrikesdepartementet har anfört att utomstående har inkommit med synpunkter på s.k. mellanprodukter i endast en av de arbetsgrupper som är aktuella i ärendet, nämligen arbetsgruppen för multilateral utvecklingspolitik och strategisk styrning. Ett utkast till regeringens skrivelse Resultatskrivelse om utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd genom multilaterala organisationer (skr. 2017/18:188) översändes till Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) för synpunkter. Sidas kommentarer på utkastet har inte bedömts utgöra en allmän handling hos Regeringskansliet.

I övrigt har det enligt departementet inte i någon arbetsgrupp förekommit att utomstående personer eller myndigheter har framfört synpunkter som har varit av betydelse för ärendet. Några synpunkter har därför inte dokumenterats.

Utrikesdepartementet har vidare lämnat följande kommentarer till utskottets frågor.

– Arbetsgrupp för anpassning av Utrikesdepartementets bidragsorganisation och arbetsformer

I arbetsgruppen användes en digital arbetsyta för arbetet med gruppens slutrapport. Det fattades inte något formellt beslut om att inrätta en sådan arbetsyta för arbetsgruppen. Endast medarbetare på Utrikesdepartementet hade tillgång till den digitala arbetsytan. Från tryckfrihetsrättslig synpunkt har arbetsgruppens arbete betraktats som ett internt arbete inom Regeringskansliet. Att en handling har lagts upp på den digitala arbetsytan har därför inte i sig ansetts medföra att handlingen blivit allmän.

– Arbetsgrupp för närområdet

Det har vid enstaka tillfällen förekommit att externa personer har deltagit vid möten med arbetsgruppen. Inga handlingar har utväxlats med dem. Arbetsgruppen har inte använt någon form av digital arbetsyta.

– Arbetsgrupp för civila och militära krishanteringsinsatser

Arbetsgruppen har bjudit in experter från bl.a. Folke Bernadotteakademien till samtal. Inga handlingar har utväxlats med de inbjudna experterna eller upprättats till följd av samtalen. Arbetsgruppen har inte använt någon form av digital arbetsyta.

– Arbetsgrupp för multilateral utvecklingspolitik och strategisk styrning

Arbetsgruppen arbetade bl.a. med att ta fram regeringens skrivelse Resultatskrivelse om utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd genom

multilaterala organisationer (skr. 2017/18:188). Inom ramen för det arbetet lämnade Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete, enligt uppdrag i myndighetens regleringsbrev, en särskild rapport om multi-bi-stöd. Rapporten diariefördes som en till departementet inkommen handling. För det interna arbetet med den nämnda resultatskrivelsen användes inom arbetsgruppen en digital arbetsyta. Det fattades inte något formellt beslut om att inrätta en sådan arbetsyta för arbetsgruppen. Endast medarbetare på Utrikesdepartementet hade tillgång till den digitala arbetsytan. Från tryckfrihetsrättslig synpunkt har arbetsgruppens arbete betraktats som ett internt arbete inom Regeringskansliet. Att en handling har lagts upp på den digitala arbetsytan har därför inte i sig ansetts medföra att handlingen blivit allmän.

– Arbetsgrupp med uppgift att skapa en förbättrad hantering av allmänna handlingar inom utrikesförvaltningen

I arbetsgruppen hölls tre videokonferenser med medarbetare på utlandsmyndigheter. Det som kom fram vid videokonferenserna användes som underlag för arbetsgruppens vidare arbete. Inga handlingar upprättades eller inkom som en följd av dessa videokonferenser. Arbetsgruppen har inte använt någon form av digital arbetsyta.

Miljö- och energidepartementet har i sitt svar till utskottet anfört att den interdepartementala arbetsgruppen för integrering av klimat och miljö i syfte att nå miljömålen inte har använt någon form av digital arbetsyta. Utomstående personer eller myndigheter har inte framfört synpunkter av betydelse för ärendet. Några synpunkter har därför inte dokumenterats. Inte heller har utomstående personer eller myndigheter inkommit med synpunkter på s.k. mellanprodukter till den interdepartementala arbetsgruppen, som alltså är en intern grupp inom Regeringskansliet.

Näringsdepartementet har som svar på utskottets begäran att få ta del av samtliga beslut som avsåg inrättande av arbetsgrupper inom det nationella skogsprogrammet angett följande. Utöver besluten om ordförande i de fyra arbetsgrupperna har det inte upprättats några handlingar med beslut som avser inrättande av arbetsgrupper inom det nationella skogsprogrammet. Det har inte heller upprättats några handlingar med beslut om förordnanden för ledamöterna. I maj 2015 har på regeringens webbplats publicerats en uppmaning till intresserade att anmäla intresse för att delta i någon av de fyra arbetsgrupperna. Intresserade organisationer, myndigheter och företag nominerade ledamöter till arbetsgrupperna. Ledamöterna i arbetsgrupperna valdes därefter ut av Näringsdepartementet efter samråd med dels ordförandena i respektive arbetsgrupp, dels den interdepartementala arbetsgruppen för skogsprogrammet. Namnen på ledamöterna i varje arbetsgrupp, tillsammans med namnen på de ordförande som utsågs genom Regeringskansliets beslut den 7 juli 2015, publicerades därefter på regeringens webbplats den 25 september 2015. Ledamöterna har utgjort en del av arbetsgruppen, och arbetsgruppernas sammansättning redovisades således på regeringens webbplats. Utdrag från regeringens webbplats har bifogats svaret.

Vidare har Näringsdepartementet lämnat följande kommentarer till utskottets frågor.

– Arbetsgrupp med uppgift att genomföra moderniseringen av EU:s statsstödsregler

Arbetsgruppen använde inte någon digital arbetsyta i sitt arbete. Det har inte framförts några synpunkter under arbetets gång av i förhållande till arbetsgruppen utomstående personer eller myndigheter. Det har inte heller förekommit att i förhållande till arbetsgruppen utomstående personer eller myndigheter inkommit med synpunkter på någon s.k. mellanprodukt.

– Arbetsgrupper inom det nationella skogsprogrammet

För arbetsgrupperna inom det nationella skogsprogrammet fanns inte några digitala arbetsytor inrättade. Däremot fanns digitala arbetsytor för de stödfunktioner som hade till uppgift att bistå arbetsgrupperna. Det fattades inte några formella beslut om att inrätta dessa ytor. I stödfunktionerna ingick representanter från Näringsdepartementet, konsulter som Näringsdepartementet avropat från ramavtal och representanter från Skogsstyrelsen. Stödfunktionerna bistod ordförandena i arbetsgrupperna med att bl.a. förbereda möten, ta fram utkast till kallelser och vidta andra praktiska åtgärder kring mötena, bl.a. boka lokaler. De digitala arbetsytorna användes i olika omfattning för att ge tillgång till utkast till kallelser till arbetsgruppernas möten, minnesanteckningar från arbetsgruppernas möten, utkast till arbetsgruppernas rapporter samt promemorior och annat underlag som togs fram i anslutning till arbetet med rapporterna. En av ytorna användes för att ge tillgång till viss information som hämtats från internet och som kunde vara av intresse exempelvis för arbetsgruppens omvärldsbevakning. Ordförandena för två av de fyra arbetsgrupperna hade tillgång till och använde den arbetsyta som avsåg arbetet i deras arbetsgrupp.

Från tryckfrihetsrättslig synpunkt har arbetet betraktats som ett internt arbete inom Regeringskansliet. Att en handling lagts upp på en gemensam arbetsyta har därför inte i sig ansetts medföra att handlingen blivit allmän.

Skriftliga synpunkter har inkommit, t.ex. förslag till skogsprogrammet och arbetsgrupperna. Sådana handlingar som har bedömts vara av betydelse för skogsprogrammet eller arbetsgruppernas rapporter har diarieförts. Muntliga synpunkter som har lämnats vid regionala konferenser och andra evenemang som anordnats i syfte att ge möjlighet att lämna förslag och synpunkter på utformningen av skogsprogrammet eller arbetsgruppernas rapporter har sammanfattats i en promemoria. Promemorian har diarieförts.

Såvitt har kunnat utredas har det vid ett tillfälle förekommit att en s.k. mellanprodukt – delar av ett utkast till slutrapport från en av arbetsgrupperna – har skickats till utomstående personer i syfte att inhämta synpunkter på innehållet. Det har därefter kommit in en handling med synpunkter. Denna handling har inte bedömts utgöra en allmän handling hos Regeringskansliet.

– Samordningsfunktion för life science inom Regeringskansliet

Samordningsfunktionen, i vilken tjänstemän från Socialdepartementet, Utbildningsdepartementet och Näringsdepartementet ingår, använder i sitt arbete en digital arbetsyta. Det har inte fattats något formellt beslut om att inrätta en sådan arbetsyta. På ytan har lagts upp dokument som inom ramen för samordningsfunktionens uppdrag har inkommit till Regeringskansliet. På så sätt kan deltagarna i samordningsfunktionen enkelt ta del av dessa dokument. Vidare använder deltagarna i samordningsfunktionen ytan för att ge varandra tillgång till arbetsmaterial. Från tryckfrihetsrättslig synpunkt har samordningsfunktionens arbete betraktats som ett internt arbete inom Regeringskansliet. Att en handling lagts upp på den gemensamma arbetsytan har därför inte i sig ansetts medföra att handlingen blivit allmän.

De aktuella allmänna handlingarna – dokument som inom ramen för samordningsfunktionens uppdrag inkommit till Regeringskansliet och lagts upp på en digital arbetsyta – har inte diarieförts utan hålls ordnade.

Ett flertal myndigheter, företag, branschorganisationer och enskilda har inkommit med skriftliga förslag till den strategi för life science som samordningsfunktionen arbetar med att ta fram. Därutöver har samordningsfunktionen arrangerat fem temadagar i syfte att inhämta synpunkter på den kommande strategin från olika aktörer. Dessa temadagar har dokumenterats genom dels de bildspel som aktörerna visat, dels minnesanteckningar.

De skriftliga förslagen och bildspelen hålls ordnade. Minnesanteckningarna, som inte har expedierats och ännu inte heller tagits om hand för arkivering, har inte bedömts utgöra allmänna handlingar.

Det har inte förekommit att i förhållande till samordningsfunktionen utomstående personer eller myndigheter inkommit med synpunkter på någon s.k. mellanprodukt.

Kulturdepartementet har lämnat följande kommentarer till utskottets frågor.

– Interdepartemental arbetsgrupp för samepolitiken

Arbetsgruppen har inte använt någon form av digital arbetsyta i sitt arbete och har inte fått in några synpunkter från utomstående.

– Arbetsgrupp med uppgift att arbeta med frågor som rör kultur och skola

I arbetsgruppen har tjänstemän från Kulturdepartementet och Utbildningsdepartementet deltagit. Vid enstaka möten har tjänstemän från andra departement deltagit. Arbetsgruppen har använt en digital arbetsyta som varit gemensam för de tjänstemän som deltagit i arbetsgruppen. Något formellt beslut om att inrätta arbetsytan har inte fattats. Från tryckfrihetsrättslig synpunkt har arbetsgruppens arbete betraktats som ett internt arbete inom Regeringskansliet. Att en handling har lagts upp på den digitala arbetsytan har därför inte i sig ansetts medföra att handlingen blivit allmän.

Arbetsgruppen har bjudit in myndigheter till arbetsgruppsmöten vid ett par tillfällen för informationsinhämtning. Myndigheterna har dock inte framfört några synpunkter av betydelse för ärendet och inte heller kommit in med synpunkter på s.k. mellanprodukter.

Utskottets ställningstagande

Ett syfte med utskottets granskning har varit att söka klarlägga om utomstående myndigheter ges möjlighet att använda digitala arbetsytor som finns hos arbetsgrupper i Regeringskansliet. Det som har framkommit i granskningen ger inte underlag för bedömningen att utomstående myndigheter har haft tillgång till sådana arbetsgruppers digitala arbetsytor.

I granskningen har utskottet noterat att det förekommer interna arbetsgrupper med olika sammansättningar inom Regeringskansliet och att dessa i viss utsträckning använder sig av digitala arbetsytor i sitt arbete. Det rör sig om dels arbetsgrupper som består av enbart tjänstemän från ett eller flera departement, dels arbetsgrupper där det även ingår företrädare för en eller flera utomstående myndigheter eller andra intressenter. Vidare framgår av granskningen att det arbete som bedrivs av dessa arbetsgrupper betraktas som ett internt arbete inom Regeringskansliet. Därmed anses bl.a. handlingar som utväxlas mellan arbetsgruppens medlemmar inte utgöra allmänna handlingar.

När det gäller sådana arbetsgrupper där det ingår såväl tjänstemän inom Regeringskansliet som företrädare för en eller flera utomstående myndigheter eller andra intressenter är det enligt utskottets mening viktigt att det finns en tydlig grund för att betrakta arbetsgruppen som intern och därmed en del av Regeringskansliet. Detta inte minst för att möjliggöra en korrekt tillämpning av offentlighetsprincipen samt regelverket kring allmänna handlingars offentlighet och registrering av handlingar. Med anledning av iakttagelser som gjorts i granskningen finner utskottet skäl att betona att det genomgående bör finnas relevanta beslut eller dylikt som tydliggör sammansättningen av en intern arbetsgrupp där det ingår personer från andra myndigheter än Regeringskansliet. Motsvarande gäller om personer från andra myndigheter tas in för att stödja interna arbetsgrupper i Regeringskansliet.

Vissa svar som utskottet har fått i granskningen väcker frågor om tillämpningen av det s.k. delningsundantaget enligt 2 kap. 9 § andra stycket TF. Av svaren framgår att till Regeringskansliet inkomna svar från myndigheter med synpunkter på utskickade mellanprodukter inte har betraktats som allmänna handlingar i tryckfrihetsförordningens mening. Utskottet vill här peka på den tolkning av bestämmelsen som har gjorts i doktrin och praxis (se Bohlin, Offentlighetsprincipen, 9:e uppl., s. 97 och RÅ 1999 ref. 36). Utskottet förutsätter att det i varje enskilt fall görs noggranna överväganden från tryckfrihetsrättslig synpunkt i detta hänseende inom Regeringskansliet.

Utskottet noterar också att det i granskningen har anförts att allmänna handlingar som har kommit in till en arbetsgrupp inom Regeringskansliet från

utomstående inte har diarieförts utan har hållits ordnade även när de har lagts upp på en digital arbetsyta. Bestämmelsen i 5 kap. 1 § OSL ger en myndighet möjlighet att själv välja om den vill registrera handlingar eller hålla dem ordnade så att det utan svårighet kan fastställas om en handling har kommit in eller upprättats, men samtidigt bör myndigheten vara konsekvent i sättet på vilket registreringsskyldigheten uppfylls. Utskottet utgår från att möjligheten att hålla handlingar ordnade tillämpas på ett enhetligt sätt inom myndigheten, det vill säga Regeringskansliet. Vidare väcker enligt utskottet det angivna tillvägagångssättet att hålla handlingar ordnade på en digital arbetsyta vissa frågor. Av uppgifterna i granskningen framgår exempelvis inte i vad mån ett sådant system lever upp till kravet att det ska vara lätt för en utomstående att skaffa sig en överblick över vilka handlingar som finns. Utskottet förutsätter att även dessa aspekter övervägs vid hanteringen av handlingar inom Regeringskansliet.

Ytterligare en iakttagelse som utskottet gör avser frågan om dokumentation inom Regeringskansliet. Av svaren i granskningen framgår att arbetsgrupper i vissa fall inte har upprättat någon dokumentation från möten, även när mötet förefaller ha haft betydelse för handläggningen av det aktuella ärendet. Utskottet vill understryka att i den mån det förekommer att synpunkter och sakuppgifter från utomstående framförs och sedan tillförs ett pågående ärende bör dessa dokumenteras (jfr bet. 2015/16:KU20 s. 248).

7 Regeringskansliets upphandling

Ärendet

I ärendet uppmärksammas vissa aspekter av Regeringskansliets upphandling av tjänster. Förteckningar över de avtal om inköp av vissa tjänster som ingåtts vid Försvarsdepartementet, Miljö- och energidepartementet samt Näringsdepartementet sedan den 1 januari 2017 har gått igenom. De tjänster som omfattas av förteckningen beskrivs nedan. Avsikten med genomgången har bl.a. varit att identifiera inköp som har gjorts genom direktupphandling och få ett underlag om genomförda avrop för att genomföra en granskning av om upphandlingsrättsliga bestämmelser och Regeringskansliets interna rekommendationer har följts.

I ärendet finns två promemorior från Regeringskansliet med svar på frågor från utskottet, *bilaga 7.1–2*.

Utredning i ärendet

Upphandlingslagen

Lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, förkortad LOU och ofta kallad upphandlingslagen, trädde i kraft den 1 januari 2017. Den ersatte då den tidigare upphandlingslagen (2007:1091).

Den svenska upphandlingslagstiftningen bygger till stor del på EU-lagstiftning, där det centrala direktivet är Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/24/EU. Utöver upphandlingslagen finns lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna, förkortad LUF, och lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner, förkortad LUK, som båda bygger på motsvarande EU-direktiv.

I korthet kan upphandlingslagens bestämmelser om upphandling beskrivas på följande sätt.

Allmänt om upphandling

Med offentlig upphandling avses i upphandlingslagen de åtgärder som vidtas av en myndighet i syfte att anskaffa bl.a. varor och tjänster genom tilldelning av kontrakt (1 kap. 2 § LOU). De huvudsakliga syftena med upphandlingslagstiftningen är att säkerställa att valet av leverantör sker på affärsmässiga grunder så att de upphandlande myndigheterna använder offentliga medel på bästa sätt genom att uppsöka och dra nytta av konkurrensen på marknaden. Regleringen ska vidare främja den fria rörligheten inom unionen. Dessutom bidrar reglerna till en ökad öppenhet för att leverantörer ska konkurrera på lika villkor och allmänheten granska hur offentliga medel används.

Den upphandlande myndigheten ska tilldela kontraktet till den leverantör som har det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet. Vid utvärderingen av vilket anbud som är det ekonomiskt mest fördelaktiga ska bedömningen

grundas på antingen förhållandet mellan pris och kvalitet, kostnaden eller priset (16 kap. 1 § LOU). Den upphandlande myndigheten bör också beakta miljöhänsyn samt sociala och arbetsrättsliga hänsyn om upphandlingens art motiverar det (4 kap. 3 § LOU).

Det finns olika upphandlingsförfaranden, bl.a. öppet förfarande, selektivt förfarande och förenklat förfarande med eller utan föregående annonsering. Dessa förfaranden regleras i 6 kap. upphandlingslagen. Skillnaderna mellan de olika förfarandena består bl.a. i huruvida alla leverantörer fritt kan lämna in anbud eller bara de leverantörer som bjudits in att göra detta efter ett första urval, huruvida den upphandlande myndigheten får förhandla med de leverantörer som har lämnat in anbud och vilka tidsfrister som ska gälla. Vilka förfaranden som den upphandlande myndigheten får välja bland beror främst på avtalets värde och, om det är fråga om upphandlingen av en tjänst, vilken typ av tjänst det är fråga om.

En upphandlande myndighet ska dokumentera genomförandet av en upphandling om upphandlingens värde överstiger 100 000 kronor. Dokumentationen ska vara tillräcklig för att motivera myndighetens beslut under upphandlingens samtliga skeden (12 kap. 14 § och 19 kap. 30 § LOU).

Direktupphandling

Med direktupphandling menas en upphandling utan krav på anbud i viss form (19 kap. 4 § LOU). Många direktupphandlingar görs i praktiken på ett helt formlöst sätt, t.ex. som ett köp över disk eller en beställning via telefon eller e-post. Vid direktupphandling finns inga särskilda regler i lagen om hur upphandlingen ska genomföras, t.ex. vad gäller annonsering, konkurrensutsättning eller tidsfrister.

Direktupphandling kan användas i tre situationer:

- om upphandlingens värde inte överstiger direktupphandlingsgränsen
- i vissa i lagen särskilt preciserade situationer då den upphandlande myndigheten får använda ett s.k. förhandlat förfarande utan föregående annonsering
- om det finns synnerliga skäl.

Upphandlingsgränsen fastställs i upphandlingslagen till 28 % av det tröskelvärde som gäller vid upphandling av varor och tjänster för myndigheter som inte är centrala upphandlande myndigheter (19 kap. 7 § tredje stycket LOU).

Direktupphandlingsgränsen är för närvarande 586 907 kronor. För 2016 och 2017 var motsvarande belopp 534 890 kronor.

Den upphandlande myndigheten ska besluta riktlinjer för användning av direktupphandling (19 kap. 7 § tredje stycket LOU).

Otillåten direktupphandling

En otillåten direktupphandling är ett köp som har genomförts eller ett avtal som har ingåtts utan att den upphandlande myndigheten har genomfört ett

formaliserat upphandlingsförfarande, trots att ett sådant borde ha tillämpats. Detta kan vara fallet exempelvis om myndigheten har ingått ett avtal utan annonsering när upphandlingens värde överstigit direktupphandlingsgränsen eller när ett avrop från ett ramavtal har gjorts för en vara eller tjänst som inte omfattas av ramavtalet (se nedan om ramavtal).

En myndighet som har genomfört en otillåten direktupphandling kan förpliktas att betala en upphandlingsskadeavgift. Avgiften är lägst 10 000 kronor och högst 10 miljoner kronor, dock aldrig högre än 10 % av upphandlingens värde (21 kap. 1 och 4 §§ LOU). Ett avtal som har ingåtts genom otillåten direktupphandling kan också ogiltigförklaras (20 kap. 13 § 1 LOU).

Beräkning av värdet av en upphandling

Värdet av en upphandling är det totala belopp som, enligt den upphandlande myndighetens uppskattning, ska betalas enligt de kontrakt som ingår i upphandlingen (5 kap. 3 § och 19 kap. 8 § LOU). Ett inköp får inte delas upp i flera upphandlingar i syfte att kringgå bestämmelserna i upphandlingslagen.

Vid beräkningen ska den upphandlande myndigheten beakta direktupphandlingar av samma slag gjorda av myndigheten under räkenskapsåret (19 kap. 8 § tredje stycket LOU). Detta innebär att om flera inköp av samma slag har gjorts under året genom direktupphandling där upphandlingens värde i varje enskilt fall understiger direktupphandlingsgränsen, ska bestämmelserna om annonsering, tilldelning av kontrakt, tidsfrister m.m. ändå gälla, om det sammanlagda värdet av dessa inköp överstiger direktupphandlingsgränsen.

Värdet ska beräknas exklusive moms.

Om den upphandlande myndigheten består av separata operativa enheter ska värdet av en upphandling uppskattas till det samlade värdet för alla sådana enheter. Detta gäller dock inte om enheterna ansvarar självständigt för sina upphandlingar (5 kap. 4 § LOU). Den upphandlande myndigheten kan enligt Upphandlingsmyndigheten antas bestå av sådana självständiga enheter om enheterna självständigt genomför upphandlingar och beslutar om inköp samt förfogar över en egen budgetpost för de aktuella upphandlingarna.

Ramavtal

En upphandlande myndighet får upphandla och ingå ramavtal (7 kap. 1 § LOU). Ramavtal innebär att en eller flera myndigheter i förväg ingår avtal med en eller flera leverantörer i syfte att fastställa villkoren för senare tilldelning av kontrakt inom en viss tidsperiod, som huvudregel högst fyra år. En upphandlande myndighet får sedan göra beställningar (avrop) från ramavtalet och får då tilldela kontrakt till någon av de leverantörer som är upphandlade i ramavtalet. Ramavtalet eller förfrågningsunderlaget till upphandlingen av ramavtalet ska ange vilken grund för tilldelning av kontrakt som kommer att tillämpas vid avrop.

Om ramavtalet innehåller samtliga villkor för leverans av varorna eller tjänsterna kan den upphandlande myndigheten tilldela ett kontrakt utan en förnyad konkurrensutsättning enligt villkoren i ramavtalet. Om ramavtalet inte

innehåller samtliga villkor om hur ett kontrakt ska tilldelas krävs en förnyad konkurrensutsättning, vilket innebär att de leverantörer som är parter i ramavtalet bjuds in att på nytt lämna anbud (7 kap. 8 § LOU).

Myndigheten ska vid valet mellan tänkbara leverantörer vid ett avrop tillämpa objektiva kriterier (7 kap. 5 och 6 §§ LOU), vilka alltså ska preciseras redan i ramavtalet eller i upphandlingen av ramavtalet. Kriteriet för kontraktstilldelning i ett enskilt ramavtal kallas fördelningsnyckel. Mycket vanligt är att det i villkoren för ett ramavtal har angetts att avrop ska göras från en fastställd rangordning. I sådana fall ska vid avrop alltid den leverantör som är rangordnad först tillfrågas först. Först om denna leverantör inte kan leverera det som efterfrågas ska resterande leverantörer på listan tillfrågas i tur och ordning.

I stället för att själv upphandla och ingå ramavtal kan en upphandlande myndighet anlita en s.k. inköpscentral. Inköpscentralen har då redan upphandlat och ingått ramavtal som den upphandlande myndigheten kan göra avrop från direkt. Statens inköpscentral vid Kammarkollegiet har i uppdrag att ingå ramavtal om varor och tjänster som är avsedda för andra statliga myndigheter. Inom it och telekom gäller uppdraget hela den offentliga förvaltningen, dvs. även kommuner och landsting eller regioner.

Enligt 2 § förordningen (1998:796) om statlig inköpssamordning ska ramavtal finnas för varor och tjänster som myndigheterna upphandlar ofta, i stor omfattning eller som uppgår till stora värden. Den upphandlande myndigheten ska enligt 3 § i samma förordning använda de ramavtal som inköpscentralen har ingått om den inte finner att en annan form av avtal sammantaget är bättre. Myndigheten ska i så fall enligt 4 § underrätta Kammarkollegiet om skälen till att ett av inköpscentralens ramavtal inte användes.

Regeringskansliets föreskrift och rutiner

Föreskrift

Av Regeringskansliets föreskrift (2013:6) om ändring i föreskrift (2009:8) om offentlig upphandling följer bl.a. följande.

Vid Regeringskansliets förvaltningsavdelning finns en enhet som ansvarar för att driva Regeringskansliets upphandlingsfrågor, den s.k. centrala inköpsfunktionen (3 §). Innan en upphandling eller ett inköp genomförs ska en skriftlig anmälan som huvudregel göras till den centrala inköpsfunktionen, som ska godkänna inköpet innan det får påbörjas. Det finns dock undantag från anmälningsplikten, bl.a. om det är fråga om ett avrop från ett ramavtal där samtliga villkor är fastställda eller om upphandlingens värde uppgår till högst ett prisbasbelopp (för närvarande 45 500 kronor).

När ett inköp av en vara eller en tjänst ska göras inom Regeringskansliet ska i första hand Regeringskansliets egna eller den statliga inköpscentralens ramavtal användas (6 §).

Föreskriften hänvisar till den numera upphävda upphandlingslagen (2007:1091) för bestämmelser om upphandling och definitioner.

Rutiner för direktupphandling

Vid upphandlingssektionen vid Regeringskansliets förvaltningsavdelning har en promemoria tagits fram med rutiner för direktupphandling i Regeringskansliet (2018-03-07). Av promemorian framgår bl.a. följande.

Planerade inköp av varor och tjänster ska anmälas till Upphandlingssektionen om det saknas ett lämpligt ramavtal och värdet av det som ska köpas överstiger ett prisbasbelopp. Upphandlingssektionen bedömer om inköpet kan ske genom direktupphandling eller inte. Vid denna bedömning tar upphandlingssektionen hänsyn till Regeringskansliets samlade behov av varor och tjänster av samma slag under räkenskapsåret.

Vid direktupphandling med ett totalvärde som överstiger 100 000 kronor bör den upphandlande enheten enligt promemorian fråga minst tre leverantörer om offert. Det finns inga formkrav för en sådan förfrågan, men kontakterna ska dokumenteras. Det anges i promemorian att det även vid köp under 100 000 kronor är bra att ta in offerter från flera leverantörer. För att till fullo utnyttja konkurrensen på marknaden anges även att en direktupphandling kan annonseras. Detta sägs vara lämpligt om köpet avser en vara eller en tjänst med flera små och medelstora företag som möjliga leverantörer.

I promemorian konstateras vidare att allmänna handlingar ska diarieföras och arkiveras och att detta krav gäller vid upphandling oavsett avtalets belopp, samt att det följer av upphandlingslagen att upphandlingar över 100 000 kronor ska dokumenteras. Härutöver hänvisas till Regeringskansliets föreskrifter om ekonomiadministration (RKF 2008:16), som i 4 § anger att ett köp av en vara eller en tjänst med ett totalvärde över ett prisbasbelopp ska vara skriftlig eller dokumenteras på annat sätt av den som gör upphandlingen.

Det som enligt promemorian bör dokumenteras vid en direktupphandling är

- varför köpet har skett genom direktupphandling
- hur konkurrensen har tillvaratagits
- vilka leverantörer som har tillfrågats om att lämna offert
- vilka leverantörer som har lämnat offert
- om och hur en leverantörsprövning har genomförts samt
- vilken leverantör som har fått teckna avtal med Regeringskansliet och skälen till detta.

Tidigare granskning

Konstitutionsutskottet har tidigare granskat olika aspekter av upphandling vid Regeringskansliet. Dessa granskningar har gällt förhållanden som reglerades av äldre rätt, som dock i många avseenden, t.ex. när det gäller kravet på dokumentation, motsvarade den nuvarande lagstiftningen.

Utskottet granskade hösten 2010 (bet. 2010/11:KU10 s. 32 f.) dels de ramavtal som tecknats av Regeringskansliet inom områdena informations- och kommunikationstjänster samt rekryteringsstöd, dels ett urval av de avrop som hade gjorts från dessa ramavtal under 2009 inom några departement. Avsikten med genomgången var främst att granska ramavtalens utformning och villkor, om ramavtalens villkor hade följts vid avrop samt hur avropsförfarandet hade genomförts. Härutöver genomfördes en allmän administrativ granskning av bl.a. diarieföring och dokumentation i ärendena. Utskottet konstaterade att det funnits brister i de granskade ärendena främst vad gäller dokumentation av exempelvis muntliga kontakter med leverantörer i ett inledande skede av en upphandling samt av förfrågningsunderlag och avtalsuppgifter. Utskottet förutsatte att rutinerna i dessa avseenden skulle förbättras.

Utskottet konstaterade i den aktuella granskningen också att direktupphandlingar hade genomförts i stället för avrop från gällande ramavtal. Utskottet erinrade om att detta är tillåtet endast om särskilda förutsättningar är vid handen och att utskottet tidigare (se bl.a. bet. 2001/02:KU10 s. 17) hade uttalat att bristande planering, med efterföljande tidsbrist, inte utgör ett godtagbart skäl för direktupphandling.

Utöver de nämnda granskningarna har utskottet genomfört granskningar av Regeringskansliets upphandlingar också i bet. 1994/95:KU30, bet. 1996/97:KU25, bet. 1999/2000:KU20 och bet. 2004/05:KU20. Utskottet har även då kunnat konstatera att det funnits brister i upphandlingsrutinerna, främst när det gäller dokumentation av underlaget till en upphandling. Utskottet har också konstaterat att det har förekommit att avtal har ingåtts utan föregående upphandlingsförfarande. Utskottet har understrukit vikten av dokumentation, inte minst för att det ska gå att avgöra om upphandlingar genomförts i enlighet med gällande regler. Utskottet har också erinrat bl.a. om att offerter som inkommit till Regeringskansliet och skriftliga bekräftelser till konsulter är allmänna handlingar som bör diarieföras.

Iakttagelser i granskningen

Försvarsdepartementet, Miljö- och energidepartementet samt Näringsdepartementet har av utskottet ombetts att redovisa vilka avtal om inköp av tjänster som har ingåtts av respektive departement sedan den 1 januari 2017. De överlämnade förteckningarna omfattar de avtal som har bokförts på något av följande konton fram till den 14 augusti 2018:

- Inköp av tjänster
- Företagshälsovård
- Kursavgifter och inhyrda föreläsare
- Avgifter för externa konferenser
- Övriga personalrekryteringskostnader
- Reparation och underhåll av maskiner och inventarier.

För varje avtal har respektive departement angett leverantörens namn, om avtalet har ingåtts genom ett avrop från ett ramavtal eller genom direktupphandling, avtalets värde och en kortfattad beskrivning av vilken tjänst avtalet avser.

Avtal som avser exempelvis telefonabonnemang för departementens anställda och posttjänster har inte tagits med i förteckningen, liksom inte heller interna köp inom Regeringskansliet.

Utskottets genomgång har bl.a. tagit sikte på om det av förteckningarna framgår om direktupphandlingar har genomförts trots att det finns ett ramavtal, vad värdet av direktupphandlingar från en och samma leverantör uppgår till och om direktupphandlingar är särskilt vanligt förekommande vid inköp av vissa typer av tjänster. Ett urval har också gjorts av avtal som ingåtts genom avrop från ramavtal, för vidare frågeställningar kring dessa avrop.

I det följande redovisas några av utskottets iakttagelser. Den fullständiga redovisningen följer av handlingar i utskottets akt (dnr 136-2018/19).

Försvarsdepartementet

- I förteckningen finns 445 avtal upptagna. För en knapp tredjedel av dessa står det angivet att de har ingåtts genom direktupphandling.
- Under 2017 har 16 avtal ingåtts genom direktupphandling med en och samma leverantör avseende avgifter för externa konferenser. Det sammanlagda värdet av dessa avtal uppgår till över 100 000 kronor.
- Under den granskade tidsperioden gjordes ett antal avrop avseende bl.a. chefsstöd från ramavtal FA2014/669/AK. Vidare gjordes ett antal avrop avseende mediebevakning, pressklipp och digital information från ramavtal FA2015/01424/KOM.

Miljö- och energidepartementet

- I förteckningen finns 367 avtal upptagna. För knappt hälften av dessa står det angivet att de har ingåtts genom direktupphandling.
- Under den granskade tidsperioden gjordes ett antal avrop avseende ledarutveckling och karriärrådgivning från ramavtal FA2017/00160/AK. Vidare gjordes avrop avseende coachning och workshop från ramavtal FA2014/669/.

Näringsdepartementet

- I förteckningen finns 1 170 avtal upptagna. För drygt en tredjedel av dessa står det angivet att de har ingåtts genom direktupphandling.
- Sex avtal anges ha ingåtts genom direktupphandling och avse ett statsråds och två ytterligare personers deltagande vid en partikongress den 26–28 maj 2017 (avtalen avser konferensavgifter och resekostnader).
- Avtal har ingåtts genom direktupphandling med sju olika leverantörer där det sammanlagda värdet för respektive leverantörs avtal uppgår till mer än 100 000 kronor.

- Under den granskade tidsperioden gjordes ett antal avrop avseende legal rådgivning från ramavtal FA2015/192/RS/1 och avseende chefsutveckling, coachning m.m. från ramavtal FA/2014/669/AK.
- Under 2017 gjordes ett antal avrop från ett ramavtal (ramavtalsnummer saknas) med en leverantör avseende utbildning i engelska för ett statsråd.

Promemorior från Regeringskansliet

Utskottet har genom två skrivelser som sänts till Regeringskansliet begärt svar på vissa frågor med anledning av iakttagelserna i genomgången. Som svar överlämnade Regeringskansliet den 25 oktober 2018 och den 27 november 2018 promemorior upprättade inom Försvarsdepartementet, Miljö- och energidepartementet, Näringsdepartementet samt Förvaltningsavdelningen (bilaga 7.1–2).

Avtal som ingåtts genom direktupphandling

Utskottet listade ett antal avtal som enligt Regeringskansliets förteckningar hade ingåtts efter direktupphandling. Samtliga dessa upphandlingar hade ett uppgett värde som understeg direktupphandlingsgränsen. Utskottet frågade av vilka skäl direktupphandlingar hade gjorts i dessa fall och, i de fall direktupphandling hade gjorts för att ramavtal saknas, vilka överväganden som hade gjorts kring behovet av att i stället upphandla och ingå ett ramavtal, exempelvis för att det rört sig om inköp av tjänster som Regeringskansliet upphandlar ofta. I sitt svar redovisar Regeringskansliet i de flesta fall att tjänsterna direktupphandlats eftersom det inte funnits något aktuellt ramavtal. I ett fall anförs att det visserligen fanns ett ramavtal men att tjänsten ändå direktupphandlades eftersom priset då blev mer förmånligt än om avrop hade gjorts från ramavtalet. I två fall anför Regeringskansliet att det fanns ramavtal och att avrop rätteligen i stället skulle ha gjorts från dessa.

När det gäller överväganden kring behovet av att upphandla och ingå ramavtal för tjänster som har direktupphandlats uppger Regeringskansliet att årliga kostnadsanalyser genomförs av den centrala inköpsfunktionen. Analyserna skulle bl.a. kunna visa att det finns ett behov av att ingå ramavtal. Detta skulle kunna vara fallet om inköpen varit många och värdet därför närmar sig direktupphandlingsgränsen, eller om Regeringskansliet vill styra inköpen inom ett visst område. När det gäller de direktupphandlingar som omfattas av granskningen anför Regeringskansliet att det inte har avsett tjänster som Regeringskansliet upphandlar ofta och att det därför inte har ansetts finnas ett behov av ramavtal.

Det totala värdet av vissa direktupphandlingar som omfattas av granskningen uppgick till 100 000 kronor eller mer. Mot bakgrund av upphandlingslagens dokumentationskrav för sådana direktupphandlingar, Regeringskansliets egna rekommendationer om att i sådana fall fråga minst tre leverantörer om offert och påpekandet i Regeringskansliets nämnda promemoria att det kan vara lämpligt att i vissa fall annonsera även direktupphandlingar har utskottet frågat om offerter hade inhämtats från fler

leverantörer i de aktuella fallen, i vilken utsträckning direktupphandlingar hade annonserats och hur de aktuella direktupphandlingarna hade dokumenterats.

Av Regeringskansliets svar i denna del framgår att offerter från fler leverantörer begärts in endast i ett av de granskade fallen. Offerterna lämnades då muntligen och dokumenterades inte. Som förklaring till varför offerter inte begärts in i något av de andra fallen anger Regeringskansliet att den leverantör som man i respektive fall har ingått avtal med bedömdes vara den enda leverantör som kunde leverera den tjänst som efterfrågades. Det uppges vidare att inget av de aktuella departementen har annonserat någon direktupphandling under den granskade perioden. Som svar på utskottets kompletterande fråga om på vad, i avsaknad av annonsering, bedömningen om förekomsten av andra tänkbara leverantörer grundar sig, anför Regeringskansliet att bedömningarna på respektive departement baserats på den kunskap som finns om tänkbara leverantörer på marknaden, ibland kompletterat med ytterligare informationsinhämtning.

Utskottet har vidare frågat hur Regeringskansliet säkerställer att det sammanlagda värdet av direktupphandlingar av tjänster av samma slag inom ett räkenskapsår, inom en upphandlande enhet och inom Regeringskansliet, inte överstiger direktupphandlingsgränsen. Regeringskansliet anför i denna del att utöver den årliga kostnadsanalys som nämnts ovan gäller enligt Regeringskansliets föreskrifter att inköp över ett prisbasbelopp ska anmälas till och godkännas av den centrala inköpsfunktionen innan köpet får göras. Syftet med detta förfarande är att samordna upphandlingar och förhindra att direktupphandlingar av samma slag görs utan kontroll. Som svar på utskottets kompletterande fråga om i vilken utsträckning sådana anmälningar har gjorts under den granskade perioden anför Regeringskansliet att totalt 259 inköp anmäldes. När det gäller de departement som är aktuella i granskningen konstaterar Regeringskansliet att Försvarsdepartementet anmälde 7 inköp, Miljö- och energidepartementet 8 inköp och Näringsdepartementet 29 inköp. Av de förteckningar som utskottet har gått igenom framgår att Försvarsdepartementet ingick fler än 7 avtal genom direktupphandling där upphandlingens värde översteg ett prisbasbelopp. De två övriga departementen ingick färre sådana avtal än det rapporterade antalet.

Avtal som ingåtts genom avrop från ramavtal

Utskottet konstaterade i sin skrivelse att ett antal avtal enligt underlaget hade ingåtts genom avrop från vissa ramavtal. Utskottet önskade mot denna bakgrund en fullständig förteckning över de avrop som hade gjorts från dessa ramavtal under den granskade perioden vid de aktuella departementen, en utförligare beskrivning av de tjänster som avropen avsåg, en beskrivning av ramavtalens villkor och en kommentar till hur respektive avrop förhåller sig till ramavtalets villkor, t.ex. vad gäller fördelningsnyckeln.

Av de redogörelser som Regeringskansliet lämnar som svar på denna begäran framgår att avtal har ingåtts i enlighet med respektive ramavtals

villkor. Detta har i huvudsak inneburit att avtal har slutits med den leverantör som står som nummer ett i de fall ramavtalet föreskriver detta, och att avtal har slutits efter förnyad konkurrensutsättning när detta är föreskrivet i ramavtalet.

Beträffande ett avrop från ramavtal, som avser tre avtal om språkutbildning för ett statsråd vid Näringsdepartementet, konstaterade utskottet att det i medierna gjorts gällande att den leverantör som anlätades också inom ramen för aktuella uppdrag utförde andra tjänster än språkutbildning och att dessa rätteligen skulle ha avropats från ett annat ramavtal. Som en kommentar till detta anför Regeringskansliet att det aktuella ramavtalet avser språkutbildning i form av verksamhetsanpassad engelska. Språkutbildningen inrymmer enligt Regeringskansliet bl.a. språklig anpassning och språklig bearbetning av texter. Ramavtalet är avsett att ha den flexibiliteten som krävs för att utbildningen ska kunna anpassas efter individens behov. De tjänster som Näringsdepartementet har avropat från ramavtalet ryms således enligt Regeringskansliet inom avtalet.

Dokumentation

Av Regeringskansliets redogörelser både vad avser de direktupphandlingar och de genomförda avrop som omfattats av granskningen framgår att dokumentationen har skett på olika sätt – genom Regeringskansliets mallar för direktupphandling respektive för avrop, genom förvaring av fakturor i Regeringskansliets fakturahanteringssystem och genom fakturor och diarieföring.

Som svar på utskottets kompletterande fråga om skälen till att dokumentationen skett på olika sätt uppger Regeringskansliet att dokumentationen kan skilja sig åt t.ex. beroende på om det varit fråga om en direktupphandling eller ett avrop från ramavtal. Förfarandena kan föranleda olika typer av handlingar, bl.a. mot bakgrund av att de krav olika ramavtal ställer på hur olika avrop ska ske varierar. Fakturor som kommer in till Regeringskansliet diarieförs vanligtvis inte, utan hålls ordnade i fakturahanteringssystemet. Varje faktura förs in i systemet med ankomstdatum, avsändare och fakturanummer. Denna hantering bedöms, enligt Regeringskansliet, motsvara de krav som ställs upp i offentlighets- och sekretesslagen. En faktura som innehåller uppgifter som omfattas av sekretess diarieförs dock. Andra allmänna handlingar som är hänförliga till en upphandling, t.ex. offerter eller andra typer av underlag från leverantörer, diarieförs eller hålls enligt Regeringskansliet ordnade.

Vissa övriga frågor

Utskottet bad vidare om skälen till att tre personers (ett statsråds och två medarbetares) kostnader för deltagande i en partikongress bekostades av Näringsdepartementet. På detta har Regeringskansliet svarat att det av Regeringskansliets riktlinjer följer att en resa som ett statsråd gör för att framträda i egenskap av statsråd alltid är en tjänsteresa. När politiskt anställda

följer med för att biträda statsrådet i dessa situationer är även dessa resor att betrakta som tjänsteresa. I det granskade fallet uppträdde statsrådet enligt Regeringskansliet i delar av den aktuella kongressen i egenskap av statsråd, varför departementet stod för kostnaderna för hans och de två medarbetarnas deltagande. På utskottets kompletterande fråga om hur vanligt förekommande det är att statsråds deltagande i partikongresser bedöms vara tjänsteresor svarar Regeringskansliet att det inte finns någon sådan statistik.

Slutligen frågade utskottet om promemorian Rutiner för direktupphandling i Regeringskansliet utgör sådana riktlinjer som en myndighet enligt upphandlingslagen ska besluta om. På detta svarar Regeringskansliet att promemorian är framtagen innan den nuvarande lagstiftningen infördes för att utgöra ett stöd vid Regeringskansliets upphandlingar. Promemorian uppfyller enligt Regeringskansliet kraven i 19 kap. 7 § tredje stycket LOU och de krav på riktlinjer som gällde enligt tidigare lagstiftning.

Utskottets ställningstagande

I utskottets tidigare granskningar av Regeringskansliets upphandlingar har en återkommande iakttagelse varit att det förekommit brister i dokumentationen. Utskottet har påpekat att det, för att utomstående ska kunna granska ett upphandlingsärende, är av central betydelse att alla händelser av betydelse i ärendet har dokumenterats. Utskottet har förutsatt att rutinerna i dessa avseenden förbättras (bet. 2010/11:KU10 s. 39).

Även denna granskning har visat att det förekommit dokumentationsbrister; muntliga offerter har inhämtats men inte dokumenterats. Utskottet vill därför inskräpa vikten av att upphandlingslagens dokumentationskrav efterlevs. Dokumentationen ska vara tillräcklig för att motivera myndighetens beslut under upphandlingens samtliga skeden. Detta tar sikte på exempelvis förfrågningsunderlag, lämnade offerter och uppgifter om villkoren i det avtal som har ingåtts, men också på underlag som visar varför myndigheten har valt ett visst upphandlingsförfarande. Utskottet vill också betona fördelarna med ett enhetligt system för dokumentation av upphandlingar och vikten av att allmänna handlingar även i upphandlingsärenden registreras eller hålls ordnade i enlighet med kraven i offentlighets- och sekretesslagen.

Regeringskansliet anger i sina egna skriftliga rutiner att det även i situationer där lagen inte kräver det kan vara lämpligt att annonsera en förestående direktupphandling och att begära in offerter från fler leverantörer än en. Enligt utskottet är detta en god ordning som det finns skäl att upprätthålla i upphandlingsarbetet. I granskningen har emellertid framkommit att detta sällan görs, utan att urvalet i stället sägs baseras på den kunskap om tänkbara leverantörer som finns inom berört departement, ibland kompletterat med ytterligare informationsinhämtning. Att sådan informationsinhämtning i förekommande fall ska dokumenteras följer av vad utskottet redan anfört. Att annonsera och hämta in offerter från fler leverantörer även vid direktupphandling ger vidare både bättre förutsättningar för den upphandlande

enheten att dra nytta av konkurrensen på marknaden och ökad transparens i upphandlingsförfarandet, och därmed i användningen av offentliga medel.

Av de interna rutinerna för Regeringskansliet framgår också att alla inköp över ett prisbasbelopp ska anmälas till den centrala inköpsfunktionen. En sådan rutin för anmälningar är nödvändig för att myndigheten ska kunna säkerställa att inte de olika departementen genomför direktupphandlingar i en sådan omfattning att direktupphandlingsgränsen överskrids, och för att myndigheten ska kunna skapa sig en bild av behovet av att i stället upphandla ramavtal för vissa typer av inköp. Utskottets genomgång har visat att ett av de granskade departementen inte har anmält alla direktupphandlingar över ett prisbasbelopp till den centrala inköpsfunktionen. Utskottet vill understryka vikten av att den aktuella rutinen upprätthålls.

Utskottet vill slutligen erinra om att upphandlingslagen kräver att myndigheten ska besluta om riktlinjer för direktupphandling.

8 EU-sakråd

Ärendet

Utskottet har under hösten 2018 granskat regeringens användning av s.k. EU-sakråd som är en ny arbetsmetod för att ta vara på expertis i sakfrågor inom civilsamhället och hos andra samhällsaktörer.

I ärendet finns två promemorior från Statsrådsberedningen med svar på frågor från utskottet, *bilaga 8.1–2*.

Utredning i ärendet

Sakråd

Under 2015 tog Kulturdepartementet fram en arbetsmetod för regeringens kontakter med det civila samhället, kallad sakråd.

I skrivelsen En politik för engagemang – långsiktighet och oberoende för civilsamhället (skr. 2017/18:246) anför regeringen (s. 10 f.) att den har infört sakråd som arbetsmetod i Regeringskansliet för att förbättra regeringens beslutsunderlag och för att stärka departementens samordning i dialogen med det civila samhället.

I skrivelsen anförs att regeringen vill uppmuntra och ta vara på civilsamhällets unika kunskap och perspektiv i olika sakfrågor för att kunna skapa bättre beslutsunderlag, förankra de beslut som fattas och underlätta och stimulera det offentliga samtalet. Det finns enligt skrivelsen ett behov av en utvecklad och kvalitetssäkrad arbetsmetod för att göra detta. En sådan arbetsmetod ska kunna användas både i omfattande och mer avgränsade frågeställningar och komplettera befintliga beredningsformer som remissförfarandet och samrådsmodeller som Partsgemensamt forum (PGF) som rör de generella villkoren för det civila samhället.

Regeringskansliet och en arbetsgrupp med bl.a. representanter från organisationer företrädda i PGF tog fram förslag till en arbetsmetod. Under ledning av statssekreteraren till kultur- och demokratiministern hölls hösten 2015 en serie möten med det civila samhällets organisationer då förslaget till ny arbetsmetod diskuterades. Sammanlagt deltog omkring 120 organisationer i dessa möten. Viktiga utgångspunkter i arbetet med att ta fram arbetsmetoden var den europeiska koden för främjande av idéburnas medverkan i offentliga beslutsprocesser som 2009 utvecklades av Europarådet tillsammans med idéburna organisationer (Europarådet, 2009) och de sex principer som politiken för det civila samhället bygger på.

Vidare anförs i skrivelsen att den nya metoden kallas sakråd efter ett förslag från det civila samhällets organisationer. För att pröva och utveckla metoden genomförde regeringen under våren 2016 ett antal pilotsakråd. Dessa arrangerades av olika departement och berörde ett flertal olika områden. Pilotsakråden gav enligt regeringen goda resultat och bekräftade att den nya

metoden för samråd i sakfrågor fungerade. Regeringen beslutade därför den 16 februari 2017 att införa sakråd som arbetsmetod i Regeringskansliet (Ku2017/00377/D). Sedan dess har regeringen och Regeringskansliet genomfört över trettio sakråd om olika frågor, bl.a. om islamofobi, nyanländas etablering och den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott. Det har också genomförts ett flertal s.k. EU-sakråd för att förankra och bredda beslutsunderlaget i frågor som beslutas på EU-nivå. Sakråden och EU-sakråden redovisas löpande på regeringens webbplats.

I skrivelsen anförs vidare att sakråden inte ersätter Regeringskansliets befintliga former för samråd med det civila samhället eller sedvanliga remissförfaranden, utan är ett komplement för att öka kvaliteten i regeringens underlag.

Regeringskansliet använder sakråd som arbetsmetod för att

- höja kvaliteten i regeringens underlag genom att fördjupa och bredda regeringens kunskap och perspektiv i sakfrågor
- underlätta och effektivisera kunskapsinhämtning och annan kommunikation i sak mellan regeringen och det civila samhällets organisationer
- skapa enhetlighet och bättre samordna departementens kontakter med det civila samhällets organisationer för en ökad samstämmighet i Regeringskansliet.

Metoden består av ett antal delmoment som gör det tydligt för alla deltagare vad som är syftet med sakrådet, vilka som bjuds in, vilka frågor som tas upp och hur de behandlas under sakrådet samt hur synpunkter tas om hand och återkopplas. Inbjudan till och slutdokumentation av sakråd presenteras på regeringens webbplats för att det ska vara tydligt och enkelt att ta del av de sakråd som äger rum och se vilka som deltar. Som stöd för departement som ska arrangera ett sakråd finns ett metodstöd med mallar och checklistor för kvalitetssäkring, urval av inbjudna organisationer, inbjudan, dokumentation och utvärdering. Initiativ till sakråd tas av Regeringskansliet som också avgör vilka organisationer som ska bjudas in. Urvalet sker utifrån en bedömning av behovet av fördjupad kunskap och breddat perspektiv i den enskilda sakfrågan.

På regeringens webbplats anförs att stärkta samrådsformer är ett viktigt led för att öka delaktigheten i beslut som fattas på EU-nivå. Utredningen om delaktighet i EU (EU på hemmaplan, SOU 2016:10) visade att många svenskar tycker att det är svårare att påverka EU-beslut än beslut på nationell, regional eller lokal nivå. På webbplatsen anförs det vidare att regeringen har som ambition att stärka delaktigheten, kunskapen och engagemanget i Sverige vad gäller EU-frågor. För detta krävs tydliga och välfungerande former för civilsamhället att föra en dialog med regeringen om frågor som beslutas på EU-nivå. Vidare anförs att det utifrån ett EU-perspektiv är särskilt viktigt att denna dialog sker tidigt i processen och innan beslut har fattats.

I skrivelsen Verksamheten i Europeiska unionen 2017 (skr. 2017/18:118) anför regeringen (s. 25) att den under året initierat en ny arbetsmetod, s.k. EU-

sakråd, som syftar till att på ett strukturerat och transparent sätt ta vara på expertis i sakfrågor inom civilsamhället och hos andra samhällsaktörer. Under 2017 ägde elva EU-sakråd rum, däribland om kommissionens förslag till tjänstepaket och om förslaget till europeisk pelare för sociala rättigheter. Även statsministerns två EU-råd med företrädare för arbetsmarknadens parter är en del av arbetet med stärkta samrådsformer.

I skrivelsen anförs också (s. 23 f.) att kommissionen, som ett led i diskussionen om EU:s framtid, under våren 2017 presenterade dels en vitbok innehållande olika vägval för det framtida EU-samarbetet, dels fem diskussionsunderlag i centrala frågor såsom den sociala dimensionen, hur globaliseringen ska hanteras, den ekonomiska och monetära unionen, EU:s framtida finanser och det framtida försvarssamarbetet. Regeringen har genomfört EU-sakråd om samtliga fem diskussionsunderlag, informerat riksdagen i form av faktagpromemorior, informerat eller överlagt med flera fackutskott och planerade att genomföra ytterligare ett uppsamlade EU-sakråd om EU:s framtid under våren 2018 inför Europadagen den 9 maj. EU-sakråden har enligt regeringen uppskattats av deltagarna och bidragit till värdefull fördjupning och breddning av regeringens perspektiv inför diskussionerna i EU. Regeringen har sammanställt resultatet från EU-sakråden och skickat information om detta arbete till kommissionen och ordförandeskapet i rådet.

I sitt svar den 16 januari 2018 på en interpellation (ip. 2017/18:259) om EU:s framtida utveckling anförde statsrådet Ann Linde (prot. 2017/18:55 s. 58 f.) bl.a. följande:

I december förra året skickade jag ett brev till Europeiska kommissionen och ordförandeskapet i Europeiska unionens råd. I brevet redogör jag för regeringens arbete med att förankra framtidsdiskussionerna i Sverige och erbjuder mig att dela med mig av våra erfarenheter till ministerkollegorna och kommissionen. Till brevet bifogades också översatta minnesanteckningar från de fem EU-sakråden om diskussionsunderlagen. Brevet och minnesanteckningarna från sakråden återfinns på regeringens hemsida.

Genomförda EU-sakråd

På regeringens webbplats publiceras inbjudningar till EU-sakråd och minnesanteckningar från genomförda EU-sakråd. Nedan anges EU-sakråd som har genomförts fram till den oktober 2018:

- *Den 16 februari 2017:* EU-sakråd om kommissionens förslag till tjänstepaket.
- *Den 16 februari 2017:* EU-sakråd på tjänstemannanivå om Europa 2020-strategin och genomförandet i Sverige.
- *Den 3 mars 2017:* EU-sakråd om Europa 2002-strategin och genomförandet i Sverige.

- *Den 19 maj 2017:* EU-skråd om kommissionens förslag till en europeisk pelare för sociala rättigheter och om reflektionsunderlaget om framtiden för Europas sociala dimension.
- *Den 12 juni 2017:* EU-skråd på tjänstemannanivå om Europa 2020-strategin och genomförandet i Sverige.
- *Den 29 augusti 2017:* EU-skråd om kommissionens diskussionsunderlag om en fördjupad ekonomisk och monetär union.
- *Den 12 september 2017:* EU-skråd om kommissionens diskussionsunderlag om framtiden för EU:s finanser.
- *Den 9 oktober 2017:* EU-skråd om kommissionens förslag om Single Digital gateway (digitala portalen).
- *Den 19 oktober 2017:* EU-skråd om kommissionens diskussionsunderlag om det europeiska försvarets framtid.
- *Den 8 november 2017:* EU-skråd om kommissionens diskussionsunderlag om globaliseringen.
- *Den 29 november 2017:* EU-skråd med arbetsmarknadens parter om det nationella genomförandet av Europa 2020-strategin.
- *Den 20 februari 2018:* EU-skråd om kommissionens meddelande om den gemensamma jordbrukspolitiken.
- *Den 6 mars 2018:* EU-skråd om Europa 2020-strategin och genomförandet i Sverige.
- *Den 8 mars 2018:* EU-skråd på tjänstemannanivå om Europa 2020-strategin och genomförandet i Sverige.
- *Den 9 mars 2018:* EU-skråd om EU:s framtida utveckling.
- *Den 28 maj 2018:* EU-skråd på tjänstemannanivå om Europa 2020-strategin och genomförandet i Sverige.
- *Den 20 juni 2018:* EU-skråd om kommissionens förslag till flerårig budgetram för 2021–2027.
- *Den 28 augusti 2018:* EU-skråd om kommissionens förslag till reform av den gemensamma jordbrukspolitiken.
- *Den 4 september 2018:* EU-skråd om kommissionens förslag till Europeiska havs- och fiskerifonden 2021–2027.
- *Den 1 oktober 2018:* EU-skråd om kommissionens förslag till ramprogram Kreativa Europa 2021–2027.

Gällande ordning m.m.

Regeringsformen

Av 1 kap. 6 § regeringsformen följer att regeringen styr riket och att regeringen är ansvarig inför riksdagen. För den offentliga förvaltningen finns enligt 1 kap. 8 § bl.a. statliga förvaltningsmyndigheter.

Själva regeringsarbetet regleras närmare i 7 kap. regeringsformen. Bestämmelserna är avsiktligt knapphändigt utformade. Enligt förarbetena till regeringsformen bör regeringens arbetsformer inte göras till föremål för en ingående grundlagsreglering som tynger regeringsarbetet med formaliteter och

hindrar en anpassning av arbetet till växlande förhållanden (prop. 1973:90 s. 179). En allmän utgångspunkt bör därför vara att visa återhållsamhet med att binda regeringens arbetsformer.

Av 7 kap. 1 § regeringsformen följer att det för att bereda regeringsärenden och för att biträda regeringen och statsråden i övrigt ska finnas ett regeringskansli i vilket departement för skilda verksamhetsgrenar ingår. Regeringen fördelar ärendena mellan departementen, och statsministern utser bland statsråden chefer för departementen. Enligt förarbetena bör själva systemet med departement slås fast i grundlagen, men med detta bör man i det väsentliga göra halt (prop. 1973:90 s. 181). Regeringskansliet utgör alltså regeringens beredningsorganisation. Sedan 1997 utgör Regeringskansliet en enda myndighet vars myndighetschef är statsministern. Bestämmelser om Regeringskansliet och om arbetsfördelningen mellan departementen finns i förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet (RK-instruktionen). Regeringskansliet består av Statsrådsberedningen, departementen och förvaltningsavdelningen. För varje departement finns en departementschef.

Även själva förfarandet vid beredningen av regeringsärenden regleras endast i begränsad omfattning i regeringsformen. Detta förfarande överensstämmer med den allmänna målsättningen om handlingsfrihet för varje regering (Algotsson, Sveriges författning efter EU-anslutningen, 2000, s. 214).

Enligt 7 kap. 2 § regeringsformen ska vid beredningen av regeringsärenden behövliga upplysningar och yttranden inhämtas från berörda myndigheter. Upplysningar och yttranden ska också i den omfattning som behövs inhämtas från kommunerna. Även sammanslutningar och enskilda ska i den omfattning som behövs ges möjlighet att yttra sig. I motiven framhålls att det är ett karakteristiskt och betydelsefullt inslag i den svenska politiska beslutsprocessen att det som ett led i beredningen av regeringsärendena i stor utsträckning inhämtas yttranden från myndigheter, organisationer och andra enskilda sammanslutningar (prop. 1973:90 s. 287).

Enligt 7 kap. 3 § regeringsformen avgörs regeringsärenden, med vissa undantag som gäller verkställighet inom Försvarsmakten, vid regerings-sammanträden. Huvudregeln är att alla ärenden som inkommer till Regeringskansliet eller som initieras där är regeringsärenden. Beslutsformen är kollektiv. I princip gäller att systemet med ministerstyre i regeringsärenden är okänt för regeringsformen. Ett statsråd kan alltså inte på egen hand besluta i regeringsärenden. Ett undantag från nämnda huvudregel är s.k. regeringskansliärenden, vilka avgörs av ett enskilt statsråd. Statsrådet fattar då inte beslut i egenskap av medlem av regeringen utan som chef i Regeringskansliet. I många fall kan beslutanderätten i regeringskansliärenden överlåtas till tjänstemän i Regeringskansliet. Såsom varande chefer i Regeringskansliet har statsråden då i uppgift att på en övergripande nivå tillse att verksamheten bedrivs författningsenligt och effektivt.

I betänkandet EG och våra grundlagar (SOU 1993:14) ägnade Grundlagsutredningen inför EG särskild uppmärksamhet åt de konsekvenser

för regeringen och regeringsarbetet som var förknippade med överlåtelse av beslutsbefogenheter till EG, numera EU, (s. 176 f.). Inledningsvis hänvisade utredningen till bestämmelsen i 7 kap. 3 § regeringsformen, enligt vilken regeringsärenden avgörs vid regeringssammanträde. Därtill konstaterade utredningen när det gäller beredningen av regeringsärenden vid ett svenskt EG-medlemskap att en stor del av regeringens arbete kommer att ägnas åt frågor om hur Sverige bör agera under den gemensamma berednings- och beslutsprocessen inom EG. Utredningen påpekade att det torde bli fråga om att t.ex. lämna instruktioner eller riktlinjer såväl till de svenska tjänstemän som förhandlar i arbetsgrupper inför rådsbehandlingen som till statsråd som representerar landet vid rådets sammanträden. Vidare konstaterade utredningen att när det gäller instruktioner till svenska förhandlare var det så att instruktionsgivningen enligt dåvarande förhållanden skedde till den som företräder Sverige vid mellanstatliga förhandlingar i form av riktlinjer från det ansvariga statsrådet eller, på grundval av den arbetsordning som gäller för respektive departement, från departementet. Därtill konstaterade utredningen att ett statsråds deltagande i ett rådsmöte ur svensk konstitutionell synvinkel inte utgör ett regeringsärende och att beslutsfattandet i rådet sker i enlighet med bestämmelserna i de gemenskapsfördrag som Sverige tillträtt, och beslutets bindande kraft uppstår för svensk del på grund av att riksdagen med stöd av grundlagen överlåtit beslutanderätt till gemenskaperna.

Konstitutionsutskottet har uttalat att ett statsråds deltagande i ministerrådet inte i formell mening utgör ett regeringsärende (bet. 2004/05:KU10 s. 86 f.). Valet av beredningsform i fråga om svenska ståndpunkter rörande utkast till EG-direktiv bör dock vara grundat på samma överväganden som vid beredning av regeringsärenden. Utskottet har senare framhållit (bet. 2009/10:KU10 s. 104 f.) betydelsen av att arbetet med framtagande av svenska ståndpunkter och instruktioner sker på ett sätt som i möjligaste mån svarar mot det i regeringsformen föreskrivna beredningskravet.

Propositionshandboken

Propositionshandboken (Ds 1997:1), som Statsrådsberedningen har utarbetat, innehåller anvisningar för propositionsarbetet i Regeringskansliet. I handboken fastslås att det är beredningskravet i 7 kap. 2 § regeringsformen som styr behovet av remissbehandling (s. 27). Det traditionella sättet för regeringen att få upplysningar och yttranden uppges vara att skicka ut betänkanden och promemorior på remiss. Regeringen kan även skaffa sig information på annat sätt, främst genom remissmöten och genom att hämta in underhandssynpunkter. Emellertid understryks att det endast är i verkliga undantagssituationer som regeringen i stället för remissbehandling eller remissmöten kan ta kontakt med berörda myndigheter under hand och ha överläggningar med dessa. Det måste i varje särskilt fall bedömas om situationen är sådan att remissbehandling kan underlåtas, och vid tveksamhet om vad som behöver göras för att beredningskravet ska uppfyllas bör Justitiedepartementets granskningsenhet rådfrågas (s. 27 f.). Enligt handboken

kan remissbehandling framstå som obehövlig främst vid smärre kompletteringar av ny lagstiftning, vid följdändringar och i andra begränsade tekniska frågor. Det framhålls att det tekniska kontrollarbetet blir extra viktigt när lagändringar, administrativa förutsättningar och kostnadsberäkningar inte har prövats av remissinstanser. Underhandskontakter med myndigheter och andra får då bli desto noggrannare för att regeringsformens beredningskrav ska kunna uppfyllas. Även delningar blir särskilt betydelsefulla och det blir ofta nödvändigt att dela med fler myndigheter än vanligt (s. 28).

Tidigare granskning

Hösten 2008 granskade utskottet beredningskravet för regeringsärenden (bet. 2008/09:KU10 s. 46 f.). Granskningen var inriktad på rutiner i fråga om inhämtande av yttranden och upplysningar och visade att muntliga synpunkter som förs fram på remissmöten i regel dokumenteras genom minnesanteckningar eller tjänsteanteckningar. I sitt ställningstagande uttalade utskottet att det inte framkommit något som föranledde någon invändning från utskottets sida mot de beredningsförfaranden som normalt tillämpas i Regeringskansliet. Hösten 2009 fortsatte utskottet sin granskning av beredningskravet (bet. 2009/10:KU10 s. 32 f.). Utskottet underströk vikten av en omsorgsfull dokumentation som förutsättning för en efterföljande kontroll och för att uppnå den öppenhet och spårbarhet som eftersträvas. I ställningstagandet uppmärksammade utskottet även vad det tidigare uttalat, dvs. att avsaknaden av skriftligt berednings- och beslutsunderlag riskerade att försvåra insynen i Regeringskansliets och regeringens arbete och beslutsfattande.

Hösten 2010 granskade utskottet framtagandet av ståndpunkter och instruktioner inför möten i EU. Granskningen gav inte anledning till någon annan bedömning än att beredningen av ståndpunkter och instruktioner i dessa delar fungerat väl.

Våren 2013 granskade utskottet beredningen av besparingar inom försvarsmaterielområdet (bet. 2012/13:KU20 s. 92 f.). Ett förslag till besparingar hade arbetats fram av den s.k. genomförandegruppen, som var en intern arbetsgrupp inom Regeringskansliet i vilken ingick bl.a. statssekreterare från Försvars-, Finans- och Näringsdepartementen samt representanter för tre riksdagspartier. Granskningen visade att uppgifter från Försvarsmakten hade tillförts ärendet, vilket framgick av gruppens slutrapport, utan att detta hade dokumenterats. Utskottet kunde inte fastställa hur dessa uppgifter i alla delar hade inhämtats (skriftligt eller muntligt) eller vilka närmare beredningsåtgärder som hade förekommit. Utskottet ansåg att en omsorgsfull dokumentation av uppgifter som inhämtats från myndigheter är en nödvändig förutsättning för en efterföljande kontroll. Bristfälliga skriftliga berednings- och beslutsunderlag riskerade enligt utskottet att försvåra utskottets insyn i Regeringskansliets och regeringens arbete och beslutsfattande.

Våren 2016 granskade utskottet (bet. 2015/16:KU20 s. 243 f.) även dokumentation från innovationsrådets möten. Regeringen hade inrättat ett råd

som skulle identifiera utmaningar och samverkansområden av strategisk betydelse för utvecklingen av innovationspolitiken samt föreslå initiativ för att stärka Sveriges innovations- och konkurrenskraft. Av granskningen framgick att det fördes anteckningar vid innovationsrådets möten. Hanteringen av dessa och av dagordningar och kallelser till rådets möten gav inte anledning till något uttalande av utskottet från tryckfrihetsrättslig synpunkt. Härutöver hade i granskningen uppmärksammats vilken typ av diskussioner och vilka ämnen som förekom på rådets möten. I svar på utskottets frågor hade uppgetts att mötena inte avsåg att leda till ställningstaganden till utredningar, kommande propositioner eller ärenden på annat sätt. Relevanta synpunkter som framfördes vid rådets möten vidarebefordrades av berörd statssekreterare till ansvarigt departement. Rådet uppgavs inte ersätta någon del av Regeringskansliets etablerade beredningsrutiner, och förslag som rådet gav upphov till bereddades på sedvanligt sätt. Utskottet noterade att det har förekommit att en kommande proposition har stått på programmet när rådet mötts. Utskottet ville med anledning av det understryka att i den mån det skulle förekomma vid innovationsrådets möten att synpunkter och sakuppgifter framförs och sedan tillförs ett pågående ärende i Regeringskansliet bör de i enlighet med de krav som gäller vid beredning av ärenden dokumenteras.

Promemorior från Regeringskansliet

Genom en skrivelse som sänts till Regeringskansliet har utskottet begärt svar på ett antal frågor och begärt att få ta del av det metodstöd för EU-sakråd i form av mallar och checklistor som utarbetats inom Regeringskansliet.

Som svar överlämnades den 25 oktober 2018 till utskottet en promemoria upprättad inom Statsrådsberedningen och metodstödet (bilaga 8.1).

Av promemorian framgår att den beskrivning av syfte och arbetsmetod för sakråd som görs i skrivelsen En politik för engagemang – långsiktighet och oberoende för civilsamhället (skr. 2017/18:246) gäller även för EU-sakråd. I promemorian anförs att liksom sakråd är EU-sakråd en arbetsmetod i Regeringskansliet som syftar till att stärka samrådsformer med främst det civila samhällets organisationer, men även med andra aktörer. Skillnaden är att fokus ligger på EU-frågor som behandlas på EU-nivå. Avsikten är inte att sakråden ska ersätta Regeringskansliets andra former för samråd eller sedvanliga remissförfaranden, utan de ska vara ett komplement för att öka kvaliteten i regeringens underlag.

Vidare anförs i promemorian att syftet med att bjuda in myndigheter till EU-sakråd är att myndigheter, utöver att delta i ordinarie samrådsformer, utifrån sin sakkunskap ska kunna bidra till diskussionen. Urvalet av myndigheter baseras på samma kriterier som övriga organisationer i enlighet med mallen Stöd för urval av organisationer till sakråd.

I promemorian anförs också att när ställning har tagits till att ett EU-sakråd ska genomföras registreras ett regeringskansliärende. I regel undertecknar antingen statsråd eller statssekreterare inbjudan. Avgörande för om ett statsråd

leder ett EU-sakråd är bl.a. hur den eller de frågor som är föremål för EU-sakrådet bedöms politiskt och möjligheten för aktuellt statsråd att närvara vid sakrådet.

Vidare anføres i promemorian att minnesanteckningar enbart har översänts till kommissionen och ordförandeskapet i rådet gällande de EU-sakråd som rört vitboken om EU:s framtid och tillhörande diskussionsunderlag. Ett av syftena med vitboken var att inom EU:s medlemsstater få till stånd en diskussion med medborgarna om EU:s framtid. Minnesanteckningarna översändes för att informera om de åtgärder regeringen vidtagit för att stimulera diskussion i Sverige om kommissionens vitbok om EU:s framtid. De minnesanteckningar som översänts till kommissionen och ordförandeskapet i rådet har inte gett uttryck för någon svensk ståndpunkt utan har enbart utgjort information om de diskussioner som förts med anledning av vitboken. Ett följebrev bifogades minnesanteckningarna av vilket framgår att anteckningarna redogjorde för diskussionerna under EU-sakråden. De översända handlingarna har inte föranlett något svar från kommissionen eller rådet.

I promemorian anføres vidare att vad deltagande myndighet eller organisation har framfört vid ett EU-sakråd i regel tas upp av Regeringskansliet, antingen i pappersform eller elektroniskt. Dessa upptagningar ligger sedan till grund för de minnesanteckningar som publiceras på regeringens webbplats. Några generella överväganden vad gäller utformningen och detaljeringsgraden av de minnesanteckningar som publiceras har inte gjorts. De minnesanteckningar som publiceras stäms i regel inte av med deltagande myndigheter och organisationer innan de publiceras eller i förekommande fall översänds till kommissionen och ordförandeskapet.

Vidare anføres i promemorian att det som framkommit vid EU-sakråd i första hand används för att fördjupa och bredda regeringens kunskap och perspektiv i sakfrågor och för att höja kvaliteten i regeringens underlag. De synpunkter som framkommit vid EU-sakråd kompletterar men ersätter inte Regeringskansliets andra former för samråd eller sedvanliga remissförfaranden.

I promemorian anges de fall där ett remissförfarande genomförts före, parallellt med eller efter EU-sakrådet:

- Den 16 februari 2017 genomfördes EU-sakråd om kommissionens förslag till tjänstepaket. Ett sedvanligt remissförfarande ägde rum parallellt med EU-sakrådet. Samtliga som deltog på EU-sakrådet fick något av förslagen i tjänstepaketet på remiss.
- Den 9 oktober 2017 genomfördes EU-sakråd om kommissionens förslag till Single Digital Gateway (Digitala portalen). Ett sedvanligt remissförfarande ägde rum före EU-sakrådet. Av de som deltog på EU-sakrådet fick samtliga förutom Pensionärernas riksorganisation (PRO) och Konsument Europa förslaget på remiss.
- Den 4 september 2018 genomfördes EU-sakråd om kommissionens förslag till Europeiska havs- och fiskerifonden 2021–2027. Ett sedvanligt

remissförfarande ägde rum parallellt med EU-sakrådet. Samtliga som deltog på EU-sakrådet fick förslaget på remiss.

Genom en skrivelse till Regeringskansliet begärde utskottet svar på en kompletterande fråga.

Som svar fick utskottet den 27 november 2018 en promemoria från Statsrådsberedningen.

Som svar på frågan om skälen till varför det inte har skett någon remissbehandling i samband med eller efter ett flertal EU-sakråd anfördes i promemorian att som utgångspunkt måste ett självständigt ställningstagande ske till behovet av ett remissförfarande. I förekommande fall har ett sedvanligt remissförfarande inte bedömts vara behövligt. Ett EU-sakråd används i första hand för att fördjupa och bredda regeringens kunskap och perspektiv i sakfrågor. När det gäller EU-sakrådet om kommissionens förslag till flerårig budgetram för 2021–2027 har vissa sektorsförslag remissbehandlats.

Utskottets ställningstagande

I granskningen har framkommit att det inte är avsikten att EU-sakråden ska ersätta andra former för samråd eller sedvanliga remissförfaranden, utan de ska vara ett komplement för att fördjupa och bredda regeringens kunskap och perspektiv i sakfrågor och för att höja kvaliteten i regeringens underlag. Utskottet anser liksom tidigare att det är väsentligt att arbetet med att ta fram svenska ståndpunkter i EU-frågor sker på ett sätt som i möjligaste mån svarar mot det i regeringsformen föreskrivna beredningskravet. I detta arbete kan EU-sakråden ge regeringen ett bredare underlag för sina bedömningar. Utskottet vill dock peka på vikten av att användningen av EU-sakråd inte leder till att de sedvanliga formerna för beredning inte genomförs på ett adekvat sätt.

Utskottet anser liksom tidigare att en omsorgsfull dokumentation av uppgifter som inhämtats från myndigheter är en nödvändig förutsättning för en efterföljande kontroll. Även uppgifter som inhämtas från olika organisationer bör dokumenteras. En bristfälligt skriftligt berednings- och beslutsunderlag riskerar att försvåra insynen i Regeringskansliets och regeringens arbete och beslutsfattande. I den mån vad som framkommer vid EU-sakråden ligger till grund för den fortsatta beredningen av ärenden är det enligt utskottet lika viktigt att dokumentera vad som framkommer vid EU-sakråden som det är viktigt att dokumentera det som framkommer vid andra beredningsformer.

Vidare vill utskottet framhålla att det när minnesanteckningar från genomförda EU-sakråd översänds till EU:s institutioner tydligt måste framgå att anteckningarna inte ger uttryck för någon svensk ståndpunkt. Utskottet noterar att i det fall minnesanteckningar har översänts till EU har ett följbrev bifogats som klargjort innebörden av anteckningarna.

Utredningsmaterial

Bilaga 1.1

Regeringskansliet

2018-10-25
SB2018/01504/RCK

Konstitutionsutskottet
Ink 2018 -10- 25
Dnr 131-2018/19

Statsrådsberedningen
Rättschefen

Konstitutionsutskottet
Riksdagen

Konstitutionsutskottets granskningsärende – Regeringens sammansättning och regeringsarbetets organisation

Härmed överlämnas en promemoria från Statsrådsberedningen.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är rättssakkunnige
Jon Helmerson, Statsrådsberedningen.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.se

Postadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet**Promemoria**

2018-10-25

Statsrådsberedningen

Konstitutionsutskottets granskningsärende – Regeringens sammansättning och regeringsarbetets organisation

Denna promemoria har upprättats med anledning av en skrivelse från konstitutionsutskottet till Regeringskansliet i utskottets granskningsärende Regeringens sammansättning och regeringsarbetets organisation.

Konstitutionsutskottet har begärt följande.

1. Uppgifter om antalet tjänstgörande (inklusive resp. exklusive kommittéanställda och anställda vid utlandsmyndigheterna) i Regeringskansliet 2018 totalt samt uppdelat per departement. I samband med uppgifterna önskas en kommentar till eventuella större förändringar av antalet tjänstgörande vid olika departement.
2. Uppgifter om antalet politiskt tillsatta tjänstemän i Regeringskansliet 2018.

Utskottet har angett att uppgifterna om antalet tjänstgörande och antalet politiskt tillsatta tjänstemän i Regeringskansliet ska vara jämförbara med de uppgifter som överlämnades till utskottet i förra årets granskning (se bet. 2017/18:KU10 s. 150–154). Uppgifterna bör således avse september 2018.

1. Antalet tjänstgörande

Nedanstående tabell visar antalet tjänstgörande i Regeringskansliet, inklusive politiskt anställda, kommittéanställda och anställda som tjänstgör vid utlandsmyndigheter i september 2018. Jämfört med september 2017 har antalet tjänstgörande minskat med 93.

Antal tjänstgörande, inklusive kommitté- och utl. anställda	
SB	183
Ju	409
UD	1 352
Fö	150
S	275
Fi	538
U	244
M	218
N	476
Ku	130
A	149
FA	609
Totalt	4 733

I tabellen redovisas antalet tjänstgörande, vilket innebär att deltidssarbetande redovisas som en tjänstgörande

Nedanstående tabell visar antalet tjänstgörande, inklusive politiskt anställda, i Regeringskansliet i september 2018. Kommittéanställda och anställda som tjänstgör vid utlandsmyndigheter ingår inte.

Antal tjänstgörande, exklusive kommitté- och utl. anställda	
SB	183
Ju	373
UD	797
Fö	134
S	218
Fi	467
U	185
M	178
N	437
Ku	111
A	126
FA	609
Totalt	3 818

I tabellen redovisas antalet tjänstgörande, vilket innebär att deltidssarbetande redovisas som en tjänstgörande.

Jämfört med september 2017 har antalet minskat med 20.

2. Antalet politiskt tillsatta tjänstemän

Med politiskt tillsatta tjänstemän avses:

- Politiskt sakkunniga i Regeringskansliet med funktion som planeringschef, stabschef, presschef, pressekreterare, politiskt sakkunnig, inklusive politiskt sakkunnig assistent, vilka omfattas av Avtal om anställningsvillkor för politiskt sakkunniga samt politiskt timanställda brevskrivare eller talskrivare i Regeringskansliet.
- Statssekreterare som omfattas av Avtal om regeringsbeslut om avlöningsförmåner m.m. för vissa högre anställningar m.fl. Även kabinettssekreteraren är politiskt tillsatt och omfattas av detta avtal.

Antalet tjänstgörande i september 2018 i de olika kategorierna redovisas här:

Politiskt sakkunniga	149
Statssekreterare	33
Totalt	182

Statsråd och statsminister 23

Bilaga 1.2

Regeringskansliet

Statsrådsberedningen
Rättschefen

2018-12-10
SB2018/01504/RCK

Konstitutionsutskottet	
Ink	2018 -12- 11
Dnr	131-2018/19

Konstitutionsutskottet
Riksdagen

Konstitutionsutskottets granskningsärende – Regeringens sammansättning och regeringsarbetets organisation

Härmed överlämnas begärda handlingar.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är rättssakkunnige Per Fabricius,
Statsrådsberedningen.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.se

Postadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

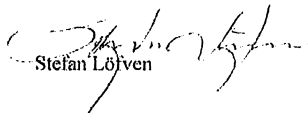
STATSMINISTERN

B2018/00487/RCK

Beslut
2018-03-08

Entledigande av statsråd

Statsministern entledigar statsrådet Åsa Regnér från uppdraget att vara statsråd.

Stefan Löfven

Kopia till

samtliga departement
Regeringskansliets förvaltningsavdelning
riksdagen

Postadress
103 33 Stockholm

Besöksadress
Rosenbad 4

Telefon växel 08-405 10 00
Telefax 08-723 11 71

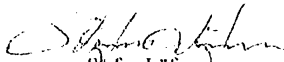

STATSMINISTERN

SB2018/00487/RCK

Förordnande
2018-03-08Förordnande av statsråd

Statsministern förordnar Lena Hallengren att fr.o.m. denna dag vara statsråd.

(Stefan Löfven)

Kopia till

samtliga departement
Regeringskansliets förvaltningsavdelning
riksdagen

Postadress
103 33 Stockholm

Besöksadress
Rosenbad 4

Telefon växel 08-405 10 00
Telefax 08-723 11 71

STATSMINISTERN

Förordnande
2018-03-08Förordnande enligt 7 kap. 5 § regeringsformen

Statsministern förordnar statsrådet Lena Hallengren att fr.o.m. denna dag i chefen för Socialdepartementets ställe föredra följande ärenden.

1. Förvaltningsärenden

Förvaltningsärenden som gäller

internationella adoptioner, i den mån sådana ärenden inte hör till något annat departement,

barnpolitik, innefattande samordning och utveckling av frågor som rör barnets rättigheter och andra barnfrågor, i den mån sådana ärenden inte hör till något annat departement,

bostadsanpassningsbidrag,

socialtjänst, innefattande omsorger om barn och ungdom, äldreomsorg, omsorg om funktionshindrade, missbrukarvård samt annat socialt bistånd,

samordning av funktionshinderspolitiken,

habilitering,

hjälpmedelsförsörjning,

stöd och service till vissa funktionshindrade,

assistansersättning,

bilstöd till personer med funktionshinder,

Allmänna arvsfonden,

samordning och utveckling av jämställdhetspolitiska frågor.

STATSMINISTERN

2. Lagstiftningsärenden

Lagstiftningsärenden som gäller

internationella adoptioner, i den mån sådana ärenden inte hör till något annat departement,

barnpolitik, innefattande samordning och utveckling av frågor som rör barnets rättigheter och andra barnfrågor, i den mån sådana ärenden inte hör till något annat departement,

bostadsanpassningsbidrag,

socialtjänst, innefattande omsorger om barn och ungdom, äldreomsorg, omsorg om funktionshindrade, missbrukarvård samt annat socialt bistånd,

samordning av funktionshinderspolitiken,

habilitering,

hjälpmedelsförsörjning,

stöd och service till vissa funktionshindrade,

assistansersättning,

bilstöd till personer med funktionshinder,

Allmänna arvsfonden med undantag av sådana frågor som regleras i ärvdabalken.

Statsministern beslutar vidare att till statsrådet Lena Hallengrens ansvarsområde ska höra följande myndigheter och organ:

Statens institutionsstyrelse,

Myndigheten för delaktighet,

Hjälpmedelsinstitutet, ideell förening,

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd,

Barnombudsmannen,

Arvsfondsdelegationen.

Stefan Löfven

STATSMINISTERN

Kopia till

**samtliga departement
Regeringskansliets förvaltningsavdelning
riksdagen**

Postadress
103 33 Stockholm

Besöksadress
Rosenbad 4

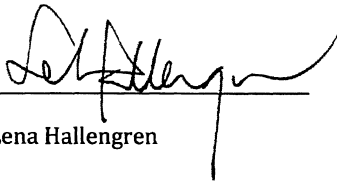
Telefon växel 08-405 10 00
Telefax 08-723 11 71

Åtagande att medverka i den konstitutionella granskningen

Konstitutionsutskottet ska enligt regeringsformen granska statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning. Utskottet har rätt att för granskningen få ut protokollen över beslut i regeringsärenden, handlingar som hör till dessa ärenden samt regeringens övriga handlingar som utskottet finner nödvändiga för sin granskning. Utskottet kan också inhämta upplysningar genom skriftliga redovisningar och muntliga utfrågningar av bland andra statsråd och tidigare statsråd.

Någon formell skyldighet för statsråd eller tidigare statsråd att delta i konstitutionsutskottets utfrågningar finns inte. Jag åtar mig dock att alltid medverka i den konstitutionella granskningen fullt ut och detta även efter det att uppdraget som statsråd upphört. Mitt åtagande innebär alltså att jag alltid kommer att delta i utfrågningar som konstitutionsutskottet kallar till med anledning av sin granskning.

Stockholm den 8 mars 2018

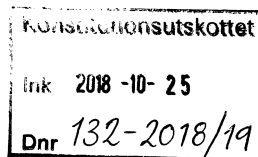

Lena Hallengren

Bilaga 2.1

Regeringskansliet

Statsrådsberedningen
Rättschefen2018-10-25
SB2018/01505/RCKKonstitutionsutskottet
RiksdagenKonstitutionsutskottets granskningsärende –
Regeringsprotokollen

Härmed överlämnas promemorior från Näringsdepartementet,
Arbetsmarknadsdepartementet och Statsrådsberedningen.

Regeringskansliets kontaktpersoner i ärendet är expeditiöscheferna
Fredrik Ahlén, Näringsdepartementet, och Susanne Södersten,
Arbetsmarknadsdepartementet samt departementsrådet Lotta Hardvik
Cederstierna, Statsrådsberedningen.

Per Hall

Näringsdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende – Regeringsprotokollen

Härmed lämnar Näringsdepartementet svar på konstitutionsutskottets frågor 1 och 2 i rubricerat granskningsärende, såvitt avser underprotokollen jämte bilagor för Näringsdepartementet.

1. Av genomgångna underprotokoll jämte bilagor för Näringsdepartementet framgår att 35 av 173 beslutade författningar har kommit ut från trycket mellan två och fyra veckor före ikraftträdandet. [...] Vilka kommentarer föranleder denna iakttagelse?

Nio av författningarna som har kommit ut från trycket mellan två och fyra veckor före ikraftträdandet är lagar. En av lagarna utfärdades dagen efter riksdagens beslut (SFS 2017:181), två utfärdades sex dagar efter riksdagens beslut (SFS 2017:439 och SFS 2017:488), fyra utfärdades åtta dagar efter riksdagens beslut (SFS 2017:245–247 och SFS 2017:274) och två utfärdades tretton dagar efter riksdagens beslut (SFS 2017:477 och SFS 2017:483).

Förordningarna SFS 2017:253–254 hade samband med ovan nämnda lagar SFS 2017:245–247, förordningen SFS 2017:440 hade samband med den ovan nämnda lagen SFS 2017:439 och förordningen SFS 2017:489 hade samband med den ovan nämnda lagen SFS 2017:488. Förordningarna utfärdades samma dagar som lagarna.

Förordningen SFS 2017:160 avser utpekande av Transportstyrelsen som ansvarig för att fullgöra vissa EU-rättsliga åtaganden. Ett snabbt ikraftträdande var nödvändigt eftersom tiden för genomförandet redan hade löpt ut. Bedömningen var därför att tiden mellan kungörande och ikraftträdande var acceptabel.

Förordningen SFS 2017:161 avser upphävande av en förordning om införande av driftsrestriktioner vid flygplatser som hade blivit obsolet, dvs. inte längre var aktuell att tillämpa. Bedömningen var därför att tiden mellan kungörande och ikraftträdande var acceptabel.

Förordningen SFS 2017:243 innebär ändringar i bestämmelserna om stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder. Syftet med ändringarna var att förtydliga förutsättningarna för stöd och skapa bättre överensstämmelse med landsbygdsprogrammet. Ett snabbt ikraftträdande var angeläget bl.a. eftersom ändringen skulle tillämpas retroaktivt från och med den 1 januari 2017. Bedömningen var därför att tiden mellan kungörande och ikraftträdande var acceptabel.

Förordningarna SFS 2017:490–491 innebär ändringar av bestämmelser om statligt stöd till regionala investeringar. Det bedömdes angeläget med ett skyndsamt ikraftträdande vid halvårsskiftet. Ändringarna var till fördel för enskilda. Bedömningen var därför att tiden mellan kungörande och ikraftträdande var acceptabel.

Förordningen SFS 2017:493 innebär en ändring av Lantmäteriets instruktion till följd av ändringar i myndighetens avgiftsuttag. Bedömningen var därför att tiden mellan kungörande och ikraftträdande var acceptabel.

Förordningarna SFS 2017:510–511 var föranledda av en ny lag på Justitiedepartementets område (SFS 2017:496). Förordningarna utfärdades samma dag som lagen. Det bedömdes lämpligt med samma ikraftträdandetidpunkt för lagen och förordningarna.

Förordningen SFS 2017:518 innebär ändringar av Trafikverkets instruktion och riktade sig primärt till myndigheten. Bedömningen var därför att tiden mellan kungörande och ikraftträdande var acceptabel.

Förordningarna SFS 2017:573, 610 och 611 innebär kompletteringar av EU-rätt genom att bl.a. peka ut att Trafikverket och Transportstyrelsen ska fullgöra vissa uppgifter enligt kommissionens delegerade förordning. Det var nödvändigt med ett snabbt ikraftträdande för att genomförandet av EU-rätten inte skulle försenas ytterligare. Uppgifterna enligt den delegerade förordningen var redan kända. Bedömningen var därför att tiden mellan kungörande och ikraftträdande var acceptabel.

Förordningen SFS 2017:842 avser en ändring av Trafikverkets instruktion som innebär att verket får i uppgift att samverka med andra aktörer och därvid vidta åtgärder i syfte att utveckla och samordna krisberedskap och planering för höjd beredskap inom transportområdet. Den riktar sig således enbart till myndigheten. Bedömningen var därför att tiden mellan kungörande och ikraftträdande var acceptabel.

Förordningen SFS 2017:897 innebär att stöd får lämnas för att renovera flerbostadshus med hyresrätter som ligger i ett bostadsområde med socioekonomiska utmaningar. Det bedömdes angeläget att stöden skulle kunna lämnas så snart som möjligt. Bedömningen var därför att tiden mellan kungörande och ikraftträdande var acceptabel.

Förordningen SFS 2017:946 avser ändringar i förordningen om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen. Ändringen innebär att Havs- och vattenmyndigheten har möjlighet att i vissa fall överlämna en ansökan till regeringens prövning. Ett snabbt ikraftträdande bedömdes vara angeläget. Bedömningen var att tiden mellan kungörande och ikraftträdande var acceptabel.

Förordningarna SFS 2017:1253–1254 innebär ändringar av bestämmelser om stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder. Det bedömdes angeläget att stöd enligt de nya bestämmelserna kunde beviljas fr.o.m. årsskiftet. Bedömningen var därför att tiden mellan kungörande och ikraftträdande var acceptabel.

Förordningen SFS 2017:1255 avser ändring av bestämmelserna i jaktförordningen om finansieringen av Polismyndighetens ersättning för s.k. eftersök. Ändringen samordnades med myndighetens regleringsbrev och behövde därför träda i kraft vid årsskiftet. Bedömningen var därför att tiden mellan kungörande och ikraftträdande var acceptabel.

Förordningarna SFS 2017:1256–1259 avser upphävanden av förordningar som blivit obsoleta, dvs. som inte längre kunde tillämpas. Bedömningen var därför att tiden mellan kungörande och ikraftträdande var acceptabel.

2. Av genomgångna underprotokoll jämte bilagor för Näringsdepartementet framgår att 16 av 173 beslutade författningar har kommit ut från trycket mindre än två veckor före ikraftträdandet. [...] Vilka kommentarer föranleder denna iakttagelse?

Fyra av författningarna som har kommit ut från trycket mindre än två veckor före ikraftträdandet är lagar. En av lagarna utfärdades dagen efter riksdagens beslut (SFS 2017:266), en av lagarna utfärdades två dagar efter riksdagens beslut (SFS 2017:272) och två av lagarna utfärdades åtta dagar efter riksdagens beslut (SFS 2017:270 och SFS 2017:941).

Lagen SFS 2017:267 har samband med SFS 2017:266 ovan, men träder i kraft först den 1 maj 2023.

Förordningen SFS 2017:273 hade samband med den ovan nämnda lagen SFS 2017:272. Förordningen utfärdades samma dag som lagen.

Förordningen SFS 2017:990 hade samband med lagen SFS 2017:941. Förordningen utfärdades något senare än lagen. Det bedömdes dock angeläget med samma ikraftträdandetidpunkt för lagändringen och förordningsändringen.

Förordningen SFS 2017:16 gällde vissa identitetskontroller vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet. Den trädde i kraft två dagar efter att den kom ut från trycket. Förordningen var tidsbegränsad och gällde endast under två månader. Den var föranledd av speciella omständigheter och bedömningen gjordes att ett snabbt ikraftträdande var angeläget. Bedömningen var att tiden mellan kungörande och ikraftträdande i detta fall var acceptabel.

Förordningen SFS 2017:305 avsåg en ändring i Trafikverkets instruktion. Ändringen avser myndighetens uppgift att årligen lämna vissa redovisningar och rapporter och innebär genomförande av EU-rättsliga krav. Den riktar sig således enbart till myndigheten. Bedömningen var därför att tiden mellan kungörande och ikraftträdande var acceptabel.

Förordningen SFS 2017:368 innebär reglering av det årliga fisket i Torne älv. Underlaget för regeringens ställningstagande lämnas senast den 1 april varje år och det är angeläget att ändringarna träder i kraft innan fiskesäsongen börjar. Bedömningen var därför att tiden mellan kungörande och ikraftträdande var acceptabel.

Förordningen SFS 2017:553 innebär en möjlighet för Polismyndigheten att använda s.k. störsändare mot obemannade luftfartyg (drönare). Ett ikraftträdande före den s.k. Almedalsveckan bedömdes vara angeläget. Bedömningen var därför att tiden mellan kungörande och ikraftträdande var acceptabel.

Förordningen SFS 2017:851 avsåg en ändring i Bolagsverkets instruktion och riktar sig enbart till myndigheten. Den var föranledd av en ny lag på Finansdepartementets område (SFS 2017:631). Förordningen utfärdades senare än lagen. Det bedömdes dock angeläget med samma ikraftträdande-tidpunkt för lagen och förordningsändringen. Bedömningen var att tiden mellan kungörande och ikraftträdande i detta fall var acceptabel.

Förordningarna SFS 2017:1285–1286 avser införande av nya regler för statliga regionala stöd. Syftet var att möjliggöra stöd till idrottsinfrastruktur och multifunktionell rekreationsinfrastruktur. Ändringarna var alltså till fördel för enskilda. Det var angeläget att tillämpa de nya stödreglerna från ingången av 2018 och det var därför nödvändigt med ett ikraftträdande vid årsskiftet. Bedömningen var därför att tiden mellan kungörande och ikraftträdande var acceptabel.

Förordningen SFS 2017:1287 avser ändringar i järnvägsförordningen. Ett snabbt ikraftträdande var nödvändigt för genomförande av EU-rätt i rätt tid. Bedömningen var därför att tiden mellan kungörande och ikraftträdande var acceptabel.

Förordningen SFS 2017:1290 avser upphävande av en förordning om statliga kreditgarantier som inte var aktuell att tillämpa efter årsskiftet. Bedömningen var därför att tiden mellan kungörande och ikraftträdande var acceptabel.

Arbetsmarknadsdepartementet

**Konstitutionsutskottets granskningsärende –
Regeringsprotokollen**

Härmed lämnar Arbetsmarknadsdepartementet svar på konstitutionsutskottets frågor 1 och 2 i rubricerat granskningsärende, såvitt avser underprotokollen jämte bilagor för Arbetsmarknadsdepartementet.

1. [...] Av genomgångna underprotokoll jämte bilagor för Arbetsmarknadsdepartementet framgår att 30 av 82 beslutade författningar har kommit ut från trycket mellan två och fyra veckor före ikraftträdandet. Vilka kommentarer föranleder denna iakttagelse?

Beträffande förordningarna SFS 2017:885, 2017:886, 2017:887 och 2017:1160 uppgick tiden från det att författningarna kom ut från trycket till ikraftträdandet till minst fyra veckor. De kommenteras därför inte.

Tre av författningarna som har kommit ut från trycket mellan två och fyra veckor före ikraftträdandet är lagar. Två av dessa lagar (SFS 2017:320 och 2017:321) utfärdades dagen efter riksdagens beslut. Förordningen SFS 2017:319 hade samband med de nyss nämnda lagarna och utfärdades samma dag. Även den tredje lagen (SFS 2017:357) utfärdades dagen efter riksdagens beslut.

Förordningen SFS 2017:251 hade samband med en ny lag på Finansdepartementets område (SFS 2017:244). Lagen utfärdades åtta dagar efter riksdagens beslut och förordningen utfärdades samma dag. Det bedömdes lämpligt med samma ikraftträdandetidpunkt för lagändringen och förordningsändringen.

Förordningarna SFS 2017:533 och 2017:536 hade samband med en ny lag på Utbildningsdepartementets område (SFS 2017:527). Lagen utfärdades dagen efter riksdagens beslut och förordningarna utfärdades samma dag. Det bedömdes lämpligt med samma ikraftträdandetidpunkt för lagändringen och förordningsändringarna.

SFS 2017:462 var en ny förordning om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. SFS 2017:463 och 2017:465 innehåller följdändringar i form av hänvisningar till den nya förordningen. Förordningsändringarna hade samband med redan beslutade lagändringar, vars ikraftträdande var den 1 juli 2017. Det bedömdes lämpligt med samma ikraftträdandetidpunkt för lagändringarna och förordningsändringarna.

Förordningarna SFS 2017:1161, 2017:1162, 2017:1163, 2017:1164, 2017:1165, 2017:1166, 2017:1167, 2017:1168, 2017:1169, 2017:1170, 2017:1171 och 2017:1172 hade samband med en redan beslutad lag (SFS 2017:584) och redan beslutade förordningar (SFS 2017:819 och 2017:820), vars ikraftträdande var den 1 januari 2018. Förordningsändringarna innehåller följdändringar i form av nya hänvisningar till den nya lagen eller till de nya förordningarna. Det bedömdes lämpligt med samma ikraftträdandetidpunkt för lagändringen och samtliga förordningsändringar.

Förordningarna SFS 2017:26 och SFS 2017:27 innehåller dels en ändring av antalet nyanlända som ska omfattas av anvisningar till kommuner, dels en ändring av fördelningen på länsnivå (länstalen) för 2017. Det ansågs angeläget att sänka länstal så snabbt som möjligt skulle kunna få genomslag i syfte att underlätta mottagandet av nyanlända i kommunerna. Tiden från det att författningarna kom ut från trycket till ikraftträdande bedömdes därför som acceptabel.

Förordningen SFS 2017:461 innebär utökade möjligheter för Arbetsförmedlingen att bevilja särskilt anställningsstöd i form av extratjänster enligt förordningen (2015:503) om särskilt anställningsstöd. Det bedömdes som angeläget att ändringarna, som innebär ett generösare regelverk för både arbetsgivare och arbetstagare, kom till stånd så snart som möjligt. Tiden från det att författningen kom ut från trycket till ikraftträdande bedömdes därför som acceptabel.

Förordningen SFS 2017:1267 innebär en ändring av en räntesats som tar sin utgångspunkt i en ränta som Riksgälden fastställer. Röntan beslutades av Riksgälden den 27 oktober 2017 och meddelande om röntan inkom till Regeringskansliet den 30 oktober samma år. Den nya räntesatsen skulle gälla för år 2018 och det bedömdes som nödvändigt med ikraftträdande senast den 1 januari 2018. Tiden från det att författningen kom ut från trycket till ikraftträdande bedömdes därför som acceptabel.

2. [...] Av genomgångna underprotokoll jämte bilagor för Arbetsmarknadsdepartementet framgår att 1 av 82 beslutade författningar har kommit ut från trycket mindre än två veckor före ikraftträdandet. Vilka kommentarer föranleder denna iakttagelse?

Den författning som kom ut från trycket mindre än två veckor före ikraftträdandet var förordningen SFS 2017:1321. Den innehåller ändringar av förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utläningar, dels en ändring av storleken på schablonersättningen för ersättning till kommunen, dels ett tillägg i fråga om vilka kostnader som schablonersättningen utgör ersättning för. Schablonersättningsbeloppet justeras inför varje år och beräkningen av beloppet har sin grund i ett anslag i budgetpropositionen (utgiftsområde 13, anslag 1:2). Riksdagen beslutade om utgiftsområde 13 den 12 december 2017. Eftersom schablonersättningsbeloppet skulle gälla för år 2018 bedömdes det nödvändigt med ikraftträdande senast den 1 januari 2018.

Statsrådsberedningen

**Konstitutionsutskottets granskningsärende –
Regeringsprotokollen**

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets fråga 3 i rubricerat granskningsärende.

3. Utskottet önskar en redogörelse för vad som generellt kan anses utgöra skäl för bedömningen om "speciella undantagsfall" när det gäller författningar som utkommer från trycket senare än två veckor före ikraftträdandet.

Som framgår av konstitutionsutskottets promemoria anges det i Gröna boken – Riktlinjer för författningsskrivning (Ds 2014:1) att det datum då en författning ska träda i kraft normalt bör sättas så att författningen kan komma ut från trycket i Svensk författningssamling (SFS) minst fyra veckor före ikraftträdandet och att en författning endast i speciella undantagsfall bör komma ut från trycket senare än två veckor före ikraftträdandet (s. 101). Som utskottet noterat kungörs författningar sedan den 1 april 2018 elektroniskt genom att publiceras i SFS på en särskild webbplats.

Det krävs mycket goda skäl för att en kortare tid än två veckor mellan publicering och ikraftträdande ska kunna godtas och dessa skäl kan vara av varierande slag.

Det är inte ovanligt att sena författningspubliceringar har sitt ursprung i budgetprocessen. Det förekommer att lagar beslutats av riksdagen i ett så sent skede att det saknats möjlighet för regeringen att utfärda lagarna och eventuellt anslutande förordningar så att de kan kungöras senast två veckor innan de träder i kraft.

Ett annat skäl till sena författningspubliceringar kan vara att författningarna har EU-anknytning. Med hänsyn till de snäva tidsramar som gäller för arbetet med att genomföra EU-direktiv och komplettera EU-förordningar måste inte sällan tiden mellan publicering och ikraftträdande av författningar med EU-anknytning vara kort.

Det förekommer också att författningar är föranledda av mycket speciella omständigheter, t.ex. ett krisläge, som gör att en kort tid mellan publicering och ikraftträdande får anses nödvändig.

I sammanhanget kan noteras att övergången till elektroniskt kungörande av författningar i SFS har gjort det möjligt att korta tiden mellan regeringens beslut om utfärdande och kungörande i SFS, vilket kan ge längre tid från kungörande till ikraftträdande.

Bilaga 2.2

Regeringskansliet

2018-11-27
SB2018/01505/RCK

Konstitutionsutskottet	
Ink	2018 -11- 27
Dnr	132-2018/19

Statsrådsberedningen
Rättschefen

Konstitutionsutskottet
Riksdagen

Konstitutionsutskottets granskningsärende – Regeringsprotokollen

Härmed överlämnas promemorior från Statsrådsberedningen och
Näringsdepartementet.

Regeringskansliets kontaktpersoner i ärendet är departementsrådet Lotta
Hardvik Cederstierna, Statsrådsberedningen, och expeditionschefen
Fredrik Ahlén, Näringsdepartementet.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.se

Postadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Statsrådsberedningen**Konstitutionsutskottets granskningsärende –
Regeringsprotokollen**

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets kompletterande fråga 1 i rubricerat ärende.

Samtliga departement har getts tillfälle att yttra sig över ett utkast till det svar som lämnas i denna promemoria.

1. Vilka åtgärder vidtas inom Regeringskansliet för att undvika en kort tid mellan utfärdande och ikraftträdande av författningar med EU-anknytning?

Allmänt sett verkar Regeringskansliet – när det gäller utfärdande av lagar och sådana förordningar som anknyter till lagar – för att författningarna utfärdas så snart som möjligt efter det att riksdagen har voterat om lagarna.

Som Regeringskansliet angav i sitt tidigare svar har övergången till elektroniskt kungörande av författningar gjort det möjligt att korta tiden mellan regeringens beslut om utfärdande och kungörande i Svensk författningssamling (SFS). Sedan övergången har de flesta författningar kungjorts ungefär en vecka efter utfärdandet. Tiden mellan utfärdande och kungörande har alltså i normalfallet kortats jämfört med tidigare ordning, vilket ger längre tid mellan kungörande och ikraftträdande. Genom det nya arbetssättet är det dessutom betydligt enklare än tidigare att korta tiden mellan utfärdande och kungörande ytterligare, om det finns skäl för det med hänsyn till när författningen ska träda i kraft. Så har också skett vid ett antal tillfällen. Detta kan ha betydelse bl.a. för arbetet med författningar med EU-anknytning.

Näringsdepartementet

**Konstitutionsutskottets granskningsärende –
Regeringsprotokollen**

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets kompletterande fråga 2 i rubricerat granskningsärende.

2. Utskottet önskar en redogörelse för den hantering som föregick utfärdandet av förordningen SFS 2017: 160. I svaret bör särskilt framgå hur det kommer sig att tiden för genomförandet redan hade löpt ut.

I 2 § förordningen (1994:1808) om behöriga myndigheter på den civila luftfartens område anges bl.a. att Transportstyrelsen ska utföra uppgifter enligt ett stort antal EU-rättsakter på området. Den aktuella förordningsändringen (SFS 2017:160) innebär bl.a. att en EU-förordning lades till i förteckningen över EU-rättsakter (första stycket 52). Bestämmelserna om ansvar och uppgifter som rör bullersituationen på flygplatser hade förts över från ett EU-direktiv till den nämnda EU-förordningen. Transportstyrelsens ansvar och uppgifter var dock i sak oförändrade. Behovet av att peka ut Transportstyrelsen som behörig myndighet när det gäller EU-förordningen uppmärksammades inte i Näringsdepartementet förrän efter det att EU-förordningen hade trätt i kraft. Ett snabbt ikraftträdande av ändringsförordningen var därför angeläget. Övriga ändringar som gjordes var endast av teknisk karaktär.

Bilaga 2.3

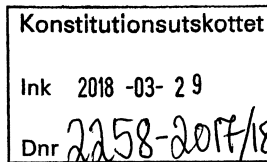
Regeringskansliet

2 bilagor

2018-03-29
SB2018/00610/RCK

Statsrådsberedningen
Rättschefen

Konstitutionsutskottet
Riksdagen

Sammanställning av antalet avgjorda regeringsärenden 2017

Härmed överlämnas en sammanställning av antalet ärenden som avgjorts vid regeringssammanträden 2017 (bilaga 1) och en sammanställning av utvecklingen av antalet ärenden som avgjorts vid regeringssammanträden 2016–2017 (bilaga 2).

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.se

Postadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Rosenbad 4
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet

Bilaga 1

Statsrådsberedningen
Rättschefens kansli

Antalet avgjorda regeringsärenden 2017

Ärendegrupp	SB	Ju	UD	Fö	S	Fi	U	M	N	Ku	A	Summa
1 Propositioner ¹	6	64	15	4	39	44	21	24	34	8	10	269
2 Lagrådsremisser	0	58	3	2	21	33	9	14	16	2	3	161
3 Författningar ²	3	142	8	15	100	134	104	78	126	37	39	786
4 Kommitté- och utredningsdirektiv	0	29	2	3	19	20	21	40	18	6	8	166
5 Regelutskottsbrev samt anslags- och bidragsärenden	6	62	93	16	122	62	137	28	115	92	33	766
6 Anställningsärenden	13	231	150	65	63	219	120	61	88	91	26	1127
7 Överklaganden	15	0	0	0	1	11	1	169	98	1	0	296
8 Dispens- och övriga partsärenden	0	202	22	170	15	37	50	20	55	55	0	626
9 B-protokollärenden	0	50	10	39	0	3	0	0	12	0	0	114
10 Övriga ärenden	13	54	113	31	130	37	1	13	173	51	28	644
Summa	56	892	416	345	510	600	464	447	735	343	147	4 955

Anm. Summorna avser antalet nummer på ärendeförteckningarna vid regeringssammanträdena.

Under ett nummer på förteckningarna kan det finnas flera ärenden som avgjorts (dvs. flera därefternummer).

¹Inkl. regeringens skrivelser

²Inkl. författningar som kungjorts i anman författningssamling an SFSS

Regeringskansliet

Bilaga 2

Statsrådsberedningen
Rättschefens kansli

Utvecklingen av antalet avgjorda regeringsärenden 2016-2017

Ärendegrupp	2016	2017	Förändring
1 Propositioner	240	269	+29
2 Lagrådsremisser	139	161	+22
3 Författningar	861	786	-75
4 Kommitté- och utredningsdirektiv	138	166	+28
5 Regleringsbrev samt anslags- och bidragsärenden	885	766	-119
6 Anställningsärenden	1 126	1 127	+1
7 Överklaganden	281	296	+15
8 Dispens- och övriga partsärenden	693	626	-67
9 B-protokollärenden	110	114	+4
10 Övriga ärenden	772	644	-128
Summa	5 245	4 955	-290

Bilaga 3.1

Översikt över granskade ärenden

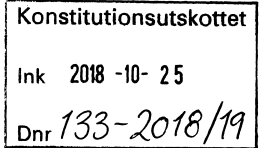
Dnr	Ärende	Indatum	Beslutsdatum
N2015/00266/FJR	Överklagande av Länsstyrelsen i Norrbottens läns beslut om markupplåtelse i Gällivare kommun	2014-05-13	2017-04-06
N2015/00501/FJR	Överklagande av Länsstyrelsen i Jämtlands läns beslut om lägenhetsarrende inom fastigheten Munsvattnet 1:1, Strömsunds kommun	2015-01-07	2017-06-01
N2017/02097/FJR	Överklagande av Länsstyrelsen i Norrbottens läns meddelande i fråga om markupplåtelse i Arjeplogs kommun	2017-03-13	2017-06-08
N2016/04298/FJR	Överklagande av Länsstyrelsen i Norrbottens läns beslut i fråga om markupplåtelse i Kiruna kommun	2016-06-17	2017-06-15
N2016/02659/FJR	Överklagande av Länsstyrelsen i Jämtlands läns beslut om nybyggnation på arrenderad mark i Härjedalens kommun	2015-04-02	2017-07-06
N2015/00258/FJR	Överklagande av Länsstyrelsen i Norrbottens läns beslut om markupplåtelse i Kiruna kommun	2014-01-14	2017-09-07
N2016/02470/FJR	Överklagande av Länsstyrelsen i Norrbottens läns beslut om markupplåtelse i Arjeplogs kommun	2016-03-31	2017-09-21

N2015/00302/FJR	Överklagande av Länsstyrelsen i Norrbottens läns beslut om markupplåtelse i Kiruna kommun	2014-11-28	2017-10-12
N2016/02262/FJR	Överklagande av Länsstyrelsen i Norrbottens läns beslut om markupplåtelse i Gällivare kommun	2016-03-22	2017-10-26
N2017/04369/FJR	Överklagande av Länsstyrelsen i Norrbottens läns meddelande om markupplåtelse i Tjåmotis inom fastigheten Jokkmokks kronoöverloppsmark 9:1 i Jokkmokks kommun	2017-06-21	2017-11-23
N2015/06387/FJR	Överklagande av Länsstyrelsen i Norrbottens läns beslut i fråga om markupplåtelse i Kiruna kommun	2015-09-09	2017-12-07

Bilaga 3.2

Regeringskansliet

2018-10-25
SB2018/01500/RCKStatsrådsberedningen
RättschefenKonstitutionsutskottet
RiksdagenKonstitutionsutskottets granskningsärende – Vissa
förvaltningsärenden

Härmed överlämnas en promemoria från Näringsdepartementet.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är expediteschefen Fredrik
Ahlén, Näringsdepartementet.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Näringsdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende – Vissa förvaltningsärenden

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor i rubricerat ärende.

1. Finns inom Näringsdepartementet någon målsättning avseende maximal handläggningstid för ärenden i den aktuella ärendegruppen?

Av Gula boken (SB PM 2012:2) framgår att det är viktigt att man i regeringens förvaltningsärenden följer de principer som förvaltningslagen ger uttryck för, trots att regeringen inte är en förvaltningsmyndighet i lagens mening. Av förvaltningslagen framgår att ett ärende ska handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts.

Det finns i Näringsdepartementet inte någon särskild målsättning angående handläggningstiden för den aktuella typen av ärenden.

2. I promemorian har identifierats fem ärenden som under pågående utredning tycks ha blivit liggande under längre perioder utan några synbara utredningsåtgärder. Vad är skälen till detta?

3. Vilka kommentarer föranleder de i promemorian redovisade iakttagelserna kring handläggningstiderna mellan avslutad skriftväxling och regeringsbeslut? I svaret bör skälen i ärendena (N2015/00501/FJR, N2015/00258/FJR, N2015/00302/FJR och N2015/06387/FJR) framgå särskilt.

Skälen till att vissa ärenden har blivit liggande utan några synbara utredningsåtgärder och till handläggningstiderna mellan avslutad skriftväxling och regeringsbeslut är i huvudsak följande.

Kunskapen om den aktuella ärendegruppen var tidigare huvudsakligen koncentrerad till en medarbetare. Efter att denna medarbetare gått i pension under 2014 var det med anledning av personalomsättningen svårt att upprätthålla kompetensen. Vid departementsombildningen 2015, då Landsbyggsdepartementets frågor till stor del fördes över till Näringsdepartementet, avstannade handläggningen av de aktuella ärendena eftersom resurser behövde läggas på andra angelägna arbetsuppgifter.

Vid årsskiftet 2015/2016 inleddes ett arbete vid den ansvariga enheten i syfte att stärka medarbetarnas kompetens och minska sårbarheten vid personalomsättningar. I samband med det behandlades rutiner för handläggningen av den aktuella ärendegruppen. Det arbetet resulterade i en intern rutinbeskrivning för handläggningen. Att en rutinbeskrivning tagits fram underlättar även handläggningarbyten.

Under 2016 togs enhetens resurser i anspråk för att bereda det förslag om ändrade principer för upplåtelse och friköp av statens mark ovan odlingsgränsen och på renbetesfjällen som lämnades i budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 23).

I syfte att minska ärendebalanserna, främst avseende äldre ärenden, tillfördes den ansvariga enheten en extra handläggare under sex månader 2017.

När det gäller de ärenden som särskilt anges i fråga 3 har den nämnda personalomsättningen lett till byte av handläggare även mellan avslutad skriftväxling och regeringsbeslut, med förnyad inläsning som följd, enligt följande. I ärende N2015/00501/FJR har ett handläggabyte skett, i ärende N2015/00302/FJR och N2015/00258/FJR har två handläggningarbyten skett och i ärende N2015/06387/FJR har tre handläggningarbyten skett.

4. Vilken rutin tillämpas inom Näringsdepartementet för att leva upp till dokumentationskravet i förvaltningsärenden?

Av Gula boken (SB PM 2012:2) framgår att alla diarieförda handlingar och eventuella andra handlingar som innehåller sakuppgifter av betydelse i ärendet, t.ex. dagboksblad, anteckningar och promemorior ska föras till akten under handläggningen av ett regeringsärende. I Gula boken tydliggörs också vikten av att i regeringsärenden tillämpa förvaltningslagens krav på beredningen av ett ärende, t.ex. när det gäller anteckning av uppgifter.

Vid handläggningen av ärenden i den aktuella ärendegruppen följer Näringsdepartementet det som anges i Gula boken. Näringsdepartementet har inte tagit fram några egna rutiner för att leva upp till dokumentationskravet i förvaltningslagen. Inom departementet hålls regelbundet utbildningar i bl.a. ärendehantering för departementets medarbetare.

5. Vilka kommentarer i övrigt föranleder de i promemorian gjorda iakttagelserna?

De i promemorian gjorda iakttagelserna föranleder inga kommentarer i övrigt.

Bilaga 4.1

Regeringskansliet

Statsrådsberedningen
Rättschefen

2018-10-25
SB2018/01521/RCK

Konstitutionsutskottet	
Ink	2018 -10- 25
Dnr	134-2018/19

Konstitutionsutskottet
Riksdagen

Konstitutionsutskottets granskningsärende – Remisser till Lagrådet

Härmed överlämnas en promemoria från Statsrådsberedningen.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är departementsrådet Lotta
Hardvik Cederstierna, Statsrådsberedningen.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.se

Postadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Statsrådsberedningen

Konstitutionsutskottets granskningsärende – Remisser till Lagrådet

Denna promemoria har upprättats med anledning av en skrivelse från konstitutionsutskottet den 4 oktober 2018.

Samtliga departement har getts tillfälle att yttra sig över ett utkast till de svar som lämnas i denna promemoria.

1. Vilka åtgärder vidtas för att hålla hög kvalitet i regeringens lagärenden?

Som framgår av konstitutionsutskottets promemoria har remisser till Lagrådet tidigare granskats av utskottet. De svar som Regeringskansliet lämnade i de två senaste ärendena gäller i stort fortfarande (bet. 2013/14:KU10 s. 302–303 och 2003/04:KU10 del 2 s. 51–52). Därutöver kan följande lyftas fram.

Inom varje departement har respektive rättschef ett ansvar för att regeringens lagstiftningsärenden håller hög kvalitet. Alla lagrådsremisser och propositioner granskas dessutom under delningen av Statsrådsberedningens granskningskansli, som är en central kontrollfunktion i Regeringskansliet. Denna granskning är inriktad på konstitutionella och andra centrala rättsliga frågor samt på författningstekniska och språkliga frågor. Den konstitutionella granskningen bedrivs i nära samarbete med grundlagsenheten i Justitiedepartementet. I de fall granskningskansliet bedömer att det finns risk för allvarlig kritik i Lagrådet uppmärksammas ansvarigt departement och grundlagsenheten på detta. Ansvarigt departement uppmanas att tydliggöra denna risk för sin politiska ledning, om detta inte redan har gjorts. I de fall ansvarigt departement föreslår att lagförslagen ändå ska läggas fram,

uppmärksammar granskningskansliet samordningskansliet i Statsrådsberedningen på risken för allvarlig kritik.

Det pågår ett arbete med att se över Propositionshandboken (Ds 1997:1). Granskningskansliet leder en arbetsgrupp där det deltar representanter från ett flertal departement. Översynen omfattar såväl handbokens innehåll som dess publiceringsform.

Översynen av Propositionshandboken löper parallellt med att ett it-baserat processtöd för lagstiftningsarbetet utvecklas. Som ett första steg i det arbetet håller ett tidsplaneringsverktyg på att tas fram. Verkytet är avsett att underlätta planeringen och ge stöd i kvalitetsarbetet, bl.a. genom att verktyget ska innehålla hänvisningar till riktlinjer och annat material.

Det har också införts särskilda rättschefsmöten i Regeringskansliet. Mötena leds av rättschefen i Statsrådsberedningen. Vid mötena diskuteras återkommande frågor om kvalitet i lagstiftningsarbetet.

Sedan den 1 juli 2018 bereds lagförslag med granskningskansliet inför remittering av förslagen (Samrådsformer i Regeringskansliet, SB PM 2012:1 [rev 2018 II] s. 7). Det gäller flertalet ärenden med texter framtagna inom Regeringskansliet som ska publiceras i departementsserien (Ds) och andra promemorior, om texten innehåller förslag eller överväganden om sådant som ska beslutas av riksdagen eller regeringen. Det gäller också texter lämnade av myndigheter, om texten innehåller antingen författningsförslag eller överväganden om sådant som ska beslutas av riksdagen. Syftet med en tidig granskning av dessa texter är att skapa bättre förutsättningar för att de slutliga lagstiftningsprodukterna är väl genomarbetade och har god kvalitet.

Samspelet i lagstiftningsarbetet mellan den politiska ledningen och tjänstemännen i respektive departement behandlades vid ett möte i juni 2018 där rättschefer, expeditonschefer och andra chefer som arbetar med lagstiftning i departementen deltog.

2. Vilka åtgärder vidtas inom Regeringskansliet för att avgöra om ett lagförslag faller inom Lagrådets granskningsområde eller inte?

Som framgår av Regeringskansliets tidigare svar till konstitutionsutskottet har ansvarig rättschef att svara för att förslag till lagar och andra författningar utarbetas samt vaka över lagenlighet, följdriktighet och enhetlighet vid

beredningen av författningsärenden. I detta ligger även att överväga om ett lagförslag – med tillämpning av 8 kap. 21 § regeringsformen – faller inom Lagrådets granskningsområde. Många gånger är det relativt enkelt att avgöra detta. Om inte tar ofta departementet kontakt med granskningskansliet på ett tidigt stadium i propositionsarbetet för att klargöra om Lagrådets yttrande bör inhämtas (Propositionshandboken s. 93). I mer tveksamma fall sker samråd även med grundlagsenheten.

3. Finns det inom Regeringskansliet några interna riktlinjer och rutiner när det gäller hanteringen och beredningen av Lagrådets synpunkter och förslag och, om så är fallet, vilket innehåll har dessa riktlinjer och rutiner? Görs det utifrån innehållet i Lagrådets synpunkter och förslag någon skillnad i denna del och, om så är fallet, på vilket sätt?

Det förekommer att Lagrådet och departementet under föredragningen i Lagrådet träffar överenskommelser om att vissa redaktionella ändringar i lagtexten ska göras utan att Lagrådet särskilt behöver skriva om det i sitt yttrande. Sådana ändringar tas i propositionen upp som regeringens initiativ. Av Propositionshandboken framgår att det kan finnas anledning att rådgöra med någon språkexpert och jurist vid granskningskansliet innan man kommer överens om sådana ändringar (s. 97).

När det gäller synpunkter och förslag som Lagrådet har framfört i sitt yttrande framgår det av Propositionshandboken att departementet måste ta ställning till dessa när propositionen utarbetas. Det ska ske genom att det i avsnittet Ärendet och dess beredning under den kursiverade underrubriken Lagrådet kortfattat redogörs för hur Lagrådets synpunkter har påverkat propositionens innehåll och där anges också vilka bilagenummer lagrådsremissens lagförslag och Lagrådets yttrande har. Om lagrådsremissens lagförslag stämmer överens med propositionens lagförslag, ska detta anmärkas och bilagan med lagrådsremissens lagförslag utelämnas. I övriga fall biläggs de av lagrådsremissens lagförslag eller de delar av dessa som avviker från propositionens. Dessutom bör det under rubriken Lagrådet anges i vilka avsnitt Lagrådets synpunkter kommenterats. Det ska tydligt framgå av propositionen, vilka synpunkter som accepteras. Likaså måste det föras en tydlig argumentation i de delar där Lagrådets synpunkter inte följs (s. 98).

Om Lagrådet har avstyrkt ett lagförslag i dess helhet eller allvarligt ifrågasatt det ska ärendet beredas med granskningskansliet. Därutöver omfattas propositioner av kravet på gemensam beredning (SB PM 2012:1 s. 5 och 7).

Propositionen ska därefter delas. Granskningskansliet bevakar då särskilt hur Lagrådets synpunkter redovisas och bemöts. För att underlätta delningsförfarandet ska de ändringar som har gjorts i förhållande till lagrådsremissen kantstreckas (Propositionshandboken s. 98).

4. Vilka åtgärder vidtas generellt inom Regeringskansliet i de lagärenden där Lagrådet har avstyrkt eller allvarligt ifrågasatt lagförslag eller delar därav och där regeringen valt att inte följa Lagrådets synpunkter och förslag? Har typen av synpunkter någon betydelse i denna del och, om så är fallet, på vilket sätt?

Som anges i svaret på fråga 3 ska ett ärende i vilket Lagrådet har avstyrkt ett lagförslag i dess helhet eller allvarligt ifrågasatt det beredas med granskningskansliet. I beredningen av ärendet ska tydligt redovisas hur Lagrådets synpunkter har påverkat propositionens innehåll. Det granskas alltid hur Lagrådets kritik tas om hand i propositionen.

I det enskilda fallet kan typen av synpunkter från Lagrådet ha stor betydelse för vilka åtgärder som vidtas inom Regeringskansliet. Det är dock inte möjligt att göra några generella uttalanden om på vilket sätt typen av synpunkter påverkar det fortsatta arbetet.

Granskningskansliet följer därutöver på ett mer övergripande plan de synpunkter som lämnas av Lagrådet. Den politiska ledningen i Statsrådsberedningen informeras regelbundet om denna uppföljning. Information lämnas också på s.k. lagstiftningsmöten som hålls inom kretsen av chefer som arbetar med lagstiftning i departementen och vid de rättschefsmöten som nämns i svaret på fråga 1. Med anledning av den ökade andelen yttranden med allvarlig kritik har på senare tid Lagrådets kritik tagits upp även med departementen på politisk nivå.

5. Finns det några särskilda rutiner för beredningen inom Regeringskansliet i de lagärenden där Lagrådet har avstyrkt eller allvarligt ifrågasatt ett lagförslag eller delar därav och regeringens hantering av dessa synpunkter? I vilken mån efterlevs rutinen att lagförslag som har avstyrkts eller allvarligt ifrågasatts av Lagrådet ska anmälas till Statsrådsberedningens granskningskansli?

I svaret på fråga 3 beskrivs de särskilda rutinerna för beredningen när Lagrådet har avstyrkt eller allvarlig ifrågasatt ett lagförslag eller delar därav.

När Lagrådet har avstyrkt eller allvarligt ifrågasatt ett lagförslag eller delar därav bereds ärendet med granskningskansliet. Granskningskansliet får dessutom del av förslagen vid delning av propositionen och bevakar särskilt hur Lagrådets synpunkter redovisas och bemöts.

6. Utskottet önskar en kommentar till uppgiften i promemorian om antalet propositioner med lagförslag som helt eller delvis har avstyrkts eller allvarligt ifrågasatts av Lagrådet under de i granskningen aktuella riksmötena.

Som anges i svaret på fråga 1 arbetar Regeringskansliet aktivt med att regeringens lagstiftningsärenden ska hålla hög kvalitet. Statsrådsberedningen har med anledning av den ökade andelen yttranden från Lagrådet med allvarlig kritik satt ytterligare fokus på kvalitetsfrågor i lagstiftningsarbetet. Det pågående arbetet med ett tidsplaneringsverktyg för att underlätta planeringen av lagstiftningsarbetet och den nyligen införda rutinen att i vissa fall bereda lagförslag med granskningskansliet inför remittering av förslagen är en del i detta arbete.

En annan del i kvalitetsarbetet är den uppföljning som nämns i svaret på fråga 4. I den uppföljningen är lagförslag som helt eller delvis har avstyrkts eller allvarligt ifrågasatts av Lagrådet i särskilt fokus. Som också anges i svaret på fråga 4 har på senare tid Lagrådets kritik tagits upp med departementen på politisk nivå.

7. Vilka överväganden görs generellt inom Regeringskansliet i fråga om ny remittering till Lagrådet i de lagärenden där regeringen till följd av Lagrådets synpunkter och förslag har gjort omfattande ändringar i lagförslagen?

Behovet av en ny remittering till Lagrådet styrs av reglerna i 8 kap. 21 § andra stycket regeringsformen. Om Lagrådet har lämnat precisa synpunkter och förslag som i stor utsträckning följs, kan behovet av en ny remittering till Lagrådet generellt sett anses mindre än om Lagrådet har lämnat synpunkter av mer allmänt slag eller fört mer allmänt hållna resonemang som leder till betydande ändringar i ett lagförslag. I de fall Lagrådets kritik leder till mer betydande ändringar finns det också i normalfallet behov av att inhämta ett nytt beredningsunderlag. I sådana situationer är det naturligt med en ny remittering till Lagrådet när beredningsunderlaget har inhämtats.

8. Vilka överväganden görs inom Regeringskansliet när det gäller att i en propositions inledning kortfattat redogöra för frågor kring Lagrådet och hur bör en sådan redogörelse utformas? Vad avgör om Lagrådets synpunkter sägs ha blivit följda, i huvudsak följda, delvis följda, i huvudsak inte följda eller inte följda?

Som framgår i svaret på fråga 3 och av Regeringskansliets tidigare svar till konstitutionsutskottet görs det noggranna överväganden i fråga om redogörelsen för hur Lagrådets synpunkter har tagits om hand, först av ansvarigt departement och sedan under den fortsatta beredningen inom Regeringskansliet.

I propositionen redogörs det kortfattat för Lagrådets synpunkter och hur de har påverkat propositionen. Enligt Propositionshandboken läggs redogörelsen sist i avsnittet Ärendet och dess beredning under den kursiverade underrubriken Lagrådet (s. 69).

Vad gäller den sammanfattande beskrivningen av i vilken utsträckning Lagrådets synpunkter har följts, är avsikten att välja det uttryckssätt som bäst beskriver detta.

9. Finns det inom Regeringskansliet några interna riktlinjer och rutiner när det gäller redogörelsen av Lagrådets granskning i en proposition och, om så är fallet, vilket innehåll har dessa riktlinjer och rutiner?

Utöver det som sägs i svaret på frågorna 3 och 8 anges det i Propositionshandboken att det av propositionen tydligt måste framgå vilka av Lagrådets synpunkter som accepteras. Vidare anges att det måste föras en tydlig argumentation i de delar där Lagrådets synpunkter inte följs (s. 98). Det anges också att det av författningskommentaren bör framgå om de olika paragraferna har utformats i enlighet med vad Lagrådet har föreslagit. I de fall regeringen inte har följt Lagrådets förslag redovisas skälen för det oftast i skälavsnittet, om det är fråga om övergripande, principiella eller omfattande resonemang. Författningskommentaren kompletteras då med en hänvisning till det avsnittet. I lagtekniska frågor däremot passar det ofta bättre att bemöta Lagrådets synpunkter direkt i en författningskommentar (s. 73).

Det händer att Lagrådet lämnar synpunkter av mer allmänt slag eller för mer allmänt hållna resonemang utan att dessa leder till något ifrågasättande av lagrådsremissens förslag. Om sådana synpunkter eller resonemang inte leder till några ändringar i lagförslagen, anses det ofta inte behövligt att

kommentera dem. Lagrådets samtliga synpunkter framgår dock av yttrandet från Lagrådet, som alltid bifogas propositionen.

10. I tidigare granskningar har konstitutionsutskottet understrukit vikten av att regeringen undviker underhandsföredragningar med Lagrådet. Har det under de nu granskade riksmötena förekommit sådana föredragningar och, om så är fallet, i vilken utsträckning?

Några underhandsföredragningar med Lagrådet har inte förekommit under de nu granskade riksmötena.

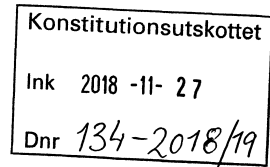
11. Vilka kommentarer i övrigt ger innehållet i denna promemoria anledning till?

Konstitutionsutskottets promemoria föranleder inte några ytterligare kommentarer.

Bilaga 4.2

Regeringskansliet

Statsrådsberedningen
Rättschefen2018-11-27
SB2018/01521/RCKKonstitutionsutskottet
RiksdagenKonstitutionsutskottets granskningsärende – Remisser till
Lagrådet

Härmed överlämnas en promemoria från Statsrådsberedningen.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är departementsrådet Lotta
Hardvik Cederstierna, Statsrådsberedningen.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet**Promemoria**

2018-11-27

Statsrådsberedningen

Konstitutionsutskottets granskningsärende – Remisser till Lagrådet

Denna promemoria har upprättats med anledning av att konstitutionsutskottet i en skrivelse den 8 november 2018 begärt svar på en kompletterande fråga i rubricerat ärende.

Samtliga departement har getts tillfälle att yttra sig över ett utkast till det svar som lämnas i denna promemoria.

Av svarspromemorian framgår att med anledning av den ökade andelen yttranden från Lagrådet med allvarlig kritik har bl.a. Statsrådsberedningen satt ytterligare fokus på kvalitetsfrågor i lagstiftningsarbetet. Vad bedöms vara skälen till ökningen?

Det är svårt att dra några säkra och entydiga slutsatser om skälen till ökningen. Regeringskansliet arbetar därför brett med att öka kvaliteten i regeringens lagstiftningsärenden.

Bilaga 5.1

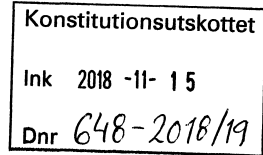

Regeringskansliet

2018-11-15
SB2018/01586/GRANSK

Statsrådsberedningen
Rättschefen

Konstitutionsutskottet
Riksdagen

Konstitutionsutskottets granskningsärende – Propositionsavlämnandet

Härmed överlämnas en promemoria från Statsrådsberedningen.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är departementsrådet Lotta
Hardvik Cederstierna, Statsrådsberedningen.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.se

Postadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Statsrådsberedningen**Konstitutionsutskottets granskningsärende –
Propositionsavlämnandet**

Denna promemoria har upprättats med anledning av en skrivelse från konstitutionsutskottet den 25 oktober 2018.

Samtliga departement har getts tillfälle att yttra sig över ett utkast till de svar som lämnas i denna promemoria.

1. En kommentar önskas till utvecklingen över tid när det gäller anhopningen av propositioner och skrivelser som lämnats efter s.k. stoppdatum för behandling före sommaruppehållet.

Som konstitutionsutskottet tidigare har framhållit uppstår en rad olägenheter i riksdagsarbetet om propositioner lämnas koncentrerat under kortare tidsperioder. Riksdagen behandlar propositioner i mycket begränsad utsträckning under hösten. Ett sätt att jämna ut arbetsbördan är att ändå lämna propositioner under hösten men för riksdagsbehandling under våren, vilket också sker. Utrymmet för att lämna propositioner på våren före stoppdatum är begränsat till en kort period om riksdagsbehandlingen också ska äga rum under våren.

Antalet lämnade propositioner har ökat kraftigt under senare år. Om alla de propositioner som lämnas under vårsessionen överlämnas före stoppdatum, leder det till stora arbetsanhopningar för såväl departementen som för riksdagen. Att under vårsessionen lämna propositioner med större spridning minskar denna arbetsanhopning.

I de fall propositioner lämnas efter stoppdatum tas dessförinnan kontakt med utskotten. En proposition lämnas inte för behandling före sommaruppehållet om inte berört utskott ansett det möjligt att behandla den eller regeringen anser att det finns synnerliga skäl, se svaret på fråga 4.

2. En redogörelse önskas för vilka åtgärder som vidtas för att undvika anhopningar av propositioner som aviseras till "sista dagen" för behandling före längre uppehåll i riksdagsarbetet, t.ex. sommaruppehåll.

Som framgår av konstitutionsutskottets promemoria har propositionsavlämnandet tidigare granskats av utskottet. De svar som Regeringskansliet lämnade i yttranden till utskottet 2001, 2006 och 2008 (bet. 2001/02:KU10 s. 76–77, 2005/06:KU20 del 2 s. 6–7 och 2008/09:KU10 s. 175–176) gäller i stort fortfarande.

Strävan är att propositioner i så stor utsträckning som möjligt ska lämnas så att arbetsanhopningar i riksdagen motverkas. Utöver de åtgärder för att uppnå detta som har redovisats i tidigare svar till utskottet kan följande lyftas fram.

I Propositionshandboken (Ds 1997:1) ges vägledning när det gäller arbetet med att göra hållbara tidsplaner (s. 35–40). Där sägs vidare att det är viktigt, med hänsyn till den detaljplanering som arbetsförhållandena i riksdagen kräver, att hålla tiderna i propositionsförteckningen (s. 111).

Det är i första hand tjänstemännen i departementen som ansvarar för att ta fram realistiska tidsplaner. Som framgår av Propositionshandboken måste då hänsyn tas till bl.a. lagstiftningsärendenas karaktär.

Som nämns i det nyligen lämnade svaret till konstitutionsutskottet i granskningsärendet Remisser till Lagrådet pågår ett arbete med att se över Propositionshandboken. Översynen syftar till att modernisera handboken så att den även fortsättningsvis kan vara ett effektivt och ändamålsenligt stöd i propositionsarbetet. Av särskild betydelse för lämnandet av propositioner är det arbete som löper parallellt med översynen av handboken – utvecklandet av ett it-baserat processtöd för lagstiftningsarbetet och inom det utvecklingsarbetet framtagandet av ett tidsplaneringsverktyg. Verktyget är avsett att underlätta planeringen av propositionsarbetet och skapa bättre förutsättningar för kvalitetssäkrade tidsplaner där alla moment tidssäts.

Inför upprättandet av propositionsförteckningen beställer rättschefen i Statsrådsberedningen underlag till förteckningen av departementen. I beställningen informeras om relevanta tider, bl.a. om stoppdag för att lämna propositioner som ska slutbehandlas före sommaren. Vidare påpekas att det är önskvärt att propositionerna fördelas på lämpligt sätt över tid, så att de inte koncentreras kring stoppdatumet. I beställningen upplyses också om att en förutsättning för att en proposition ska kunna lämnas efter stoppdatum och slutbehandlas före sommaren är att departementet har varit i kontakt med det aktuella utskottet om detta.

Det samlade underlag till propositionsförteckningen som ett departement lämnar till Statsrådsberedningen stäms av i departementet på politisk nivå. När underlagen har lämnats till Statsrådsberedningen gör samordningskansliet i Statsrådsberedningen en samlad bedömning av de lämnade uppgifterna och av tidsplanerna.

3. En redogörelse önskas för vilka åtgärder som vidtas för att de bedömningar som ligger till grund för de lämnade propositionsförteckningarna ska vara så realistiska som möjligt och fungera som planeringsunderlag för riksdagen.

I den beställning om underlag till propositionsförteckningen som nämns i svaret på fråga 2 anges att departementen samtidigt med underlaget ska lämna en kort redovisning till Statsrådsberedningen om vad varje proposition och skrivelse går ut på. Redovisningen ska innehålla information om vilket beslutsunderlag som ligger till grund för propositionen eller skrivelsen. Om en proposition ska föregås av lagrådsbehandling, ska också det anges. Vidare ska redovisningen innehålla bl.a. en problembeskrivning och en redogörelse för förslagen i och motiven till den planerade propositionen.

I underlaget till propositionsförteckningen på våren ska de propositioner som avses bli slutbehandlade av riksdagen före sommaren anges med dag och månad för överlämnandet till kammarkansliet. Målsättningen är att propositionsförteckningen endast ska innehålla sådana propositioner och skrivelser som kommer att överlämnas till riksdagen vid angivna tidpunkter. Det i fråga 2 nämnda tidsplaneringsverktyget bör kunna leda till säkrare tidsplaner. Som har redovisats i tidigare svar till konstitutionsutskottet kan emellertid ändrade förutsättningar i olika avseenden påverka när det är möjligt att överlämna en proposition.

I det enskilda ärendet informeras utskottet av respektive departement om eventuella ändringar i förhållande till propositionsförteckningen.

Sedan oktober 2016 har Statsrådsberedningen en rutin för att få information om propositioner som är försenade i förhållande till propositionsförteckningen. Granskningskansliet i Statsrådsberedningen skickar i början av varje månad ut en förfrågan till departementen om vilka propositioner som är försenade och vilka som inte kommer att lämnas. Propositioner som är försenade eller som inte kommer att lämnas enligt propositionsförteckningen ska anmälas till granskningskansliet, som informerar samordningskansliet i Statsrådsberedningen.

Företrädare för Statsrådsberedningen och kammarkansliet har vid behov kontakt i fråga om planeringen av propositionsavlämnandet.

4. Enligt 9 kap. 3 § andra stycket 2 riksdagsordningen gäller s.k. stoppdatum inte om regeringen anser att det finns synnerliga skäl att lämna en proposition senare. En kommentar önskas om hur det tilltagande antalet propositioner och skrivelser som lämnats efter stoppdatum (2002: 14, 2006: 19, 2010: 44, 2014: 49 och 2018: 73) förhåller sig till riksdagsordningens krav på synnerliga skäl. Särskilt önskas information på en generell nivå om vad som är vanligt förekommande som synnerliga skäl till att propositioner och skrivelser avlämnas efter stoppdatum och resonemang om varför dessa orsaker anses utgöra synnerliga skäl.

Genom att lämna propositioner med större spridning under vårsessionen kan man undvika arbetsanhopningar och förseningar i reformarbetet.

Om en proposition inte kan överlämnas före stoppdatum, krävs det synnerliga skäl för att regeringen ändå ska få lämna propositionen för behandling under pågående riksmöte. Enligt Propositionshandboken ska man då i propositionen ange ”Ärendet bör behandlas under pågående riksmöte.” sist under rubriken Förslag till riksdagsbeslut. Av propositionen bör det också framgå varför regeringen anser att det finns synnerliga skäl att lämna propositionen efter stoppdatum (s. 122).

Det finns inget som hindrar att propositionen under pågående riksmöte överlämnas för behandling under nästa riksmöte. I så fall behövs det inte någon särskild upplysning om tidpunkten för propositionens behandling (Propositionshandboken s. 58). Inget hindrar emellertid riksdagen från att ändå avgöra propositionen under riksmötet (jfr Holmberg m.fl.,

Grundlagarna [13 maj 2016, Zeteo], kommentaren till 9 kap. 3 § riksdagsordningen). Bestämmelsen om synnerliga skäl för att lämna en proposition efter stoppdatum aktualiseras följaktligen inte om riksdagen åtar sig att behandla en proposition under pågående riksmöte.

Som framgår av svaret på fråga 1 tar departementet kontakt med respektive utskott för att ta reda på om en proposition kan behandlas före sommaruppehållet även om den lämnas efter stoppdatum. Om ett positivt besked lämnas vid en sådan kontakt, betraktas det som ett åtagande att behandla propositionen under pågående riksmöte.

Det förs inte någon samlad statistik över orsakerna till att propositioner och skrivelser lämnas efter stoppdatum. En vanligt förekommande anledning till att lämna en proposition efter stoppdatum, och som också kan anses utgöra ett synnerligt skäl, är dock att arbetsbördan i departementet är stor och att det inte anses acceptabelt att låta en viktig reform vänta.

5. De kommentarer i övrigt som denna promemoria ger anledning till.

Konstitutionsutskottets promemoria föranleder inte några ytterligare kommentarer.

Bilaga 6.1

Regeringskansliet

2018-10-25
SB2018/01501/RCK

Konstitutionsutskottet	
Ink	2018 -10- 25
Dnr	135-2018/19

Statsrådsberedningen
RättschefenKonstitutionsutskottet
Riksdagen

Konstitutionsutskottets granskningsärende – Hanteringen av handlingar och digitala arbetsytor inom vissa arbetsgrupper i Regeringskansliet

Härmed överlämnas promemorior från Utrikesdepartementet, Socialdepartementet, Finansdepartementet, Miljö- och energidepartementet, Näringsdepartementet och Kulturdepartementet.

Regeringskansliets kontaktpersoner i ärendet är departementsrådet Maria Jonsson, Utrikesdepartementet, expeditionschefen Marianne Jenryd, Socialdepartementet, finansrådet Linda Haggren, Finansdepartementet, expeditions- och rättschefen Lena Ingvarsson, Miljö- och energidepartementet, expeditionschefen Fredrik Ahlén, Näringsdepartementet samt expeditions- och rättschefen Helena Swenzén, Kulturdepartementet.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Utrikesdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende – Hanteringen av handlingar och digitala arbetsytor inom vissa arbetsgrupper i Regeringskansliet

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor 4, 5 och 6 i rubricerat granskningsärende såvitt avser Utrikesdepartementet.

4. Vissa beslut från Utrikesdepartementet ger vid handen att andra, i förhållande till Regeringskansliet utomstående myndigheter och/eller utlandsmyndigheter har kunnat knytas till olika arbetsgrupper. Har det förekommit att någon utomstående myndighet och/eller utlandsmyndighet har knutits till olika arbetsgrupper? Om ja, önskas en redogörelse i denna del. Har någon utomstående myndighet och/eller utlandsmyndighet haft tillgång till en arbetsgrupps digitala arbetsyta inom Regeringskansliet? Om ja, önskas en redogörelse i denna del. Hur har arbetet i arbetsgrupper där utomstående myndigheter och/eller utlandsmyndigheter har deltagit i arbetet organiserats med hänsyn till hanteringen av allmänna handlingar och har kontakterna med dessa gett upphov till inkomna eller upprättade handlingar?

5. Har det förekommit att någon av de arbetsgrupper inom Regeringskansliet som nämns i de beslut som har bifogats denna promemoria har använt någon form av digital arbetsyta utan att det har funnits ett formellt beslut om att inrätta en digital arbetsyta? Om ja, önskas en redogörelse för hur arbetsytan hanterats från tryckfrihetsrättslig synpunkt.

Det har inte förekommit att någon utomstående myndighet eller utlandsmyndighet har knutits till aktuella arbetsgrupper. Det har inte heller förekommit att någon utomstående myndighet eller utlandsmyndighet har haft tillgång till dessa arbetsgruppers digitala arbetsyta inom Regeringskansliet. I vissa arbetsgrupper har dock utomstående getts möjlighet att på andra sätt bidra till arbetet.

I det följande lämnas närmare kommentarer om vissa av Utrikesdepartementets arbetsgrupper som tas upp i konstitutionsutskottets promemoria. De av Utrikesdepartementets arbetsgrupper som inte närmare kommenteras är de arbetsgrupper som inte använt några digitala arbetsytor och inte heller har låtit utomstående bidra till arbetet i respektive arbetsgrupp.

Arbetsgrupp för anpassning av UD:s bidragsorganisation och arbetsformer (se bilaga 16 till konstitutionsutskottets promemoria)

I arbetsgruppen användes en digital arbetsyta för arbetet med gruppens slutrapport. Det fattades inte något formellt beslut om att inrätta en sådan arbetsyta för arbetsgruppen. Endast medarbetare på Utrikesdepartementet hade tillgång till den digitala arbetsytan. Från tryckfrihetsrättslig synpunkt har arbetsgruppens arbete betraktats som ett internt arbete inom Regeringskansliet. Att en handling har lagts upp på den digitala arbetsytan har därför inte i sig ansetts medföra att handlingen blivit allmän.

Arbetsgrupp för närområdet (se bilaga 18 till konstitutionsutskottets promemoria)

Det har vid enstaka tillfällen förekommit att externa personer har deltagit vid möten med arbetsgruppen. Inga handlingar har utväxlats med dem.

Arbetsgruppen har inte använt någon form av digital arbetsyta.

Arbetsgrupp för civila och militära krishanteringsinsatser (se bilaga 20 till konstitutionsutskottets promemoria)

Arbetsgruppen har bjudit in experter från bland annat Folke Bernadotte-akademin till samtal. Inga handlingar har utväxlats med de inbjudna experterna eller upprättats till följd av samtalen.

Arbetsgruppen har inte använt någon form av digital arbetsyta.

Arbetsgrupp för multilateral utvecklingspolitik och strategisk styrning (se bilaga 22 till konstitutionsutskottets promemoria)

Arbetsgruppen arbetade bland annat med att ta fram regeringens skrivelse Resultatskrivelse om utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd genom multilaterala organisationer (skr. 2017/18:188). Inom ramen för det arbetet lämnade Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete, enligt uppdrag i myndighetens regleringsbrev, en särskild rapport om multibi-stöd. Rapporten diariefördes som en till departementet inkommen handling.

För det interna arbetet med den ovan nämnda resultatskrivelsen användes inom arbetsgruppen en digital arbetsyta. Det fattades inte något formellt beslut om att inrätta en sådan arbetsyta för arbetsgruppen. Endast medarbetare på Utrikesdepartementet hade tillgång till den digitala arbetsytan. Från tryckfrihetsrättslig synpunkt har arbetsgruppens arbete betraktats som ett internt arbete inom Regeringskansliet. Att en handling har lagts upp på den digitala arbetsytan har därför inte i sig ansetts medföra att handlingen blivit allmän.

Arbetsgrupp med uppgift att skapa en förbättrad hantering av allmänna handlingar inom utrikesförvaltningen (se bilaga 24 till konstitutionsutskottets promemoria)

I arbetsgruppen hölls tre videokonferenser med medarbetare på utlandsmyndigheter. Det som kom fram vid videokonferenserna användes som underlag för arbetsgruppens vidare arbete. Inga handlingar upprättades eller inkom som en följd av dessa videokonferenser.

Arbetsgruppen har inte använt någon form av digital arbetsyta.

6. Vilka kommentarer i övrigt ger denna promemoria anledning till?

Innehållet i promemorian ger inte anledning till några ytterligare kommentarer.

Socialdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende – Hanteringen av handlingar och digitala arbetsytor inom vissa arbetsgrupper i Regeringskansliet

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor 3, 5 och 6 i rubricerat granskningsärende såvitt avser Socialdepartementet.

3. Vissa beslut från Socialdepartementet ger vid handen att andra, i förhållande till Regeringskansliet utomstående myndigheter har kunnat delta i olika arbetsgruppers arbete. Har det förekommit att någon utomstående myndighet har deltagit i någon arbetsgrupps arbete? Om ja, önskas en redogörelse i denna del. Har någon sådan utomstående myndighet haft tillgång till en arbetsgrupps digitala arbetsyta inom Regeringskansliet? Om ja, önskas en redogörelse i denna del. Hur har arbetet i arbetsgrupper där utomstående myndigheter har deltagit i arbetet organiserats med hänsyn till hanteringen av allmänna handlingar och har kontakterna med myndigheterna gett upphov till inkomna eller upprättade handlingar?

5. Har det förekommit att någon av de arbetsgrupper inom Regeringskansliet som nämns i de beslut som har bifogats denna promemoria har använt någon form av digital arbetsyta i sitt arbete utan att det har funnits ett formellt beslut om att inrätta en digital arbetsyta? Om ja, önskas en redogörelse för hur arbetsytan har hanterats från tryckfrihetsrättslig synpunkt.

I det följande lämnas närmare kommentarer om Socialdepartementets arbetsgrupper som tas upp i konstitutionsutskottets promemoria.

Arbetsgrupp för Regeringskansliets arbete med frågor kring antibiotikaresistens (se bilaga 10 till konstitutionsutskottets promemoria)

Endast anställda i Regeringskansliet har deltagit i arbetsgruppen. Folkhälsomyndigheten, Statens jordbruksverk och Vetenskapsrådet har vid

några tillfällen bjudits in till arbetsgruppens möten för att informera om sitt arbete inom antibiotikaresistens. Några handlingar har inte utväxlats mellan de utomstående myndigheterna och arbetsgruppen.

Arbetsgruppen har inte använt någon form av digital arbetsyta.

Arbetsgrupp med uppgift att se över bostadstillägget (se bilaga 11 till konstitutionsutskottets promemoria)

Endast anställda i Regeringskansliet har deltagit i arbetsgruppen. Representanter från Pensionsmyndigheten har medverkat vid seminarier och andra diskussionstillfällen som arbetsgruppen anordnat. Pensionsmyndigheten gavs i slutskedet av arbetet möjlighet att lämna synpunkter på ett utkast till promemorian Översyn av systemet för bostadstillägg till pensionärer. Utkastet har inte bedömts utgöra en allmän handling i den mening som avses i tryckfrihetsförordningen.

Arbetsgruppen har använt en gemensam digital arbetsyta. Det har inte fattats något formellt beslut om att inrätta en sådan arbetsyta. Endast anställda i Regeringskansliet har haft tillgång till arbetsytan. Ur tryckfrihetsrättslig synpunkt har arbetsgruppens arbete betraktats som ett internt arbete inom Regeringskansliet. Att en handling har lagts upp på den digitala arbetsytan har därför inte i sig ansetts medföra att handlingen blivit allmän.

Arbetsgrupp med uppgift att bistå i genomförandet av funktionshinderspolitiken (se bilaga 12 till konstitutionsutskottets promemoria)

Endast anställda i Regeringskansliet har deltagit i arbetsgruppen. Myndigheten för delaktighet (MFD) har vid ett av arbetsgruppens möten informerat om beredningsläget i ett regeringsuppdrag. Några handlingar har inte utväxlats mellan MFD och arbetsgruppen.

Arbetsgruppen har inte använt någon form av digital arbetsyta.

Arbetsgrupp med uppdrag att analysera grundskyddet för ålderspension (se bilaga 13 till konstitutionsutskottets promemoria)

Endast anställda i Regeringskansliet har deltagit i arbetsgruppen. Representanter från Pensionsmyndigheten har medverkat vid seminarier och andra diskussionstillfällen som arbetsgruppen anordnat.

Pensionsmyndigheten gavs i slutskedet av arbetet möjlighet att lämna synpunkter på ett utkast till departementspromemorian Översyn av grundskyddet för pensionärer – inriktning för ett nytt grundskydd (Ds 2018:8). Utkastet har inte bedömts utgöra en allmän handling i den mening som avses i tryckfrihetsförordningen.

Arbetsgruppen har använt en gemensam digital arbetsyta. Det har inte fattats något formellt beslut om att inrätta en sådan arbetsyta. Endast anställda i Regeringskansliet har haft tillgång till arbetsytan. Från tryckfrihetsrättslig synpunkt har arbetsgruppens arbete betraktats som ett internt arbete inom Regeringskansliet. Att en handling har lagts upp på den digitala arbetsytan har därför inte i sig ansetts medföra att handlingen blivit allmän.

Arbetsgrupp med uppdrag att utreda formerna för en permanent rehabiliteringskoordinatorsfunktion inom vården (se bilaga 14 till konstitutionsutskottets promemoria)

Endast anställda i Regeringskansliet har deltagit i arbetsgruppen. Arbetsgruppen har haft en referensgrupp i vilken representanter från Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Socialstyrelsen deltagit. Representanter från dessa myndigheter har vid olika möten lämnat muntlig information och synpunkter. Vid två tillfällen arrangerades större möten med representanter från alla tre myndigheter. Inför dessa möten skickades utkast till deltagarna för synpunkter. Varken dessa utkast eller de svar som inkom har bedömts utgöra allmänna handlingar i den mening som avses i tryckfrihetsförordningen. Handlingar som har upprättats inför och i samband med referensgruppens möten har diarieförts.

Varken arbetsgruppen eller referensgruppen har använt någon form av digital arbetsyta.

Interdepartemental arbetsgrupp för arbete med nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (se bilaga 15 till konstitutionsutskottets promemoria)

Endast anställda i Regeringskansliet har deltagit i arbetsgruppen. Arbetsgruppen har vid ett tillfälle ordnat en föreläsning för tjänstemän inom Regeringskansliet där externa besökare deltagit, däribland en representant från Polismyndigheten. Dessa externa aktörer har deltagit som föreläsare. Som åhörare har vid samma föreläsning även deltagit dåvarande sekreteraren

i Utredningen om återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld (S 2017:02). En preliminär dagordning skickades ut till deltagarna i förväg.

Arbetsgruppen har använt en gemensam digital arbetsyta. Det har inte fattats något formellt beslut om att inrätta en sådan arbetsyta. Endast anställda i Regeringskansliet har haft tillgång till arbetsytan. Från tryckfrihetsrättslig synpunkt har arbetsgruppens arbete betraktats som ett internt arbete inom Regeringskansliet. Att en handling har lagts upp på den digitala arbetsytan har därför inte i sig ansetts medföra att handlingen blivit allmän.

6. Vilka kommentarer i övrigt ger denna promemoria anledning till?

Innehållet i promemorian ger inte anledning till några ytterligare kommentarer.

Regeringskansliet**Promemoria**

2018-10-25

Finansdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende – Hanteringen av handlingar och digitala arbetsytor inom vissa arbetsgrupper i Regeringskansliet

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor 2, 5 och 6 i rubricerat granskningsärende såvitt avser Finansdepartementet.

2. Av beslutet från Finansdepartementet framgår att ett antal, i förhållande till Regeringskansliet utomstående myndigheter har ingått i den aktuella arbetsgruppen. Har arbetsgruppen använt någon form av digital arbetsyta i sitt arbete? Hur har arbetet i arbetsgruppen organiserats med hänsyn till hanteringen av allmänna handlingar och har kontakterna med myndigheterna gett upphov till inkomna eller upprättade handlingar?

5. Har det förekommit att någon av de arbetsgrupper inom Regeringskansliet som nämns i de beslut som har bifogats denna promemoria har använt någon form av digital arbetsyta i sitt arbete utan att det har funnits ett formellt beslut om att inrätta en digital arbetsyta? Om ja, önskas en redogörelse för hur arbetsytan har hanterats från tryckfrihetsrättslig synpunkt.

Den arbetsgrupp som omnämns i bilaga 1 till konstitutionsutskottets promemoria har inte använt någon form av digital arbetsyta i sitt arbete.

Med anledning av det uppdrag som gavs i det aktuella beslutet anvisade Skatteverket, Transportstyrelsen och Trafikverket kontaktpersoner till Regeringskansliet. Representanter från Regeringskansliet har med dessa kontaktpersoner diskuterat frågor inom respektive myndighets ansvarsområde.

Under arbetets gång har handlingar utväxlats för synpunkter per e-post mellan de nämnda myndigheterna och Regeringskansliet. Det har också förekommit fysiska möten och telefonsamtal, som i vissa fall gett upphov till anteckningar. Varken anteckningarna eller de handlingar som utväxlats för synpunkter har bedömts utgöra allmänna handlingar i den mening som avses i tryckfrihetsförordningen.

Det arbete som arbetsgruppen har genomfört har resulterat i en promemoria om en ny inriktning för beskattning av tung lastbilstrafik (dnr Fi2018/01103/S2). Denna promemoria har bedömts utgöra en allmän handling och remitterades i mars 2018. Inom ramen för arbetsgruppens arbete har myndigheterna även gett in rapporter (dnr Fi2018/02253/S2, Fi2018/02258/S2, Fi2018/02414/S2) som också har bedömts utgöra allmänna handlingar.

6. Vilka kommentarer i övrigt ger denna promemoria anledning till?

Innehållet i promemorian ger inte anledning till några ytterligare kommentarer.

Miljö- och energidepartementet**Konstitutionsutskottets granskningsärende – Hanteringen av handlingar och digitala arbetsytor inom vissa arbetsgrupper i Regeringskansliet**

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor 5 och 6 i rubricerat granskningsärende såvitt avser Miljö- och energidepartementet.

5. Har det förekommit att någon av de arbetsgrupper inom Regeringskansliet som nämns i de beslut som har bifogats denna promemoria har använt någon form av digital arbetsyta i sitt arbete utan att det har funnits något formellt beslut om att inrätta en digital arbetsyta? Om ja, önskas en redogörelse för hur arbetsytan har hanterats från tryckfrihetsrättslig synpunkt.

Den interdepartementala arbetsgruppen för integrering av klimat och miljö i syfte att nå miljömålen (se bilaga 5 till konstitutionsutskottets promemoria) har inte använt någon form av digital arbetsyta.

6. Vilka kommentarer i övrigt ger denna promemoria anledning till?

Innehållet i promemorian ger inte anledning till några ytterligare kommentarer.

Näringsdepartementet**Konstitutionsutskottets granskningsärende – Hanteringen av handlingar och digitala arbetsytor inom vissa arbetsgrupper i Regeringskansliet**

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor 1, 5 och 6 i rubricerat granskningsärende såvitt avser Näringsdepartementet.

1. Utskottet önskar att få ta del av samtliga beslut som avser inrättande av arbetsgrupper inom det nationella skogsprogrammet (jfr Näringsdepartementets beslut i bilaga 7–8).

Utöver besluten om ordförande i de fyra arbetsgrupperna (bilaga 7 och 8 till konstitutionsutskottets promemoria) har det inte upprättats några handlingar med beslut som avser inrättande av arbetsgrupper inom det nationella skogsprogrammet.

Intresserade organisationer, myndigheter och företag nominerade ledamöter till arbetsgrupperna. Ledamöterna i arbetsgrupperna valdes därefter ut av Näringsdepartementet efter samråd med dels ordförandena i respektive arbetsgrupp, dels den interdepartementala arbetsgruppen för skogsprogrammet. Arbetsgruppernas sammansättning redovisades därefter på regeringens webbplats.

5. Har det förekommit att någon av de arbetsgrupper inom Regeringskansliet som nämns i de beslut som har bifogats denna promemoria har använt någon form av digital arbetsyta i sitt arbete utan att det har funnits något formellt beslut om att inrätta en digital arbetsyta? Om ja, önskas en redogörelse för hur arbetsytan har hanterats från tryckfrihetsrättslig synpunkt.

I det följande lämnas närmare kommentarer om Näringsdepartementets arbetsgrupper som tas upp i konstitutionsutskottets promemoria.

Arbetsgrupp med uppgift att genomföra moderniseringen av EU:s statsstödsregler (se bilaga 6 till konstitutionsutskottets promemoria)

Arbetsgruppen använde inte någon digital arbetsyta i sitt arbete.

Arbetsgrupper inom det nationella skogsprogrammet (se bilaga 7 och 8 till konstitutionsutskottets promemoria)

För arbetsgrupperna inom det nationella skogsprogrammet fanns inte några digitala arbetsytor inrättade. Däremot fanns digitala arbetsytor för de stödfunktioner som hade till uppgift att bistå arbetsgrupperna. Det fattades inte några formella beslut om att inrätta dessa ytor. I stödfunktionerna ingick representanter från Näringsdepartementet, konsulter som Näringsdepartementet avropat från ramavtal samt representanter från Skogsstyrelsen. Stödfunktionerna bistod ordförandena i arbetsgrupperna med att bl.a. förbereda möten, ta fram utkast till kallelser och vidta andra praktiska åtgärder kring mötena, bl.a. boka lokaler.

De digitala arbetsytorna användes i olika omfattning för att ge tillgång till utkast till kallelser till arbetsgruppernas möten, minnesanteckningar från arbetsgruppernas möten, utkast till arbetsgruppernas rapporter samt promemorior och annat underlag som togs fram i anslutning till arbetet med rapporterna. En av ytorna användes för att ge tillgång till viss information som hämtats från internet och som kunde vara av intresse exempelvis för arbetsgruppens omvärldsbevakning. Ordförandena för två av de fyra arbetsgrupperna hade tillgång till och använde den arbetsyta som avsåg arbetet i deras arbetsgrupp.

Från tryckfrihetsrättslig synpunkt har arbetet betraktats som ett internt arbete inom Regeringskansliet. Att en handling lagts upp på en gemensam arbetsyta har därför inte i sig ansetts medföra att handlingen blivit allmän.

Samordningsfunktion för life science inom Regeringskansliet (se bilaga 9 till konstitutionsutskottets promemoria)

Samordningsfunktionen, i vilken tjänstemän från Socialdepartementet, Utbildningsdepartementet och Näringsdepartementet ingår, använder i sitt

arbete en digital arbetsyta. Det har inte fattats något formellt beslut om att inrätta en sådan arbetsyta. På ytan har lagts upp dokument som inom ramen för samordningsfunktionens uppdrag har inkommit till Regeringskansliet. På så sätt kan deltagarna i samordningsfunktionen enkelt ta del av dessa dokument. Vidare använder deltagarna i samordningsfunktionen ytan för att ge varandra tillgång till arbetsmaterial.

Från tryckfrihetsrättslig synpunkt har samordningsfunktionens arbete betraktats som ett internt arbete inom Regeringskansliet. Att en handling lagts upp på den gemensamma arbetsytan har därför inte i sig ansetts medföra att handlingen blivit allmän.

6. Vilka kommentarer i övrigt ger denna promemoria anledning till?

Innehållet i promemorian ger inte anledning till några ytterligare kommentarer.

Kulturdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende – Hanteringen av handlingar och digitala arbetsytor inom vissa arbetsgrupper i Regeringskansliet

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor 5 och 6 i rubricerat granskningsärende såvitt avser Kulturdepartementet.

5. Har det förekommit att någon av de arbetsgrupper inom Regeringskansliet som nämns i de beslut som har bifogats denna promemoria har använt någon form av digital arbetsyta i sitt arbete utan att det har funnits ett formellt beslut om att inrätta en digital arbetsyta? Om ja, önskas en redogörelse för hur arbetsytan har hanterats från tryckfrihetsrättslig synpunkt.

I det följande lämnas närmare kommentarer om Kulturdepartementets arbetsgrupper som tas upp i konstitutionsutskottets promemoria.

Interdepartemental arbetsgrupp för samepolitiken (se bilaga 2 till konstitutionsutskottets promemoria)

Arbetsgruppen har inte använt någon form av digital arbetsyta i sitt arbete.

Arbetsgrupp med uppgift att arbeta med frågor som rör kultur och skola (se bilaga 4 till konstitutionsutskottets promemoria).

I arbetsgruppen har tjänstemän från Kulturdepartementet och Utbildningsdepartementet deltagit. Vid enstaka möten har tjänstemän från andra departement deltagit.

Arbetsgruppen har använt en digital arbetsyta som varit gemensam för de tjänstemän som deltagit i arbetsgruppen. Något formellt beslut om att inrätta

arbetsytan har inte fattats. Från tryckfrihetsrättslig synpunkt har arbetsgruppens arbete betraktats som ett internt arbete inom Regeringskansliet. Att en handling har lagts upp på den digitala arbetsytan har därför inte i sig ansetts medföra att handlingen blivit allmän.

6. Vilka kommentarer i övrigt ger denna promemoria anledning till?

Innehållet i promemorian ger inte anledning till några ytterligare kommentarer.

Bilaga 6.2

Regeringskansliet

Statsrådsberedningen
Rättschefen2018-11-27
SB2018/01501/RCK

Konstitutionsutskottet	
Ink	2018 -11- 27
Dnr	135-2018/19

Konstitutionsutskottet
Riksdagen**Konstitutionsutskottets granskningsärende – Hanteringen av handlingar och digitala arbetsytor inom vissa arbetsgrupper i Regeringskansliet**

Härmed överlämnas promemorior från Utrikesdepartementet, Socialdepartementet, Finansdepartementet, Miljö- och energidepartementet, Näringsdepartementet och Kulturdepartementet.

Regeringskansliets kontaktpersoner i ärendet är departementsrådet Maria Jonsson, Utrikesdepartementet, expeditionschefen Marianne Jenryd, Socialdepartementet, finansrådet Linda Haggren, Finansdepartementet, expedition- och rättschefen Lena Ingvarsson, Miljö- och energidepartementet, expeditionschefen Fredrik Ahlén, Näringsdepartementet samt expedition- och rättschefen Helena Swenzén, Kulturdepartementet.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Utrikesdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende – Hanteringen av handlingar och digitala arbetsytor inom vissa arbetsgrupper i Regeringskansliet

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets kompletterande frågor 1 och 2 i rubricerat granskningsärende såvitt avser Utrikesdepartementet.

1. I vilken utsträckning och på vilket sätt har dokumentation skett beträffande sådana synpunkter som under arbetets gång har framförts av i förhållande till en arbetsgrupp utomstående personer/myndigheter och som har varit av betydelse för ärendet?

2. I vilken utsträckning har i förhållande till en arbetsgrupp utomstående personer/myndigheter inkommit med synpunkter på s.k. mellanprodukter? Hur har sådana synpunkter hanterats från tryckfrihetsrättslig synpunkt?

I endast en av de arbetsgrupper som tas upp i konstitutionsutskottets promemoria – arbetsgruppen för multilateral utvecklingspolitik och strategisk styrning – har utomstående inkommit med synpunkter på s.k. mellanprodukter.

Ett utkast till regeringens skrivelse Resultatskrivelse om utvecklings-samarbete och humanitärt bistånd genom multilaterala organisationer (skr. 2017/18:188) översändes till Styrelsen för internationellt utvecklings-samarbete (Sida) för synpunkter. Sidas kommentarer på utkastet har inte bedömts utgöra en allmän handling hos Regeringskansliet.

I övrigt har det inte i någon arbetsgrupp förekommit att utomstående personer/myndigheter har framfört synpunkter som har varit av betydelse för ärendet. Några synpunkter har därför inte dokumenterats.

Socialdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende – Hanteringen av handlingar och digitala arbetsytor inom vissa arbetsgrupper i Regeringskansliet

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets kompletterande frågor 1, 2 och 3 i rubricerat granskningsärende såvitt avser Socialdepartementet.

1. I vilken utsträckning och på vilket sätt har dokumentation skett beträffande sådana synpunkter som under arbetets gång har framförts av i förhållande till en arbetsgrupp utomstående personer/myndigheter och som har varit av betydelse för ärendet?

Muntliga synpunkter har framförts till vissa av arbetsgrupperna från utomstående. Dessa synpunkter har inte ansetts vara av sådan betydelse för ärendet att de har dokumenterats.

2. I vilken utsträckning har i förhållande till en arbetsgrupp utomstående personer/myndigheter inkommit med synpunkter på s.k. mellanprodukter? Hur har sådana synpunkter hanterats från tryckfrihetsrättslig synpunkt?

Som angetts i Socialdepartementets tidigare promemoria i granskningsärendet har det förekommit att utomstående myndigheter har kommit in med synpunkter på utkast till texter. De svar med synpunkter som har kommit in har inte bedömts utgöra allmänna handlingar.

3. I Socialdepartementets redogörelse för Arbetsgruppen med uppdrag att utreda formerna för en permanent rehabiliteringskoordinatorsfunktion inom vården nämns bl.a. en referensgrupp. Utgjorde referensgruppen en del av arbetsgruppen? Om ja, önskar utskottet ta del av eventuella beslut om förordnanden för referensgruppens ledamöter. Utväxladades det

några handlingar mellan arbetsgruppen och referensgruppen? Om ja, önskas en redogörelse för hur hanteringen av utväxlade handlingar har skett från tryckfrihetsrättslig synpunkt.

Referensgruppen har inte utgjort en del av arbetsgruppen. Textutkast har skickats för synpunkter från arbetsgruppen till deltagarna i referensgruppen. Textutkastet har inte bedömts utgöra allmänna handlingar i den mening som avses i tryckfrihetsförordningen. En handling som kom in till arbetsgruppen efter ett referensgruppsmöte har diarieförts. I övrigt har inte några handlingar skickats från deltagarna i referensgruppen till arbetsgruppen.

Finansdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende – Hanteringen av handlingar och digitala arbetsytor inom vissa arbetsgrupper i Regeringskansliet

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor 1, 2, 4 och 5 i rubricerat granskningsärende såvitt avser Finansdepartementet.

1. I vilken utsträckning och på vilket sätt har dokumentation skett beträffande sådana synpunkter som under arbetets gång har framförts av i förhållande till en arbetsgrupp utomstående personer/myndigheter och som har varit av betydelse för ärendet?

4. I Finansdepartementets redogörelse för uppdraget till Skatteverket, Transportstyrelsen och Trafikverket nämns bl.a. att kontaktpersoner anvisades. Utgjorde kontaktpersonerna en del av arbetsgruppen? Om ja, önskar utskottet ta del av eventuella beslut om förordnanden för kontaktpersonerna. Utväxlades det några handlingar mellan arbetsgruppen och kontaktpersonerna? Om ja, önskas en redogörelse för hur hanteringen av utväxlade handlingar har skett från tryckfrihetsrättslig synpunkt.

Kontaktpersonerna har utgjort en del av arbetsgruppen. Några beslut om förordnanden har inte fattats av regeringen eller Regeringskansliet. Det har utväxlats handlingar med de kontaktpersoner som ingått i arbetsgruppen. Det av arbetsgruppen bedrivna arbetet har betraktats som ett internt arbete inom Regeringskansliet. De utväxlade handlingarna har därför inte bedömts utgöra allmänna handlingar.

Endast ett fåtal synpunkter har under arbetets gång framförts av – i förhållande till arbetsgruppen – utomstående personer/myndigheter. Dessa synpunkter har inte bedömts vara av betydelse för ärendet och har därför inte dokumenterats.

2. I vilken utsträckning har i förhållande till en arbetsgrupp utomstående personer/myndigheter inkommit med synpunkter på s.k. mellanprodukter? Hur har sådana synpunkter hanterats från tryckfrihetsrättslig synpunkt?

5. I Finansdepartementets redogörelse för uppdraget till Skatteverket, Transportstyrelsen och Trafikverket anges bl.a. att det utväxlades handlingar mellan arbetsgruppen och myndigheterna samt att varken handlingarna eller upprättade anteckningar har bedömts utgöra allmänna handlingar i den meningen som avses i tryckfrihetsförordningen. Utskottet önskar en redogörelse för de överväganden som gjordes från tryckfrihetsrättslig synpunkt i detta hänseende.

Det har utväxlats handlingar mellan kontaktpersonerna på myndigheterna och deltagarna från Regeringskansliet, dvs. inom arbetsgruppen. Dessa har som nämnts inte bedömts utgöra allmänna handlingar. Några mellanprodukter har inte skickats från arbetsgruppen till i förhållande till arbetsgruppen utomstående personer/myndigheter.

De anteckningar som tagits inom Regeringskansliet – och som bedömts inte tillföra ärendet någon sakuppgift – har varken expedierats eller tagits om hand för arkivering och har därmed inte bedömts utgöra allmänna handlingar.

Aktuella myndigheter fick också, inom ramen för en gemensam beredning, ta del av utkast till den promemoria som senare remitterades. Myndigheterna har inkommit med synpunkter som har beaktats i den slutliga promemoria som remitterades. Myndigheternas synpunkter har inte bedömts utgöra allmänna handlingar hos Regeringskansliet.

Miljö- och energidepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende – Hanteringen av handlingar och digitala arbetsytor inom vissa arbetsgrupper i Regeringskansliet

Härmed lämnas svar från på konstitutionsutskottets kompletterande frågor 1 och 2 såvitt avser Miljö- och energidepartementet.

1. I vilken utsträckning och på vilket sätt har dokumentation skett beträffande sådana synpunkter som under arbetets gång har framförts av i förhållande till en arbetsgrupp utomstående personer/myndigheter och som har varit av betydelse för ärendet?

Den interdepartementala arbetsgruppen för hur klimat och miljö ska integreras för att öka takten i arbetet med att nå miljömålen är en intern grupp inom Regeringskansliet. Utomstående personer/myndigheter har inte framfört synpunkter av betydelse för ärendet. Några synpunkter har därför inte dokumenterats.

2. I vilken utsträckning har i förhållande till en arbetsgrupp utomstående personer/myndigheter inkommit med synpunkter på s.k. mellanprodukter? Hur har sådana synpunkter hanterats från tryckfrihetsrättslig synpunkt?

Utomstående personer/myndigheter har inte inkommit med synpunkter på s.k. mellanprodukter till den interdepartementala arbetsgruppen.

2018-11-27

Näringsdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende – Hanteringen av handlingar och digitala arbetsytor inom vissa arbetsgrupper i Regeringskansliet

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets kompletterande frågor 1, 2, 6 och 7 i rubricerat granskningsärende såvitt avser Näringsdepartementet.

1. I vilken utsträckning och på vilket sätt har dokumentation skett beträffande sådana synpunkter som under arbetets gång har framförts av i förhållande till en arbetsgrupp utomstående personer/myndigheter och som har varit av betydelse för ärendet?

Samordningsfunktion för life science inom Regeringskansliet

Ett flertal myndigheter, företag, branschorganisationer och enskilda har inkommit med skriftliga förslag till den strategi angående life science som samordningsfunktionen arbetar med att ta fram. Därutöver har samordningsfunktionen arrangerat fem temadagar i syfte att inhämta synpunkter på den kommande strategin från olika aktörer. Dessa temadagar har dokumenterats genom dels de bildspel som aktörerna visat, dels genom minnesanteckningar.

De skriftliga förslagen och bildspelen hålls ordnade. Minnesanteckningarna, som inte har expedierats och ännu inte heller tagits om hand för arkivering, har inte bedömts utgöra allmänna handlingar.

Arbetsgrupp med uppgift att genomföra moderniseringen av EU:s statsstödsregler

Det har inte framförts några synpunkter under arbetets gång av i förhållande till arbetsgruppen utomstående personer/myndigheter.

Arbetsgrupperna i det nationella skogsprogrammet

Skriftliga synpunkter, t.ex. förslag till skogsprogrammet och arbetsgrupperna, har inkommit. Sådana handlingar som har bedömts vara av betydelse för skogsprogrammet eller arbetsgruppernas rapporter har diarieförts.

Muntliga synpunkter som har lämnats vid regionala konferenser och andra evenemang som anordnats i syfte att ge möjlighet att lämna förslag och synpunkter på utformningen av skogsprogrammet eller arbetsgruppernas rapporter har sammanfattats i en promemoria. Promemorian har diarieförts.

2. I vilken utsträckning har i förhållande till en arbetsgrupp utomstående personer/ myndigheter inkommit med synpunkter på s.k. mellanprodukter? Hur har sådana synpunkter hanterats från tryckfrihetsrättslig synpunkt?

Samordningsfunktion för life science inom Regeringskansliet

Det har inte förekommit att i förhållande till samordningsfunktionen utomstående personer/myndigheter inkommit med synpunkter på någon s.k. mellanprodukt.

Arbetsgrupp med uppgift att genomföra moderniseringen av EU:s statsstödsregler

Det har inte förekommit att i förhållande till arbetsgruppen utomstående personer/myndigheter inkommit med synpunkter på någon s.k. mellanprodukt.

Arbetsgrupperna i det nationella skogsprogrammet

Såvitt har kunnat utredas har det vid ett tillfälle förekommit att en s.k. mellanprodukt – delar av ett utkast till slutrapport från en av arbetsgrupperna – har skickats till utomstående personer i syfte att inhämta synpunkter på innehållet. Det har därefter kommit in en handling med

synpunkter. Denna handling har inte bedömts utgöra en allmän handling hos Regeringskansliet.

6. I Näringsdepartementets redogörelse för beslut om inrättande av arbetsgrupper inom det nationella skogsprogrammet anges bl.a. att ledamöterna i arbetsgrupperna valdes ut av departementet efter visst samråd. Utgjorde ledamöterna en del av arbetsgruppen? Om ja, önskar utskottet ta del av eventuella beslut om förordnanden för ledamöterna, och om sådana förordnanden inte finns önskar utskottet en redogörelse för på vilken grund ledamöterna anses utgöra en del av arbetsgruppen. Om nej, önskar utskottet en redogörelse för hur handlingar som utväxlats mellan ledamöterna och arbetsgruppen har hanterats från tryckfrihetsrättslig synpunkt.

Ledamöterna har utgjort en del av arbetsgruppen. Det har inte upprättats några handlingar med beslut om förordnanden för ledamöterna. I maj 2015 har på regeringens webbplats publicerats en uppmaning till intresserade att anmäla intresse för att delta i någon av de fyra arbetsgrupperna. Ledamöterna i arbetsgrupperna har därefter valts ut av Näringsdepartementet. Namnen på ledamöterna i varje arbetsgrupp, tillsammans med namnen på de ordförande som utsetts genom Regeringskansliets beslut den 7 juli 2015, har därefter publicerats på regeringens webbplats den 25 september 2015. Utdrag från regeringens webbplats bifogas som *bilaga 1* och *2*.

7. I Näringsdepartementets redogörelse för samordningsfunktionen för life science inom Regeringskansliet anges bl.a. att dokument som inom ramen för samordningsfunktionens uppdrag hade inkommit till Regeringskansliet lades upp på en digital arbetsyta. Diariefördes dessa till Regeringskansliet inkomna handlingar innan de lades upp på den digitala arbetsytan?

De aktuella allmänna handlingarna har inte diarieförts utan hålls ordnade.

Bilaga 1

Regeringen presenterar arbetsgrupperna i det nationella skogsprogrammet

Nu tas nästa steg i det nationella skogsprogrammet för att nå skogsprogrammets vision: Skogen – det gröna guldets – ska bidra till jobb och hållbar tillväxt i hela landet samt till utvecklingen av en växande bioekonomi.

Arbetet leds av landsbygdsministern med stöd av ett programråd bestående av 22 intressenter. Under 2015 och 2016 genomförs en dialogprocess där intressenter, myndigheter och universitet gemensamt ska ta sig an utmaningar och möjligheter för att nå visionen i skogsprogrammet.

Landsbygdsminister Sven-Erik Bucht understryker vikten av brett deltagande och långsiktiga perspektiv i dialogprocessens fortsatta arbete.

– Jag ser det nationella skogsprogrammet som en bred och långsiktig process över mandatperioder och partigränser. Skogen är vårt gröna guld och en viktig nationell tillgång som vi ska värna om, säger landsbygdsminister Sven-Erik Bucht.

Kärnan i dialogprocessen kommer att bestå av fyra arbetsgrupper:

1. Tillväxt, mångbruk och värdeskapande av skogen som resurs

- Hållbar tillväxt och jobb i skogen
- Skogens sociala värden

2. Virkesproduktion, övriga ekosystemtjänster och naturens gränser

- Skogsbruk för ett bättre klimat.
- Biologisk mångfald och ekosystemtjänster, risker och sårbarhet.

3. Främjande av biobaserade produkter och energi, smarta transporter, en skogsindustri i världsklass och ökad export

- Ökat träbyggande
- Framtidens biobaserade produkter och innovation
- Framtidens transportutmaningar
- Skogsindustri i världsklass

4. Internationella skogsfrågor

- Svenska prioriteringar för internationellt/EU- samarbete
- Svensk kunskap i en globaliserad värld
- Insatser för exportfrämjande

Fram till 22 maj går det att anmäla intresse för att delta i någon av de fyra arbetsgrupperna. Arbetsgruppernas slutliga bemanning inklusive ordföranden samt mötesscheman kommer att presenteras kort därefter. I första hand kommer representanter för intresseorganisationer, företag och myndigheter ges möjlighet att delta. Under arbetets gång kommer experter att bjudas in när så behövs. Varje arbetsgrupp kommer att bestå av 10-talet personer. Skicka din intresseanmälan att delta i en arbetsgrupp senast den 22 maj till Nationella skogsprogrammet via e-post nedan.

Kontakt

Projektsekretariatet för det nationella skogsprogrammet,
Näringsdepartementet
Telefon (växel) 08-405 10 00

Ingela Nilsson
Pressekreterare hos landsbygdsminister Sven-Erik Bucht
Telefon (växel) 08-405 10 00

Publicerad 04 maj 2015 · Uppdaterad 18 maj 2015

Den här sidan är uppmärkt med följande kategorier:

Landsbygd, livsmedel och areella näringar

Näringsdepartementet Pressmeddelande Sven-Erik Bucht

Relaterat

- > **Nordiskt skogs- och lantbruk ska rustas för kommande extremväder**
20 september 2018 · [Pressmeddelande från Näringsdepartementet, Sven-Erik Bucht](#)

- > **Extra ändringsbudget med anledning av krispaket till lantbrukare som drabbats av torkan 2018**
20 september 2018 · [Pressmeddelande från Finansdepartementet, Magdalena Andersson, Näringsdepartementet, Sven-Erik Bucht](#)

- > **Nordiska ministerrådet diskuterar effekterna av sommarens torka**
18 september 2018 · [Pressmeddelande från Näringsdepartementet, Sven-Erik Bucht](#)

- > **Livsmedel i fokus när landsbygdsminister Sven-Erik Bucht besöker Växjö**
06 september 2018 · [Pressmeddelande från Näringsdepartementet, Sven-Erik Bucht](#)

- > **Landsbygdsminister Sven-Erik Bucht besöker Nynäshamn**
06 september 2018 · [Pressmeddelande från Näringsdepartementet, Sven-Erik Bucht](#)

Bilaga 2

Regeringskansliet

Arbetsgrupper inom det nationella skogsprogrammet

Representanter från skogens hela värdekedja deltar i de fyra arbetsgrupper som är kärnan i skogsprogrammets dialogprocess.

Arbetsgrupp 1 - Tillväxt, mångbruk och värdeskapande av skogen som resurs

Ordföranden:

- Elisabeth Salander-Björklund, VD, Bergvik skog AB
- Peter Westman, Naturvårdschef, WWF

Deltagare:

- Lotta Möller, Skogssällskapet
- Erik Petré, Häradsallmäningsförbundet
- Lena-Lisa Tengblad, Skogs- och lantarbetsgivareförbundet
- Erik Hjærtfors, Småsågarnas riksförbund
- Karin Ewelönn, GS-Facket
- Ulf Bergkvist, Bergkvist-Insjön
- Daniel Ligné, Svenska Jägarförbundet
- Karin Perers, Mellanskog
- Göran Andersson, Friluftsrämjandet
- Mats Forslund, Jämtland Härjedalen Turism
- Stig Hansson, Hela Sverige ska leva
- Tjarlis Metzmaa, Sverok
- Märta Berg, Naturskyddsföreningen

Genvägar

- › **Delaktighet och gemensamt ansvar**
röd tråd för skogsprogrammets arbetsgrupper

September 2016: Underlagsrapporter Skogsprogrammet

Som en del i processen att ta fram ett nationellt skogsprogram avrapporterar nu de fyra arbetsgrupperna sitt arbete i form av underlagsrapporter som innehåller strategiska rekommendationer och åtgärdsförslag till regeringen. Arbetsgruppernas underlagsrapporter kommer att skickas ut på remiss och därefter kommer regeringen under 2017 att utforma ett skogsprogram med utgångspunkt i skogspolitikens jämställda mål samt utifrån arbetsgruppernas underlag. En handlingsplan kommer även att utformas.

- › **Arbetsgruppernas underlagsrapporter**

Arbetsgrupp 2 - Virkesproduktion, övriga ekosystemtjänster och naturens gränser

Ordföranden:

- Johan Bodegård, Sft Överintendent, Naturhistoriska riksmuseet
- Ola Kårén, Skogsvårdschef SCA

Deltagare:

- Gunnar Lindén, LRF-skogsägarna
- Marie Larsson-Stern, Skogforsk
- Göran Örlander, Södra skog
- Linda Berglund, WWF
- Jenny Wik-Karlsson, Svenska samernas riksförbund
- John Munthe, IVL
- Fredrik Widemo, Svenska jägarförbundet
- Olof Johansson, Sveaskog
- Åke Persson, SOF
- Malin Sahlin, Naturskyddsföreningen

Arbetsgrupp 3 - Främjande av biobaserade produkter och energi, smarta transporter, en skogsindustri i världsklass och ökade export

Ordföranden:

- Mårten Larsson, Skogsdirektör, Skogsindustrierna
- Laila Rogestedt, Innovationsdirektör & chef för nya affärer, Södra

Deltagare:

- Yngve Daoson, GS-facket
- Pär Lärkeryd, Norraskogsägarna
- Anders Pettersson, Innventia
- Anna Furness, SMF-Skogsentreprenörerna
- Magnus Thor, Skogforsk
- Hannele Arvonen, Setra
- Sten Nilsson, Forest Sector Insights AB
- Tobias Olsson, Sveriges Arkitekter
- Olle Olsson, Stockholm Environment Institute
- Erik Dotzauer, Fortum

Januari 2016: Lägesrapport Skogsprogrammet

Inom regeringens pågående arbete med att ta fram ett skogsprogram hålls en omfattande dialogprocess med organisationer, myndigheter och civilsamhället. Som en del av processen har fyra arbetsgrupper i uppgift att ta fram underlagsrapporter till regeringens fortsatta arbete med att ta fram skogsprogrammet. Arbetsgrupperna presenterar nu en kort lägesrapport hur man arbetar samt en första trendsparning. Underlagsrapporterna ska vara klara under hösten 2016.

- > **Lägesrapport arbetsgrupper inom nationellt skogsprogram**

- Daniel Badman, Billerudkorsnäs
- Hans Andrén, Växjö Kommunföretag
- Jan Wintzell, Sveaskog
- Maria Hollander, Paper Province

Arbetsgrupp 4 - Internationella skogsfrågor

Ordföranden:

- Lena Bruce, Affärsutvecklare strategisk analys, Sveaskog
- Lotta Samuelson, Program Manager, Swedish Water House

Deltagare:

- Maria Hedblom, Skogstekniska klustret
- Hans Djurberg, SCA
- Håkan Dahlfors, Business Sweden
- Marie Simonsson, Skogsägarföreningen Norrskog
- Lennart Ackzell, LRF skog
- Jerker Thunberg, Sida
- Johan Lindman, Stora Enso
- Per Larsson, WWF
- Max Enander, Svenska kyrkan
- Jonas Rönnberg, Föreningen Skogen
- Per Björkman, We Effect

Publicerad 25 september 2015 · Uppdaterad 28 februari 2017

Den här sidan är uppmärkt med följande kategorier:

Boende och byggande **Energi**

Ett nationellt skogsprogram för Sverige

Landsbygd, livsmedel och areella näringar

Miljö och klimat **Näringsdepartementet**

Sven-Erik Bucht

Relaterat

- > **Sven-Erik Bucht besöker Stora Ensos innovationscenter i Sickla**
30 november 2016 · [Pressmeddelande från Näringsdepartementet, Sven-Erik Bucht](#)
- > **Regeringen lanserar fem offensiva samverkansprogram**
01 juni 2016 · [Pressmeddelande från Ardalán Shekarabi, Helene Hellmark Knutsson, Ibrahim Baylan, Isabella Lövin, Karolina Skog, Mikael Damberg, Miljö- och energidepartementet](#)

Kulturdepartementet**Konstitutionsutskottets granskningsärende – Hanteringen av handlingar och digitala arbetsytor inom vissa arbetsgrupper i Regeringskansliet**

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets kompletterande frågor 1 och 2 i rubricerat granskningsärende såvitt avser Kulturdepartementet.

1. I vilken utsträckning och på vilket sätt har dokumentation skett beträffande sådana synpunkter som under arbetets gång har framförts av i förhållande till en arbetsgrupp utomstående personer/ myndigheter och som har varit av betydelse för ärendet?

2. I vilken utsträckning har i förhållande till en arbetsgrupp utomstående personer/ myndigheter inkommit med synpunkter på s.k. mellanprodukter? Hur har sådana synpunkter hanterats från tryckfrihetsrättslig synpunkt?

Interdepartemental arbetsgrupp för samepolitiken

Arbetsgruppen har inte fått in några synpunkter från utomstående.

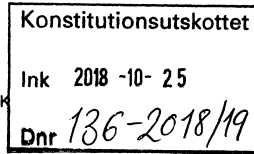
Arbetsgrupp med uppgift att arbeta med frågor som rör kultur och skola

Arbetsgruppen har bjudit in myndigheter till arbetsgruppsmöten vid ett par tillfällen för informationsinhämtning. Myndigheterna har dock inte framfört några synpunkter av betydelse för ärendet och inte heller kommit in med synpunkter på s.k. mellanprodukter.

Bilaga 7.1

Regeringskansliet

Statsrådsberedningen
Rättschefen2018-10-25
SB2018/01502/RCKKonstitutionsutskottet
RiksdagenKonstitutionsutskottets granskningsärende – Regeringskansliets
upphandling

Härmed överlämnas promemorior från Försvarsdepartementet, Miljö- och energidepartementet, Näringsdepartementet och Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Regeringskansliets kontaktpersoner i ärendet är expeditions- och rättschefen Maria Hedegård, expeditions- och rättschefen Lena Ingvarsson, expeditionschefen Fredrik Ahlén och chefsjuristen Bengt Nordqvist, Förvaltningsavdelningen.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Försvarsdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende – Regeringskansliets upphandling

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor 1, 4, 5, 10 och 11 i rubricerat granskningsärende såvitt avser Försvarsdepartementet.

- 1. I de förteckningar utskottet har gått igenom anges när ett inköp har gjorts genom direktupphandling. I bilagan till denna promemoria listas några exempel på sådana inköp.*
 - Av vilket skäl har direktupphandling gjorts i de listade fallen?*
 - I de fall direktupphandling har gjorts för att ramavtal saknas, vilka överväganden har gjorts kring behovet av att upphandla och ingå ett ramavtal, exempelvis för att det rör sig om inköp av tjänster som Regeringskansliet upphandlar ofta?*
 - Vad är skälet till att det för vissa inköp som uppges ha gjorts genom direktupphandling också hänvisas till ett ramavtal?*

Skälen till att direktupphandling har gjorts i de listade fallen

I det följande lämnas närmare kommentarer kring de exempel som tas upp i bilagan till konstitutionsutskottets promemoria där Försvarsdepartementet berörs.

We care and repair Nordic AB

Av förbiseende har det i den förteckning som överlämnats till konstitutionsutskottets kansli angetts att det varit fråga om direktupphandlingar. Posterna hänför sig i stället till ramavtal.

Clear Advice i Sverige AB

Inköpet från Clear Advice i Sverige AB avser ett seminarium i riksdagen den 27 april 2017 som planerades och genomfördes av Atlantic Council. Det

aktuella seminariet syftade till att behandla euroatlantisk säkerhet. Mot bakgrund av seminariets tema bedömdes Atlantic Council vara den mest lämpade aktören. Eftersom ramavtal saknades gjordes inköpet genom direktupphandling.

Överväganden kring behovet av att upphandla och ingå ramavtal

Inom ramen för det strategiska inköpsarbetet genomför Regeringskansliets centrala inköpsfunktion årliga kostnadsanalyser inom de inköpskategorier som Regeringskansliet har beslutat om. Analysen kan visa att det finns behov av att upphandla ramavtal inom områden där sådana avtal tidigare saknats. Det kan röra områden där inköpen varit många och därför närmar sig direktupphandlingsgränsen, men det kan även vara så att Regeringskansliet vill styra inköpen inom ett visst område och av den anledningen gör en upphandling trots att värdet årligen understiger gränsen för direktupphandling.

Avseende den direktupphandling som nu är aktuell gjordes bedömningen att den tjänst som upphandlats inte är en tjänst som Regeringskansliet upphandlar ofta. Det har därför inte ansetts finnas behov av att upphandla och ingå ramavtal för den typen av tjänst.

Hänvisningar i förteckningen

I den förteckning som Försvarsdepartementet har lämnat över till konstitutionsutskottets kansli förekommer att det avseende vissa direktupphandlingar hänvisas till diarienummer i Försvarsdepartementet. Hänvisningen till diarienummer avser i sådana fall det ärende i vilket direktupphandlingen har dokumenterats. Diarienumret avser alltså inte ramavtal.

4. Av de ovan redovisade iakttagelserna framgår att det totala värdet av vissa direktupphandlingar av tjänster från samma leverantör uppgår till 100 000 kr eller mer.
- Avser inköpen från respektive leverantör tjänster av samma slag?
 - Har det upphandlande departementet i dessa fall inhämtat offert från fler leverantörer?
- Om nej, vad är skälet till detta? Om ja, hur har dessa offertförfrågningar dokumenterats och på vilken grund har kontraktet tilldelats?
- Hur har dessa direktupphandlingar i övrigt dokumenterats?

Inköpen från Centralförbundet Folk och Försvar

Inköpen från Centralförbundet Folk och Försvar avser konferensavgifter för Rikskonferensen Folk och Försvar 2018 och i ett fall en anmälningsavgift för Centralförbundet Folk och Försvars studieresa till Berlin i april 2017. Det har inte varit fråga om tjänster av samma slag.

Varje år genomför Centralförbundet Rikskonferensen Folk och Försvar, som är ett viktigt forum för diskussioner om säkerhetspolitik, försvar och samhällets krisberedskap. Endast en leverantör är aktuell avseende denna konferens.

Centralförbundet Folk och Försvar vill öka kunskapen om och förståelsen för olika länders säkerhetspolitik. Därför genomför Centralförbundet Folk och Försvar årligen två studieresor med deltagare från dess medlemsorganisationer, politiska partier, myndigheter och media. Även när det gäller studieresan till Berlin 2017 var endast en leverantör aktuell. Offerter kunde därför inte inhämtas från flera leverantörer. Dokumentation finns i form av fakturor.

Inköpet från Source Executive Recruitment

Inköpet från Source Executive Recruitment avser en second opinion vid rekrytering av biträdande enhetschef till en av departementets enheter. Det har bara varit fråga om ett inköp. Vid tillfället för inköpet fanns inget ramavtal avseende dylika tjänster. Inköpet utannonserades inte och andra leverantörer tillfrågades inte. Kontraktet tilldelades den leverantör som tidigare haft ramavtal i väntan på att ett nytt ramavtal skulle tecknas. Leverantören hade god kännedom om Regeringskansliet och Försvarsdepartementet, vilket gjorde att det blev mest ändamålsenligt och effektivt att tillfråga den. Dokumentationen har skett genom Regeringskansliets mall för direktupphandling.

5. Mot bakgrund av rekommendationen i Regeringskansliets rutiner för direktupphandling att annonsera även vid direktupphandling, särskilt om köpet avser en vara eller tjänst med flera små- och medelstora företag som möjliga leverantörer, i vilken utsträckning har detta skett vid de direktupphandlingar som har genomförts vid de tre aktuella departementen under den granskade tidsperioden?

Försvarsdepartementet har inte annonserat någon direktupphandling under den granskande perioden.

10. Av de redovisade iakttagelserna i utskottets genomgång framgår att vissa avrop har gjorts bl.a. från ramavtal FA2014/669/AK, FA2015/192/RS/1, FA2015/01424/KOM och FA2017/00160/AK. Vidare har avrop gjorts från ett ramavtal (ramavtalsnummer saknas) avseende språkutbildning för Sven-Erik Bucht.

Utskottet önskar

- en fullständig förteckning över vilka avrop som har gjorts från dessa ramavtal vid de i granskningen aktuella departementen under den granskade tidsperioden, och en utförlig beskrivning av de tjänster som har köpts genom dessa avrop,
- en beskrivning av ramavtalets villkor,
- en kommentar till hur respektive avrop förhåller sig till ramavtalets villkor, t.ex. vad gäller fördelningsnyckeln, samt
- uppgifter om hur dessa avrop har dokumenterats.

FA2014/669/AK

Ramavtalets villkor

Ramavtalet omfattar fyra delområden.

- A) Generellt ledarskap
- B) Management/Organisationsutveckling
- C) Stöd till HR-organisationen
- D) Coaching

Inom varje område har tre leverantörer upphandlats med inbördes rangordning. Avrop ska i första hand ske från den leverantör som står som nr 1 på listan och därefter i fallande ordning.

Leverantörer på delområde A: Generellt ledarskap

- 1. IPF-Institutet för Personal- och Företagsutveckling AB
- 2. Sandahl Partners Stockholm AB
- 3. K. Ekman & Partners Stockholm

Leverantörer på delområde B: Management/Organisationsutveckling

- 1. Karlöf Consulting AB
- 2. Vergenta AB
- 3. Framship AB

Leverantörer på delområde C: Stöd till HR-organisationen

1. Ledarskapscentrum Nord AB
2. Contexta Consulting AB
3. Svenskt Ledarskap AB

Leverantörer på delområde D: Coaching

1. Sandahl Partners Stockholm AB
2. IPF-Institutet för Personal- och Företagsutveckling AB
3. Contexta Consulting AB

Avrop från ramavtalet

IPF-Institutet för Personal- och Företagsutveckling AB

Tre avrop har gjorts. Två avrop avser teambuilding/halvdagsseminarium för enhet för att stärka och utveckla samarbete. Leverantören är rangordnad som nr 1 på ramavtalets delområde A. Ett avrop avser chefshandledning. Leverantören är rangordnad som nr 1 på ramavtalets delområde A. Samtliga avrop har dokumenterats genom Regeringskansliets blankett Avrop från ramavtal – mall.

Sandahl Partners Stockholm AB

Ett avrop har gjorts och avser individuell chefscoaching. Leverantören är rangordnad som nr 1 på ramavtalets delområde D. Avropet har dokumenterats genom Regeringskansliets blankett Avrop från ramavtal – mall.

FA2015/01424/KOM

Ramavtalets villkor

Ramavtalet ska tillgodose Regeringskansliets behov av att upprätta och distribuera pressmeddelanden till i förväg uppdaterade medieregister för att på ett effektivt sätt nå ut till lämpliga mottagare. Det är ett avtal med en leverantör, Cision Sverige AB. Enligt ramavtalet gäller ett avrop i 12 månader från det att avropet har gjorts i form av ett abonnemang. Efter 12 månader kan avropet förlängas.

Avrop från ramavtalet

Cision Sverige AB, som är ramavtalets enda leverantör, anlätades för att tillhandahålla en webbaserad tjänst för distribution av pressmeddelanden och för tillgång till medieregister. Det ursprungliga avropet gjordes före den granskade tidsperioden genom att konto öppnades för tjänsten. Tjänsten, som fortfarande används, faktureras månatligen och det är dessa faktureringar som motsvarar de 18 posterna i den förteckning som tidigare överlämnats till konstitutionsutskottets kansli. Fakturorna från leverantören förvaras i Regeringskansliets fakturahanteringssystem.

11. Vilka övriga kommentarer finns till uppgifterna i denna promemoria?

Innehållet i promemorian ger inte anledning till några ytterligare kommentarer.

Miljö- och energidepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende – Regeringskansliets upphandling

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor 1, 2, 4, 5, 9, 10 och 11 i rubricerat granskningsärende såvitt avser Miljö- och energidepartementet.

1. I de förteckningar utskottet har gått igenom anges när ett inköp har gjorts genom direktupphandling. I bilagan till denna promemoria listas några exempel på sådana inköp.

- Av vilket skäl har direktupphandling gjorts i de listade fallen?*
- I de fall direktupphandling har gjorts för att ramavtal saknas, vilka överväganden har gjorts kring behovet av att upphandla och ingå ett ramavtal, exempelvis för att det rör sig om inköp av tjänster som Regeringskansliet upphandlar ofta?*
- Vad är skälet till att det för vissa inköp som uppges ha gjorts genom direktupphandling också hänvisas till ett ramavtal?*

Skälen till att direktupphandling har gjorts i de listade fallen

I det följande lämnas närmare kommentarer kring de exempel som tas upp i bilagan till konstitutionsutskottets promemoria där Miljö- och energidepartementet berörs.

Alltinget.se

Miljö- och energidepartementet tecknade 2017 ett avtal med Alltinget.se om 100 digitala prenumerationer genom en direktupphandling. Departementet använde sig av direktupphandling för att priset var mer förmånligt än om avrop hade gjorts från Regeringskansliets ramavtal för förmedlingstjänst av prenumerationer.

Bonnier Business Publishing AB

Upphandlingarna avser dels ett års digitalt nyhetsbrev till politiska ledningen, dels ett års digitalt nyhetsbrev "Energimarknaden" till departementets energienhet. Det är fråga om förnyelser av prenumerationer.

Direktupphandlingarna, som har skett även tidigare år, skulle rätteligen ha skett genom avrop från Regeringskansliets ramavtal om förmedlingstjänster av prenumerationer.

Bonnier Business Sustainability AB

Två av posterna i den förteckning som överlämnats till konstitutionsutskottets kansli avser deltagaravgifter för de externa konferenserna Miljöbalksdagarna och Seminarium om aktuell hållbarhet. Dessa konferenser arrangerades av tidningen Aktuell Hållbarhet.

De två övriga posterna avser prenumerationer på tidningen Aktuell Hållbarhet och Analysbrevet Ekotransport. Det rör sig om förnyelser av prenumerationer. Dessa direktupphandlingar, som har skett tidigare år, skulle rätteligen ha skett genom avrop från Regeringskansliets ramavtal om förmedlingstjänster av prenumerationer.

Cornerstone Sweden AB

Tre av posterna avser en projektledarutbildning. Tidigare ramavtal gällande projektledarutbildning hade vid tidpunkten gått ut. Regeringskansliets förvaltningsavdelning, som arrangerade utbildningen, direktupphandlade därför tjänsten.

Övriga poster i förteckningen avser direktupphandlingar som Miljö- och energidepartementet har genomfört eftersom det inte funnits något ramavtal.

We care and repair Nordic AB

Av förbiseende har i det underlag som tidigare lämnats till konstitutionsutskottets kansli angetts att det är fråga om direktupphandlingar. Posterna hänför sig i stället till ramavtal.

Scandic Ferrum/Scandic Hotels AB

Av förbiseende har i det underlag som tidigare lämnats till konstitutionsutskottets kansli angetts att det är fråga om direktupphandlingar. Posterna hänför sig i stället till ramavtal.

Framtona AB

Miljö- och energidepartementet tecknade ett avtal med Framtona AB för röst- och retorikträning för delar av den politiska ledningen. Tjänsten direktupphandlades eftersom Regeringskansliet inte hade något ramavtal för den typen av tjänst.

Överväganden kring behovet av att upphandla och ingå ramavtal

Inom ramen för det strategiska inköpsarbetet genomför Regeringskansliets centrala inköpsfunktion årliga kostnadsanalyser inom de inköpskategorier som Regeringskansliet har beslutat om. Analysen kan visa att det finns behov av att upphandla ramavtal inom områden där sådana avtal tidigare saknats. Det kan röra områden där inköpen varit många och därför närmar sig direktupphandlingsgränsen, men det kan även vara så att Regeringskansliet vill styra inköpen inom ett visst område och av den anledningen gör en upphandling trots att värdet årligen understiger direktupphandlingsgränsen.

När det gäller vilka överväganden som har gjorts kring behovet av att upphandla och ingå ett ramavtal i de nu aktuella fallen kan det konstateras att de tjänster som upphandlats inte är tjänster som Regeringskansliet upphandlar ofta. Det har därför inte ansetts finnas behov av att upphandla och ingå ramavtal för den typen av tjänst.

Direktupphandlingarna av prenumerationer skulle dock rätteligen ha hanterats genom avrop från Regeringskansliets ramavtal om förmedlingstjänster av prenumerationer.

Hänvisningar i förteckningen

I den förteckning som Miljö- och energidepartementet har lämnat över till konstitutionsutskottets kansli förekommer det att det avseende vissa direktupphandlingar hänvisas till diarienummer i Miljö- och energidepartementet. Hänvisningen till diarienummer avser i sådana fall det ärende i vilket direktupphandlingen har dokumenterats. Diarienumret avser alltså inte ramavtal.

2. Vad är skälet till att ett av fem avtal (se ovan) mellan Miljö- och energidepartementet och leverantören Pro Astri AB avseende rekryteringstjänster ingicks genom direktupphandling medan övriga fyra avtal ingicks efter avrop från ett ramavtal.

Under perioden den 1 januari 2017–11 juli 2017 fanns det inte något ramavtal inom aktuellt område. Miljö- och energidepartementet genomförde en direktupphandling under våren 2017 och avrop har därefter genomförts på det ramavtal som sedermera tecknades.

4. Av de ovan redovisade iakttagelserna framgår att det totala värdet av vissa direktupphandlingar av tjänster från samma leverantör uppgår till 100 000 kronor eller mer.

- *Avser inköpen från respektive leverantör tjänster av samma slag?*
- *Har det upphandlande departementet i dessa fall inhämtat offert från fler leverantörer? Om nej, vad är skälet till detta? Om ja, hur har dessa offertförfrågningar dokumenterats och på vilken grund har kontraktet tilldelats?*
- *Hur har dessa direktupphandlingar i övrigt dokumenterats?*

Jan Darpö har sedan 2008 personligen, på uppdrag av Århuskonventionens sekretariat, lett arbetet som ordförande i Århuskonventionens expertgrupp Task Force on Access to Justice. Fakturorna från Jan Darpö Juridik & Miljö AB avser Sveriges internationella åtagande att finansiera arbetet i denna expertgrupp. Fakturorna avser kostnaden för tiden från och med oktober 2016 till och med mars 2018. Kostnaden har, enligt överenskommelse med Århuskonventionens sekretariat, debiterats Sverige direkt och inte via sekretariatet. Av förbiseende har det i det underlag som tidigare lämnats till konstitutionsutskottets kansli angetts att det är fråga om direktupphandlingar.

5. Mot bakgrund av rekommendationen i Regeringskansliets rutiner för direktupphandling att annonsera även direktupphandlingar, särskilt om köpet avser en vara eller tjänst med flera små- och medelstora företag som möjliga leverantörer, i vilken utsträckning har detta skett vid de direktupphandlingar som har genomförts vid de tre aktuella departementen under den granskande tidsperioden?

Miljö- och energidepartementet har inte annonserat någon direktupphandling under den granskade perioden.

9. Vad avses med kommentaren i Miljö- och energidepartementets förteckning avseende avtal med Cloud Nine Services AB?

Under perioden den 1 mars 2011 till och med den 28 februari 2013 hade Regeringskansliet ramavtal med Cloud Nine Services AB. Dåvarande

Miljödepartementet gjorde avrop från ramavtalet för upprättandet av en bloggportal.

När nytt ramavtal ingicks med en annan leverantör förlängde departementet förvaltningsavtalet med Cloud Nine Services AB avseende support och underhåll av bloggportalen.

Det är mot den angivna bakgrunden som det i kommentaren till den förteckning som gavs in till konstitutionsutskottets kansli anges att departementet tecknade eget avtal för förvaltning av bloggen när ramavtalet löpte ut.

10. Av de redovisade iakttagelserna i utskottets genomgång framgår att vissa avrop har gjorts bl.a. från ramavtal FA2014/669/AK, FA2015/192/RS/1, FA2015/01424/KOM och FA2017/00160/AK. Vidare har avrop gjorts från ett ramavtal (ramavtalsnummer saknas) avseende språkutbildning för Sven-Erik Bucht.

Utskottet önskar

- en fullständig förteckning över vilka avrop som har gjorts från dessa ramavtal vid de i granskningen aktuella departementen under den granskade tidsperioden, och en utförligare beskrivning av de tjänster som har köpts genom dessa avrop,*
- en beskrivning av ramavtalets villkor,*
- en kommentar till hur respektive avrop förhåller sig till ramavtalets villkor, t.ex. vad gäller fördelningsnyckeln, samt*
- uppgifter om hur dessa avrop har dokumenterats.*

FA2014/669/AK

Ramavtalets villkor

Avtalet omfattar fyra delområden inom chefs- och ledningsutveckling.

- A) Generellt ledarskap
- B) Management/Organisationsutveckling
- C) Stöd till HR-organisationen
- D) Coaching

Inom varje område har tre leverantörer upphandlats med inbördes rangordning. Avrop ska i första hand ske från den leverantör som står som nummer ett på listan och därefter i fallande ordning.

Leverantörer på delområde A: Generellt ledarskap

1. IPF-Institutet för Personal- och Företagsutveckling AB
2. Sandahl Partners Stockholm AB
3. K. Ekman & Partners Stockholm

Leverantörer på delområde B: Management/Organisationsutveckling

1. Karlöf Consulting AB
2. Vergenta AB
3. Framship AB

Leverantörer på delområde C: Stöd till HR-organisationen

1. Ledarskapscentrum Nord AB
2. Contexta Consulting AB
3. Svenskt Ledarskap AB

Leverantörer på delområde D: Coaching

1. Sandahl Partners Stockholm AB
2. IPF-Institutet för Personal- och Företagsutveckling AB
3. Contexta Consulting AB

Avrop från ramavtalet

Sandahl Partners Stockholm AB

Åtta avrop har gjorts i enlighet med ramavtalets villkor. Leverantören är rankad som nummer ett inom delområde D. I sju fall avser avropen individuell chefscoaching och i ett fall litteratur. Avropen har dokumenterats genom fakturor och diarieförts.

FA2017/00160/AK

Ramavtalets villkor

Ramavtalet omfattar tjänster och insatser för karriärrådgivning och karriärväxling för chefer och medarbetare i Regeringskansliet. Det är ett avtal med en leverantör, Kar-Era Human Resource AB.

Avrop från ramavtalet

Två avrop har gjorts från Kar-Era Human Resource AB. Avropen avser två fall av personlig karriärrådgivning. Avropen har gjorts från den enda leverantören i ramavtalet. Avropen har dokumenterats genom fakturor och diarieförts.

Av förbiseende har det i den förteckning som överlämnats till konstitutionsutskottets kansli angetts att det gjorts ytterligare ett avrop från det aktuella ramavtalet. Det var i detta fall fråga om en direktupphandling som genomfördes innan ramavtalet ingicks.

11. Vilka övriga kommentarer finns till uppgifterna i denna promemoria?

Innehållet i promemorian ger inte anledning till några ytterligare kommentarer.

Näringsdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende – Regeringskansliets upphandling

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor 1, 4, 5, 8, 10 och 11 i rubricerat granskningsärende såvitt avser Näringsdepartementet.

1. I de förteckningar utskottet har gått igenom anges när ett inköp har gjorts genom direktupphandling. I bilagan till denna promemoria listas några exempel på sådana inköp.

- Av vilket skäl har direktupphandling gjorts i de listade fallen?*
- I de fall direktupphandling har gjorts för att ramavtal saknas, vilka överväganden har gjorts kring behovet av att upphandla och ingå ett ramavtal, exempelvis för att det rör sig om inköp av tjänster som Regeringskansliet upphandlar ofta?*
- Vad är skälet till att det för vissa inköp som uppges ha gjorts genom direktupphandling också hänvisas till ett ramavtal?*

Skälen till att direktupphandling har gjorts i de listade fallen

I det följande lämnas närmare kommentarer kring de exempel som tas upp i bilagan till konstitutionsutskottets promemoria där Näringsdepartementet berörs. Det bör noteras att i den förteckning som Näringsdepartementet har tillställt konstitutionsutskottets kansli kan varje direktupphandling generera fler än en faktura.

Business Sweden

I samband med att verksamhet överfördes till Regeringskansliet 2017 övertog Näringsdepartementet ett konsultuppdrag som tidigare hade upphandlats av Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser. Övertagandet är snarare att betrakta som en ändring av ett befintligt kontrakt

än en direktupphandling. Näringsdepartementet övertog uppdraget för att säkra kompetensen under en övergångsperiod om tre månader.

I den förteckning som Näringsdepartementet lämnat över till utskottets kansli redovisas tre fakturor som rör samma avtal.

CAG Datastöd AB

Av förbiseende har det i den förteckning som tillställts utskottets kansli angetts att det varit fråga om en direktupphandling. Posterna hänför sig i stället till ramavtal.

Skogshem & Wijk Meetings Events AB

Upphandlingen avser kost och logi för individuella chefsutvecklingsprogram där Näringsdepartementet har direktupphandlat utbildningstjänsten och faktureras separat för kost och logi från den anläggning som utbildningsarrangören använder. Inköpen är alltså kopplade till en utbildning med internat som har upphandlats. Regeringskansliet styr inte var kursarrangören väljer att lägga sin utbildning, utan Näringsdepartementet är i praktiken hänvisat till att direktupphandla kost och logi där utbildningen förläggs.

I den förteckning som Näringsdepartementet lämnat över till utskottets kansli redovisas tre fakturor som rör två separata avtal.

Steningevik Konferens AB

Upphandlingen avser kost och logi för ett individuellt chefsutvecklingsprogram där Näringsdepartementet har direktupphandlat utbildningstjänsten och faktureras separat för kost och logi från den anläggning som utbildningsarrangören använder. Inköpen är alltså kopplade till en utbildning med internat som har upphandlats. Regeringskansliet styr inte var kursarrangören väljer att lägga sin utbildning, utan Näringsdepartementet är i praktiken hänvisat till att direktupphandla kost och logi där utbildningen förläggs.

I den förteckning som Näringsdepartementet lämnat över till utskottets kansli redovisas fyra fakturor som rör samma avtal.

Stockholm Meeting Selection AB/Swedbank Finans AB

Upphandlingen avser kost och logi för ett individuellt chefsutvecklingsprogram där Näringsdepartementet har direktupphandlat utbildningstjänsten

och faktureras separat för kost och logi från den anläggning som utbildningsarrangören använder. Inköpen är alltså kopplade till en utbildning med internat som har upphandlats. Regeringskansliet styr inte var kursarrangören väljer att lägga sin utbildning, utan Näringsdepartementet är i praktiken hänvisat till att direktupphandla kost och logi där utbildningen förläggs.

Confex Sverige AB

Upphandlingen avser två deltagaravgifter för kurs/konferens gällande ett individuellt chefsutvecklingsprogram där Regeringskansliet har direktupphandlat utbildningstjänsten. Direktupphandling har skett eftersom det saknas ramavtal för den aktuella tjänsten.

We care and repair Nordic AB

Av förbiseende har det i den förteckning som tillställts utskottets kansli angetts att det varit fråga om en direktupphandling. Posterna hänför sig i stället till ramavtal.

Verisure Sverige AB

Tjänsten, som upphandlades av en annan myndighet, avser larm i bostaden till en medarbetare. Näringsdepartementet övertog därefter avtalet när medarbetaren anställdes i Regeringskansliet, eftersom behovet av larm kvarstod. Att avtalet övertogs är snarare att betrakta som en ändring av ett befintligt kontrakt än en direktupphandling.

I den förteckning som Näringsdepartementet lämnat över till utskottets kansli redovisas sex fakturor som rör samma avtal.

Cornerstone Sweden AB

Tjänsten avser projektledarutbildning. Tidigare ramavtal gällande projektledarutbildning hade vid tidpunkten gått ut. Regeringskansliets förvaltningsavdelning, som arrangerade utbildningen, direktupphandlade därför tjänsten.

Millefeuille Provence S.A.R.L.

Tjänsten avser språkutbildning utomlands. För den typen av tjänst finns inget ramavtal.

Överväganden kring behovet av att upphandla och ingå ramavtal

Inom ramen för det strategiska inköpsarbetet genomför Regeringskansliets centrala inköpsfunktion årliga kostnadsanalyser inom de inköpskategorier som Regeringskansliet har beslutat om. Analysen kan visa att det finns behov av att upphandla ramavtal inom områden där sådana avtal tidigare saknats. Det kan röra områden där inköpen varit många och därför närmar sig direktupphandlingsgränsen, men det kan även vara så att Regeringskansliet vill styra inköpen inom ett visst område och av den anledningen gör en upphandling trots att värdet årligen understiger gränsen för direktupphandling.

När det gäller vilka överväganden som har gjorts kring behovet av att upphandla och ingå ett ramavtal i de nu aktuella fallen kan det konstateras att efterfrågan av de direktupphandlade tjänsterna över tid är begränsade. Det har därför inte ansetts finnas behov av att upphandla och ingå ramavtal för de aktuella typerna av tjänster.

Hänvisningar i förteckningen

I den förteckning som Näringsdepartementet har lämnat över till konstitutionsutskottets kansli förekommer det att det avseende vissa direktupphandlingar hänvisas till diarienummer i Näringsdepartementet. Hänvisningen till diarienummer avser i sådana fall det ärende i vilket direktupphandlingen har dokumenterats. Diarienumret avser alltså inte ramavtal.

4. Av de ovan redovisade iakttagelserna framgår att det totala värdet av vissa direktupphandlingar av tjänster från samma leverantör uppgår till 100 000 kronor eller mer.

- Avser inköpen från respektive leverantör tjänster av samma slag?*
- Har det upphandlande departementet i dessa fall inhämtat offert från flera leverantörer? Om nej, vad är skälet till detta? Om ja, hur har dessa offertförfrågningar dokumenterats och på vilken grund har kontraktet tilldelats?*
- Hur har dessa direktupphandlingar i övrigt dokumenterats?*

I det följande lämnas närmare kommentarer om de direktupphandlingar som är aktuella för Näringsdepartementets del.

Handelshögskolan i Stockholm Executive Education AB

De två inköp som har gjorts från Handelshögskolan i Stockholm Executive Education AB avser inte tjänster av samma slag. Dokumentation finns i Regeringskansliets fakturasystem. Offerter har inte inhämtats från flera leverantörer. Skälet till detta är att den leverantör som tjänsten direktupphandlades från bedömdes vara den enda leverantör som kunde leverera den tjänst som efterfrågades.

Ledarstudio AB

De två inköp som har gjorts från Ledarstudio AB avser inte tjänster av samma slag. Dokumentation finns i Regeringskansliets fakturasystem. Offerter har inte inhämtats från flera leverantörer. Skälet till detta är att den leverantör som tjänsten direktupphandlades från bedömdes vara den enda leverantör som kunde leverera den tjänst som efterfrågades.

Mgruppen Svenska Managementgruppen AB

De två inköp som har gjorts av Mgruppen Svenska Managementgruppen AB avser inte tjänster av samma slag. Dokumentation finns i Regeringskansliets fakturasystem. Offerter har inte inhämtats från flera leverantörer. Skälet till detta är att den leverantör som tjänsten direktupphandlades från bedömdes vara den enda leverantör som kunde leverera den tjänst som efterfrågades.

Michael Berglund AB

De två inköp som har gjorts av Michael Berglund AB avser inte tjänster av samma slag. Dokumentation finns i form av diarieförda avtal samt fakturor i Regeringskansliets ekonomisystem. Offerter har inte inhämtats från flera leverantörer. Skälet till detta är att den leverantör som tjänsten direktupphandlades från bedömdes vara den enda leverantör som kunde leverera den tjänst som efterfrågades.

Source Executive Recruitment Sweden AB

De två inköp som har gjorts av Source Executive Recruitment Sweden AB avser tjänster av samma slag. Inför inköpen inhämtades offerter muntligen från flera leverantörer. De lämnade offerterna dokumenterades dock inte. Avtal träffades med Source Executive Recruitment Sweden AB eftersom det företaget offererade det lägsta priset. Inköpen har genererat flera fakturor.

Alterå Consulting AB

Ett inköp har gjorts från Alterå Consulting AB. Inköpet avser bara en tjänst. Offerter har inte inhämtats från flera leverantörer. Skälet till detta är att den

leverantör som tjänsten direktupphandlades från bedömdes vara den enda leverantör som kunde leverera den tjänst som efterfrågades.

Sveaskog Förvaltnings AB

Ett inköp har gjorts från Sveaskog Förvaltnings AB. Inköpet avser enbart en tjänst. Dokumentation finns i Regeringskansliets fakturasystem. Offerter har inte inhämtats från flera leverantörer. Skälet till detta är att den leverantör som tjänsten direktupphandlades från bedömdes vara den enda leverantör som kunde leverera den tjänst som efterfrågades.

5. Mot bakgrund av rekommendationen i Regeringskansliets rutiner för direktupphandling att annonsera även direktupphandlingar, särskilt om köpet avser en vara eller tjänst med flera små- och medelstora företag som möjliga leverantörer, i vilken utsträckning har detta skett vid de direktupphandlingar som har genomförts vid de tre aktuella departementen under den granskade tidsperioden?

Näringsdepartementet har inte annonserat någon direktupphandling under den granskande perioden.

8. Vad är skälet till att kostnader för tre personers deltagande i Miljöpartiet de grönas kongress bekostades av Näringsdepartementet?

Av Regeringskansliets riktlinjer beträffande resekostnader för statsråd och politiskt anställda i Regeringskansliet framgår att en resa som ett statsråd gör för att framträda i egenskap av statsråd alltid är en tjänsteresa.

Av riktlinjerna framgår vidare att när en politiskt anställd reser med ett statsråd för att biträda statsrådet i dennes uppdrag ska resan alltid anses vara en tjänsteresa. Enligt riktlinjerna beror antalet politiskt anställda som reser med statsrådet på statsrådets syfte med resan och behovet av biträde från Regeringskansliet.

Statsrådet Peter Eriksson uppträdde i delar av den aktuella kongressen i sin egenskap av statsråd. Med tillämpning av de nämnda riktlinjerna stod Näringsdepartementet för de aktuella kostnaderna för Peter Eriksson och de två medföljande.

10. Av de redovisade iakttagelserna i utskottets genomgång framgår att vissa avrop har gjorts bl.a. från ramavtal FA2014/669/AK, FA2015/192/RS/1, FA2015/01424/KOM och FA2017/00160/AK. Vidare har avrop gjorts från ett

ramavtal (ramavtalsnummer saknas) avseende språkutbildning för Sven-Erik Bucht.

Utskottet önskar

- en fullständig förteckning över vilka avrop som har gjorts från dessa ramavtal vid de i granskningen aktuella departementen under den granskade tidsperioden, och en utförligare beskrivning av de tjänster som har köpts genom dessa avrop,*
- en beskrivning av ramavtalets villkor,*
- en kommentar till hur respektive avrop förhåller sig till ramavtalets villkor, t.ex. vad gäller fördelningsnyckeln, samt*
- uppgifter om hur dessa avrop har dokumenterats.*

FA2015/192/RS/1

Ramavtalets villkor

Ramavtalet omfattar två delområden inom juridiska tjänster: Generell juridik och Juridik med inriktning på affärsjuridik för statligt ägda bolag och stiftelser. Ramavtalet innehåller ett s.k. kombinerat avropsförfarande. För avrop understigande 250 000 kronor exklusive mervärdeskatt gäller rangordning. För avrop om 250 000 kronor exklusive mervärdeskatt, eller högre gäller förnyad konkurrensutsättning.

Leverantörer inom Delområde 1 – Generell juridik

1. Setterwalls Advokatbyrå AB
2. Advokatfirman Vinge KB
3. Advokatfirman Lindahl KB

Leverantörer inom Delområde 2 – Juridik med inriktning på affärsjuridik för statligt ägda bolag och stiftelser

1. Advokatfirman Vinge KB
2. Setterwalls Advokatbyrå AB
3. Advokatfirman Lindahl KB
4. Mannheimer Swartling Advokatbyrå AB

Näringsdepartementets övergripande hantering av ramavtalet

Samtliga avrop från ramavtalet har dokumenterats i enlighet med Riktlinjer för dokumentation m.m. av Regeringskansliets bolagsförvaltning. Av dessa riktlinjer framgår bl.a. att innan ett avrop enligt rangordning kan ske ska ansvarigt statsråd fatta ett regeringskanslibeslut om ianspråktagande av medel för kostnaderna för avropet samt ett bemyndigande till en tjänsteman

att genomföra detsamma. Inför ett avrop med förnyad konkurrensutsättning fattas på motsvarande sätt ett regeringskanslibeslut med bemyndigande till en tjänsteman att genomföra upphandlingen. Därefter fattas ytterligare ett regeringskanslibeslut avseende ianspråktagande av medel efter att utvärdering av inkomna anbud har genomförts. För de rådgivningsuppdrag som upphandlas enligt timpris (dvs. ej fast pris) tas ytterligare medel i anspråk allteftersom projektet fortskrider.

Avrop från ramavtalet

Advokatfirman Lindahl AB

Advokatfirman Lindahl AB anlätades efter avrop med förnyad konkurrensutsättning för att biträda Regeringskansliet i samband med förberedelser inför och genomförande av en eventuell försäljning av statens ägande i Apoteksgruppen i Sverige Holding AB i enlighet med riksdagens bemyndigande (prop. 2016/17:181, bet. 2016/17:NU24, rskr. 2016/17:333)

Vidare anlätades Advokatfirman Lindahl AB efter avrop med förnyad konkurrensutsättning för att biträda Regeringskansliet i samband med den vid den tidpunkten pågående analysen av den ekonomiska situationen i PostNord AB, vid genomförande av kapitalanskaffning till bolaget samt vid förhandling om bolaget med den danska staten.

Advokatfirman Vinge KB

Advokatfirman Vinge KB anlätades efter avrop med förnyad konkurrensutsättning för att biträda Regeringskansliet i samband med förberedelser inför och genomförande av en eventuell försäljning av statens ägande i Metria AB i enlighet med riksdagens bemyndigande (prop. 2016/17:181, bet. 2016/17:NU24, rskr. 2016/17:333).

Vidare anlätades Advokatfirman Vinge KB efter avrop med rangordning för att biträda Regeringskansliet med legal analys avseende SAS AB:s rekapitaliseringsbehov.

Setterwalls Advokatbyrå AB

Setterwalls Advokatbyrå AB anlätades efter avrop med rangordning för att biträda Regeringskansliet med legal analys avseende Arlandabanan Project Agreement.

FA2015/01424/KOMRamavtalets villkor

Ramavtalet ska tillgodose Regeringskansliets behov av att upprätta och distribuera pressmeddelanden till i förväg uppdaterade medieregister för att på ett effektivt sätt nå ut till lämpliga mottagare. Det är ett avtal med en leverantör, Cision Sverige AB. Enligt ramavtalet gäller ett avrop i 12 månader från det att avropet har gjorts. Efter 12 månader kan avropet förlängas.

Avrop från ramavtalet

Cision Sverige AB, som är ramavtalets enda leverantör, anlitas för att tillhandahålla en webbaserad tjänst för distribution av pressmeddelanden och för tillgång till medieregister. Det ursprungliga avropet gjordes före den granskade tidsperioden genom att konto öppnades för tjänsten. Tjänsten, som fortfarande används, faktureras månatligen och det är dessa faktureringar som motsvarar de 17 poster som anges i den förteckning som tidigare har överlämnats till konstitutionsutskottets kansli. Fakturorna från leverantören förvaras i Regeringskansliets fakturahanteringssystem.

FA2013/00574/KOMPRamavtalets villkor

Ramavtalet omfattar uppdrag för språkutbildning med kvalificerade utbildare och utbildningsmaterial samt planering, genomförande och till viss del utvärdering av språkutbildning. Utöver de av Förvaltningsavdelningen centralt anordnade utbildningarna, ska respektive departement kunna avropa utbildningar som kan anpassas till de sakpolitiska områden som deltagarna verkar inom. Det är ett avtal med en leverantör, Företagsuniversitetet AB.

Avrop från ramavtalet

Företagsuniversitetet AB anlitas för verksamhetsanpassad engelska inför vissa av statsrådet Sven-Erik Buchts internationella resor. Tre avrop har gjorts i enlighet med ramavtalets villkor. Fakturorna från leverantören förvaras i Regeringskansliets fakturahanteringssystem.

FA2014/669/AK

Ramavtalets villkor

Avtalet omfattar fyra delområden inom chefs- och ledningsutveckling.

- A) Generellt ledarskap
- B) Management/Organisationsutveckling
- C) Stöd till HR-organisationen
- D) Coaching

Inom varje område har tre leverantörer upphandlats med inbördes rangordning. Avrop ska i första hand ske från den leverantör som står som nummer ett på listan och därefter i fallande ordning.

Leverantörer på delområde A: Generellt ledarskap

- 1. IPF-Institutet för Personal- och Företagsutveckling AB
- 2. Sandahl Partners Stockholm AB
- 3. K. Ekman & Partners Stockholm

Leverantörer på delområde B: Management/Organisationsutveckling

- 1. Karlöf Consulting AB (numera Sonder AB)
- 2. Vergenta AB
- 3. Framship AB

Leverantörer på delområde C: Stöd till HR-organisationen

- 1. Ledarskapscentrum Nord AB
- 2. Contexta Consulting AB
- 3. Svenskt Ledarskap AB

Leverantörer på delområde D: Coaching

- 1. Sandahl Partners Stockholm AB
- 2. IPF-Institutet för Personal- och Företagsutveckling AB
- 3. Contexta Consulting AB

Avrop från ramavtalet

Sonder AB

Sonder AB, som är rankad som nummer ett under delområde B, har anlåtats för genomlysning av Näringsdepartementets verksamhet och för utveckling av departementets rekryteringsprocess. Två avrop har gjorts i enlighet med

ramavtalets villkor. Avropen har diarieförts och fakturorna från leverantören förvaras i Regeringskansliets fakturahanteringssystem.

Ledarskapscentrum Nord AB

Ledarskapscentrum Nord AB, som är rankad som leverantör nummer ett under delområde C, har anlitats för stöd till Näringsdepartementets personalfunktion avseende utvecklingsarbete för chefer och specialister, förberedelser och medverkan på chefsdag och planeringsdag, TLI-360-mätningar samt framtagande och utveckling av departementsspecifika utvecklingsprogram. Totalt har åtta avrop gjorts. Samtliga avrop har skett i enlighet med ramavtalets villkor. Avropen har diarieförts och fakturorna från leverantören förvaras i Regeringskansliets fakturahanteringssystem.

Sandahl Partners Stockholm AB

Sandahl Partners Stockholm AB, som är rankad som leverantör nummer ett under delområde D, har anlitats för coachstöd till chefer. Totalt har sex avrop gjorts. Samtliga avrop har skett i enlighet med ramavtalets villkor och fakturorna från leverantören förvaras i Regeringskansliets fakturahanteringssystem.

S Dahlberg & Competenscompagniet AB

I den förteckning som Näringsdepartementet lämnat över till utskottets kansli anges att avropet har gjorts från FA2014/669/AK. Det är inte korrekt, utan avropet har gjorts från ramavtal FA2016/00885/AK.

Framship AB

I den förteckning som Näringsdepartementet lämnat över till utskottets kansli anges felaktigt att avrop har gjorts från FA2014/669/AK. Det är inte korrekt, utan den aktuella tjänsten, som inte omfattas av ramavtalet, har direktupphandlats.

FA2017/00160/AK

Ramavtalets villkor

Ramavtalet omfattar tjänster och insatser för karriärrådgivning och karriärväxling för chefer och medarbetare i Regeringskansliet. Det är ett avtal med en leverantör, Kar-Era Human Resource AB.

Avrop från ramavtalet

Kar-Era Human Resource AB har anlåtats för att genomföra program för karriärväxling och karriärrådgivning till medarbetare. Totalt har två avrop gjorts. Båda har skett i enlighet med ramavtalets villkor. Avropen har diarieförts och fakturorna från leverantören förvaras i Regeringskansliets fakturahanteringssystem.

11. Vilka övriga kommentarer finns till uppgifterna i denna promemoria?

Innehållet i promemorian ger inte anledning till några ytterligare kommentarer.

Förvaltningsavdelningen

Konstitutionsutskottets granskningsärende – Regeringskansliets upphandling

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor 3, 6, 7 och 11 i rubricerat granskningsärende såvitt avser Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

3. Hur säkerställs att det sammanlagda värdet av direktupphandlingar för tjänster av samma slag inom ett räkenskapsår inte överstiger direktupphandlingsgränsen, dels inom ett departement, dels inom Regeringskansliet som helhet?

Inom ramen för det strategiska inköpsarbetet genomför Regeringskansliets centrala inköpsfunktion årliga kostnadsanalyser inom de inköpskategorier som Regeringskansliet har beslutat. Analysen kan visa att det finns behov av att upphandla ramavtal inom områden där sådana avtal tidigare saknats. Det kan röra områden där inköpen varit många och därför närmar sig direktupphandlingsgränsen, men det kan även vara så att Regeringskansliet vill styra inköpen inom ett visst område och av den anledningen gör en upphandling trots att värdet årligen understiger gränsen för direktupphandling.

Utöver det strategiska inköpsarbete som nu beskrivits ska inköp som överstiger ett prisbasbelopp (för närvarande 45 500 kr) anmälas till och godkännas av den centrala inköpsfunktionen innan inköpet får göras. Detta följer av Regeringskansliets föreskrifter om upphandling. Syftet med detta förfarande är att samordna upphandlingar och förhindra att direktupphandlingar av samma slag görs utan kontroll.

6. Vad är skälet till att Regeringskansliets föreskrift (2013:6) om ändring i föreskrift (2009:8) hänvisar till den numera upphävda upphandlingslagen (2007:1091)?

Föreskriften är under revidering. I samband med revideringen kommer Regeringskansliet att göra nödvändiga justeringar.

7. Utgör promemorian Rutiner för direktupphandling i Regeringskansliet sådana riktlinjer som en myndighet enligt 19 kap. 7 § tredje stycket LOU ska besluta om?

Promemorian är framtagen för att utgöra ett stöd vid Regeringskansliets direktupphandlingar. Promemorian togs fram innan nu gällande upphandlingslagstiftning infördes. Enligt Regeringskansliet uppfyller promemorian kraven i 19 kap. 7 tredje stycket § LOU och de krav på riktlinjer som gällde enligt tidigare lagstiftning.

11. Vilka övriga kommentarer finns till uppgifterna i denna promemoria?

Innehållet i promemorian ger inte anledning till några ytterligare kommentarer

Bilaga 7.2

Regeringskansliet

Statsrådsberedningen
Rättschefen

2018-11-27
SB2018/01502/RCK

Konstitutionsutskottet

Ink 2018 -11- 27

Dnr 136-2018/19

Konstitutionsutskottet
Riksdagen

Konstitutionsutskottets granskningsärende – Regeringskansliets upphandling

Härmed överlämnas promemorior från Försvarsdepartementet, Miljö- och energidepartementet, Näringsdepartementet och Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Regeringskansliets kontaktpersoner i ärendet är expeditions- och rättschefen Maria Hedegård, Försvarsdepartementet, expeditions- och rättschefen Lena Ingvarsson, Miljö- och energidepartementet, expeditionschefen Fredrik Ahlén, Näringsdepartementet, samt tf. chefsjuristen Lars Nilsson, Förvaltningsavdelningen.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.se

Postadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Försvarsdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende – Regeringskansliets upphandling

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets kompletterande frågor 1 och 2 i rubricerat granskningsärende såvitt avser Försvarsdepartementet.

1. Av Regeringskansliets promemoria med rutiner för direktupphandling framgår att den upphandlande enheten bör fråga minst tre leverantörer om offert vid direktupphandlingar över 100 000 kr och att det är lämpligt att, oavsett värde, annonsera en direktupphandling för att till fullo utnyttja konkurrensen. Av svarspromemorian framgår dels att den upphandlande enheten i ett flertal av de granskade fallen har avstått från att inhämta offerter från andra leverantörer eftersom den leverantör med vilken avtal har träffats bedömdes vara den enda som kunde leverera den efterfrågade tjänsten, dels att direktupphandlingar inte i något fall har annonserats. På vad grundar sig, i avsaknad av annonsering, bedömningen om förekomsten av andra tänkbara leverantörer?

I Regeringskansliets promemoria med rutiner för direktupphandling anges att det kan vara lämpligt att annonsera en direktupphandling då köpet rör varor eller tjänster med flera små- och medelstora företag som möjliga leverantörer. Promemorian innehåller alltså inte något krav på eller rekommendation om att annonsera direktupphandlingar.

I Försvarsdepartementets tidigare svarspromemoria i granskningsärendet redogörs för de bedömningar som har gjorts rörande förekomsten av andra tänkbara leverantörer. Dessa bedömningar har baserats på den kunskap som fanns inom departementet om tänkbara leverantörer på marknaden, ibland kompletterat med ytterligare informationsinhämtning.

2. Av svarspromemorian framgår att dokumentationen av upphandlingar har gjorts på olika sätt - genom Regeringskansliets mallar för direktupphandling respektive för avrop,

genom förvaring av fakturor i Regeringskansliets fakturahanteringssystem och genom fakturor och diarieföring.

- Vad är skälet till att dokumentationen skett på olika sätt?*
- Vad är skälet till att dokumentation ibland men inte alltid sker genom diarieföring av andra handlingar än fakturor och vad består denna dokumentation av?*
- Motsvarar förvaringen av fakturor i fakturahanteringssystemet offentlighets- och sekretesslagens krav på registrering av allmänna handlingar?*

I svarspromemorian redogörs för såväl direktupphandlingar som avrop från ramavtal. Att dokumentationen skiljer sig åt kan t.ex. bero på vilket förfarande som har använts. Förfarandena kan föranleda olika typer av handlingar, bl.a. mot bakgrund av att de krav ramavtalen ställer på hur olika avrop ska ske varierar.

Fakturor som kommer in till Regeringskansliet diaries för vanligtvis inte, utan hålls ordnade i myndighetens fakturahanteringssystem. Varje faktura förs in i systemet med ankomstdatum, avsändare och fakturanummer. Om fakturor innehåller uppgifter som omfattas av sekretess diaries för fakturorna. Denna hantering bedöms motsvara de krav som ställs upp i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Andra allmänna handlingar som är hänförliga till en upphandling, t.ex. offerter eller andra typer av underlag från leverantörer, diaries för eller hålls ordnade.

Regeringskansliet

Promemoria

2018-11-27

Miljö- och energidepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende – Regeringskansliets upphandlingar

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets kompletterande frågor 1 och 2 i rubricerat granskningsärende såvitt avser Miljö- och energidepartementet.

1. Av Regeringskansliets promemoria med rutiner för direktupphandling framgår att den upphandlande enheten bör fråga minst tre leverantörer om offert vid direktupphandlingar över 100 000 kr och att det är lämpligt att, oavsett värde, annonsera en direktupphandling för att till fullo utnyttja konkurrensen. Av svarspromemorian framgår dels att den upphandlande enheten i ett flertal av de granskade fallen har avstått från att inhämta offerter från andra leverantörer eftersom den leverantör med vilken avtal har träffats bedömdes vara den enda som kunde leverera den efterfrågade tjänsten, dels att direktupphandlingar inte i något fall har annonserats. På vad grundar sig, i avsaknad av annonsering, bedömningen om förekomsten av andra tänkbara leverantörer?

I Regeringskansliets promemoria med rutiner för direktupphandling anges att det kan vara lämpligt att annonsera en direktupphandling då köpet rör varor eller tjänster med flera små- och medelstora företag som möjliga leverantörer. Promemorian innehåller alltså inte något krav på eller rekommendation om att annonsera direktupphandlingar.

I Miljö- och energidepartementets tidigare svarspromemoria i granskningsärendet redogörs för de bedömningar som har gjorts rörande förekomsten av andra tänkbara leverantörer. Dessa bedömningar har baserats på den kunskap som fanns inom departementet om tänkbara leverantörer på marknaden, ibland kompletterat med ytterligare informationsinhämtning.

2. Av svarspromemorian framgår att dokumentationen av upphandlingar har gjorts på olika sätt - genom Regeringskansliets mallar för direktupphandling respektive för avrop, genom förvaring av fakturor i Regeringskansliets fakturahanteringssystem och genom fakturor och diarieföring.

- Vad är skälet till att dokumentationen skett på olika sätt?
- Vad är skälet till att dokumentation ibland men inte alltid sker genom diarieföring av andra handlingar än fakturor och vad består denna dokumentation av?
- Motsvarar förvaringen av fakturor i fakturahanteringssystemet offentlighets- och sekretesslagens krav på registrering av allmänna handlingar?

I Miljö- och energidepartementets svarspromemoria anges att diarieföring skett genom att avropen har dokumenterats genom fakturor och diarieförts.

Fakturor som kommer in till Regeringskansliet diarieförs vanligtvis inte, utan hålls ordnade i myndighetens fakturahanteringssystem. Varje faktura förs in i systemet med ankomstdatum, avsändare och fakturanummer. Om fakturor innehåller uppgifter som omfattas av sekretess diarieförs fakturorna. Denna hantering bedöms motsvara de krav som ställs upp i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Andra allmänna handlingar som är hänförliga till en upphandling, t.ex. offerter eller andra typer av underlag från leverantörer, diarieförs eller hålls ordnade.

Näringsdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende – Regeringskansliets upphandling

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets kompletterande frågor 1–3 i rubricerat granskningsärende såvitt avser Näringsdepartementet.

1. Av Regeringskansliets promemoria med rutiner för direktupphandling framgår att den upphandlande enbeten bör fråga minst tre leverantörer om offert vid direktupphandlingar över 100 000 kr och att det är lämpligt att, oavsett värde, annonsera en direktupphandling för att till fullo utnyttja konkurrensen. Av svarspromemorian framgår dels att den upphandlande enbeten i ett flertal av de granskade fallen har avstått från att inhämta offerter från andra leverantörer eftersom den leverantör med vilken avtal har träffats bedömdes vara den enda som kunde leverera den efterfrågade tjänsten, dels att direktupphandlingar inte i något fall har annonserats. På vad grundar sig, i avsaknad av annonsering, bedömningen om förekomsten av andra tänkbara leverantörer?

I Regeringskansliets promemoria med rutiner för direktupphandling anges att det kan vara lämpligt att annonsera en direktupphandling då köpet rör varor eller tjänster med flera små- och medelstora företag som möjliga leverantörer. Promemorian innehåller alltså inte något krav på eller rekommendation om att annonsera direktupphandlingar.

I Näringsdepartementets tidigare svarspromemoria i granskningsärendet redogörs för de bedömningar som har gjorts rörande förekomsten av andra tänkbara leverantörer. Dessa bedömningar har baserats på den kunskap som fanns inom departementet om tänkbara leverantörer på marknaden, ibland kompletterat med ytterligare informationshämtning.

När det gäller direktupphandlingarna av tjänster från Source Executive Recrutement Sweden AB framgår det av Näringsdepartementets tidigare svar i ärendet att offerter muntligen har inhämtats från flera leverantörer.

2. Av svarspromemorian framgår att dokumentationen av upphandlingar har gjorts på olika sätt – genom Regeringskansliets mallar för direktupphandling respektive för avrop, genom förvaring av fakturor i Regeringskansliets fakturahanteringsystem och genom fakturor och diarieföring.

- Vad är skälet till att dokumentationen skett på olika sätt?*
- Vad är skälet till att dokumentation ibland men inte alltid sker genom diarieföring av andra handlingar än fakturor och vad består denna dokumentation av?*
- Motsvarar förvaringen av fakturor i fakturahanteringsystemet offentlighets- och sekretesslagens krav på registrering av allmänna handlingar?*

I svarspromemorian redogörs för såväl direktupphandlingar som avrop från ramavtal. Att dokumentationen skiljer sig åt kan t.ex. bero på vilket förfarande som har använts. Förfarandena kan föranleda olika typer av handlingar, bl.a. mot bakgrund av att de krav ramavtalen ställer på hur olika avrop ska ske varierar.

Fakturor som kommer in till Regeringskansliet diarieförs vanligtvis inte, utan hålls ordnade i myndighetens fakturahanteringsystem. Varje faktura förs in i systemet med ankomstdatum, avsändare och fakturanummer. Om fakturor innehåller uppgifter som omfattas av sekretess diarieförs fakturorna. Denna hantering bedöms motsvara de krav som ställs upp i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Andra allmänna handlingar som är hänförliga till en upphandling, t.ex. offerter eller andra typer av underlag från leverantörer, diarieförs eller hålls ordnade.

3. I svarspromemorian anges att avrop har gjorts i enlighet med ramavtalets villkor när det gäller det företag (Företagsuniversitetet AB) som anlätades för Sven-Erik Buchts språkutbildning. Det har i media gjorts gällande att företaget i samband med språkutbildningen också utförde andra tjänster (textredigering m.m.) som rätteligen borde ha upphandlats genom ett separat avrop från ett annat ramavtal. Vilka kommentarer finns till dessa uppgifter?

Det aktuella ramavtalet avser språkutbildning i form av verksamhetsanpassad engelska. Den språkutbildningen inrymmer bl.a. språklig anpassning och språklig bearbetning av texter. Ramavtalet är avsett att ha den flexibilitet som krävs för att utbildningen ska kunna anpassas efter individens behov. De tjänster som Näringsdepartementet har avropat från ramavtalet ryms således inom avtalet.

Förvaltningsavdelningen

Konstitutionsutskottets granskningsärende – Regeringskansliets upphandling

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets kompletterande frågor 4 och 5 i rubricerat granskningsärende.

4. Hur vanligt förekommande är det att statsråds deltagande i partikongresser bedöms vara tjänsteresor och därför bekostas av Regeringskansliet?

Regeringskansliet har ingen statistik över i vilken utsträckning ett statsråds deltagande i partikongresser bedömts vara tjänsteresor.

5. I svarspromemorian redogörs för hur inköp över ett prisbasbelopp ska anmälas till och godkännas av den centrala inköpsfunktionen av de upphandlade enheterna. I vilken utsträckning har det skett under den granskade perioden?

Under den granskade perioden har totalt 259 inköp anmälts till den centrala inköpsfunktionen. När det gäller de departement som är aktuella i granskningsärendet kan det konstateras att Försvarsdepartementet har anmält 7 inköp, att Miljö- och energidepartementet har anmält 8 inköp och att Näringsdepartementet har anmält 29 inköp.

Bilaga 8.1

Regeringskansliet

2018-10-25
SB2018/01503/RCK

Konstitutionsutskottet	
Ink	2018 -10- 25
Dnr	137-2018/19

Statsrådsberedningen
RättschefenKonstitutionsutskottet
RiksdagenKonstitutionsutskottets granskningsärende – Regeringens
användning av EU-sakråd

Härmed överlämnas en promemoria från Statsrådsberedningen.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är kanslirådet Daniel Svensson,
Statsrådsberedningen.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Statsrådsberedningen

Konstitutionsutskottets granskningsärende – Regeringens användning av EU-sakråd

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor i rubricerat ärende.

1. Gäller den beskrivning av syfte och arbetsmetod avseende sakråd, som görs i skrivelsen En politik för engagemang – långsiktighet och oberoende för civilsambället (sker. 2017/18:246), även för EU-sakråd?

Ja. Liksom sakråd är EU-sakråd en arbetsmetod i Regeringskansliet som syftar till att stärka samrådsformer med främst det civila samhällets organisationer, men även med andra aktörer. Skillnaden är att fokus ligger på EU-frågor som behandlas på EU-nivå.

Avsikten är inte att sakråden ska ersätta Regeringskansliets andra former för samråd eller sedvanliga remissförfaranden, utan de ska vara ett komplement för att öka kvaliteten i regeringens underlag.

2. Hur ser det metodstöd med mallar och checklistor för kvalitetssäkring, urval av inbjudna organisationer, inbjudan, dokumentation och utvärdering som gäller för EU-sakråd ut? Utskottet önskar ta del av de mallar och checklistor som gäller för EU-sakråd.

Det är samma metodstöd med mallar och checklistor som gäller för EU-sakråd som för sakråd. Mallar och checklistor bifogas, se bilaga 1–5.

3. *Vad är syftet med att bjuda in myndigheter till EU-sakråd och hur görs urvalet av dessa?*

Syftet är att myndigheter, utöver att delta i ordinarie samrådsformer, inbjuds till samråd för att utifrån sin sakkunskap kunna bidra till diskussionen.

Urvalet av myndigheter baseras på samma kriterier som övriga organisationer i enlighet med mallen ”Stöd för urval av organisationer till sakråd”.

4. *Är beslut om att genomföra ett EU-sakråd och om vilka som ska bjudas in till EU-sakrådet ett regeringsärende eller ett regeringskansliärende? Deltar statsråd i besluten om att genomföra EU-sakråd?*

När ställning har tagits till att ett EU-sakråd ska genomföras registreras ett regeringskansliärende. I regel undertecknar antingen statsråd eller statssekreterare inbjudan.

5. *Vilka kriterier avgör om ett EU-sakråd ska ledas av ett statsråd eller om det ska genomföras på tjänstemannanivå?*

Avgörande för om ett statsråd leder ett EU-sakråd är bl.a. hur den eller de frågor som är föremål för EU-sakrådet bedöms politiskt och möjligheten för aktuellt statsråd att närvara vid sakrådet.

6. *Vad är syftet med att översända sammanställningar och minnesanteckningar från EU-sakråd till kommissionen och ordförandeskapet i rådet?*

7. *Översänds samtliga sammanställningar av minnesanteckningar från EU-sakråd till kommissionen och ordförandeskapet i rådet? Om nej, hur eller vem avgör om så ska ske?*

Minnesanteckningar har enbart översänts till kommissionen och ordförandeskapet i rådet gällande de EU-sakråd som rör vitboken om EU:s framtid och tillhörande diskussionsunderlag. Ett av syftena med vitboken var att inom EU:s medlemsstater få till stånd en diskussion med medborgarna om EU:s framtid. Minnesanteckningarna översändes för att informera om de åtgärder regeringen vidtagit för att stimulera diskussion i Sverige om kommissionens vitbok om EU:s framtid.

8. *Vilken status har de sammanställningar av minnesanteckningar från EU-sakråd som översänds till kommissionen och ordförandeskapet i rådet? Ger de uttryck för den svenska*

ståndpunkten i frågan? Om ja, hur går beredningen av dem till i Regeringskansliet? Om nej, hur säkerställs att de inte uppfattas som svensk ståndpunkt mot bakgrund av att regeringen står som avsändare? Har de översända handlingarna föranlett något svar från kommissionen eller rådet?

De minnesanteckningar som översänts till kommissionen och ordförandeskapet i rådet har inte gett uttryck för någon svensk ståndpunkt utan har enbart utgjort information om de diskussioner som förts med anledning av vitboken.

Ett följebrev bifogades minnesanteckningarna av vilket framgår att anteckningarna redogjorde för diskussionerna under EU-sakråden.

De översända handlingarna har inte föranlett något svar från kommissionen eller rådet.

9. I de minnesanteckningar från EU-sakråd som publicerats på regeringens webbplats redovisas vad som framförts av deltagarna på ett översiktligt sätt utan att det framgår vad varje enskild deltagare har framfört. Dokumenteras på något annat sätt vad varje deltagande myndighet eller organisation framfört? Vilka överväganden har gjorts vad gäller utformningen och detaljeringsgraden av minnesanteckningar? Stäms minnesanteckningarna av med deltagande myndigheter och organisationer innan de publiceras och i förekommande fall översänds till kommissionen och ordförandeskapet i rådet?

Vad deltagande myndighet eller organisation har framfört tas i regel upp av Regeringskansliet, antingen i pappersform eller elektroniskt. Dessa upptagningar ligger sedan till grund för de minnesanteckningar som publiceras på regeringens webbplats.

Några generella överväganden vad gäller utformningen och detaljeringsgraden av de minnesanteckningar som publiceras har inte gjorts.

De minnesanteckningar som publiceras stäms i regel inte av med deltagande myndigheter och organisationer innan de publiceras eller i förekommande fall översänds till kommissionen och ordförandeskapet.

10. På vilket sätt används det som framkommit vid EU-sakråden vid det fortsatta arbetet med att ta fram och bereda svenska ståndpunkter i EU-frågor? Skiljer sig det sätt

som synpunkter som framkommit vid EU-sakrâden tas om hand från hur synpunkter som framkommer inom det sedvanliga remissförfarandet tas om hand?

Det som framkommit vid EU-sakråd används i första hand för att fördjupa och bredda regeringens kunskap och perspektiv i sakfrågor och för att höja kvaliteten i regeringens underlag.

De synpunkter som framkommit vid EU-sakråd kompletterar men ersätter inte Regeringskansliets andra former för samråd eller sedvanliga remissförfaranden.

11. I vilka fall har ett sedvanligt remissförfarande genomförts före, parallellt med eller efter EU-sakrådet? Har deltagarna i dessa EU-sakråd även fått förslaget på remiss?

Nedan listas de fall där ett remissförfarande genomförts före, parallellt med eller efter EU-sakrådet.

Den 16 februari 2017 genomfördes EU-sakrådet om kommissionens förslag till tjänstepaket. Ett sedvanligt remissförfarande ägde rum parallellt med EU-sakrådet. Samtliga som deltog på EU-sakrådet fick något av förslagen i tjänstepaketet på remiss.

Den 9 oktober 2017 genomfördes EU-sakrådet om kommissionens förslag till Single Digital Gateway (Digitala portalen). Ett sedvanligt remissförfarande ägde rum före EU-sakrådet. Av de som deltog på EU-sakrådet fick samtliga förutom Pensionärens riksorganisation (PRO) och Konsument Europa förslaget på remiss.

Den 4 september 2018 genomfördes EU-sakrådet om kommissionens förslag till Europeiska havs- och fiskerifonden 2021–2027. Ett sedvanligt remissförfarande ägde rum parallellt med EU-sakrådet. Samtliga som deltog på EU-sakrådet fick förslaget på remiss.

12. Vilka kommentarer i övrigt föranleder denna promemoria?

Ett EU-sakråd saknas i listan för genomförda EU-sakråd i konstitutionsutskottets promemoria. Den 4 september 2018 genomfördes ett EU-sakråd om kommissionens förslag till Europeiska havs- och fiskerifonden 2021–2027 (jfr. ovan).

Kulturdepartementet

Checklista för kvalitetssäkring av sakråd

Checklistan ska säkerställa att det civila samhällets organisationer involveras ändamålsenligt i regeringskansliarbetet. Checklistans frågor utgår från den europeiska koden för idéburna organisationers medverkan i beslutsprocessen och tar fasta på i vilka faser som organisationer inbjuds att delta och vilka former för deltagande som erbjuds. Under ett sakråd kan flera faser och flera former av deltagande komma att aktualiseras. Frågorna ska ställas innan, under och efter ett sakråd. Dokumentet biläggs den interna dokumentationen.

Inför ett sakråd

1. Vilken kunskap i sakfrågan efterfrågar Regeringskansliet?
2. I vilken eller vilka faser av den politiska beslutsprocessen behövs kunskapen, och vilken eller vilka typer av deltagande från det civila samhället är mest ändamålsenliga under sakrådet?

Fas i beslutsprocessen	Form av deltagande
☐ Fastställande av den politiska agendan	☐ Ta del av information (Envägs-kommunikation, organisationerna får veta) ☐ Samråd (dela med sig av kunskap, synpunkter, idéer och perspektiv) ☐ Dialog (Två- eller flervägs-kommunikation karakteriserad av resonemang, gemensam problemlösning) ☐ Partnerskap (Gemensamma beslut och genomföra tillsammans)

☐ Formulering av förslag	☐ Ta del av information ☐ Samråd ☐ Dialog ☐ Partnerskap
☐ Beslut tas fram	☐ Ta del av information ☐ Samråd ☐ Dialog ☐ Partnerskap
☐ Genomförande av politiken	☐ Ta del av information ☐ Samråd ☐ Dialog ☐ Partnerskap
☐ Granskning och utvärdering	☐ Ta del av information ☐ Samråd ☐ Dialog ☐ Partnerskap
☐ Omformulering och revidering	☐ Ta del av information ☐ Samråd ☐ Dialog ☐ Partnerskap

Under ett sakråd

1. Har behovet av kunskap förändrats?
2. Används kunskapen i de faser i beslutsprocessen som är mest ändamålsenligt?
3. Är formen för deltagande den mest ändamålsenliga?

Efter ett sakråd

1. I vilka faser och hur deltog de inbjudna organisationerna?

Fas i beslutsprocessen	Form av deltagande
☐ Fastställande av den politiska agendan	☐ Tog del av information ☐ Samråd ☐ Dialog ☐ Partnerskap
☐ Formulering av förslag	☐ Tog del av information ☐ Samråd ☐ Dialog

	☐ Partnerskap
☐ Beslut tas fram	☐ Tog del av information ☐ Samråd ☐ Dialog ☐ Partnerskap
☐ Genomförande av politiken	☐ Tog del av information ☐ Samråd ☐ Dialog ☐ Partnerskap
☐ Granskning och utvärdering	☐ Tog del av information ☐ Samråd ☐ Dialog ☐ Partnerskap
☐ Omformulering och revidering	☐ Tog del av information ☐ Samråd ☐ Dialog ☐ Partnerskap

2. Hade upplägget kunna vara ett annat?

3. Vilka lärdomar har dragits?

bilaga 2

Regeringskansliet

Arbetsmaterial

2017-02-20

Kulturdepartementet

Stöd för urval av organisationer till sakråd

Vilka organisationer som bjuds in till ett sakråd ska kunna motiveras. Frågorna nedan utgör ett stöd för att göra urval av relevanta organisationer från det civila samhället och andra aktörer till ett sakråd.

Kriterier för urval

Den överordnade principen för inbjudan bör ta sin utgångspunkt i sakkunskap och perspektiv.

1. Vad vill vi få ut av sakrådet?
2. Vilka organisationer har den kunskap och de perspektiv som vi efterfrågar?

Urvalet ska vara ändamålsenligt och relevanta aktörer kan variera för olika delar i ett sakråd.

Kompletterande frågor för urval

Utöver ovan ställda sakkunskapskriterier kan andra kunskaper och perspektiv beaktas för att undvika att endast de organisationer som har etablerade kontakter med Regeringskansliet bjuds in.

- Finns andra organisationer med kunskap och perspektiv i sakfrågan?
- Har organisationens storlek och betydelse av beaktats? Hur bedöms storlek?
- Är andra typer av organisering relevanta i sammanhanget?
- Har de inbjudna organisationernas målgrupper betydelse?
- Har de inbjudna organisationernas geografiska hemvist beaktats?
- Bör andra aktörer t.ex. myndigheter bjudas in?
- Verkar organisationerna på nationell, regional eller lokal nivå?

Regeringskansliet

Inbjudan till sakråd - mall

bilaga 3

2017-03-06

Kulturdepartementet

Välkommen till sakråd om x

Datum:

Plats:

X bjuder in er organisation till sakråd i syfte att ...

- *Ange vad sakrådet handlar om (problemformulering, nuläge och mål)*
- *Ange **syfte** för sakrådet, t.ex. kunskapsinhämtning, **form för deltagande**, t.ex. information, samråd, dialog, samt **typ** av möte(n), t.ex. rundabordsamtal, bearing*

Frågor som kommer att lyftas under sakrådet är:

- *Ange frågeställningar (tänk på avgränsning och mandat)*
- *Ange om sakunderlag kommer att skickas ut innan möte*

Processen och tidsplanen ser ut så här:

- *Ange hur processen kommer att se ut och tidsplanen för denna*
- *Ange förväntad arbetsinsats*
- *Ange när återkoppling och ev. utvärdering förväntas ske*

Vänligen meddela ert deltagande (max x personer per organisation) och om ni har några särskilda behov av hjälpmedel, senast den x till x.

- *Ev. mer info om lokalens tillgänglighet, servering och ekonomisk ersättning*

Sakråd är en arbetsmetod i Regeringskansliet för att i en avgränsad sakfråga ta del av kunskap och perspektiv från det civila samhällets organisationer och andra relevanta aktörer. Sakråd kompletterar andra former av samråd och ökar kvaliteten i regeringens underlag. Utifrån den särskilda kompetens och erfarenhet som en organisation har i sakfrågan bedömer regeringen att en organisation kan bidra på ett värdefullt sätt.

Läs mer om sakråd på regeringens webbplats www.regeringen.se/sakrad.

Varmt välkommen.

Från Regeringskansliet medverkar:

- *Namn, befattning, enhet, departement*
- *Ange vilken handläggare som är kontaktperson, och vid behov vilket departement som tar ägarskap i sakfrågan*

Sändlista:

Organisation/övriga aktörer

Regeringskansliet

Dokumentation av sakråd - mall

bilaga 4

2017-02-20
Ku2017/

Kulturdepartementet

Mall för dokumentation av sakråd

Denna mall kan användas för:

- Intern dokumentation av sakfrågan och sakrådsprocessen. Bilägg Checklista för kvalitetssäkring samt ev. rapporter och minnesanteckningar.
 - Återkoppling till inbjudna organisationer med fokus på sakfrågan.
- * Obligatoriskt vid återkoppling till inbjudna organisationer

Sakrådets syfte och frågeställningar*

Sakrådets process*

Sakrådets utformning t.ex. typ av möten och antal, vilka övriga kontakter som har förekommit, under vilken tidsperiod sakrådet pågick, etc.

Hantering av synpunkter

Sammanfattning av Regeringskansliets hantering av inkomna synpunkter.
Besked som Regeringskansliet gett under sakrådet.
Hur tas sakfrågan om hand efter sakrådet?**

Fortsatt hantering av sakfrågan i Regeringskansliet

*Vilka andra departement kan sakrådet ha relevans för?
Eventuella utestående frågor som bör hanteras vidare?*

Deltagare under sakrådet

*Regeringskansliet (ange också vem på Regeringskansliet som kan kontaktas för mer information om sakrådet)
Organisationer
Övriga aktörer*

Kulturdepartementet

Utvärderande frågor för inbjudna organisationer i sakråd

För att säkerställa kvalitet i regeringens fortsatta genomförande av sakråd ges de inbjudna organisationerna var för sig möjlighet att efter avslutat sakråd inkomma med synpunkter på sakrådets genomförande.

Sakrådets ändamålsenlighet**1. I vilken utsträckning var sakrådet ändamålsenligt utifrån syftet?**

Låg Varken eller Hög

Synpunkter:

2. I vilken utsträckning har organisationens kunskap och perspektiv hörtsammats i sakfrågan?

Låg Varken eller Hög

Synpunkter:

3. Ser ni ett behov av fortsatta sakrådsmöten kring denna eller anknutna frågeställningar?

Ja Om vad?
 Nej

Urval av inbjudna organisationer**4. I vilken utsträckning var urvalet av inbjudna organisationer ändamålsenligt?**

Låg Varken eller Hög

Synpunkter:

5. Finns det någon ytterligare aktör som borde ha deltagit vid sakrådet?

Ja Varför?

Nej

Genomförande av sakråd

6. Blev organisationerna inbjudna i rätt fas i beslutsprocessen?

Ja

Nej I vilken fas borde ni ha deltagit och varför?

7. I vilken utsträckning var formen för deltagande i sakråd ändamålsenlig?

Låg

Varken eller

Hög

Synpunkter:

8. I vilken utsträckning var de förutsättningar organisationen har fått för förberedelser och deltagande ändamålsenliga?

Låg

Varken eller

Hög

Synpunkter:

9. I vilken utsträckning har information och återkoppling som Regeringskansliet förmedlat varit ändamålsenlig?

Låg

Varken eller

Hög

Synpunkter:

Övriga synpunkter

Exempelvis reflektion kring organisationens egen insats

Bilaga 8.2

Regeringskansliet

Statsrådsberedningen
Rättschefen2018-11-27
SB2018/01503/RCK

Konstitutionsutskottet
Ink 2018 -11- 27
Dnr 137-2018/19

Konstitutionsutskottet
RiksdagenKonstitutionsutskottets granskningsärende – Regeringens
användning av EU-sakråd

Härmed överlämnas en promemoria från Statsrådsberedningen.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är kanslirådet Daniel Svensson,
Statsrådsberedningen.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Statsrådsberedningen**Konstitutionsutskottets granskningsärende – Regeringens användning av EU-sakråd**

Vad är skälen till att det för närvarande inte har skett remissbehandling i samband med eller efter flertalet EU-sakråd?

Som utgångspunkt måste ett självständigt ställningstagande ske till behovet av ett remissförfarande. I förekommande fall har ett sedvanligt remissförfarande inte bedömts vara behövligt. Ett EU-sakråd används i första hand för att fördjupa och bredda regeringens kunskap och perspektiv i sakfrågor. När det gäller EU-sakrådet om kommissionens förslag till flerårig budgetram för 2021–2027 har vissa sektorsförslag remissbehandlats.

Sakregister 2000/01–2017/18

§ 5-förordnande	2005/06:20 s. 143
.....	2015/16:20 s. 308
3G	2004/05:20 s. 116

A

Affärsmässighet	2008/09:20 s. 121
Afrikanska utvecklingsbankgruppen	2005/06:20 s. 192
Aktiebolagslagen	2003/04:10 s. 31
.....	2013/14:20 s. 229
Aktier, försäljning.....	2009/10:20 s. 175
Aktieägaravtal.....	2011/12:20 s. 207
Allmänna arvsfonden.....	2005/06:10 s. 22
Allmänna handlingar	2006/07:10 s. 51
anteckningar från möten	2015/16:20 s. 239, 243
förkomna.....	2017/18:10 s. 38
registrering och gallring.....	2012/13:20 s. 268
.....	2012/13:10 s. 22
.....	2012/13:20 s. 119, 220, 267
.....	2013/14:10 s. 38
.....	2013/14:20 s. 121
.....	2014/15:10 s. 20
.....	2014/15:20 s. 193
.....	2015/16:20 s. 17
.....	2016/17:20 s. 64, 143
.....	2017/18:20 s. 127
Twittermeddelande	2017/18:20 s. 300
utlämnande av	2009/10:10 s. 18
.....	2010/11:10 s. 21
.....	2012/13:20 s. 221
.....	2013/14:10 s. 38
.....	2013/14:20 s. 122, 124
.....	2014/15:10 s. 20
.....	2015/16:20 s. 222, 233
.....	2016/17:20 s. 64, 188

.....	2017/18:20 s. 127
utlämnande av, Näringsdepartementet	2012/13:20 s. 219
utlämnande av, Utrikesdepartementet	2013/14:20 s. 120
.....	2016/17:20 s. 143
.....	2017/18:20 s. 127
A-lotteriet.....	2001/02:20 s. 92
Amerikanska ambassadens övervakning i Sverige	2011/12:20 s. 116
Anhörigkommittén.....	2001/02:20 s. 197
Anslag i tilläggsbudget	2008/09:20 s. 109
Anslaget 24:2 i 2007 års budgetproposition.....	2007/08:20 s. 77
Ansvarsfördelning, regeringen–Regeringskansliet vid kris	2005/06:8 s. 52
Ansvarförhållanden inom regeringen	2017/18:20 s. 331
Ansvarsprincipen	2017/18:20 s. 365
Antiterrorismsamarbete	2005/06:20 s. 61
AP-fonder	2009/10:20 s. 79
.....	2012/13:20 s. 175
Apoteket AB.....	2009/10:20 s. 207
försäljning av	2011/12:20 s. 102
styrning av	2007/08:20 s. 226
Apoteket Omstrukturering AB (OAB).....	2009/10:20 s. 207
Apoteksbranschen, vertikal integration.....	2011/12:20 s. 102
Apoteksmarknaden, omreglering av	2011/12:20 s. 102
Arbetsförmedlingen	
anslag till.....	2014/15:20 s. 202
översyn av	2015/16:20 s. 37
Arbetsgrupper i Regeringskansliet.....	2017/18:20 s. 127
Arbetslivsinstitutet, avveckling av.....	2006/07:20 s. 162
Arbetslöshetsförsäkring	2006/07:20 s. 162
.....	2009/10:20 s. 139
Arbetsmiljön, överklagningsärenden avseende.....	2003/04:10 s. 34
Arbetsskadeärenden, skillnader i utfall för kvinnor och män	2012/13:20 s. 164
Arvsfondsdelegationen	2005/06:10 s. 22
Assi Domän	2001/02:20 s. 104
Assistansersättning	2017/18:20 s. 230
Asylprocedurdirektivet	2004/05:20 s. 142
Asylprocessen, barn i.....	2006/07:20 s. 73

Asylärenden

handläggningstid.....	2004/05:20 s. 89
åldersbedömningar	2017/18: 258
Avidentifierade ansökningshandlingar	2005/06:10 s. 16

Avtal

med tjeckiska staten om flygplan.....	2005/06:20 s. 23
mellan myndigheter	2005/06:10 s. 21
mellan svenska staten och Saab	2011/12:20 s. 82
om merkostnadsersättning plusjobb.....	2008/09:20 s. 40
om militärt samarbete, Saudiarabien.....	2005/06:20 s. 59
.....	2012/13:20 s. 264, 288
om svavelutsläpp i Östersjön	2010/11:20 s. 243
skatteavtal med Danmark.....	2010/11:20 s. 264
upphörandeavtal av entreprenadkontrakt	
om banhållning	2011/12:20 s. 101
återtagandeavtal med Irak.....	2010/11:20 s. 275

Avvisning

till Egypten	2001/02:20 s. 128
.....	2005/06:2 s. 7
.....	2008/09:20 s. 283
till Marocko	2008/09:20 s. 263

B

Bankkrisen 1990–1994	2009/10:10 s. 53
Barn i internationella förhållanden	2016/17:10 s. 30
Barnomsorg, riksdagens beslut om.....	2005/06:20 s. 36
Behörighetsförordningen	2011/12:20 s. 55
Bemyndigande om materielanskaffning	2016/17:20 s. 170
.....	2017/18:20 s. 187
Beredningskravet	2013/14:10 s. 74
anslag.....	2004/05:20 s. 29
besparingar inom försvarets materieförsörjning	2012/13:20 s. 92
bidrag.....	2009/10:10 s. 32
brister i kvalitet	2011/12:20 s. 61
dispenser	2009/10:10 s. 32
EG-direktiv	2004/05:10 s. 74

S	2008/09:10 s. 65
	EU-samarbetet, vissa frågor.....	2008/09:10 s. 65
	ex gratia	2009/10:10 s. 32
	flyktingsituationen	2015/16:20 s. 453, 454
	Förbifart Stockholm, frysning av	2014/15:20 s. 179
	förordningar	2009/10:10 s. 32
	Försvarsmaktens grundorganisation	2004/05:20 s. 122
	genomförande av EG-direktiv.....	2009/10:10 s. 78
	invandringspolitiken	2015/16:20 s. 494
	kommissionens förslag	2004/05:20 s. 142
	kristid	2015/16:20 s. 452, 454
	lagförslag	2003/04:10 s. 36
	2005/06:20 s. 99
	2013/14:10 s. 78
	2014/15:20 s. 161
	lagändringar	2009/10:20 s. 139
	omlokaliseringsbeslut	2005/06:20 s. 93
	proposition om krediter till Island.....	2009/10:20 s. 13
	proposition om kvalitetsutvärderingssystem för högskolor.....	2010/11:20 s. 79
	rambeslut	2002/03:10 s. 64
	2008/09:10 s. 79
	regeringsärenden.....	2006/07:20 s. 162
	2008/09:10 s. 46
	2008/09:20 s. 69, 86
	2009/10:10 s. 66
	2012/13:20 s. 83, 194
	2014/15:10 s. 20
	2015/16:10 s. 42
	remissvar.....	2013/14:20 s. 10
	skolområdet.....	2015/16:20 s. 215
	statens skolor för vuxna	2001/02:20 s. 66
	styrelsevalen vid Systembolaget AB.....	2003/04:20 s. 114
	svar på interpellation.....	2015/16:20 s. 69
	svenska ståndpunkter	2004/05:10 s. 74
	2014/15:10 s. 52

under kristid	2008/09:20 s. 51
.....	2009/10:10 s. 45
Beslut på tredje pelarens område inom EU-samarbetet	2002/03:10 s. 58
Beslutanderätt, överlåtelse av	2011/12:10 s. 38
Beslutsfattande på utrikespolitikens område.....	2004/05:10 s. 89
.....	2015/16:20 s. 380
Betalningstjänster, statens ansvar för vissa.....	2008/09:20 s. 76
Betyg, nya betygssteg i grund- och gymnasieskolan	2012/13:20 s. 166
Bidrag till organisationer	2006/07:10 s. 20
beredningen av ärenden om bidragsgivning	2009/10:10 s. 21
spårbarhet och öppenhet	2009/10:10 s. 31
Bistånd.....	2005/06:10 s. 21
avräkning från biståndsramen	2013/14:20 s. 205
.....	2016/17:20 s. 169
beredning av biståndsbudgeten	2015/16:20 s. 56
FN:s klimatkonvention	2012/13:20 s. 29
hantering av UD:s egna biståndsmedel	2013/14:20 s. 205
lön till biståndsministern.....	2013/14:20 s. 205
multilateralt.....	2005/06:20 s. 192
styrning av biståndsverksamheten	2013/14:20 s. 205
utformning av biståndsramen.....	2006/07:20 s. 122
Bisysslor	
anställas	2001/02:10 s. 18
statsråds	2006/07:20 s. 37, 69
Blekinge tekniska högskola, fråga om campus	2017/18:20 s. 220
Blogginlägg av statsråd.....	2009/10:20 s. 328
.....	2010/11:20 s. 166
Bonusar.....	2009/10:20 s. 68
Brev	
från EU-kommissionär.....	2016/17:20 s. 195
från kulturministern till Skånes landshövding	2012/13:20 s. 258
statsråds utskick av	2007/08:20 s. 241
Bromma flygplats	2014/15:20 s. 57
.....	2015/16:20 s. 47
Budgetlagen.....	2003/04:10 s. 30
.....	2003/04:20 s. 91

.....	2009/10:20 s. 107
.....	2011/12:20 s. 101
.....	2012/13:20 s. 84
.....	2013/14:20 s. 35, 229
.....	2014/15:20 s. 179, 203, 211
.....	2015/16:20 s. 17
.....	2016/17:20 s. 22, 170
Budgetprocessen	2015/16:20 s. 30
.....	2016/17:20 s. 22
Budgetpropositionen	
bemyndigande	2016/17:20 s. 170
.....	2017/18:20 s. 187
biståndsanslaget	2015/16:20 s. 56
distribuering av broschyr	2005/06:20 s. 201
kostnadsram	2016/17:20 s. 170
.....	2017/18:20 s. 187
resultatredovisning	2016/17:20 s. 22

C

Carnegie Investment Bank AB	2009/10:20 s. 175
Censurförbud	2006/07:20 s. 13
Centrala studiestödsnämnden, utbildningsministerns ansvar	2001/02:20 s. 182
CIA-plan	2009/10:20 s. 296

D

Datalagringsdirektivets genomförande	2010/11:20 s. 65
Decemberöverenskommelsen	2015/16:20 s. 30, 300
Delegation och subdelegation	2011/12:10 s. 40
.....	2012/13:10 s. 58
Diarier	
Regeringskansliets	2012/13:10 s. 22, 26
Utrikesdepartementets huvuddiarium	2012/13:10 s. 45
Digital arbetsyta	2017/18:20 s. 127
Diplomatiska garantier	2005/06:2 s. 19
Direktiv till en myndighet	2005/06:20 s. 120
DIS-fartyg, skattevillkor för svenska sjömän på	2006/07:20 s. 220

Disposition av medel	2010/11:10 s. 71
Djurskyddsmyndigheten, avveckling av	2006/07:20 s. 162
Dokumentation	
aktbildning	2005/06:10 s. 26
.....	2014/15:10 s. 32
annonser och intresseanmälningar	2009/10:10 s. 145
avsaknad	2018/19:20 s. 229
bristande.....	2012/13:20 s. 108
externt rekryteringsstöd	2009/10:10 s. 144
Innovationsrådets möten	2015/16:20 s. 243
kommunikation med EU-kommissionen.....	2006/07:20 s. 203
kontakter mellan myndigheter och regeringen.....	2012/13:10 s. 100
.....	2014/15:10 s. 57, 72
.....	2015/16:10 s. 104
.....	2015/16:20 s. 452
kravprofiler	2009/10:10 s. 142
muntliga uppgifter.....	2007/08:10 s. 44
Säkerhetspolitiska rådets möten.....	2015/16:20 s. 239
utnämningsärenden	2008/09:20 s. 127
.....	2009/10:10 s. 135
Domare	
ordinarie.....	2006/07:20 s. 147
förflyttningsskyldighet.....	2006/07:20 s. 148
oavsättlighet.....	2006/07:20 s. 148
Driftsstöd till flygplatser, infrastrukturministerns inblandning	2015/16:20 s. 259
Dröjsmålsränta på tullavgift till EU	2009/10:20 s. 104
Dumpning av kemiska vapen och radioaktivt avfall i Östersjön..	2010/11:20 s. 177
E	
E-postadresser, privata.....	2015/16:20 s. 275
Edge, samarbete med Kina	2014/15:20 s. 217
Ekonomisk förpliktelse för staten, ingående av	2015/16:20 s. 275
Ekonomisk styrning	2005/06:10 s. 21
Ekonomiska vårpropositionen	2002/03:10 s. 65
Elprisområden, införande av.....	2013/14:20 s. 73
En bok för alla AB.....	2007/08:20 s. 49

Engagemang i organisationer, statsråds	2007/08:20 s. 194
Ersättning	
ex gratia	2002/03:10 s. 56
till statsråd utöver statsrådsarvodet	2002/03:30 s. 136
till vissa ledande befattningshavare	2011/12:20 s. 209
Estonia, M/S	2001/02:20 s. 147
.....	2004/05:20 s. 258
.....	2006/07:20 s. 80
Etikprövningsnämnden	2011/12:20 s. 175
Etiopien, fängslade svenska medborgare i	2008/09:20 s. 250
EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik	2004/05:10 s. 91
.....	2012/13:10 s. 120
EU:s långtidsbudget	2012/13:20 s. 41
EU:s uppförandekod för vapenexport	2008/09:20 s. 16
EU-avgiften, senareläggning av	2003/04:20 s. 105
EU-frågor	2003/04:10 s. 78
asylprocedurdirektivet	2004/05:20 s. 142
beredning av kommissionsförslag	2004/05:20 s. 142
fiskemöjligheter i Östersjön	2016/17:20 s. 92
genomförande av EU-rätten	2012/13:10 s. 101
kommissionens genomförandekommittéer	2014/15:10 s. 44
regeringens företrädare vid samråd och överläggningar samt vid rådsmöten	2013/14:10 s. 153
.....	2015/16:20 s. 308
samråd med EU-nämnden om fjärde järnvägspaketet	2014/15:20 s. 48
samråd med riksdagen	2006/07:20 s. 105
.....	2007/08:20 s. 14
.....	2017/18:10 s. 136
trepartsmöten (triloger)	2017/18:10 s. 136
utsläppshandelssystem	2016/17:20 s. 108
vapendirektivet	2016/17:20 s. 63
överläggning om frågor som behandlas inom ramen för kommittologin	2014/15:20 s. 87
överträdelseärenden	2012/13:10 s. 101
EU-kommissionär, utseende av svensk kandidat	2004/05:20 s. 155

EU-nämnden	2006/07:20 s. 107
.....	2012/13:20 s. 41, 66
EU- och handelsministrernas agerande i rådet i fråga om rättsstatsprincipen	2017/18:KU20 s. 41
idrottsministrernas agerande i rådet	2015/16:20 s. 106
information om ny kommissionsordförande	2004/05:20 s. 163
information till	2009/10:20 s. 54
.....	2016/17:20 s. 108
inrikesministrernas agerande i rådet i frågan om	
EU:s gränskontroll	2015/16:20 s. 120
kultur- och demokratiministrernas agerande i rådet.....	2015/16:20 s. 106
.....	2016/17:20 s. 53
Palestina, Sveriges erkännande av	2014/15:20 s. 28
samråd.....	2001/02:20 s. 58
.....	2002/03:30 s. 29
.....	2006/07:20 s. 105
.....	2007/08:20 s. 14
.....	2008/09:20 s. 16
.....	2009/10:20 s. 25
.....	2011/12:20 s. 11, 23
.....	2014/15:20 s. 13
.....	2015/16:20 s. 77
samråd i ett sent skede	2013/14:10 s. 136
samråd inför lämnande av brev och s.k. non-papers	2003/04:10 s. 90
samråd inför toppmöte	2015/16:20 s. 144
.....	2017/18:20 s. 68
samråd om Dublinförordningen	2015/16:20 s. 130
samråd om asylfrågor.....	2016/17:20 s. 30
samråd om fjärde järnvägspaketet.....	2014/15:20 s. 48
samråd om stöd till Frankrike	2015/16:20 s. 138
samråd vid fråga av stor betydelse för Sverige som stat och som medlemsstat i EU	2017/18:20 s. 41
skriftligt samråd	2015/16:20 s. 92
statsministrernas underlag under ett samråd	2015/16:20 s. 96
statsråds närvaro	2005/06:20 s. 86
.....	2013/14:10 s. 153

Europeiska kommissionens genomförandekommittéer	2014/15:10 s. 44
Europeiska rådet	2006/07:20 s. 105
.....	2012/13:20 s. 43
.....	2017/18:20 s. 68
Europeiska utvecklingsfonden, avgiften till.....	2004/05:10 s. 17
Exklusivitetsgrundsatsen	2004/05:20 s. 108
Expeditionsministärers befogenheter	2007/08:10 s. 17
Extra val.....	2014/15:20 s. 287

F

Faktapromemorior	2003/04:10 s. 78
Fastighetsskatt, avsaknad av	2004/05:20 s. 259
Fideikommissärenden	2004/05:10 s. 54
Fildelning.....	2007/08:6 s. 42
Finansiella instrument, förteckning över innehav av	2013/14:20 s. 298
Finansiella intressen, statsråds	2006/07:20 s. 36, 69
Finansiella krisen 2008–2009	2009/10:10 s. 56
Finansinspektionens sponsoravtal med affärsbankerna	2001/02:20 s. 214
Finansmakten.....	2005/06:10 s. 20
.....	2015/16:20 s. 17, 30, 56
.....	2016/17:20 s. 170
.....	2017/18:20 s. 187
Fiskeförhandlingar	
jordbruksministerns agerande i samband med	2007/08:20 s. 87
jordbruksministerns information om.....	2008/09:20 s. 25
Flickaprojektets mediekampanj	2004/05:20 s. 108
Flodvågskatastrofen 2004.....	2005/06:8
fortsatt granskning av.....	2007/08:6 s. 7
Flygbolag, statlig garanti till.....	2001/02:20 s. 69
Flygutbildningar, lokalisering av	2001/02:20 s. 18
Flyktingmottagande hösten 2015	2015/16:20 s. 396, 454, 480
.....	2017/18:20 s. 112
FN:s klimatkonvention	2012/13:20 s. 29
FN:s olja-för-mat-program	2009/10:20 s. 308
FN:s säkerhetsråd, kampanj för Sveriges plats i	2016/17:20 s. 143
.....	2017/18:20 s. 127, 148, 322

FN-sanktioner	2001/02:20 s. 115
.....	2005/06:20 s. 71
Folkmord i Osmanska riket 1915.....	2010/11:20 s. 47
Fordonsindustrin, stöd till.....	2008/09:20 s. 51
.....	2009/10:20 s. 261
Formerna för utrikespolitiska beslut	2000/01:10 s. 32
.....	2001/02:20 s. 229
Forska och väx, anslaget till	2007/08:20 s. 82
Forskningens frihet	2005/06:20 s. 133
Forskningsmedel, hantering av	2008/09:20 s. 94
Forum för levande historia.....	2007/08:20 s. 159
Frankrike, bilateral hjälp inom EU, överläggning med Utrikesnämnden	2015/16:20 s. 189
Frihetsberövade personer utomlands	2015/16:10 s. 37
Fristående myndigheter	2006/07:10 s. 53
Fryshuset, bidrag till	2001/02:20 s. 96
Frågeinstituten	2009/10:10 s. 148
.....	2011/12:20 s. 36
.....	2014/15:20 s. 42
Frågestund	
uppgift om brist på poliser	2017/18:20 s. 314
uppgift om extra val.....	2014/15:20 s. 42
uppgift om partibidrag	2011/12:20 s. 36
Fångtransporter, hemliga	2009/10:20 s. 296
Fängslad svensk medborgare på Guantánamobasen	2002/03:30 s. 99
.....	2005/06:2 s. 58
Fängslade svenska medborgare i Etiopien	2008/09:20 s. 250
Förbifart Stockholm.....	2014/15:20 s. 179
Författningsreglering	2003/04:10 s. 23
.....	2005/06:10 s. 22
.....	2010/11:10 s. 40
.....	2012/13:10 s. 16
Författningsutgivningen.....	2004/05:10 s. 39
.....	2009/10:10 s. 17
.....	2014/15:10 s. 14
Förflyttning av generaldirektör	2012/13:20 s. 248

för Arbetsförmedlingen.....	2008/09:20 s. 149
för Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket	2009/10:20 s. 58
Förhandsgranskning, förbud mot	2006/07:20 s. 13
Förhandsprövning av nya programtjänster	2010/11:20 s. 112
Förkortad motionstid	2009/10:10 s. 47
Förmögenhetsinnehav, statsråds	2006/07:20 s. 36
Förordnande av statsråd	2006/07:20 s. 30
.....	2014/15:20 s. 268
Förordning, undantag från	2012/13:10 s. 100
Förordningsmakten.....	2006/07:20 s. 128
Försvarets materieförsörjning	2012/13:20 s. 92
Försvarets materielverk (FMV), styrning av.....	2015/16:10 s. 84
Försvarets radioanstalt (FRA), styrning av	2015/16:10 s. 84
Försvarexportmyndigheten (FXM), styrning av.....	2015/16:10 s. 84
Försvarsmakten	
beredning av regeringsärenden	2012/13:20 s. 114
försvarsministerns ansvar för agerande inom.....	2003/04:20 s. 162
försvarsministerns styrning av	2011/12:20 s. 161
.....	2013/14:20 s. 32
grundorganisation	2010/11:20 s. 40
grundorganisation, remissberedning av	2004/05:20 s. 122
insatsorganisationen.....	2013/14:20 s. 32
lokalisering av samlade flygutbildningar inom.....	2001/02:20 s. 18
nordisk snabbinsatsstyrka	2010/11:20 s. 10
organisationsförändring inom	2000/01:20 s. 16
.....	2010/11:20 s. 38
personalförsörjning	2009/10:20 s. 39
.....	2010/11:20 s. 24
.....	2013/14:20 s. 32
subarktisk förmåga.....	2005/06:20 s. 17
vinterklimat, förmåga att verka i.....	2010/11:20 s. 38
Försäkringskassan	
arbetsskadeförsäkring	2012/13:20 s. 153
assistansersättning, utvecklingen av antalet timmar.....	2017/18:20 s. 230
omorganisering 2005, beredningen av	2008/09:20 s. 205
rimliga villkor att sköta sitt uppdrag	2008/09:20 s. 221

servicekontor.....	2013/14:20 s. 58
Förvaltningsbeslut eller författningsreglering.....	2003/04:10 s. 23
Förvaltningsmyndigheter	
regeringens ansvar för.....	2011/12:20 s. 49
regeringens styrning av	2012/13:10 s. 80
.....	2012/13:20 s. 267
.....	2013/14:20 s. 34
.....	2015/16:10 s. 84
.....	2016/17:10 s. 104
Förvaltningsärenden	
befrielse från energiskatt och koldioxidskatt	2006/07:10 s. 15
beredningskravet.....	2008/09:10 s. 46
.....	2011/12:10 s. 13
.....	2014/15:20 s. 99
brevsvar	2001/02:10 s. 33
dispens från arvs- och gåvoskatt	2000/01:10 s. 30
dispens från stämpelskatt	2000/01:10 s. 30
fideikommissärenden	2004/05:10 s. 54
friköp av s.k. fjällägenheter	2009/10:10 s. 19
försäljning av mark ovan odlingsgränsen	2009/10:10 s. 19
handläggningstiden	2011/12:10 s. 13
.....	2012/13:10 s. 17
.....	2014/15:10 s. 20
.....	2016/17:10 s. 19
.....	2016/17:20 s. 121
motivering av beslut.....	2014/15:20 s. 110
permutationsärenden.....	2004/05:10 s. 51
skriftliga riktlinjer för handläggning av	2011/12:10 s. 13
undantag enligt lagen om offentlig upphandling.....	2000/01:10 s. 30
överklagande av strandskyddsdomar	2016/17:10 s. 19
.....	2016/17:20 s. 121
överklagandeärenden i Miljödepartementet.....	2007/08:10 s. 16
.....	2013/14:10 s. 26
.....	2014/15:10 s. 25
.....	2016/17:10 s. 19
.....	2016/17:20 s. 121

överklagandeärenden i Näringsdepartementet	2001/02:10 s. 35
.....	2010/11:10 s. 34
.....	2014/15:10 s. 20
överklagandeärenden om arbetsmiljön	2003/04:10 s. 34
Föräldraledighet och förvärvsarbete	2004/05:10 s. 27

G

Gemensam myndighet för statens skolor för vuxna.....	2001/02:20 s. 66
Generaldirektörs deltagande i konferens.....	2012/13:20 s. 257
Glyfosat	2017/18:20 s. 127
GMO, överläggning om.....	2014/15:20 s. 87
God hushållning.....	2014/15:20 s. 179
Gruvsamordnare	2015/16:20 s. 249
Gruv tillstånd, näringsministerns agerande vid handläggningen	2015/16:20 s. 249
Grönbok om mervärdesskattens framtid, hantering av utlåtande	2012/13:20 s. 74
Guantánamobasen, fängslad svensk medborgare på.....	2002/03:30 s. 99
.....	2005/06:2 s. 58
Göteborg, EU-toppmötet	2001/02:20 s. 152

H

Handlande i regeringens eller utrikesministerns namn	2007/08:10 s. 45
Handlingsplanen för etnisk och kulturell mångfald	2005/06:10 s. 15
Havsövervakningssystem till Libyen, marknadsföring av	2010/11:20 s. 198
Heby kommun, kommun- och landstingstillhörighet.....	2001/02:20 s. 54
Hedersdoktorat.....	2005/06:20 s. 206
Helikopter NH90, upphandling av	2001/02:20 s. 80
Hemliga handlingar, Regeringskansliets hantering av	2012/13:10 s. 22
Hindrande åtgärder	2006/07:20 s. 13
Hiv/aids.....	2005/06:10 s. 20
Hyresråd	2006/07:20 s. 147
Hållbarhetskommission	2006/07:20 s. 85
Hälsoforum	2005/06:10 s. 20
Högskolor och universitet, utseende av styrelseledamöter	2004/05:20 s. 135
.....	2013/14:20 s. 95

I

Identitetshandling för utländska medborgare bosatta i Sverige	2008/09:20 s. 77
Illojal maktutövning.....	2006/07:20 s. 232
Indelningsärenden.....	2001/02:10 s. 39
handläggning av.....	2004/05:20 s. 57
Individuellt kompetenssparande	2004/05:20 s. 76
Indragningen av transportstödet från årsskiftet 1999/00.....	2000/01:20 s. 68
Industriella utvecklingscentrum.....	2004/05:20 s. 34
Information	
om utrikesministerns inställda resa till Israel.....	2014/15:20 s. 272
till EU:s medlemsländer om Sveriges erkännande	
av Staten Palestina	2014/15:20 s. 28
till riksdagen i EU-frågor, regeringens.....	2008/09:10 s. 89
till riksdagen om fiskeförhandlingar	2008/09:20 s. 25
till riksdagen om inköp av ett luftvärnssystem.....	2017/18:20 s. 187
till riksdagen om insatsorganisation 2014.....	2013/14:20 s. 32
till riksdagen om svenskt deltagande i ett internationellt	
försvarssamarbete	2017/18:20 s. 80
till riksdagen om utgiftsbegränsande åtgärder	2015/16:20 s. 17
till utskott	2014/15:20 s. 82
.....	2016/17:20 s. 170
.....	2017/18:20 s. 80, 187
Informationsbroschyr i samband med Sveriges	
EU-medlemskap	2000/01:20 s. 76
Informationshantering i Regeringskansliet	2017/18:20 s. 112
Informationssäkerhet	2017/18:20 s. 331
Informella informationsutbyten med USA	2010/11:20 s. 255
Informella kontakter mellan Regeringskansliet och	
myndigheterna	2012/13:10 s. 100
.....	2012/13:20 s. 248
.....	2014/15:10 s. 72
.....	2015/16:10 s. 104
.....	2015/16:20 s. 452
.....	2017/18:20 s. 220
Informellt ministermöte, statsråds agerande	2016/17:20 s. 108

Inlandsinnovation AB	2013/14:20 s. 224
Innovationsrådet	2015/16:20 s. 243
Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS).....	2005/06:20 s. 189
Instruktioner inför möten i EU.....	2010/11:10 s. 76
.....	2014/15:10 s. 52, 61
Insynsråd, tillsättande av.....	2012/13:20 s. 115
.....	2017/18:10 s. 87
Integrationsverkets utbetalning av schablonersättning, statsrådets ansvar	2007/08:20 s. 55
Internationella valfångstkommissionens möte, svenskt agerande..	2002/03:30 s. 72
Internationella överenskommelser	2004/05:10 s. 67
.....	2012/13:10 s. 120
.....	2017/18:20 s. 80
bemyndiganden att ingå	2011/12:10 s. 58
förteckning över.....	2011/12:10 s. 58
förvaltningsmyndigheternas.....	2004/05:10 s. 67
.....	2011/12:10 s. 58
.....	2015/16:10 s. 106
.....	2016/17:10 s. 104
.....	2017/18:20 s. 244
ingående av	2010/11:20 s. 243
.....	2012/13:20 s. 264, 288
publicering i Sveriges internationella överenskommelser (SÖ).....	2010/11:20 s. 254
.....	2011/12:10 s. 58
.....	2012/13:10 s. 120
Internationellt försvarssamarbete (Joint Expeditionary Force, JEF)	2017/18:20 s. 80
Internet, tillståndsgivning till spel på.....	2001/02:20 s. 92
Interpellationer	
besvarande av.....	2001/02:10 s. 30
.....	2001/02:20 s. 29
.....	2002/03:30 s. 17
.....	2017/18:20 s. 17
debatt, uppgifter i (Laila Freivalds)	2004/05:20 s. 45
debatt, uppgifter i (Leif Pagrotsky).....	2004/05:20 s. 50

debatt, uppträdande (Sven Otto Littorin)	2008/09:20 s. 35
debatt, uppträdande (Thomas Bodström).....	2005/06:20 s. 43
frågeinstituten	2009/10:10 s. 148
hinder för att besvara	2003/04:20 s. 87
sena interpellationssvar	2005/06:20 s. 40
.....	2010/11:20 s. 61
.....	2014/15:10 s. 73
till statsministern.....	2002/03:30 s. 14
underlag för interpellationssvar	2015/16:20 s. 69
Interregnum på skolministerposten.....	2001/02:20 s. 29
Intressekonflikter för statsråd	2006/07:20 s. 36, 69
Invandringspolitiken	2015/16:20 s. 494
Irakkriget och vapenexport m.m.	2003/04:20 s. 204
Israel, militärt samarbete med.....	2006/07:20 s. 93
IT-system, avtal om Regeringskansliets	2017/18:20 s. 210

J

Jas 39 Gripen-plan

avtal om leasing	2005/06:20 s. 23
bemyndigande om offert till Norge.....	2008/09:20 s. 117
Järnvägsunderhållet	2013/14:20 s. 246
Jäv.....	2006/07:20 s. 36
.....	2006/07:20 s. 69
.....	2009/10:20 s. 117
.....	2012/13:20 s. 84
.....	2014/15:20 s. 240
.....	2016/17:20 s. 266, 275

Jävssituation

på Försvarsdepartementet	2004/05:20 s. 118
på Kulturdepartementet.....	2008/09:20 s. 298

K

Kabinettsfråga.....	2014/15:20 s. 288
Kalkbrytning på Gotland	2014/15:20 s. 22
Karantän för f.d. statsråd.....	2002/03:30 s. 119
Karolinska institutets filial i Hongkong.....	2017/18:20 s. 240
Kina	
programvaran Edge.....	2014/15:20 s. 217
vapenembargo.....	2001/02:20 s. 88
.....	2004/05:20 s. 168
Klimatmålen, nå med hjälp av infrastrukturplanering	2012/13:20 s. 12
Klimatmålet för 2020, regeringens beräkning	2013/14:20 s. 21
Klustervapen, internationellt förbud mot	2008/09:20 s. 12
Koldioxidutsläpp, EU-mål för	2006/07:20 s. 121
Kommandomål	2002/03:10 s. 52
Kommittéordförande	
bakgrund	2017/18:10 s. 49
utseende av.....	2004/05:20 s. 128
Kommittéväsendet	2005/06:10 s. 13
.....	2012/13:20 s. 85
.....	2015/16:10 s. 42
.....	2016/17:10 s. 57
.....	2017/18:10 s. 49
Anhörigkommittén.....	2001/02:20 s. 197
kommittéberättelsen.....	2015/16:10 s. 42
.....	2016/17:10 s. 57
.....	2017/18:10 s. 49
kommittédirektiv, utformning av	2016/17:10 s. 57
.....	2017/18:10 s. 49
kommittéförordningen	2016/17:10 s. 57
.....	2017/18:10 s. 49
parlamentariskt inslag	2016/17:10 s. 57
.....	2017/18:10 s. 49
särskild utredare eller kommitté.....	2017/18:10 s. 49
utredningarnas sammansättning.....	2017/18:10 s. 49
utredningsuppdraget.....	2017/18:10 s. 49
utredningstiden	2017/18:10 s. 49

Kommunala indelningen, ändringar i	2001/02:10 s. 39
Kommunala självstyrelsen, proportionalitetsprövning	2016/17:10 s. 82
Kommundelning Torslanda	2001/02:20 s. 49
Kommunikation mellan Regeringskansliet och EU-kommissionen	2006/07:20 s. 195
Konstitutionsutskottets rätt att få ut handlingar	2011/12:10 s. 39
Konsultavtal, Regeringskansliets	2001/02:10 s. 14
Konsultföretag för olika utredningsuppdrag	2012/13:20 s. 82
Konsulär biståndsverksamhet	2012/13:20 s. 145
Konsulära ärenden	
barn i internationella förhållanden	2016/17:10 s. 30
stöd till frihetsberövade personer utomlands	2015/16:10 s. 37
Kravprofiler, arkivering av	2005/06:20 s. 184
Kretsloppsmiljarden.....	2000/01:10 s. 22
Krigsmateriel, export av	2012/13:20 s. 266, 291
Krigsmateriel till Natoländerna, fråga om	2000/01:20 s. 118
Krigsmaterielsamarbete	2004/05:20 s. 105
Krisberedskap och krishantering	
flodvågskatastrofen 2004	2005/06:8
flyktningmottagande hösten 2015	2015/16:20 s. 396, 454, 480
.....	2017/18:20 s. 112
regeringens roll och ansvar	2005/06:8 s. 35
Statsrådsberedningen, statsministerns ansvar	2007/08:20 s. 169
Kunskapslyftet	2000/01:10 s. 24
Könsmaktperspektiv vid universitet och högskolor	2005/06:20 s. 123
Könsneutral lagstiftning, utredning om	2004/05:20 s. 72

L

Lagrådets granskning.....	2003/04:10 s. 36
.....	2013/14:10 s. 78
.....	2014/15:20 s. 164
.....	2016/17:10 s. 103
tid mellan lagrådsgranskning och proposition	2014/15:10 s. 81
Landsbygdsprogram	2014/15:20 s. 240
Ledamöter i	
statliga styrelser, nominering av	2005/06:20 s. 143

styrelser för högskolor och universitet, utseende av	2004/05:20 s. 135
Levande historia.....	2000/01:10 s. 25
Lokala investeringsprogram, stöd till.....	2000/01:20 s. 24
Lokalisering av Försvarsmaktens flygutbildningar.....	2001/02:20 s. 18
Lotterier på internet	2001/02:20 s. 92
LSS, lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade ..	2017/18:20 s. 232
Luffartsverket, styrning av.....	2016/17:10 s. 104
Luftvärnssystem (Patriot), inköp	2017/18:20 s. 187
Lyftet, agerande gentemot statliga myndigheter gällande.....	2010/11:20 s. 158
Lågprisavtal	2006/07:20 s. 239
Lärarlegitimationsreformen, förseningen av	2011/12:20 s. 43

M

Meddelarfrihet vid genomförande av EU-direktiv.....	2012/13:20 s. 125
Meddelarskydd, beaktande av.....	2007/08:6 s. 34
Medel från Europeiska socialfonden.....	2002/03:30 s. 91
Mediekampanj	2004/05:20 s. 108
Migrationsverkets insynsråd	2012/13:20 s. 115
Militära övningar, rutiner för beslut om (Snowflake).....	2005/06:20 s. 48
Militärt samförståndsavtal med Saudiarabien.....	2005/06:20 s. 59
.....	2012/13:20 s. 264, 288
Miljöbalken, notifiering av	2001/02:20 s. 110
Miljökonsekvensutredning, regeringens ansvar för utebliven.....	2004/05:20 s. 116
Ministerrådsmöten	
statsråds agerande vid	2006/07:20 s. 107
.....	2011/12:20 s. 22
statsråds deltagande i	2005/06:20 s. 86
Ministerstyre.....	2012/13:20 s. 204, 219, 257
.....	2015/16:20 s. 259
Museichef	2005/06:20 s. 140
Myndigheter, regeringens förändrade styrning av	2012/13:10 s. 99
Myndigheter och organ	
dokumentation av kontakter.....	2012/13:10 s. 100
hos Regeringskansliet	2006/07:10 s. 51
inom kommittéväsendet	2006/07:10 s. 53

uppdrag till.....	2012/13:10 s. 100
Myndigheternas självständighet.....	2005/06:20 s. 113
.....	2007/08:6 s. 42
Myndigheters genomförandeåtgärder, regeringens ansvar	2009/10:10 s. 104
Myndigheters information till regeringen	2011/12:20 s. 101
.....	2012/13:20 s. 12
.....	2017/18:20 s. 282
Myndigheters rätt att bilda bolag	2012/13:20 s. 269
Myndighetsdialog	2015/16:20 s. 275
.....	2016/17:10 s. 104
Myndighetsstyrelser.....	2017/18:10 s. 87
Myndighetsförordning	2006/07:10 s. 55

N

Nationell samordnare.....	2005/06:20 s. 103
.....	2015/16:10 s. 42
.....	2016/17:20 s. 202
för barn i asylprocessen, utnämning av.....	2006/07:20 s. 73
Nato, fråga om överläggning med Utrikesnämnden inför samförståndsavtal om värdlandsstöd m.m.	2015/16:20 s. 175
Natura 2000	2017/18:20 s. 96
Nobel Center, aviserad investering	2016/17:20 s. 96, 13
Nominering av styrelseledamot	2005/06:20 s. 151
Non-papers	2002/03:30 s. 29
.....	2003/04:10 s. 90
.....	2014/15:20 s. 13
Nordiska snabbinsatsstyrkan.....	2010/11:20 s. 10
Normgivning.....	2006/07:20 s. 131
.....	2011/12:10 s. 40
.....	2012/13:10 s. 78
Notifiering	2007/08:10 s. 24
miljöbalken	2001/02:20 s. 110
presstödet	2006/07:20 s. 195, 202
återkallande av	2006/07:20 s. 202
.....	2007/08:10 s. 24
Nuon, Vattenfalls förvärv av	2013/14:20 s. 132

Nyckeltal.....	2004/05:10 s. 38
Nystartsjobb, upphandling av informationstjänster om	2006/07:20 s. 204
Nådeärenden, regeringens handläggning av	2002/03:10 s. 39
.....	2013/14:10 s. 17
Nämndmyndigheter	2006/07:10 s. 55
Nätmyter om invandring, publicering på regeringens webbplats	2011/12:20 s. 154

O

OAB, Apoteket Omstrukturering AB	2009/10:20 s. 207
Obemannat stridsflygplan (Neuron)	2005/06:20 s. 30
Objektivitetsprincipen.....	2011/12:20 s. 157
Offentliggörande av aktieförsäljning	2001/02:20 s. 261
Offentlighetsprincipen	2006/07:10 s. 51
.....	2012/13:20 s. 245
.....	2013/14:20 s. 126
.....	2015/16:10 s. 42
.....	2015/16:20 s. 239, 244
Officiellt besök utomlands av statsråd	2004/05:20 s. 42
Omlokalisering av Riksantikvarieämbetet	2007/08:20 s. 44
Omplacering av stabschef.....	2011/12:20 s. 188
Omregleringar, regeringens arbete med.....	2013/14:20 s. 266
Organisationsformer	2006/07:10 s. 55
Osmanska riket, folkmord.....	2010/11:20 s. 47
Osmo Vallo-fallet	2006/07:20 s. 138
Outsourcing	2017/18:20 s. 331

P

Palestina, erkännande av Staten.....	2014/15:20 s. 119
Pandemikrisen	2009/10:10 s. 66
Parisattackerna, överläggning med Utrikesnämnden om hjälp till Frankrike	2015/16:20 s. 189
Parlamentariska kommittéer	2016/17:10 s. 57
.....	2017/18:10 s. 49
Parlamentariska referensgrupper	2016/17:10 s. 57
.....	2017/18:10 s. 49

Parlamentarisk utredning, socialförsäkringar.....	2004/05:20 s. 66
Penninglotteriet.....	2003/04:10 s. 31
Permutationsärenden.....	2004/05:10 s. 51
Pirate Bay	2007/08:6 s. 42
uttalande av statsråd.....	2009/10:20 s. 345
Polismyndigheten, undantag från säkerhetsskyddsförordningen	2017/18:20 s. 282
Politikerundantaget i tryckfrihetsförordningen	2013/14:10 s. 74
Politisk överenskommelse	2002/03:10 s. 62
.....	2015/16:20 s. 300
Politiskt tillsatta tjänstemän i Regeringskansliet.....	2000/01:10 s. 6
.....	2001/02:10 s. 7
.....	2002/03:10 s. 14
.....	2003/04:10 s. 16
.....	2004/05:10 s. 25
.....	2005/06:10 s. 11
.....	2006/07:10 s. 11
.....	2007/08:10 s. 8
.....	2008/09:10 s. 10
.....	2009/10:10 s. 10
.....	2010/11:10 s. 9
.....	2011/12:10 s. 9
.....	2012/13:10 s. 10
.....	2014/15:10 s. 13
.....	2015/16:10 s. 11
.....	2016/17:10 s. 10
.....	2017/18:10 s. 10
Posten AB.....	2006/07:20 s. 225
samgåendet mellan Post Danmark A/S och	2011/12:20 s. 193
Praktikplatser, agerande gentemot statliga myndigheter.....	2010/11:20 s. 158
Presskonferens	2006/07:20 s. 238
Pressmeddelande, publicering på regeringens webbplats	2011/12:20 s. 145
.....	2014/15:20 s. 136
Presstödet	
handläggningen av frågan	2007/08:20 s. 30
regeringens handlande efter riksdagens beslut.....	2006/07:20 s. 183
Proportionalitetsprövning vid inskränkning av den	

kommunala självstyrelsen	2016/17:10 s. 82
Propositioner avlämnade under kristid	2009/10:10 s. 45
Propositionsavlämnandet	2001/02:10 s. 26
.....	2008/09:10 s. 28
.....	2012/13:10 s. 47
anhopning	2005/06:20 s. 13
Propositionsförteckning	2005/06:20 s. 14

R

Radarsystem.....	2015/16:20 s. 69
Radio- och tv-lagsutredningens uppdrag om skydd för barn mot olämpligt programinnehåll.....	2001/02:20 s. 204
Radiokommunikationssystem baserat på Tetrastandard	2001/02:20 s. 34
Radiotjänst, polisanmälningar av statsråd.....	2006/07:20 s. 217
Rambeslut och beslut	2002/03:10 s. 59
Redaktionell självständighet	2004/05:20 s. 190
.....	2010/11:20 s. 215
.....	2011/12:20 s. 154
.....	2016/17:20 s. 289, 339
Regelförenkling, regelförbättring	2005/06:10 s. 37
Regeringens sammansättning och regeringsarbetets organisation ..	2000/01:10 s. 3
.....	2001/02:10 s. 6
.....	2002/03:10 s. 8
.....	2003/04:10 s. 9
.....	2004/05:10 s. 8
.....	2005/06:10 s. 7
.....	2006/07:10 s. 9
.....	2007/08:10 s. 5
.....	2008/09:10 s. 8
.....	2009/10:10 s. 8
.....	2010/11:10 s. 7
.....	2011/12:10 s. 7
.....	2012/13:10 s. 8
.....	2013/14:10 s. 10
.....	2014/15:10 s. 10
.....	2015/16:10 s. 8

.....	2016/17:10 s. 8
.....	2015/16:20 s. 308
.....	2016/17:20 s. 289
.....	2017/18:10 s. 11
Regeringens webbplats	2010/11:20 s. 230
.....	2011/12:20 s. 154
.....	2014/15:20 s. 136
.....	2016/17:20 s. 299
ändring och rättelse av sakinnehåll	2010/11:20 s. 231
.....	2014/15:20 s. 136
Regeringskanslibeslut, se <i>Regeringskansliärenden</i>	
Regeringskansliet	2005/06:10 s. 7
.....	2015/16:10 s. 42
anslag	2014/15:20 s. 211
anställningsvillkor för politiskt sakkunniga	2002/03:30 s. 128
ansvarsfördelning och chefsansvar	2016/17:20 s. 289
informationsförmedling inom	2017/18:20 s. 365
integrationsfrågor m.m.	2001/02:10 s. 13
.....	2005/06:10 s. 15
jämställdhetsfrågor	2001/02:10 s. 9
.....	2003/04:10 s. 16
.....	2004/05:10 s. 27
konsultavtal	2001/02:10 s. 14
kvinnliga chefer	2003/04:10 s. 16
.....	2004/05:10 s. 28
.....	2005/06:10 s. 14
Näringsdepartementet som beredningsorgan	2000/01:20 s. 112
organisering för särskilda projekt	2000/01:10 s. 16
.....	2004/05:10 s. 38
personalutvecklingen	2000/01:10 s. 4
.....	2003/04:10 s. 14
.....	2004/05:10 s. 24
.....	2005/06:10 s. 9
.....	2009/10:10 s. 8
.....	2010/11:10 s. 7
.....	2012/13:10 s. 8

politiska samordningsfunktioner.....	2013/14:10 s. 42
Riksrevisionens tillgång till handlingar	2004/05:20 s. 244
samordningskansliet.....	2012/13:20 s. 264
utrustning och material, statsråds bruk av.....	2007/08:20 s. 241
Regeringskansliet som myndighet	2000/01:10 s. 8
.....	2001/02:10 s. 21
.....	2002/03:10 s. 19
.....	2003/04:10 s. 18
.....	2004/05:10 s. 31
Regeringskansliären den, beslut i	2006/07:10 s. 25
.....	2011/12:10 s. 17
.....	2014/15:10 s. 20
.....	2015/16:10 s. 42
Regeringskonferensen.....	2006/07:20 s. 105
Regeringsombildning.....	2004/05:10 s. 9
Regeringsprotokollen.....	2000/01:10 s. 28
.....	2001/02:10 s. 24
.....	2002/03:10 s. 21
.....	2003/04:10 s. 20
.....	2004/05:10 s. 16
.....	2005/06:10 s. 18
.....	2006/07:10 s. 13
.....	2007/08:10 s. 9
.....	2008/09:10 s. 14
.....	2009/10:10 s. 14
.....	2010/11:10 s. 13
.....	2011/12:10 s. 11
.....	2012/13:10 s. 12
.....	2013/14:10 s. 14
.....	2014/15:10 s. 14
.....	2015/16:10 s. 12
.....	2016/17:10 s. 12
utfärdande av vissa lagar.....	2007/08:10 s. 11
Regeringsskiftet 2006	2006/07:10 s. 6
Regeringsskiftet 2014	2014/15:10 s. 8
.....	2015/16:20 s. 308

Register, inrättande av	2008/09:20 s. 69
Registerförordningar	2012/13:10 s. 78
Regleringsbrev	2012/13:10 s. 87
.....	2016/17:10 s. 104
för AMS och Arbetsförmedlingen	2009/10:20 s. 95
.....	2014/15:20 s. 202
för Regeringskansliet	2014/15:20 s. 211
för Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI).....	2015/16:10 s. 105
för Vägverket	2000/01:20 s. 20
utformning av.....	2011/12:20 s. 101
villkor i	2003/04:10 s. 27
.....	2010/11:10 s. 40
Rehabilitering av långtidssjukskrivna.....	2006/07:20 s. 88
Rekryteringsföretag, avtal med.....	2007/08:20 s. 188
Rekryteringsförfaranden, öppna	2011/12:10 s. 97
Remissförfarande	2002/03:10 s. 64
.....	2013/14:10 s. 78
.....	2014/15:20 s. 162
Remissvar, hantering av i viss fråga	2013/14:20 s. 10
Resultatredovisning	2004/05:10 s. 31
.....	2013/14:20 s. 35
.....	2016/17:20 s. 22
Riksbankens självständighet	2009/10:20 s. 280
Riksdagens ombudsmän, behandlingen av	
framställningar och beslut från	2006/07:10 s. 63
.....	2013/14:10 s. 31
.....	2017/18:10 s. 44
Riksdagens skrivelser, regeringens behandling av.....	2000/01:10 s. 42
.....	2016/17:20 s. 170
Riksdagsledamöter som ledamöter i styrelser.....	2013/14:20 s. 95
Riksförsäkringsverket, uppdrag om beräkningsgrunder	2004/05:20 s. 208
Riksgäldskontoret	2004/05:20 s. 21
.....	2011/12:20 s. 82
Riksrevisionen	
granskningar	2008/09:10 s. 34
tillgång till handlingar i Regeringskansliet	2004/05:20 s. 244

åtgärder med anledning av iakttagelser.....	2006/07:10 s. 63
Rikstrafiken	2009/10:20 s. 52
Riksställningar, omlokalisering av	2005/06:20 s. 93
Riktlinjer för anställningsvillkor	
i AP-fonderna.....	2009/10:20 s. 79
i företag med statligt ägande	2009/10:20 s. 68
.....	2011/12:20 s. 209
Ringhals.....	2011/12:20 s. 170
Rådsrekommendation om rökfria miljöer	2009/10:20 s. 26
Rådsslutsatser om den gemensamma sysselsättningsrapporten ..	2011/12:20 s. 11
Ränta för lån till hemutrustning	2003/04:10 s. 23
Rättsinformationssystemet.....	2004/05:10 s. 46
Rättsprövning av regeringsbeslut.....	2017/18:20 s. 96

S

Saab Automobil AB.....	2011/12:20 s. 82
Saklighetskravet.....	2007/08:6 s. 14
.....	2011/12:20 s. 46, 156
.....	2014/15:20 s. 42, 83, 250, 285
.....	2016/17:20 s. 216, 324
Samordnare.....	2006/07:10 s. 59
.....	2014/15:20 s. 57
.....	2015/16:10 s. 42
.....	2015/16:20 s. 47
.....	2016/17:20 s. 202
SAS kartellsamarbete med Maersk	2001/02:20 s. 160
Saudiarabien, militärt samförståndsavtal	2005/06:20 s. 59
.....	2012/13:20 s. 264, 288
.....	2015/16:20 s. 197
SDU-verksamhet.....	2011/12:20 s. 143
Sekretess, enligt lagen om offentlig upphandling	2004/05:20 s. 201
Sekretess och meddelarfrihet	2012/13:20 s. 125
Sekretess på grund av ”pussläggning”	2013/14:10 s. 38
SF:s ”Smultronstället”, kulturministerns agerande	2007/08:20 s. 202
Sida.....	2005/06:10 s. 20
.....	2014/15:20 s. 277

Sidarapport	2004/05:20 s. 248
Signalspaning, beredning av lagförslag om	2008/09:20 s. 86
Sjukförsäkring	2009/10:20 s. 139
Sjöfartsverket	
inköp av helikoptrar	2015/16:20 s. 275
styrning av	2016/17:10 s. 104
Skatteavtal med Danmark	2010/11:20 s. 264
Skattelagstiftningen	2006/07:20 s. 162
Skolministerposten, interregnum på	2001/02:20 s. 29
Skolverket	
avveckling av avdelning vid	2005/06:20 s. 120
målöversyn.....	2005/06:20 s. 113
organisation av.....	2005/06:20 s. 120
rapport om konfessionella friskolor	2004/05:20 s. 200
styrning av	2008/09:20 s. 295
.....	2011/12:20 s. 45
tillbakadragande av en rapport från	2004/05:20 s. 204
uppdrag till.....	2008/09:20 s. 295
Skriftlig fråga om utvecklingen av brottsligheten, svar på	2004/05:20 s. 52
Skuldavskrivningar	2006/07:20 s. 122
Smittskyddsinstitutet, styrning av	2008/09:20 s. 290
Sociala medier, användning av	2016/17:20 s. 299
Socialministerns arbetsgivaransvar.....	2011/12:20 s. 188
Solidaritetsförklaringen	2011/12:20 s. 161
Sotningsmonopolet	2001/02:20 s. 32
Statens ansvar vid kris	2005/06:8 s. 39
Statens kulturråd, regleringsbrev för.....	2007/08:20 s. 73
Statens maritima museer.....	2005/06:20 s. 140
Statens skolor för vuxna, gemensam myndighet för	2001/02:20 s. 66
Statens tillgångar	2012/13:20 s. 195
Statliga bidrag till infrastrukturinvesteringar i Stockholm.....	2001/02:20 s. 251
Statliga bolag	
bolagsförvaltning	2005/06:20 s. 145
.....	2013/14:20 s. 230
dokumentation och aktbildning vid styrning.....	2005/06:10 s. 26
.....	2013/14:20 s. 132, 224

.....	2016/17:20 s. 226
försäljning	2007/08:20 s. 94
.....	2008/09:20 s. 121
.....	2009/10:20 s. 175
medlemskap i arbetsgivarorganisation	2005/06:20 s. 161
medlemskap i Svenskt Näringsliv	2005/06:20 s. 161
regeringens roll som ägare och förvaltare av	2003/04:20 s. 117
regeringens ägarstyrning	2006/07:20 s. 231
.....	2011/12:20 s. 209
.....	2013/14:20 s. 230, 244
samordning	2010/11:10 s. 46
.....	2013/14:20 s. 132
styrning av	2003/04:10 s. 66
.....	2009/10:20 s. 207
.....	2013/14:20 s. 224, 230, 241
etiska regler i statens ägarpolicy	2016/17:20 s. 226
ägarförvaltning	2005/06:10 s. 26
.....	2005/06:20 s. 145
.....	2010/11:10 s. 46
Statligt tandvårdsstöd, beredning av proposition och	
förordning	2008/09:20 s. 69
Statligt ägande	2009/10:20 s. 175
Statsbesök (Brunei).....	2004/05:20 s. 84
Statsflygplan, nyttjande av.....	2004/05:20 s. 253
.....	2010/11:20 s. 193
Statsministerns agerande	
i fråga om en vald ordförande i Europeiska rådet	2003/04:20 s. 41
i förhållande till ett medieföretag.....	2003/04:20 s. 169
i samband med SVT:s intervjuprojekt.....	2002/03:30 s. 103
Statsministerns ansvar för krishanteringen i	
Statsrådsberedningen	2007/08:20 s. 169
Statsministerns ersättare (ställföreträdare och vice).....	2015/16:20 s. 322
Statsministerns utlandsresa till partikonferens.....	2003/04:20 s. 182
Statsministerns utnämning av statsråd	2006/07:20 s. 30
.....	2014/15:20 s. 268
.....	2015/16:10 s. 36

.....	2015/16:20 s. 308
Statsråds	
affärer med och innehav av värdepapper	2013/14:20 s. 298
agerande vid unionens råd	2011/12:20 s. 22
.....	2017/18:KU20 s. 41
ansvar för brister i kommuners skolverksamhet	2002/03:30 s. 68
ansvar för sina ärenden	2013/14:10 s. 77
ansvar för styrningen av Sida.....	2008/09:20 s. 164
hyra av bostadslägenhet	2016/17:20 s. 266, 275
medverkan i konstitutionsutskottets granskning	2013/14:20 s. 205
.....	2015/16:10 s. 23
.....	2016/17:10 s. 8
.....	2016/17:20 s. 16
.....	2017/18:10 s. 11
.....	2017/18:20 s. 331
Statsrådstjänstens innebörd.....	2005/06:8 s. 55
Statssekreterare	
ansvar för kommunikation	2010/11:10 s. 10
befattningens innehåll	2014/15:20 s. 136
rekrytering vid Utbildningsdepartementet	2016/17:20 s. 135
statsråds ansvar i förhållande till.....	2016/17:20 s. 309
Statsstödsärenden, notifiering och avnotifiering av	2007/08:10 s. 24
Stattum.....	2004/05:20 s. 22
Strålfors	2006/07:20 s. 225
Styrning av myndigheter	
Försvarsmakten.....	2013/14:20 s. 32
Försäkringskassan genom uttalanden.....	2009/10:20 s. 139
Jordbruksverket.....	2010/11:20 s. 222
Kemikalieinspektionen	2014/15:20 s. 234
Polismyndigheten	2017/18:20 s. 282
polis och åklagare	2007/08:6 s. 42
Skogsstyrelsen	2012/13:20 s. 245
Trafikverket	2013/14:20 s. 246
under Försvarsdepartementet	2015/16:10 s. 84
under Näringsdepartementet	2016/17:10 s. 104
Ståndpunkter inför möten i EU, framtagna av	2010/11:10 s. 76

Stängning av webbplats	2006/07:20 s. 11
.....	2008/09:20 s. 305
Subsidiaritetsprincipen, regeringens bedömning	2011/12:10 s. 67
.....	2013/14:20 s. 18
Svavelutsläpp i Östersjön, avtal om.....	2010/11:20 s. 243
Svensk Bilprovning (Bilprovningen).....	2012/13:20 s. 186
Svensk författningssamling (SFS)	2004/05:10 s. 39
Svenska ambassaden i Israel	
pressmeddelande från	2009/10:20 s. 328
uttalande från	2009/10:20 s. 326
Svenska Filminstitutet, brev från kulturministern.....	2010/11:20 s. 231
Svenska kraftnät	2013/14:20 s. 73
Svenska Spel.....	2003/04:10 s. 29
Svenska ståndpunkter, remissberedning av	2004/05:10 s. 71
Svenskt Näringsliv, medlemskap i.....	2005/06:20 s. 156
Sveriges Television, fråga om försök att påverka	
programinnehåll.....	2010/11:20 s. 215
.....	2016/17:20 s. 339
Swift	2009/10:20 s. 26
Sydafrika, samarbete med.....	2005/06:10 s. 20
Säkerheten på fängelser	2004/05:20 s. 96
Säkerhetspolisens avlyssning av ett ungdomsparti	2002/03:30 s. 86
Säkerhetspolisens brister i organisationen	2010/11:20 s. 170
Säkerhetspolisens resultaträkningar, regeringens beslut	
om sekretess för	2012/13:20 s. 118
Säkerhetspolitiska rådet	2015/16:20 s. 239
Säkerhetsprovning	2017/18:10 s. 87
Säkerhetsskydd	2017/18:20 s. 331
Säkerhetsstopp i kärnreaktorer, energiministerns	
uttalande.....	2011/12:20 s. 170
Särskild utlänningskontroll, handläggning av ärenden	2005/06:20 s. 81
T	
Tallinn, samråd inför toppmöte	2017/18:20 s. 68
Talmannen, vid riksdagens frågestund.....	2011/12:20 s. 42
Telefon, tillgång till	2010/11:20 s. 84

Telia Sonera, försäljning av aktier	2008/09:20 s. 121
Telia–Telenor-affären	2000/01:20 s. 79
Telias aktie, prissättning	2000/01:20 s. 104
Teracom AB	2001/02:20 s. 171
Terroristbrott, samband med USA:s aktioner i Irak	2005/06:20 s. 66
Tetra, radiokommunikationssystem baserat på	2001/02:20 s. 34
Thailand, tsunamin	2005/06:8
Thielska galleriet, hanteringen av verksamheten på	2013/14:20 s. 113
Tillfälligt sysselsättningsstöd till kommuner och landsting	2002/03:30 s. 61
Tillkännagivanden till regeringen	2001/02:20 s. 52
.....	2005/06:20 s. 36
.....	2009/10:20 s. 54
.....	2014/15:20 s. 57
.....	2017/18:20 s. 23, 30, 36
barnomsorg	2005/06:20 s. 36
decemberöverenskommelsen	2015/16:20 s. 30
en hållbarhetskommision	2006/07:20 s. 85
en parlamentarisk utredning om socialförsäkringar	2004/05:20 s. 66
en utredning om könsneutral lagstiftning	2004/05:20 s. 72
folkmordet i Osmanska riket 1915	2010/11:20 s. 47
Försäkringskassans servicekontor	2013/14:20 s. 58
lokala folkinitiativ	2003/04:20 s. 36
propositionsavlämnande kring de s.k. 3:12-reglerna	2002/03:30 s. 20
socialavgifter för unga	2014/15:20 s. 196
tioårig grundskola	2015/16:20 s. 45
Utlänningsnämnden	2003/04:20 s. 29
Östersjöns status som särskilt känsligt havsområde	2003/04:20 s. 11
Tillstånd till vapenexport	2001/02:20 s. 142
Tillståndsgivning till spel på internet	2001/02:20 s. 92
Torslanda, kommunindelning	2001/02:20 s. 49
Tortyrförbudet	2005/06:2 s. 31
Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI), styrning av	2015/16:10 s. 84
Trafikavgifter (trafikdata)	2006/07:20 s. 108
Trafikverket	
avtal med entreprenör	2011/12:20 s. 101
regeringens bemyndiganden	2011/12:20 s. 101

styrning av	2016/17:10 s. 104
uppdrag att ta fram underlag	2016/17:20 s. 217
Transportstyrelsen, styrning av	2016/17:10 s. 104
.....	2017/18:20 s. 331
Transportörsansvar	2001/02:20 s. 197
Tribunallagen	2009/10:20 s. 129
Tryck- och yttrandefrihet	2004/05:20 s. 108
.....	2006/07:20 s. 12
.....	2011/12:20 s. 153
.....	2015/16:20 s. 69
Trängselskatten, hantering av intäkter	2010/11:20 s. 52
Tsunamin	2005/06:8
Tvångsavvisningar	2009/10:20 s. 347
Twittermeddelande	2016/17:20 s. 299
.....	2017/18:20 s. 300

U

Ubåtar, anskaffning och beställning	2016/17:20 s. 170
Ubåtskränkningar i svenska vatten	2001/02:20 s. 219
Underlag från Regeringskansliet på begäran av riksdagen	2011/12:20 s. 31
Underrättelseskyldighet i utrikespolitiska frågor	2009/10:10 s. 107
.....	2012/13:20 s. 204
.....	2013/14:20 s. 122
.....	2014/15:20 s. 226

Uppgifter

av statsråd i massmedier	2010/11:20 s. 230
.....	2016/17:20 s. 202, 349
av statsråd i skriftliga frågesvar i riksdagen	2010/11:20 s. 230
i proposition	2005/06:20 s. 81
på departements Twitterkonto	2016/17:20 s. 299
till konstitutionsutskottet	2007/08:6 s. 12
.....	2017/18:20 s. 314

Upphandling

helikopter NH90	2001/02:20 s. 80
.....	2002/03:30 s. 44
Hundskolan i Sollefteå	2002/03:30 s. 37

informationstjänster för nystartsjobb	2006/07:20 s. 204
informationstjänster och rekryteringsstöd	2010/11:10 s. 32
.....	2012/13:20 s. 90
it-system.....	2017/18:20 331
konsulter i Regeringskansliet	2001/02:10 s. 14
konsulttjänster i samband med	
Telia–Telenor-affären	2000/01:20 s. 79
konsulttjänster för styrningen av UD:s	
biståndspolitiska verksamhet	2013/14:20 s. 205
konsulttjänster i stärkandet av SJ AB:s	
finansiella ställning	2003/04:20 s. 135
luftvärnssystem	2017/18:20 s. 187
trafiken på Västkustbanan	2000/01:20 s. 52
utanför ramavtal	2013/14:20 s. 205
Uppsala flygplats	2013/14:20 s. 1
.....	2014/15:20 s. 99
Uppträdande i kammaren	2005/06:20 s. 43
USA:s aktioner i Irak	2005/06:20 s. 66
Utbetalning av medel som bl.a. disponeras av myndighet	2010/11:10 s. 70
Utdelning från statliga bolag	2004/05:20 s. 21
Utfärdande och kungörande av författningar	2009/10:20 s. 139
Utlandsmyndigheterna, kvinnliga chefer	2005/06:10 s. 14
Utlämnande från Djibouti till USA	2012/13:20 s. 140
Utlämning för brott	2015/16:10 s. 20
Utnämningar	
ambassadörer	2005/06:20 s. 178
chef för Östasiatiska museet	2001/02:20 s. 102
direktör för Skolforskningsinstitutet	2015/16:20 s. 162
enskilt ärende	2005/06:20 s. 189
generaldirektör för Svenska kraftnät och	
rikspolischef.....	2008/09:20 s. 127
generaldirektör vid Försäkringskassan.....	2015/16:20 s. 169
generaldirektörer.....	2005/06:20 s. 178
handläggning av ett tillsättningsärende	2001/02:20 s. 102
hänsyn till politisk bakgrund.....	2003/04:20 s. 146
kön vid tillsättning	2003/04:10 s. 58

.....	2005/06:10 s. 51
.....	2007/08:10 s. 55
.....	2009/10:10 s. 117
.....	2011/12:10 s. 95
.....	2013/14:10 s. 125
.....	2015/16:10 s. 125
.....	2017/18:10 s. 125
landshövding, återkallelse av	2017/18:20 108
nominering till Internationella valutafonden.....	2015/16:20 s. 156
politisk bakgrund vid tillsättning	2003/04:10 s. 58
.....	2005/06:10 s. 50
.....	2007/08:10 s. 55
.....	2009/10:10 s. 117
.....	2011/12:10 s. 92
.....	2013/14:10 s. 122
.....	2015/16:10 s. 122
.....	2017/18:10 s. 125
öppna rekryteringsförfaranden	2013/14:10 s. 128
Utnämningmakten	2001/02:20 s. 167
.....	2003/04:10 s. 58
.....	2005/06:10 s. 49
.....	2006/07:20 s. 134
.....	2007/08:10 s. 55
.....	2009/10:10 s. 117
.....	2011/12:10 s. 81
.....	2013/14:10 s. 108
.....	2015/16:10 s. 107
.....	2017/18:10 s. 105
”Utom listan”, beslut i regeringsärenden	2002/03:10 s. 24
.....	2014/15:20 s. 99
Utrikesdepartementet, hantering av biståndsanslagen	2010/11:20 s. 144
Utrikesdepartementets talepunkter.....	2017/18:20 s. 154
Utrikesförvaltningen	
ansvarsförhållanden inom	2005/06:8 s. 77
information till utrikesutskottet.....	2014/15:20 s. 82
Utrikesnämnden	

erkännande av Staten Palestina	2014/15:20 s. 119
Frankrikes begäran om hjälp efter Parisattackerna	2015/16:20 s. 189
information till och överläggning med 1990–2014.....	2015/16:10 s. 137
inköp av luftvärnssystem	2017/18:20 s. 187
internationellt försvarssamarbete	2017/18:20 s. 80
samarbetsavtalet med Saudiarabien m.m.	2015/16:20 s. 197
samförståndsavtal med Nato om värdlandsstöd.....	2015/16:20 s. 175
Utrikespolitik, beslutsfattande inom	2004/05:10 s. 89
Utskottsinitiativ	2004/05:20 s. 31
.....	2011/12:20 s. 30
Utsläppsvärden, manipulerade hos fordonstillverkare.....	2015/16:20 s. 341
Uttalande från ambassadör.....	2009/10:20 s. 326
Uttalanden av statsråd.....	2000/01:20 s. 135
anställning av kommittésekreterare	2016/17:20 s. 202
arbetslösheten bland utrikes födda.....	2017/18:20 s. 300
asylsökande, inhysning av	2002/03:30 s. 150
asylärende	2003/04:20 s. 200
avvisade egyptierna.....	2005/06:20 s. 61
brist på poliser.....	2017/18:20 s. 314
budgetomröstningen i kammaren.....	2016/17:20 s. 324
byggkonflikten i Vaxholm	2004/05:20 s. 196
datalagring	2016/17:20 s. 353
diktatur.....	2016/17:20 s. 315
europeisk gränsbevakning.....	2016/17:20 s. 333
flyktigmottagande hösten 2015	2017/18:20 s. 112
Forum för levande historia.....	2007/08:20 s. 159
friheten för statsråd att yttra sig	2006/07:20 s. 210
gränspolisens arbete med inre utlänningskontroller.....	2013/14:20 s. 293
häktningsskäl i ett enskilt fall	2015/16:20 s. 369
icke lagakraftvunna domar.....	2015/16:20 s. 356, 363
Irakkriget	2003/04:20 s. 214
lokanställda tolkar i Afganistan	2016/17:20 s. 362
manipulerade utsläppsvärden hos fordonstillverkare ...	2015/16:20 s. 341
marknadsföring av Kastrups flygplats	2010/11:20 s. 212
motstridiga uttalanden.....	2009/10:20 s. 78

Naturvårdsverkets delegationsbeslut om

licensjakt efter varg.....	2014/15:20 s. 257
nedladdning av musik från internet.....	2000/01:20 s. 146
ny flygplats i Stockholmsregionen.....	2000/01:20 s. 137
offentliggörande av aktieförsäljning	2001/02:20 s. 261
partiledardebatt	2016/17:20 s. 324
Pirate Bay-målet	2009/10:20 s. 345
politiskt parti.....	2016/17:20 s. 324
Post- och telestyrelsens allmänna råd	2007/08:20 s. 154
Radiotjänsts polisanmälningar av statsråd	2006/07:20 s. 217
Regeringskansliets arbetsuppgifter	2007/08:20 s. 246
reklamskatten	2016/17:20 s. 349
Riksbankens räntehöjning.....	2005/06:20 s. 166
riksdagens budgetbeslut	2014/15:20 s. 285
rikspolischefen.....	2016/17:20 s. 342
räntenivån	2003/04:20 s. 189
rättsläget när det gäller förbjuden båtfärg	2015/16:20 s. 373
samordnaren för Bromma flygplats	2015/16:20 s. 47
samråd med EU-nämnden.....	2011/12:20 s. 22
skattevillkor för svenska sjömän.....	2006/07:20 s. 220
socialbidrag.....	2000/01:20 s. 140
statliga bolags tillhörighet till	
arbetsgivarorganisation	2005/06:20 s. 156
statligt ägande	2002/03:30 s. 145
straff.....	2017/18:KU20 s. 306
svenska säkerhetsläget och svensk försvarspolitisk	
linje	2017/18:20 s. 165
Svenskt Näringslivs kontakter med ett parti	2015/16:20 s. 348
sändningstillstånden för digital-tv.....	2007/08:20 s. 163
säkerhetsstopp i kärnreaktorer	2011/12:20 s. 170
tvist i arbetsrättsfrågor	2004/05:20 s. 196
tv-program i SVT.....	2004/05:20 s. 190
.....	2016/17:20 s. 339
utfrågning i konstitutionsutskottet	2016/17:20 s. 333
utomrättsliga avrättningar	2015/16:20 s. 380
utrikespolitiken (performativa uttalanden).....	2015/16:20 s. 380

.....	2016/17:20 s. 315
.....	2017/18:20 s. 165
Vaxholmsmålet i EG-domstolen.....	2005/06:20 s. 170
övergångsbestämmelser vid införandet av lärarlegitimation.....	2011/12:20 s. 51
Utvisningsärenden, regeringens handläggning av.....	2013/14:10 s. 17

V

Vapenembargo

hävande av	2001/02:20 s. 88
mot Kina	2004/05:20 s. 168
samråd med riksdagens EU-nämnd.....	2001/02:20 s. 89
Valetta, samråd inför toppmöte	2015/16:20 s. 144
Vargstammen, bevarande och förstärkning	2010/11:20 s. 96
Vattenfall AB.....	2004/05:20 s. 216
.....	2014/15:20 s. 292, 333
försäljningen av brunkolsverksamheten.....	2016/17:20 s. 238
förvärv av Nuon.....	2013/14:20 s. 132
statens roll som ägare.....	2002/03:30 s. 54
styrning av	2004/05:20 s. 216
.....	2006/07:20 s. 230
.....	2009/10:20 s. 228
.....	2011/12:20 s. 209
Vaxholmstvisten	2007/08:20 s. 213
Verksförordning.....	2006/07:10 s. 55
Verkställighetsåtgärd	2012/13:20 s. 204
Vice statsminister	2015/16:20 s. 322
Vindkraftsanläggning	2009/10:20 s. 132
Vägverket	2005/06:10 s. 20
Värdepappersinnehav, statsråds.....	2006/07:20 s. 36
Värdlandsstödsavtal med Nato, överläggning med Utrikesnämnden	2015/16:20 s. 175
Värdmyndigheter	2006/07:10 s. 55
Världsarvskonventionen, statens åtagande	2003/04:20 s. 153

W

Wienkonventionerna, diplomatiska och konsulära förbindelser.. 2012/13:20 s. 152

Y

Yttrandefrihet.....2006/07:20 s. 12

Å

Återtagandeavtal med Irak.....2009/10:20 s. 347

.....2010/11:20 s. 275

Ä

Ägarprövning av utländsk affärsman.....2011/12:20 s. 82

Ö

Östersjömiljard 22004/05:20 s. 14

Östersjömiljarden.....2000/01:10 s. 23

.....2000/01:20 s. 45

Överenskommelse mellan två myndigheter2011/12:20 s. 62

Överföringen av en fånge till svenskt fängelse2009/10:20 s. 92

Överläkare, forskningsministerns hantering2011/12:20 s. 175

Överlämnande av förvaltningsuppgift som innefattar

myndighetsutövning.....2009/10:20 s. 95

.....2011/12:20 s. 83

Överträdelseärenden2012/13:10 s. 101

Övervakning av svenska medborgare, amerikanska ambassaden 2011/12:20 s. 116